

Kommunfullmäktige

kallas härmed till sammanträde **tisdag den 24 mars 2026 kl 18.00 i Vasateatern i Hedemora.**

Kommunfullmäktiges ärendelista med tillhörande handlingar finns tillgänglig för allmänheten i kommunreceptionen, Hökargatan 6, och på kommunens hemsida, www.hedemora.se. Sammanträdet är offentligt (öppet för allmänheten) och direktsänds i Hedemora närradio på 93,9 Mhz, med början kl. 18.00. Det är också möjligt att följa mötet via webb-radio, www.radiohedemora.com samt att se sammanträdet via webb-TV, se kommunens hemsida, www.hedemora.se.

Ärenden

1. Öppnade av kommunfullmäktiges sammanträde
2. Upprop av kommunfullmäktiges ledamöter och ersättare
3. Val av justerare
4. Fastställande av dagordning
5. Besvarande av interpellation om bildningsnämndens beslut gällande föreningsbidrag
6. Besvarande av interpellation om omsorgsnämndens avtackning av förvaltningschef
7. Behandling av motion om modersmål på lagens lägstanivå
8. Behandling av motion om att införa lagen om valfrihet (LOV) inom omsorg
9. Revidering av reglemente för bildningsnämnden
10. Revidering av reglemente för kommunstyrelsen
11. Revidering av reglemente för krisledningsnämnden
12. Revidering av gemensamt nämndreglemente
13. Revidering av riktlinje för medborgarskapsceremonier
14. KFVA kommunala föreskrifter om den allmänna VA-anläggningen i Hedemora kommun
15. Klimatanpassningsplan
16. Vattentjänstplan
17. Dispens för personlig assistans i Hedemora kommun avseende 11 timmars sammanhängande dygnsvila under varje 24-timmarsperiod
18. Redovisning av obehandlade motioner
19. Anmälan av motioner
20. Anmälan av interpellationer och frågor
21. Anmälan av medborgarinitiativ
22. Valärenden
23. Delgivningar
24. Avslutande av kommunfullmäktiges sammanträde

Fredrik Rooslien (S)
Ordförande

Jennifer Berglund
Kommunsekreterare

Kommunfullmäktige

Upprop- och omröstningslista

Ledamöter:	Närvarande			Ärende nr			Ärende nr			Ärende nr			Ärende nr		
	JA	NEJ		JA	NEJ	AVS	JA	NEJ	AVS	JA	NEJ	AVS	JA	NEJ	AVS
Lennart Mångs (M)															
Mikael Gråbo (M)															
Britt-Inger remning (M)															
Tommy Matsson (M)															
Jan Bergqvist (M)															
Birgitta Westholm (M)															
Jonas Fafara (M), 1:e vice ordförande															
Torbjörn Dahlström (M)															
Marit Andersson (SD)															
Åke Törnqvist (SD)															
Petra Rosander (SD)															
Ylva Lundberg (SD)															
Gunilla Myrzell (SD)															
Ulf Bertilsson (SD)															
Madeleine Gray Eriksson (KD)															
Daniel Kåks (V), 2:e vice ordförande															
Kerstin Boson (V)															
Pirjo Gustafsson (C)															
Lillemor Gunnarsson (C)															
Leif Hedlund (C)															
Anette Granegård (C)															
Allan Mattsson (KL)															
Per Bengtsson (KL)															
Inga-Britt Johansson (KL)															
Joakim Svedlund (KL)															
Kerstin Lundh (-)															
Anita Hedqvist (S)															
Kajsa-Lena Fagerström (S)															
David Aura (S)															
Christina Liljekvist (S)															
Henrik Selin (S)															
Bengt-Olof Hedlund (S)															
Daniel Andersson (S)															
Agneta Andreasson-Bäck (S)															
Fredrik Rooslien, ordförande (S)															

Ersättare:

	Närvarande				Närvarande		
	JA	NEJ	Tjänstgör		JA	NEJ	Tjänstgör
Kommunlistan:							
Joanna Gahnold (KL)							
Ulf Kindlund (KL)							
Centerpartiet:							
Amin Kou Kou (C)							
Ida Kortesmäki (C)							
Sverigedemokraterna:							
Göran Wennerström (SD)							
Håkan Bäckvall (SD)							
Vakant							
Moderaterna:							
Liselotte Larsson (-)							
Gunborg Morén (M)							
Bengt Lahti (M)							
Melker Andersson (M)							
Miljöpartiet:							
Leif Stenberg (MP)							
Kristina Norström (MP)							
Vänsterpartiet:							
Marcus Kjellin (V)							
Cajsa Sjösten (V)							
Kristdemokraterna:							
Monika Persson (KD)							
Robert Dahlberg (KD)							
Socialdemokraterna:							
Maria Örnlin (S)							
Sabine Jansson (S)							
Veijo Kuha (S)							
Lars Westlund (S)							
Kerstin Delin (S)							

Ä 1

Öppnade av kommunfullmäktiges sammanträde

Mötet öppnas av ordförande.

Ä 2

Upprop av kommunfullmäktiges ledamöter och ersättare

Ordförande förrättar upprop av kommunfullmäktiges ledamöter och ersättare.

Ä 3

Val av justerare

Ordförande meddelar kommunfullmäktige om vilka som står på tur att justera kommunfullmäktiges protokoll.

Ä 4

Fastställande av dagordning

Dagordningen presenteras enligt utskickad kungörelse.

Förslag till beslut

Dagordningen fastställs enligt presenterat förslag.

Ä 5

Dnr KS587-25 805

Besvarande av interpellation om bildningsnämndens beslut gällande föreningsbidrag**Sammanfattning**

Följande interpellation av Mikael Gråbo (M) ställd till bildningsnämndens ordförande Allan Mattsson (KL), anmälde som inkommen vid kommunfullmäktige den 16 december 2025:

”Vid Bildningsnämndens sammanträde den 15 december lade jag ett initiativvarende om utbetalning av föreningsbidrag. Den politiska majoriteten valde att rösta nej.

Detta skedde trots att det vid sammanträdet fanns 800 000 kr att kunna fördela. Beslutet innebär att föreningar inte får sina ansökningar beviljade, trots att möjlighet fanns att ge fullt stöd. Hade Moderaternas förslag bifallits hade samtliga ansökningar kunnat godkännas.

Jag anser att detta är ett allvarligt svek mot det ideella föreningslivet och ett tydligt exempel på bristande prioritering från majoriteten i Bildningsnämnden.

Min fråga till Bildningsnämndens ordförande är därför enkel:

Varför valde majoriteten att säga nej till att betala ut föreningsbidrag, trots att det fanns 800 000 kronor att tillgå?”

Kommunfullmäktige medgav att interpellationen fick ställas och att interpellationen besvaras vid ett senare tillfälle.

Beslutsunderlag

Interpellation från Mikael Gråbo (M) den 16 december 2025

Kommunfullmäktige den 16 december 2025 § 260

Svar från Allan Mattsson (KL) den 23 februari 2026

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige har tagit del av interpellationsdebatten vid dagens sammanträde.

Ä 6

Dnr KS127-26 028

Besvarande av interpellation om omsorgsnämndens avtackning av förvaltningschef

Sammanfattning

Följande interpellation av Lennart Mångs (M) ställd till omsorgsnämndens ordförande Kajsa-Lena Fagerström (S), anmälde som inkommen vid kommunfullmäktige den 24 februari 2026:

”Hedemora Kommun har riktlinjer för uppvaktning och representation. Varför följer inte Omsorgsnämnden dom när man avtackar förvaltningschefen, som dessutom inte slutade i kommunen utan gick till annan tjänst?”

Kommunfullmäktige medgav att interpellationen fick ställas och att interpellationen besvaras vid ett senare tillfälle.

På dagens sammanträde besvaras interpellationen och en interpellationsdebatt hålls.

Beslutsunderlag

Interpellation från Lennart Mångs (M) den 17 februari 2026

Kommunfullmäktige den 24 februari 2026 § 15

Svar från Kajsa-Lena Fagerström (S), den xx månad2026

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige har tagit del av interpellationsdebatten vid dagens sammanträde.

Ä 7

Dnr KS209-25 610

**Behandling av motion om modersmål på lagens
lägstanivå****Sammanfattning**

Följande motion av Marit Andersson (SD) anmäldes som inkommen vid kommunfullmäktige den 13 maj 2025:

”Elever i grundskolan, anpassad grundskolan och specialskolan ska idag erbjudas undervisning i modersmål om en eller båda vårdnadshavarna har ett annat språk än svenska som modersmål, språket utgör elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och om eleven har grundläggande kunskaper i språket. Huvudmannen är bara skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk om det finns minst fem elever som har rätt till undervisning i språket samt om det finns en lämplig lärare. Elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna har en starkare rätt till modersmålsundervisning än andra elever. De språken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Där finns inga krav på antalet elever eller om lämplig lärare finns.

Sverigedemokraterna anser att modersmålsundervisning med offentliga medel ska avskaffas, men så länge lagen kräver detta bör modersmålsundervisning endast erbjudas i enlighet med lagens lägstanivå.

Sverigedemokraterna yrkar därför:

Att kommunfullmäktige beslutar att enbart erbjuda modersmålsundervisning i högst sammanlagt sju år under elevens skoltid, exklusive lagens undantag för elever där modersmålet är ett nationellt minoritetsspråk.”

Motionen till remitterades till bildningsnämnden och nämnden behandlade motionen den 20 oktober 2025. Bildningsnämnden beslutade att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen. Kommunfullmäktige behandlade motionen den 25 november 2025 och efter omröstning beslutade kommunfullmäktige att återremittera motionen till bildningsnämnden. Återremissen var en så kallad minoritetsåterremiss, det vill säga en återremissen stöds av en tredjedel av de närvarande ledamöterna (KL 5 kap 50 §).

Bildningsnämnden behandlade den 20 februari 2026 den återremitterade motionen. Bildningsnämnden beslutade att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen. Tommy Matsson (M), Monika Persson (KD) och Ylva Lundberg (SD) reserverade sig mot beslutet.

Forts. §

Forts. §

Kommunstyrelsen behandlade motionen den 10 mars 2026. Britt-Inger Remning (M), Torbjörn Dahlström (M) och Mikael Gråbo (M) meddelade att de avstod från att delta i beslutet i ärendet med motiveringen att det var otillräckliga underlag i ärendet.

Marit Andersson (SD) yrkade bifall till motionen. Monika Persson (KD) instämde i yrkandet. Gun Drugge (C) yrkade avslag till motionen.

Ordförande ställde yrkandena mot varandra och fann att kommunstyrelsen beslutade att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen. Omröstning begärdes. Efter avslutad omröstning hade kommunstyrelsen beslutat att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen. Marit Andersson (SD) och Monika Persson (KD) reserverade sig mot beslutet.

Beslutsunderlag

Motion från Marit Andersson (SD) den 28 april 2025

Kommunfullmäktige den 13 maj 2025 § 88

Tjänsteutlåtande från bildningsförvaltningen den 11 september 2025

Bildningsnämnden den 20 oktober 2025 § 112

Kommunstyrelsen den 18 november 2025 § 196

Kommunfullmäktige den 25 november 2025 § 223

Bildningsnämnden den 23 februari 2026 § 20

Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 25

Förslag till kommunfullmäktige

Motionen avslås.

Ä 8

Dnr KS037-25 739

Behandling av motion om att införa lagen om valfrihet (LOV) inom omsorg**Sammanfattning**

Följande motion av Marit Andersson (SD) anmäldes som inkommen vid kommunfullmäktige den 28 januari 2025:

”Hedemora behöver valfrihet inom omsorgen. Vi ser behovet av att ge medborgarna rätten att välja i större utsträckning. Som läget just nu ser ut inom omsorgsförvaltningen måste stora förändringar ske. Vi i Sverigedemokraterna ser även konkurrensen som skulle uppstå som något positivt och skulle ge våra medborgare ett bättre välbefinnande då man själv kan styra över sin egen omsorg i större omfattning. Den offentliga verksamheten kanske inte passar alla. Det tillämpas redan inom barnomsorg, skola och LSS. Sverigedemokraterna yrkar på;

Att: Hedemora kommun inför LOV inom övrig omsorg i Hedemora.”

Motionen till remitterades till omsorgsnämnden.

Omsorgsnämnden behandlade motionen den 25 februari och beslutade att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen. Mats Haglöf (SD), Gunilla Berg (KD) och Ylva Lundberg (SD) reserverade sig mot beslutet. Britt-Inger Remning (M) lämnade följande protokollsanteckning: ”Vi moderater har inget emot LOV, lagen om valfrihet, men kan inte bifalla motionen som den är skriven.”.

Kommunstyrelsen behandlade motionen den 10 mars 2026. Marit Andersson (SD) yrkade bifall till motionen. Monika Persson (KD) instämde i yrkandet. Kajsa-Lena Fagerström (S) yrkade avslag till motionen. Ordförande ställde yrkandena mot varandra och fann att kommunstyrelsen beslutade att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen. Omröstning begärdes. Efter avslutad omröstning hade kommunstyrelsen beslutat att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen. Marit Andersson (SD) och Monika Persson (KD) reserverade sig mot beslutet. Britt-Inger Remning (M) lämnade följande protokollsanteckning:

”Vi moderater har inget emot LOV, lagen om valfrihet, men kan inte bifalla motionen som den är skriven.”

Forts. §

Forts. §

Beslutsunderlag

Motion från Marit Andersson (SD) den 21 januari 2025

Kommunfullmäktige den 28 januari 2025 § 18

Tjänsteutlåtande från omsorgsförvaltningen den 26 januari 2026

Omsorgsnämnden den 25 februari 2026 § 51

Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 26

Förslag till kommunfullmäktige

Motionen avslås.

Ä 9

Dnr KS023-26 003

Revidering av reglemente för bildningsnämnden**Sammanfattning**

Enligt 6 kap. 2 § kommunallagen (2017:725), KL, ska kommunfullmäktige bestämma nämndernas verksamhetsområden och inbördes förhållanden. Det innebär bland annat att fullmäktige ska bestämma vilka nämnder som ska finnas och ta ställning till uppgiftsfördelningen mellan dem. Av 6 kap. 44 § KL framgår att fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. I reglementet regleras vilka uppgifter och ansvar som nämnden ska ha. Vid översyn av gällande reglemente för bildningsnämnden har framkommit behov av vissa förtydliganden, justeringar och kompletteringar i enlighet med bilaga 1.

Bildningsnämnden behandlade den 23 februari 2026 ett förslag till revidering av bildningsnämndens reglemente. Ylva Lundberg (SD) yrkade att i bildningsnämndens reglemente ändra ordet "*funktionshindrade*" till "*personer med funktionsnedsättning*". Yrkandet bifölls.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 10 mars 2026 och beslutade att föreslå kommunfullmäktige att revidera reglemente för bildningsnämnden enligt presenterat förslag från kommunstyrelseförvaltningen den 23 januari 2026 och att texten i § 1 andra stycket ska vara:

"Nämnden handhar uppgifter enligt lag (1993:387) om stöd och service för funktionshindrade (LSS), 9 § punkt 7 - korttidstillsyn för skolgång över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov."

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande från kommunstyrelseförvaltningen den 23 januari 2026
Förslag till reglemente för bildningsnämnden från kommunstyrelseförvaltningen den 23 januari 2026

Bildningsnämnden den 23 februari 2026 § 16

Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 27

Forts. §

Forts. §

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar att revidera reglemente för bildningsnämnden enligt presenterat förslag från kommunstyrelseförvaltningen den 23 januari 2026 och att texten i § 1 andra stycket ska vara:

”Nämnden handhar uppgifter enligt lag (1993:387) om stöd och service för funktionshindrade (LSS), 9 § punkt 7 - korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov.”

Ä 10

Dnr KS061-26 003

Revidering av reglemente för kommunstyrelsen

Sammanfattning

Enligt 6 kap. 2 § kommunallagen (2017:725), KL, ska kommunfullmäktige bestämma nämndernas verksamhetsområden och inbördes förhållanden. Det innebär bland annat att fullmäktige ska bestämma vilka nämnder som ska finnas och ta ställning till uppgiftsfördelningen mellan dem. Av 6 kap. 44 § KL framgår att fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. I reglementet regleras vilka uppgifter och ansvar som nämnden ska ha.

Med anledning av organisationsförändring inom kommunstyrelseförvaltningen och överflyttning av uppgifter från miljö- och samhällsbyggnadsnämnden till kommunstyrelsen finns behov av att revidera reglementet för kommunstyrelsen. Det har även framkommit att det finns behov av ytterligare ändringar varför även följande ändringar föreslås.

- Kommunstyrelsen ska i rollen som anställningsmyndighet anställa kommundirektör och förvaltningschefer, vilket är ett undantag från 9 § i Gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun.
- Kommunstyrelsens digitaliseringsavdelning byter namn till IT-avdelningen.

Vid översyn av reglementet har även framkommit behov att göra vissa mindre förtydliganden utifrån gällande lagstiftning och interna styrdokument.

Kommundirektör, förvaltningschefer, HR-chef, ekonomichef, näringslivschef, IT-chef, säkerhetsskyddschef och beredskapssamordnare, har fått möjlighet att yttra sig (internremiss). Av de remissvar som inkommit framgår att man inte har något att erinra mot förslag till reviderat reglemente.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 10 mars 2026 och beslutade att digitaliseringsavdelningen byter namn till IT-avdelningen. Vidare beslutade kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att revidera reglemente för kommunstyrelsen i enlighet med presenterat förslag från kommunstyrelseförvaltningen den 26 januari 2026.

Forts. §

Forts. §

Beslutsunderlag

Förslag till reglemente för kommunstyrelsen från kommunstyrelseförvaltningen den 26 januari 2026

Tjänsteutlåtande från kommunstyrelseförvaltningen den 12 februari 2026

Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 28

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar att revidera reglemente för kommunstyrelsen i enlighet med presenterat förslag från kommunstyrelseförvaltningen den 26 januari 2026.

Ä 11

Dnr KS060-26 003

Revidering av reglemente för krisledningsnämnden

Sammanfattning

Enligt 6 kap. 2 § kommunallagen (2017:725), KL, ska kommunfullmäktige bestämma nämndernas verksamhetsområden och inbördes förhållanden. Det innebär bland annat att fullmäktige ska bestämma vilka nämnder som ska finnas och ta ställning till uppgiftsfördelningen mellan dem. Av 6 kap. 44 § KL framgår att fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. I reglementet regleras vilka uppgifter och ansvar som nämnden ska ha.

Med anledning av organisationsförändring inom kommunstyrelseförvaltningen finns behov av att revidera reglementet för krisledningsnämnden. Ändringsförslaget innebär att befattningen stabschef i andra stycket under rubriken Krisledningsorganisationen ersätts av rollen beredskapssamordnare.

Kommundirektör, förvaltningschefer, HR-chef, ekonomichef, näringslivschef, IT-chef, säkerhetsskyddschef och beredskapssamordnare, har fått möjlighet att yttra sig (internremiss). Av de remissvar som inkommit framgår att man inte har något att erinra mot förslag till reviderat reglemente.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 10 mars 2026 och beslutade att föreslå kommunfullmäktige att revidera reglemente för krisledningsnämnden i enlighet med presenterat förslag från kommunstyrelseförvaltningen den 26 januari 2026.

Beslutsunderlag

Förslag till reglemente för krisledningsnämnden från kommunstyrelseförvaltningen den 26 januari 2026

Tjänsteutlåtande från kommunstyrelseförvaltningen den 12 februari 2026

Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 29

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar att revidera reglemente för krisledningsnämnden i enlighet med presenterat förslag från kommunstyrelseförvaltningen den 26 januari 2026.

Ä 12

Dnr KS062-26 003

Revidering av gemensamt nämndreglemente

Sammanfattning

Enligt 6 kap. 2 § kommunallagen (2017:725), KL, ska kommunfullmäktige bestämma nämndernas verksamhetsområden och inbördes förhållanden. Det innebär bland annat att fullmäktige ska bestämma vilka nämnder som ska finnas och ta ställning till uppgiftsfördelningen mellan dem. Av 6 kap. 44 § KL framgår att fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. I reglementet regleras vilka uppgifter och ansvar som nämnden ska ha.

Med anledning av förslag till ändring i Reglemente för kommunstyrelsen avseende vilka befattningar som kommunstyrelsen ska anställa i rollen som anställningsmyndighet finns det behov av att göra följdändringar i 9 § Gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun. En översyn av hela reglementet har genomförts. Vid översynen har framkommit att det föreligger behov att göra vissa redaktionella ändringar och mindre justeringar och förtydliganden utifrån gällande lagstiftning och interna styrdokument.

Kommundirektör, förvaltningschefer, HR-chef, ekonomichef, näringslivschef, t f IT-chef, säkerhetsskyddschef och beredskapssamordnare, har fått möjlighet att yttra sig (internremiss). Av de remissvar som inkommit framgår att det framförts två synpunkter om förtydligande i dokumentet, men de synpunkterna tillgodoses i andra interna styrdokument. I övrigt finns inte något att erinra mot förslag till reviderat reglemente.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 10 mars 2026 och beslutade att föreslå kommunfullmäktige att revidera gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun i enlighet med presenterat förslag från kommunstyrelseförvaltningen den 26 januari 2026.

Beslutsunderlag

Förslag till reglemente för kommunstyrelsen från kommunstyrelseförvaltningen den 26 januari 2026

Tjänsteutlåtande från kommunstyrelseförvaltningen den 12 februari 2026

Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 30

Forts. §

Forts. §

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar att revidera gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun i enlighet med presenterat förslag från kommunstyrelseförvaltningen den 26 januari 2026.

Ä 13

Dnr KS150-26 003

Revidering av riktlinje för medborgarskapsceremonier

Sammanfattning

Enligt riktlinjen för medborgarskapsceremonier så ska en årlig översyn ske av styrdokumentet.

Kommunstyrelseförvaltningen har gjort en översyn av styrdokumentet och lämnar förslag att ge större utrymme för när en medborgarskapsceremoni kan genomföras. I nuvarande riktlinje står *"Medborgarskapsceremoni ska genomföras i samband med ett sammanträde med kommunfullmäktige."*

Förvaltningen föreslår till kommunfullmäktige att besluta om att ändra meningen till *"Medborgarskapsceremoni ska kan genomföras i samband med ett sammanträde med kommunfullmäktige, nationaldagsfirandet den 6 juni eller vid ett tillfälle som fullmäktige presidium bedömer är lämpligt."*

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 10 mars 2026 och beslutade att föreslå kommunfullmäktige att revidera riktlinje för medborgarskapsceremonier i enlighet med förslag från kommunstyrelseförvaltningen den 26 februari 2026.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till revidering av riktlinje för medborgarskapsceremonier den 26 februari 2026

Tjänsteutlåtande från kommunstyrelseförvaltningen den 26 februari 2026
Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 31

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar att revidera riktlinje för medborgarskapsceremonier i enlighet med förslag från kommunstyrelseförvaltningen den 26 februari 2026.

Ä 14

Dnr KS105-26 303

KFVA kommunala föreskrifter om den allmänna VA-anläggningen i Hedemora kommun

Sammanfattning

Hedemora Energi AB:s styrelse behandlade den 29 januari 2026 ett förslag till revidering av kommunens föreskrifter om användning av den allmänna VA-anläggningen. Styrelsen beslutade att föreslå kommunfullmäktige att anta förslag till revidering av föreskrifterna att gälla från och med den 1 april 2026.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 10 mars 2026 och beslutade att föreslå kommunfullmäktige att anta presenterat förslag till revidering av kommunens föreskrifter om användning av den allmänna VA-anläggningen i Hedemora kommun.

Beslutsunderlag

Hedemora Energi AB den 29 januari 2026 § 10
Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 32

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige antar presenterat förslag till revidering av kommunens föreskrifter om användning av den allmänna VA-anläggningen i Hedemora kommun.

Ä 15

Dnr KS489-25 430

Klimatanpassningsplan

Sammanfattning

Förslag till klimatanpassningsplan presenteras. Syftet med klimatanpassningsplanen är att säkra att kommunens verksamheter är rustade att möta de nuvarande och oundvikliga framtida klimatförändringarna. Planen ska identifiera tänkbara risker och dess konsekvenser samt sammanställa de åtgärder kommunen måste vidta för att säkerställa att verksamheterna kan utföra sina uppdrag och att kommunen i övrigt kan leva upp till gällande lagar.

Kommunstyrelsens strategiutskott behandlade ärendet den 16 februari 2026 och beslutade att föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att anta förslag till klimatanpassningsplan för Hedemora kommun.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 10 mars 2026 och beslutade att föreslå kommunfullmäktige att anta presenterat förslag till klimatanpassningsplan för Hedemora kommun. Marit Andersson (SD) deltog inte i beslutet.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande från kommunstyrelseförvaltningen den 23 januari 2026
Förslag till Klimatanpassningsplan för Hedemora kommun från kommunstyrelseförvaltningen den 23 januari 2026
Kommunstyrelsens strategiutskott den 16 februari 2026 § 16
Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 33

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige antar presenterat förslag till klimatanpassningsplan för Hedemora kommun.

Ä 16

Dnr KS105-24 303

Vattentjänstplan

Sammanfattning

Förslag till vattentjänstplan presenteras. Lagen om allmänna vattentjänster (LAV), reglerar kommunens ansvar för att inrätta ett verksamhetsområde för vatten och avlopp. Verksamhetsområde för dagvatten kan inrättas särskilt. Huvudmannen, den som äger och ansvarar för den allmänna VA-anläggningen, är skyldig att ta hand om dagvattnet inom verksamhetsområdet. För att kunna arbeta proaktivt och målinriktat vill Hedemora kommun och Hedemora Energi AB tydliggöra ansvarsfördelningen och samtidigt förbättra för kommuninvånarna.

Kommunstyrelsens strategiutskott behandlade ärendet den 16 februari 2026 och beslutade att föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att anta förslag till vattentjänstplan för Hedemora kommun.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 10 mars 2026 och beslutade att föreslå kommunfullmäktige att anta presenterat förslag till vattentjänstplan för Hedemora kommun.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande från kommunstyrelseförvaltningen den 22 januari 2026
Förslag till vattentjänstplan för Hedemora kommun från
kommunstyrelseförvaltningen den 23 januari 2026
Kommunstyrelsens strategiutskott den 16 februari 2026 § 17
Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 34

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige antar presenterat förslag till vattentjänstplan för Hedemora kommun.

Ä 17

Dnr KS108-26 020

Dispens för personlig assistans i Hedemora kommun avseende 11 timmars sammanhängande dygnsvila under varje 24-timmarsperiod

Sammanfattning

Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Sobona samt de fackliga motparterna som gemensamt tecknat Allmänna bestämmelser har gjort bedömningen att de nuvarande reglerna om dygnsvila inte uppfyller de minimiregler som anges i arbetstidsdirektivet. Därför har parterna gemensamt avtalat om nya bestämmelser som ska uppfylla direktivets krav.

Från 1 oktober 2023 gäller som huvudregel att alla medarbetare i kommuner och regioner ska ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila under varje 24-timmarsperiod, och att arbetspass ska följas av dygnsvila.

Vissa möjligheter till undantag från regler om minst 11 timmars dygnsvila finns i Allmänna bestämmelser (AB). Centrala parter träffade den 30 november 2022 överenskommelse om att göra ändringar i bestämmelserna om dygnsvila i Allmänna bestämmelser (AB) § 13. För personlig assistent, ledsagare och avlösare införs särskilda bestämmelser utifrån överenskommelsen (Bilaga J, särskilda bestämmelser för viss jourtjänstgörande personal). Ändringarna gäller från den 1 februari 2024.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 10 mars 2026 och beslutade att föreslå kommunfullmäktige att bevilja dispens för samtliga arbetstagare inom de identifierade assistansärendena (projekt 10366, 10361, 10362 och 10311) dispens som innebär förläggning av arbete och jour över 20 timmar men som mest 24 timmar under perioden 1 mars 2026 till 28 februari 2027.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande från omsorgsförvaltningen den 4 februari 2026
Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 35

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beviljar dispens för samtliga arbetstagare inom de identifierade assistansärendena (projekt 10366, 10361, 10362 och 10311) dispens som innebär förläggning av arbete och jour över 20 timmar men som mest 24 timmar under perioden 1 mars 2026 till 28 februari 2027.

Ä 18

Redovisning av obehandlade motioner

Sammanfattning

Följande motioner inlämnade till kommunfullmäktige har ännu inte behandlats:

- a) KS182-24 610 Motion om upprättande av ny skolorganisation, remitterad till kommunstyrelsen
- b) KS037-25 739 Motion om att införa lagen om valfrihet (LOV) inom omsorg, remitterad till omsorgsnämnden (*behandlas av kommunstyrelsen den 10 mars 2026*)
- c) KS209-25 Motion om modersmål på lagens lägstanivå, remitterad till bildningsnämnden (*behandlas av kommunstyrelsen den 10 mars 2026*)
- d) KS259-25 700 Motion om avveckling av bemanningsenheten och omfördelning av resurserna till samtliga enheter inom vård och omsorg, remitterad till omsorgsnämnden
- e) KS269-25 875 Motion om ett museum för Alvar Aaltos designade föremål, remitterad till bildningsnämnden
- f) KS441-25 119 Motion om etablering av kriminalvårdsanstalt, remitterad till kommunstyrelsen
- g) KS469-25 616 Motion om att utreda en organisatorisk flytt av SFI från bildningsnämnden till omsorgsnämnden, remitterad till kommunstyrelsen
- h) KS470-25 615 Motion om att utreda en samlokalisering av vuxenutbildningen till Hedemora gymnasium, remitterad till kommunstyrelsen
- i) KS531-25 029 Motion om utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret vid nyanställning eller semestervikariat inom särskilt boende (SÄBO), remitterad till omsorgsnämnden
- j) KS539-25 822 Motion om att utreda om simhall skulle kunna byggas och bedrivas i privat regi, remitterad till kommunstyrelsen

Forts. §

Forts. §

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsen den 10 mars 2026 § 36

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige förklarar sig ha tagit del av redovisningen av obehandlade motioner.

Utdrag till

Xsnämnden

Ä 19

Dnr KSxxx-26 xxx

Anmälan av motioner

Sammanfattning

Vid kungörelse av kommunfullmäktiges kallelse så fanns inga nya motioner inkomna.

Ä 20 a

Dnr KS188-26 629

Anmälan av interpellation om plan för ungdomens hus

Sammanfattning

Följande interpellation av Marit Andersson (SD) ställd till bildningsnämndens ordförande Allan Mattson (KL) anmäls:

”Ang. Ungdomens hus

I januari 2020 lämnade liberalerna in en motion om ett ungdomens hus. Den blev senare beviljad. Vad som hänt efter det kan inte kallas för annat än ett enormt misslyckande. Ett flertal lokaler utreddes, men fortfarande finns inget förslag klart. I april i år gick dåvarande ordförande ut och sa att ett tillfälligt Ungdomens hus skulle öppna innan sommaren i Strandgården. Så blev det inte. Det besparas även under 2026 pengar på detta i er budget.

Med anledning av detta vill jag fråga ordförande i bildningsnämnden:

- Hur ser planen framåt ut?
- Blir det något ungdomens hus?
- Hur mycket pengar har lagts ut på detta ”ingenting”?
- Har ni tänkt ha dialog med ungdomar om vad de vill ha?”

Beslutsunderlag

Interpellation från Marit Andersson (SD) den 15 mars 2026

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige medger att frågan får ställas och att den besvaras vid ett senare tillfälle.

Eller

Kommunfullmäktige medger att frågan får ställas och att den besvaras vid dagens sammanträde.

Ä 20 b

Dnr KS189-26 822

Anmälan av interpellation om plan för simhallen

Sammanfattning

Följande interpellation av Marit Andersson (SD) ställd till kommunstyrelsens 1:e vice ordförande Lillemor Gunnarsson (C), anmäls:

”Ang. simhall.

Mellan 2022 och 2024 har kommunen lagt ut ca en miljon kronor på utredningar om en ny simhall. Inget har hänt.

Med anledning av detta vill jag fråga ordförande i Strategiutskottet:

- Hur ser planen framåt ut?
- Kommer mer pengar att läggas ut på projekteringar?
- I så fall när?
- Kan ni i styret tänka er att låna pengar till att bygga en ny simhall?”

Beslutsunderlag

Interpellation från Marit Andersson (SD) den 15 mars 2026

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige medger att frågan får ställas och att den besvaras vid ett senare tillfälle.

Eller

Kommunfullmäktige medger att frågan får ställas och att den besvaras vid dagens sammanträde.

Ä 21

Anmälan av medborgarinitiativ

Sammanfattning

Följande medborgarinitiativ anmäls som inkomna för perioden 2026-02-13—2026-03-12:

- a) KS155-26 866 Medborgarinitiativ om laglig graffitivägg
- b) KS172-26 005 Medborgarinitiativ om att sluta ta ut en avgift för fibernät

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning har ledamöterna i fullmäktige möjlighet att utifrån inlämnade förslag, stödja förslaget genom att skriva en motion i ärendet.

Beslutsunderlag

Underlag över inkomna medborgarinitiativ för perioden 2026-02-13—2026-03-12

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige har tagit del av inkomna medborgarinitiativ för perioden 2026-02-13—2026-03-12.

Utdrag till

Förslagsställare

Ä 22

Dnr KSxxx-26 023

Valärenden

Sammanfattning

Vid kungörelse av kommunfullmäktiges kallelse så fanns inga nya valärenden inkomna.

Ä 23

Delgivningar

Följande delgivningar presenteras:

- a) KS222-25 739 Omsorgsnämndens beslut § 246 den 19 november 2025, att omsorgsnämnden har tagit del av rapporteringen enligt 16 kap 6f § Socialtjänstlagen av ej verkställda beslut enligt LSS och SoL, och beslutar att godkänna redovisningen av ej verkställda beslut för kvartal 4, 2025.
- b) KS068-26 040 Svar från kommunfullmäktiges presidium angående budgetäskande från revisorerna i Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund den 13 mars 2026
- c) Anteckningar från KF-presidiets beredningsmöte den 12 mars 2026

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige har tagit del av informationen.

Ä 24

Avslutande av kommunfullmäktiges sammanträde

Mötet avslutas av ordförande.

Från: Bildningsnämnden
Skickat: den 25 februari 2026 12:01
Till: Kommunstyrelsen
Ämne: BN § 20
Bifogade filer: BN § 20.pdf; Å12 Tjänsteutlåtande modersmål komplettering 260216.pdf
Kategorier: Blå kategori

Hej,
Se bifogat protokollsutdrag och underlag.

Vänligen,

Jenny Bååk
Nämndsekreterare
Bildningsförvaltningen
Telefon: 0225-340 00

www.hedemora.se | www.facebook.com/hedemorakommun

Hökargatan 6, 776 30 Hedemora | Växel: 0225-340 00

Information om hur Hedemora kommun behandlar dina personuppgifter och hur du tar tillvara på dina rättigheter enligt Dataskyddsförordningen (GDPR – General Data Protection Regulation) finns på Hedemora kommuns hemsida www.hedemora.se. Du kan också kontakta kommunens kundtjänst tel. 0225-340 00.

§ 20

Dnr BN253-25 611

Återremiss motion gällande modersmål på lagens lägstnivå

Sammanfattning

Följande motion av Marit Andersson (SD) anmäldes som inkommen vid kommunfullmäktige den 28 april 2025:

”Elever i grundskolan, anpassad grundskolan och specialskolan ska idag erbjudas undervisning i modersmål om en eller båda vårdnadshavarna har ett annat språk än svenska som modersmål, språket utgör elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och om eleven har grundläggande kunskaper i språket. Huvudmannen är bara skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk om det finns minst fem elever som har rätt till undervisning i språket samt om det finns en lämplig lärare.

Elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna har en starkare rätt till modersmålsundervisning än andra elever. De språken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Där finns inga krav på antalet elever eller om lämplig lärare finns.

Sverigedemokraterna anser att modersmålsundervisning med offentliga medel ska avskaffas, men så länge lagen kräver detta bör modersmålsundervisning endast erbjudas i enlighet med lagens lägstnivå.

Sverigedemokraterna yrkar därför:

Att kommunfullmäktige beslutar att enbart erbjuda modersmålsundervisning i högst sammanlagt sju år under elevens skoltid, exklusive lagens undantag för elever där modersmålet är ett nationellt minoritetsspråk.”

Motionen remitterades till bildningsnämnden.

Bildningsnämnden behandlade motionen den 20 oktober 2025 och beslutade att föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Kommunstyrelsen behandlade motionen den 18 november 2025. Per Bengtsson (KL) yrkade att kommunstyrelsen skulle föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen och Marit Andersson (SD) yrkade att kommunstyrelsen skulle föreslå kommunfullmäktige att bifalla motionen. Ordförande fann att Per Bengtssons (KL) yrkande bifölls. Marit Andersson (SD) och Madeleine Gray Eriksson (KD) reserverade sig mot beslutet.

Forts. § 20

Forts. § 20

Kommunfullmäktige behandlade motionen den 25 november 2025. Allan Mattsson (KL) yrkade avslag till motionen. Ylva Lundberg (SD) yrkade att ärendet ska återremitteras till bildningsnämnden med följande motivering:

”Det är omöjligt för vem som helst att ta ett beslut med denna info. Därför yrkar vi på återremiss med dessa frågor:

1. Hur många elever finns det i denna verksamhet?
2. Hur många lärare är anställda?
3. Bedrivs undervisningen på lektionstid?
4. Vilka olika språk?
5. Hur många timmar totalt?
6. Är lärare behöriga?
7. På vilka skolor bedrivs undervisning?
8. Vad är den totala kostnaden för detta?”

Mikael Gråbo (M) instämde i yrkandet om återremiss. Efter omröstning beslutade Kommunfullmäktige att ärendet ska återremitteras då återremissen stöds av en tredjedel av de närvarande ledamöterna, en så kallad minoritetsåterremiss (KL 5 kap 50 §) med ovanstående motivering.

Bildningsförvaltningen besvarar frågorna i återremissen i tjänsteutlåtandet och föreslår bildningsnämnden att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande bildningsförvaltningen den 16 februari 2026

Yrkande

Melker Andersson (M) yrkar bifall till motionen med följande motivering:

Moderaterna anser att kommunen ska uppfylla de krav som följer av Skollagen – varken mer eller mindre – om det inte finns tydliga politiska beslut om annat. Under beredningen har vi fått olika uppgifter om hur många barn som berörs. Tidigare har det sagts att det rör sig om ett mycket begränsat antal. I det nuvarande underlaget anges cirka 70 barn. Detta illustrerar ett större problem: bristen på tydlighet och konsekvent information. Vidare framgår att budgetposten för modersmålsundervisning även belastas med andra tjänster.

Forts. § 20

Forts. § 20

Moderaterna anser att detta skapar otydlighet och försvårar nämndens möjlighet att utöva ekonomiskt ansvar.

Vi vill se tydlig budgetstruktur, rätt kostnad på rätt rad och full transparens kring hur medlen används. Det handlar inte om att skapa oro – det handlar om ordning och reda i styrningen. Kommuninvånarna har rätt att veta vad pengarna går till. Nämnden har rätt att få korrekta och jämförbara uppgifter.

Ylwa Lundberg (SD) och Monika Persson (KD) yrkar bifall till motionen.

Agneta Andreasson Bäck (S) yrkar avslag till motionen.

Ordförande ställer de båda yrkandena mot varandra och finner att Agneta Andreasson Bäck (S) yrkande bifalles.

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige avslår motionen.

Reservation

Tommy Matsson (M) reserverat sig mot beslutet till förmån för eget förslag.

Monika Persson (KD) reserverar sig mot beslutet.

Ylwa Lundberg (SD) reserverar sig mot beslutet med följande motivering:
”Vi anser att ordförande bör ta upp rätt motioner på rätt möte. Nu blev Marit anklagad för att ha sagt nej till denna motion på förra KS-mötet. Det minsta man kan begära är att man tar rätt ärende på rätt möte”.

Utdrag till
Kommunfullmäktige
Bildningsförvaltningen

Bildningsförvaltningen
Tommy Hellström
tommy.hellstrom@hedemora.se

Datum
2026-02-16

BN253-25 611

	"[Skriv mottagare här]"

Modersmål

Sammanfattning

Besvarande av frågor från Kommunfullmäktige utifrån tidigare tjänsteutlåtande kopplat till motion (Dnr: BN253-25 611) om modersmål.

Ärendebeskrivning

KF 25 nov § 223

Motionen (Dnr: BN253-25 611) återremitteras från kommunfullmäktige till bildningsnämnden med följande motivering:

Det är omöjligt för vem som helst att ta ett beslut med denna info. Därför yrkar vi på återremiss med dessa frågor:

1. Hur många elever finns det i denna verksamhet?

Totalt 70 elever varav 24 på Stureskolan, 44 på Vasaskolan, en på Olympica och en i Smedby.

2. Hur många lärare är anställda?

2,75 heltidstjänster där en mindre del (motsvarande 60% av en tjänst) är för modersmål, resterande tid arbetar lärarna som studiehandledare mm. på samma skolor.

3. Bedrivs undervisningen på lektionstid?

Utanför ordinarie undervisningstid, dvs efter skoldagens slut.

4. Vilka olika språk?

Arabiska, Persiska/Dari, Kurmanji och Tigrinja.

5. Hur många timmar totalt?

På Vasaskolan undervisas elever från åk 7-9, samt åk 3-6 från Olympicaskolan och Smedby. Totalt 3x60 min

På Stureskolan undervisas eleverna i åk 1-2 och i åk 3-6. Totalt 8x60 min

Total undervisningstid: 11h/v vilket i tjänst motsvarar 60%.

6. Är lärare behöriga?

Nej. Enligt förordning (Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare §34-35) får olegitimerad lärare undervisa i modersmål om en legitimerad lärare ej finns att tillgå.

En av modersmållärarna validerar för närvarande sin utbildning från hemlandet.

7. På vilka skolor bedrivs undervisning?

Vasaskolan och Stureskolan. Elever från Olympica samt Smedby undervisas tillsammans med Vasaskolans elever. Martin Koch-gymnasiet har i dagsläget inga elever som läser ämnet modersmål, eftersom de redan har betyg i ämnet från grundskolan.

8. Vad är den totala kostnaden för detta?

I budget 2026 är kostnaden för 2,75 tj 2 076 936 kr, i posten ingår både kostnaden för modersmålsundervisning och studiehandledning. För enbart modersmålsundervisningen (60% tjänst utifrån antalet undervisningstimmar) är kostnaden 453 150 kr.

Bildningsförvaltningens förslag till beslut

Bildningsnämnden föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Tommy Hellström
Skolchef

Från: Lina Norlander
Skickat: den 26 februari 2026 16:31
Till: Jennifer Berglund
Ämne: ON § 51
Bifogade filer: ON § 51 Motion LOV (1).pdf; 16.1. Tjänsteutlåtande motion.pdf; Motion LOV.pdf

Hej,

Se bifogat beslut samt underlag.

Med vänlig hälsning/Best regards

LINA NORLANDER
Nämndsekreterare
Omsorgsförvaltningen
Telefon: 0225-341 04

www.hedemora.se | www.facebook.com/hedemorakommun

Hökargatan 6, 776 30 Hedemora | Växel: 0225-340 00

Information om hur Hedemora kommun behandlar dina personuppgifter och hur du tar tillvara på dina rättigheter enligt Dataskyddsförordningen (GDPR – General Data Protection Regulation) finns på Hedemora kommuns hemsida www.hedemora.se. Du kan också kontakta kommunens kundtjänst tel. 0225-340 00.

§ 51

Dnr ON082-25 700

Svar till motion från Sverigedemokraterna i Hedemora gällande att Införa LOV (Lagen om valfrihet)

Sammanfattning

Sverigedemokraterna i Hedemora lämnade den 21 januari 2025 följande motion till Kommunfullmäktige i Hedemora kommun.

”Hedemora kommun behöver valfrihet inom omsorgen. Vi ser behovet av att ge medborgarna rätten att välja i större utsträckning. Som läget just nu ser ut inom omsorgsförvaltningen måste stora förändringar ske.

Vi i Sverigedemokraterna ser även konkurrensen som skulle uppstå som något positivt och skulle ge våra medborgare ett bättre välbefinnande då man själv kan styra över sin egen omsorg i större omfattning. Den offentliga verksamheten kanske inte passar alla.

Det tillämpas redan inom barnomsorg, skola och LSS.

Sverigedemokraterna yrkar på;

Att : Hedemora kommun inför LOV inom övrig omsorg i Hedemora.”

Motionen remitteras den 28 januari 2025 till Omsorgsförvaltningen för besvarande.

Beslutsunderlag

Omsorgsförvaltningens tjänsteutlåtande 26 januari 2026

Sverigedemokraterna i Hedemoras motion 21 januari 2025

Yrkande

Mats Haglöf (SD) yrkar på att motionen ska bifallas.

Ordförande ställer yrkandet mot förslaget till beslut att avslå motionen.

Ordförande finner att yrkandet avslås.

Forts. § 51

Forts. § 51

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige avslår motionen.

Reservation

Mats Haglöf (SD), Gunilla Berg (KD) och Ylva Lundberg (SD) reserverar sig mot beslutet med följande motivering:

”SD och KD reserverar sig i beslutet att avslå motionen om LOV även dom inom omsorgen ska ha samma rätt som personer med personlig assistans att välja utförare.”

Protokollsanteckning

Britt-Inger Remning (M) lämnar följande protokollsanteckning:

”Vi moderater har inget emot LOV, lagen om valfrihet, men kan inte bifalla motionen som den är skriven.”

Utdrag till

Omsorgsförvaltningen

Kommunfullmäktige

Marit Andersson (SD)

Omsorgsnämnden

Svar till motion Införa LOV (Lagen om valfrihet)

Sammanfattning

Sverigedemokraterna i Hedemora lämnade den 21 januari 2025 följande motion till Kommunfullmäktige i Hedemora kommun.

”Hedemora kommun behöver valfrihet inom omsorgen. Vi ser behovet av att ge medborgarna rätten att välja i större utsträckning. Som läget just nu ser ut inom omsorgsförvaltningen måste stora förändringar ske.

Vi i Sverigedemokraterna ser även konkurrensen som skulle uppstå som något positivt och skulle ge våra medborgare ett bättre välbefinnande då man själv kan styra över sin egen omsorg i större omfattning. Den offentliga verksamheten kanske inte passar alla.

Det tillämpas redan inom barnomsorg, skola och LSS.

Sverigedemokraterna yrkar på;

Att : Hedemora kommun inför LOV inom övrig omsorg i Hedemora.”

Motionen remitteras den 28 januari 2025 till Omsorgsförvaltningen för besvarande.

Förvaltningens yttrande

Den politiska majoriteten inom Hedemora kommun har i sitt samverkansavtal beslutat att införandet av LOV inte är aktuellt under mandatperioden.

Beslutsunderlag

Motion, Införa LOV i Hedemora kommun

Förslag till beslut

Med hänvisning till omsorgsförvaltningens yttrande föreslår omsorgsförvaltningen Omsorgsnämnden att föreslå Kommunfullmäktige avslå motionen.

Tf. Förvaltningschef
Emelie Forslund

Utdrag till

Omsorgsförvaltningen
Kommunfullmäktige
Marit Andersson (SD)

Från: Marit Andersson
Skickat: den 21 januari 2025 10:55
Till: Jennifer Berglund
Ämne: Motion
Bifogade filer: Motion LOV.docx

2025-01-21

MOTION TILL HEDEMORA KOMMUNFULLMÄKTIGE

INFÖR LOV (Lagen om valfrihet)

Hedemora behöver valfrihet inom omsorgen. Vi ser behovet av att ge medborgarna rätten att välja i större utsträckning. Som läget just nu ser ut inom omsorgsförvaltningen måste stora förändringar ske.

Vi i Sverigedemokraterna ser även konkurrensen som skulle uppstå som något positivt och skulle ge våra medborgare ett bättre välbefinnande då man själv kan styra över sin egen omsorg i större omfattning. Den offentliga verksamheten kanske inte passar alla.

Det tillämpas redan inom barnomsorg, skola och LSS.

Sverigedemokraterna yrkar på;

Att : Hedemora kommun inför LOV inom övrig omsorg i Hedemora.

Kommunfullmäktigegruppen (SD)

Via

Marit Andersson

Från: Bildningsnämnden
Skickat: den 25 februari 2026 15:51
Till: Kommunstyrelsen
Kopia: Ann-Christine Östlund Bäckehag
Ämne: BN § 16
Bifogade filer: Ä8 Förslag till Reglemente för bildningsnämnden den 2 januari 2026 - ändrad efter BN beslut.pdf; Ä8 Tjänsteutlåtande - Revidering av Reglemente för bildningsnämnden 2026-01-23.pdf; BN § 16.pdf

Kategorier: Blå kategori

Hej,

Se bifogat protokollsutdrag och underlag.

Det bifogade 'Förslaget till Reglemente för bildningsnämnden' innehåller den ändring som bildningsnämnden beslutade 23 februari 2026.

Vänligen,

Jenny Bååk

Nämndsekreterare
Bildningsförvaltningen
Telefon: 0225-340 00

www.hedemora.se | www.facebook.com/hedemorakommun

Hökargatan 6, 776 30 Hedemora | Växel: 0225-340 00

Information om hur Hedemora kommun behandlar dina personuppgifter och hur du tar tillvara på dina rättigheter enligt Dataskyddsförordningen (GDPR – General Data Protection Regulation) finns på Hedemora kommuns hemsida www.hedemora.se. Du kan också kontakta kommunens kundtjänst tel. 0225-340 00.

§ 16

Dnr BN741-23 003

Revidering av bildningsnämndens reglemente

Sammanfattning

Enligt 6 kap. 2 § kommunallagen (2017:725), KL, ska kommunfullmäktige bestämma nämndernas verksamhetsområden och inbördes förhållanden. Det innebär bland annat att fullmäktige ska bestämma vilka nämnder som ska finnas och ta ställning till uppgiftsfördelningen mellan dem. Av 6 kap. 44 § KL framgår att fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. I reglementet regleras vilka uppgifter och ansvar som nämnden ska ha. Vid översyn av gällande reglemente för bildningsnämnden har framkommit behov av vissa förtydliganden, justeringar och kompletteringar i enlighet med bilaga 1.

På sammanträdet ges en muntlig dragning av vårdgivaruppdraget.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande kommunstyrelseförvaltningen den 23 januari 2026
Förslag till Reglemente för bildningsnämnden den 2 januari 2026

Yrkande

Ylva Lundberg (SD) yrkar att texten i revideringen av bildningsnämndens reglemente ändras från ”funktionshindrade” till ”personer med funktionsnedsättning”

Ordförande finner att yrkandet bifalles.

Bildningsnämndens beslut

Bildningsnämnden beslutar att ändra texten i revideringen av bildningsnämndens reglemente, ändras från ”funktionshindrade” till ”personer med funktionsnedsättning”

Förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar att revidera Reglemente för bildningsnämnden i enlighet med bilaga

Utdrag till

Kommunfullmäktige
Bildningsförvaltningen

 HEDEMORA KOMMUN	STYRDOKUMENT		Sida 0(3)
	Datum 2026-01-02	Omfattning Bildningsnämnden	
	Giltighet fr o m 2026-XX-XX	Publicering Författningssamlingen	
Godkänt/antaget av Kommunfullmäktige	Dokumentägare Förvaltningschef	Dokumentansvarig Kommunsekreterare	

Reglemente för Bildningsnämnden

Dok. Kategori:	Reglemente
Stadie:	För beslut
Gallring:	Bevaras
Kort beskrivning:	Reglemente för bildningsnämnden Fullmäktige fastställer reglemente och överlämnar därmed åt nämnderna att ansvara för skilda verksamhetsområden, uppgifter och arbetsformer.

Ursprungligt beslutsdatum	Ursprungligt diarienummer	Bör revideras senast Vid behov, med årlig översyn	Skapad av
Revideringar (datum, §)	Vad revideringen avsett	Diarienummer vid revidering	Ändrad av
2020-11-22, § 166	Översyn av delar av dokumentet	KS536-18 003	Jennifer Berglund, kommunsekreterare
2023-12-12, § 285	Översyn av delar av dokumentet	KS002-23 003	Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist
2026-XX-XX, § XXX	Översyn av dokumentet och vissa förtydliganden.	KS023-26 003	Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist

REGLEMENTE FÖR BILDNINGSNÄMNDEN

Utöver det som föreskrivs i kommunallagen (KL) eller i annan författning gäller bestämmelserna i detta reglemente och i gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun.

En avvikande bestämmelse i en detta reglemente tar över i förhållande till det gemensamma reglementet.

Bildningsnämndens uppgifter

1 §

Bildningsnämnden ska fullgöra kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för barn, ungdom och vuxna i enlighet med skollagen (2010:800), 2 kap. 2 §, samt inom yrkeshögskola i enlighet med förordning (2009:130) om yrkeshögskolan, 2 kap. 3 §, vilket även omfattar elevhälsa enligt 2 kap. 25 – 26 §§ skollagen. Nämnden fullgör även kommunens uppgifter enligt skollagen för skolskjuts, elevresor, resor för elever i specialskola och resor för elever i sameskolan.

Nämnden handhar uppgifter enligt lag (1993:387) om stöd och service för personer med funktionsnedsättning (LSS), 9 § punkt 7 - korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov.

I bildningsnämndens ansvarsområde ingår dessutom verksamheterna kultur- och fritid, kulturskola, kostverksamhet och biblioteksverksamhet.

Det åligger bildningsnämnden att medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med myndigheter, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen.

2 §

Vad som avses med skolväsendet framgår av skollagen (2010:800), 1 kap 1 §. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna och enskilda. Vilka skolformer som kommunen är huvudman för framgår av skollagen 2 kap. 2 §, se * nedan.

Skolväsendet omfattar skolformerna

- Förskola*
- Förskoleklass*
- Grundskola*
- Resursskola*
- Anpassad grundskola*
- Specialskola
- Sameskola
- Gymnasieskola*

- Anpassad gymnasieskola*
- Kommunal vuxenutbildning (Komvux)*

I skolväsendet ingår också fritidshem*, som kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan och vissa särskilda utbildningsformer.

Utöver förskola och fritidshem kan kommunen erbjuda pedagogisk omsorg i hemmet och pedagogisk omsorg på obekvämt arbetstid. Som ett komplement till förskolan och pedagogisk omsorg erbjuds öppen förskola. ~~vid familjecentralen.~~

Bildningsnämnden ansvarar utöver detta för kommunens utbud av yrkeshögskoleutbildningar, studie- och yrkesvägledning och har det kommunala aktivitetsansvaret (KAA – kommunalt aktivitetsansvar för ungdom som är folkbokförda i kommunen och som har fullgjort sin skolplikt, men som inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationellt program i gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller motsvarande utbildning).

Elevhälsan omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Nämnden är vårdgivare för den medicinska delen av elevhälsan och utser verksamhetschef för denna del av elevhälsan.

3 §

Bildningsnämnden ska fullgöra kommunens uppgifter i skollagen vad gäller enskilda huvudmän som bedriver verksamhet i kommunen.

4 §

Bildningsnämnden har till uppgift att stimulera och verka för ett rikt kultur-, idrotts- och friluftsliv i kommunen. I uppdraget ingår att samordna och utveckla kultur- idrotts- och friluftsliv genom möten och olika arrangemang, vara en samtalspartner för aktiva människor och eldsjälar och ansvara för mötesplatser där människor får en möjlighet att själva utöva eller uppleva olika kulturella uttryck, idrotter och friluftsverksamheter **samt i övrigt samverka med civilsamhället.** I uppdraget ingår **också att utse Hedemora kommuns pristagare till utdela kulturpris, och ledarpris och föreningspris samt besluta om och fördela föreningsbidrag. och konstnärbidrag. Inom sitt verksamhetsområde kan nämnden ingå avtal om Idéburet partnerskap (IOP). Nämnden ansvarar även för hantering av tillstånd- och registreringsprövningar av lokala lotterier. Hantering av tillstånd- och registreringsprövning av lokala lotterier ingår i ansvaret.**

Verksamhet för barn och ungdomar är prioriterat.

5 §

Bildningsnämnden har delegation från kommunfullmäktige att ansvara för försäljning och övriga avgifter inom Hedemora stadsbibliotek som inte är av principiell karaktär.

~~Bildnings~~Nämnden har rätt att delegera uppgiften till tjänsteperson inom bildningsförvaltningen.

Bildningsnämndens arbetsformer

6 §

Bildningsnämnden består av 9 ledamöter och 9 ersättare.

7 §

Inom bildningsnämnden finns två utskott:

- ett **kultur- och fritidsutskott**, för frågor rörande allmän kultur, kulturskola, biblioteksverksamhet, fritidsverksamhet, öppen ungdomsverksamhet (fritidsgårdar) samt bidrag till föreningar och studieförbund, som består av tre (3) ledamöter och tre (3) ersättare och
- ett **arbetsutskott**, för övriga ärenden, som består av tre (3) ledamöter och tre (3) ersättare.

Bildningsnämndens förvaltning

8 §

Bildningsnämndens förvaltning är bildningsförvaltningen.

Bildningsnämnden har möjlighet att ingå överenskommelse med kommunstyrelsen om att särskilt namngivna tjänster/tjänstepersoner inom bildningsförvaltningen ska bistå kommunstyrelsen med att bereda frågor, där kommunstyrelseförvaltningen inte har egen kompetens.

Från: Ann-Christine Östlund Bäckehag
Skickat: den 23 januari 2026 17:24
Till: Jennifer Berglund
Kopia: Anna Frisk; Therese Sarenbrant
Ämne: Kommunjuristen - Tjänsteutlåtande och utkast till reviderat reglemente för bildningsförvaltningen till politisk behandling
Bifogade filer: Tjänsteutlåtande - Revidering av Reglemente för bildningsnämnden 2026-01-23.pdf; Reglemente för bildningsnämnden 2026-01-02.pdf

Hej!

Bifogar tjänsteutlåtande och utkast till reviderat reglemente för bildningsnämnden till politisk behandling.

Utkastet är godkänt av förvaltningschef Therese Sarenbrant 2026-01-23.

Med vänlig hälsning/Best regards

ANN-CHRISTINE ÖSTLUND BÄCKEHAG
Kommunjurist/Legal Counsel of Municipality
Dataskyddsombud/Data Protection Officer
Kommunstyrelseförvaltningen/Municipal Administration
Telefon/Phone: 0225-341 72

www.hedemora.se

Box 201, 776 28 Hedemora | Telefon: 0225-340 00

Information om hur Hedemora kommun behandlar dina personuppgifter och hur du tar tillvara på dina rättigheter enligt Dataskyddsförordningen (GDPR – General Data Protection Regulation) finns på Hedemora kommuns hemsida www.hedemora.se. Du kan också kontakta kommunens servicecenter tel. 0225-340 00.

 HEDEMORA KOMMUN	STYRDOKUMENT		Sida 0(3)
	Datum 2026-01-02	Omfattning Bildningsnämnden	
	Giltighet fr o m 2026-XX-XX	Publicering Författningssamlingen	
Godkänt/antaget av Kommunfullmäktige	Dokumentägare Förvaltningschef	Dokumentansvarig Kommunsekreterare	

Reglemente för Bildningsnämnden

Dok. Kategori:	Reglemente
Stadie:	För beslut
Gallring:	Bevaras
Kort beskrivning:	Reglemente för bildningsnämnden Fullmäktige fastställer reglemente och överlämnar därmed åt nämnderna att ansvara för skilda verksamhetsområden, uppgifter och arbetsformer.

Ursprungligt beslutsdatum	Ursprungligt diarienummer	Bör revideras senast Vid behov, med årlig översyn	Skapad av
Revideringar (datum, §)	Vad revideringen avsett	Diarienummer vid revidering	Ändrad av
2020-11-22, § 166	Översyn av delar av dokumentet	KS536-18 003	Jennifer Berglund, kommunsekreterare
2023-12-12, § 285	Översyn av delar av dokumentet	KS002-23 003	Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist
2026-XX-XX, § XXX	Översyn av dokumentet och vissa förtydliganden.	KS023-26 003	Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist

REGLEMENTE FÖR BILDNINGSNÄMNDEN

Utöver det som föreskrivs i kommunallagen (KL) eller i annan författning gäller bestämmelserna i detta reglemente och i gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun.

En avvikande bestämmelse i en detta reglemente tar över i förhållande till det gemensamma reglementet.

Bildningsnämndens uppgifter

1 §

Bildningsnämnden ska fullgöra kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för barn, ungdom och vuxna i enlighet med skollagen (2010:800), 2 kap. 2 §, samt inom yrkeshögskola i enlighet med förordning (2009:130) om yrkeshögskolan, 2 kap. 3 §, vilket även omfattar elevhälsa enligt 2 kap. 25 – 26 §§ skollagen. Nämnden fullgör även kommunens uppgifter enligt skollagen för skolskjuts, elevresor, resor för elever i specialskola och resor för elever i sameskolan.

Nämnden handhar uppgifter enligt lag (1993:387) om stöd och service för funktionshindrade (LSS), 9 § punkt 7 - korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov.

I bildningsnämndens ansvarsområde ingår dessutom verksamheterna kultur- och fritid, kulturskola, kostverksamhet och biblioteksverksamhet.

Det åligger bildningsnämnden att medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med myndigheter, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen.

2 §

Vad som avses med skolväsendet framgår av skollagen (2010:800), 1 kap 1 §. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna och enskilda. Vilka skolformer som kommunen är huvudman för framgår av skollagen 2 kap. 2 §, se * nedan.

Skolväsendet omfattar skolformerna

- Förskola*
- Förskoleklass*
- Grundskola*
- Resursskola*
- Anpassad grundskola*
- Specialskola
- Sameskola
- Gymnasieskola*

- Anpassad gymnasieskola*
- Kommunal vuxenutbildning (Komvux)*

I skolväsendet ingår också fritidshem*, som kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan och vissa särskilda utbildningsformer.

Utöver förskola och fritidshem kan kommunen erbjuda pedagogisk omsorg i hemmet och pedagogisk omsorg på obekvämt arbetstid. Som ett komplement till förskolan och pedagogisk omsorg erbjuds öppen förskola. ~~vid familjecentralen.~~

Bildningsnämnden ansvarar utöver detta för kommunens utbud av yrkeshögskoleutbildningar, studie- och yrkesvägledning och har det kommunala aktivitetsansvaret (KAA – kommunalt aktivitetsansvar för ungdom som är folkbokförda i kommunen och som har fullgjort sin skolplikt, men som inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationellt program i gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller motsvarande utbildning).

Elevhälsan omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Nämnden är vårdgivare för den medicinska delen av elevhälsan och utser verksamhetschef för denna del av elevhälsan.

3 §

Bildningsnämnden ska fullgöra kommunens uppgifter i skollagen vad gäller enskilda huvudmän som bedriver verksamhet i kommunen.

4 §

Bildningsnämnden har till uppgift att stimulera och verka för ett rikt kultur-, idrotts- och friluftsliv i kommunen. I uppdraget ingår att samordna och utveckla kultur- idrotts- och friluftsliv genom möten och olika arrangemang, vara en samtalspartner för aktiva människor och eldsjälar och ansvara för mötesplatser där människor får en möjlighet att själva utöva eller uppleva olika kulturella uttryck, idrotter och friluftsverksamheter **samt i övrigt samverka med civilsamhället.** I uppdraget ingår **också att utse Hedemora kommuns pristagare till utdela kulturpris, och ledarpris och föreningspris samt besluta om och fördela föreningsbidrag. och konstnärbidrag. Inom sitt verksamhetsområde kan nämnden ingå avtal om Idéburet partnerskap (IOP). Nämnden ansvarar även för hantering av tillstånd- och registreringsprövningar av lokala lotterier. Hantering av tillstånd- och registreringsprövning av lokala lotterier ingår i ansvaret.**

Verksamhet för barn och ungdomar är prioriterat.

5 §

Bildningsnämnden har delegation från kommunfullmäktige att ansvara för försäljning och övriga avgifter inom Hedemora stadsbibliotek som inte är av principiell karaktär.

~~Bildnings~~Nämnden har rätt att delegera uppgiften till tjänsteperson inom bildningsförvaltningen.

Bildningsnämndens arbetsformer

6 §

Bildningsnämnden består av 9 ledamöter och 9 ersättare.

7 §

Inom bildningsnämnden finns två utskott:

- ett **kultur- och fritidsutskott**, för frågor rörande allmän kultur, kulturskola, biblioteksverksamhet, fritidsverksamhet, öppen ungdomsverksamhet (fritidsgårdar) samt bidrag till föreningar och studieförbund, som består av tre (3) ledamöter och tre (3) ersättare och
- ett **arbetsutskott**, för övriga ärenden, som består av tre (3) ledamöter och tre (3) ersättare.

Bildningsnämndens förvaltning

8 §

Bildningsnämndens förvaltning är bildningsförvaltningen.

Bildningsnämnden har möjlighet att ingå överenskommelse med kommunstyrelsen om att särskilt namngivna tjänster/tjänstepersoner inom bildningsförvaltningen ska bistå kommunstyrelsen med att bereda frågor, där kommunstyrelseförvaltningen inte har egen kompetens.

Kommunfullmäktige

Reglemente för bildningsnämnden

Ärendebeskrivning och motivering till beslut

Enligt 6 kap. 2 § kommunallagen (2017:725), KL, ska kommunfullmäktige bestämma nämndernas verksamhetsområden och inbördes förhållanden. Det innebär bland annat att fullmäktige ska bestämma vilka nämnder som ska finnas och ta ställning till uppgiftsfördelningen mellan dem. Av 6 kap. 44 § KL framgår att fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. I reglementet regleras vilka uppgifter och ansvar som nämnden ska ha.

Vid översyn av gällande reglemente för bildningsnämnden har framkommit behov av vissa förtydliganden, justeringar och kompletteringar i enlighet med bilaga 1.

Lagar och andra styrande dokument som påverkar beslutet

6 kap. 2 § KL och 6 kap. 44 § KL

Riktlinje för föreningsbidrag, evenemangsbidrag, sponsringsbidrag, Idéburet offentligt partnerskapsavtal (IOP) och extern uppvaktning vid jubileum, etableringar, invigningar samt för goda idrottsliga- och kulturella gärningar.

Riktlinje för utdelning av Kulturpris, Ledarpris, Föreningspris och Miljö- och hållbarhetspris i Hedemora kommun.

39 § Lotterilag (1994:1000)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att revidera Reglemente för bildningsnämnden i enlighet med bilaga 1.

Ann-Christine Östlund Bäckehag
Kommunjurist

Bilaga

Reglemente för bildningsnämnden daterad 2026-01-23.

 HEDEMORA KOMMUN	STYRDOKUMENT		Sida 0(13)
	Datum 2026-01-26	Omfattning Kommunstyrelsen	
	Giltighet fr o m 2026-XX-XX	Publicering Författningssamlingen	
Godkänt/antaget av Kommunfullmäktige	Dokumentägare Förvaltningschef	Dokumentansvarig Kommunsekreterare	

Reglemente för Kommunstyrelsen

Dok. Kategori:	Reglemente
Stadie:	För beslut
Gallring:	Bevaras
Kort beskrivning:	Reglemente för styrelsen Fullmäktige fastställer reglemente och överlämnar därmed åt nämnderna att ansvara för skilda verksamhetsområden, uppgifter och arbetsformer.

Ursprungligt beslutsdatum	Ursprungligt diarienummer	Bör revideras senast	Skapad av
		Vid behov, med årlig översyn	
Revideringar (datum, §)	Vad revideringen avsett	Diarienummer vid revidering	Ändrad av
2022-11-22, § 166	Översyn av delar av dokumentet	KS016-20 003	Jennifer Berglund, kommunsekreterare
2023-12-12, § 285	Översyn av delar av dokumentet	KS004-23 003	Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist
2024-01-30, § 24	Översyn av delar av dokumentet	KS364-23 021	Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist
2024-05-07, § 101	Revidering av delar av dokumentet på grund av omorganisation	KS364-23 021	Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist
2025-11-25, § 225	Revidering gällande trafik	KS041-25 041	Förvaltningschef miljö- och samhällsbyggnad
2026-XX-XX, § XXX	Revidering på grund av organisationsförändringar och ändring av befattningar som kommunstyrelsen ska anställa och därmed vara anställningsmyndighet för. Översyn av dokumentet.	KS061-26 003	Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist

REGLEMENTE FÖR KOMMUNSTYRELSEN

Utöver vad som är föreskrivs i kommunallagen (KL) eller i annan författning gäller bestämmelserna i detta reglemente och i gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun.

En avvikande bestämmelse i detta reglemente tar över i förhållande till det gemensamma reglementet.

Kommunstyrelsen benämns nedan Styrelsen.

Styrelsens uppgifter

Allmänt om styrelsens uppgifter

1 §

Styrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Den har ett helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Den leder och samordnar utvecklingen av den kommunala demokratin och strategier för samhällsutveckling.

Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet (*ledningsfunktion*). Styrelsen ska också ha uppsikt över verksamhet som bedrivs i kommunala företag, stiftelser och kommunalförbund.

Styrelsen ska leda kommunens verksamhet genom att utöva en samordnad styrning och leda det arbetet med att ta fram styrdokument för kommunen (*styrfunktion*).

Styrelsen ska följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning och fortlöpande i samråd med nämnderna följa upp de fastställda målen och återrapportera till fullmäktige (*uppföljningsfunktion*).

Styrelsen ansvarar för i detta reglemente angivna uppgifter jämte sådana uppgifter som inte lagts på annan nämnd (*särskilda uppgifter*). Härutöver ansvarar styrelsen för de uppgifter som framgår av kommunallagen (2017:725), KL och annan lagstiftning.

Ledningsfunktionen och styrfunktionen

Allmänt om ledningsfunktionen och styrfunktionen

2 §

Styrelsen ansvarar för beslut om samordning mellan nämnderna och gränsdragning mellan nämndernas kompetens. Styrelsen ansvarar för att en effektiv och ändamålsenlig organisation upprätthålls.

Styrelsens övergripande uppgifter

3 §

Styrelsen ska

1. leda arbetet med och samordna utformningen av övergripande och strategiska mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten samt göra framställningar i målfrågor som inte är förbehållna annan nämnd,
2. utöva uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnders beslut,
3. ha uppsikt över sådan avtalssamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § KL eller enligt annan lag eller författning,
4. ha ett övergripande ansvar för interna säkerhetsfrågor i kommunen,
5. ha ett övergripande ansvar för att säkerhetsskyddslagen (2018:585) följs,
6. leda och samordna personalpolitiken, kommunikationsfrågor, kvalitetssäkringsarbetet, upphandlingsarbetet, IT- och digitaliseringsverksamheten och den översiktliga planeringen av användningen av mark och vatten,
7. leda och samordna arbetet med att effektivisera administrationen och reformera det kommunala regelbeståndet,
8. leda och samordna arbetet i arbetsgrupper och arbetet med att ta fram och implementera styrdokument kopplat till klimat- och miljöfrågor,
9. ha hand om kommunens personaladministrativa system, ekonomisystem, dokument- och ärendesystem, e-postsystem, de kommunövergripande IT-systemen, kommunikationssystem, skaderapporteringssystem, passersystem och förtroendemannaregister,
10. hos fullmäktige, övriga nämnder och andra myndigheter göra de framställningar som behövs,
11. kontinuerligt följa verksamheten i övriga nämnder,
12. ansvara för utformning och utveckling av kommunens system för intern kontroll,
13. ansvara för samordningsträffar med nämndpresidierna och förvaltningscheferna,
14. upprätta förslag till program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare,
15. bereda ärenden om lokala ordningsföreskrifter och lokala ordningsföreskrifter för torghandel,
16. avge yttranden till Polismyndigheten och Länsstyrelsen enligt ordningslagen (1993:1617),
17. bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av fullmäktige i enlighet med KL,
18. bevaka verkställigheten av kommunstyrelsen och dess utskotts beslut. Redovisning ska ske till Styrelsen två gånger per år och
19. verkställa fullmäktiges beslut, om fullmäktige inte beslutat annat.

Om fullmäktige inte har beslutat något annat, avgör Styrelsen hur de ärenden som fullmäktige ska handlägga ska beredas.

Styrelsen får uppdra åt en förtroendevald eller åt någon anställd att besluta om remiss av sådana ärenden.

Styrelsens förstärkta roll

4 §

Styrelsen får fatta följande beslut rörande nämndernas verksamhet:

- Beslut om anställningsstopp.
- Beslut om strategiska personal-, säkerhets-, beredskaps-, klimat- och miljöfrågor.
- Beslut om stopp för ytterligare investeringar.
- Beslut om omfördelning av medel mellan nämnder i enlighet med fullmäktiges fattade ramar och/eller eventuella under budgetåret tillkommande externa medel, exempelvis i form av statsbidrag.
- Beslut om styrdokument för kommunens agerande på sociala medier.
- Beslut om etiska riktlinjer i kommunen.
- Slutligt beslut när två nämnder är oense.

Styrelsen ska hålla fullmäktige underrättad om de beslut som har fattats med stöd av första stycket.

Företag och stiftelser

5 §

Styrelsen ska

1. ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag och stiftelser som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen,
2. ansvara för att beslut om ägardirektiv till företagen fattas och kontinuerligt hålls uppdaterade,
3. ansvara för regelbundna möten mellan Styrelsen och företagsledningarna/stiftelseledningarna,
4. löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 2 – 6 §§ KL är uppfyllda beträffande de företag och stiftelser kommunen äger eller har intresse i,
5. årligen, senast den 31 mars i beslut pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som kommunen helt eller delvis äger under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet ska delges fullmäktige snarast. Finner Styrelsen att brister förelegat, ska den samtidigt lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder,
6. svara för att tillvarata kommunens intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i.

Kommunalförbund

6 §

Styrelsen ska ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana kommunalförbund som kommunen är medlem i.

Ekonomi och medelsförvaltning

7 §

Styrelsen ska

1. ha hand om kommunens medelsförvaltning och följa av fullmäktige meddelade riktlinjer för denna. Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. I uppgiften ingår också att bevaka att kommunens inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt att vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar,
2. ha hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bland annat att
 - underhålla och förvalta kommunens fasta och lösa egendom,
 - se till att kommunens behov av försäkringsskydd är tillgodosett,
 - handha egen donationsförvaltning samt efter samtycke från annan nämnd placera sådana medel som ingår i donation som förvaltas av den nämnden,
 - utfärda förbindelser, som behövs i anledning av fullmäktiges beslut att ikläda kommunen borgen eller annan ansvarighet,
 - biträda kommunens övriga nämnder och förvaltningar i budget- och bokslutsarbetet.
3. upprätta förslag till budget i enlighet med KL,
4. se till att bokföring och redovisning sker i enlighet med lagen (1997:614) om kommunal redovisning,
5. upprätta årsredovisning och delårsrapport i enlighet med lagen (1997:614) om kommunal redovisning och
6. i enlighet med fullmäktiges särskilda riktlinjer förvalta medel som avsatts till pensionsförpliktelser.

Delegering från fullmäktige

8 §

Styrelsen beslutar i följande grupper av ärenden (uppgifterna kan vidaredelegeras):

1. Upptagande av lån inom den beloppsram och de riktlinjer som fullmäktige fastställt.
2. På begäran av nämnd omfördela medel som anslagits till nämnden inom den budgeterade verksamhetsvolymen och av fullmäktige fastställd beloppsram och andra riktlinjer.
3. Beslut om tilläggsanslag, i varje särskilt fall inom en av fullmäktige årligen angiven kostnadsram.
4. Svara för in- och uthyrning och in- och utarrendering av lokaler och mark.
5. Köp, försäljning och byte av fast egendom, genom expropriation eller inlösen för kommunens räkning förvärva fastigheter samt avtal om fastighetsreglering, allt inom av fullmäktige fastställd kostnadsram och andra riktlinjer beträffande belopp och villkor i övrigt.

6. Markanvisningar inklusive tilldelning av markanvisning - markanvisningsavtal.
7. För kommunens räkning teckna servituts- och nyttjanderättsavtal och därmed jämförliga avtal.
8. Utarrendera, hyra ut eller på annat sätt upplåta kommunen tillhörig fast egendom.
9. I mål och ärenden där styrelsen för kommunens talan, med för kommunen bindande verkan, träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal.
10. Tillstånd att använda kommunens heraldiska vapen.
11. Avgivande av yttranden enligt kamerabevakningslagen (2018:1200).
12. Kommunens förvaltningsorganisation inom de styrdokument som fullmäktige fastställt.
13. Bidragsgivning och externa uppvaktningsåtgärder i enlighet med styrdokument för föreningsbidrag, evenemangsbidrag, sponsringsbidrag, idéburet offentligt partnerskapsavtal (IOP) och extern uppvaktningsåtgärder vid jubileum, etableringar, invigningar samt för goda idrottsliga- och kulturella gärningar. **Gäller i de delar där kommunstyrelsen eller dess utskott är beslutsfattare.**
14. Besluta om förändringar i reglerna för ersättning till röstmottagarna.
15. Justering av avgifter som kommunen tar ut enligt lagen (1981:739) om inkassokostnader.
16. Besluta om hjälp till andra kommuner som drabbats av en extraordinär händelse i fredstid och som begärt kommunens hjälp.
17. Schakttillstånd.
18. Antagande, ändring eller upphävande av detaljplan som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.
19. Antagande, ändring eller upphävande av områdesbestämmelser som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.
20. Förlängning eller förnyelse av genomförandetid enligt 4 kap. 21 – 25 §§ plan- och bygglagen.
21. Uttag av gatukostnader enligt 6 kap 24 – 27 §§ plan- och bygglagen.
22. Anhållande på kommunens vägnar hos länsstyrelsen om upphävande av strandskydd inom sitt verksamhetsområde.
23. Parkeringstillstånd för rörelsehindrade.

Styrelsen beslutar också om yttranden som ankommer på fullmäktige när dessa inte är av principiell betydelse eller när tiden inte medger att yttrandet behandlas av fullmäktige. Styrelsen ska om möjligt samråda med berörd nämnd vid handläggning av yttrandet.

Personalpolitiken

9 §

Styrelsen ska ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och har därvid bland annat att

1. med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare,
2. förhandla å kommunens vägnar enligt lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11 – 14 och 38 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområden,

3. avgöra frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare,
4. besluta om stridsåtgärd,
5. lämna uppdrag enligt 6 kap 3 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter,
6. vara anställningsmyndighet för kommundirektör ~~stabschef, ekonomichef, HR-chef~~ och förvaltningschefer,
7. i en instruktion fastställa hur kommundirektören ska leda förvaltningen under Styrelsen. Instruktionen ska också fastställa kommundirektörens övriga uppgifter,
8. skriftligen delegera arbetsmiljöuppgifter till kommunens kommundirektör,
9. samordna kommunövergripande arbetsmiljöuppgifter och arbetsmiljöåtgärder med facknämnderna och kommundirektör och
10. förvalta kommunens pensionsärenden och därmed vara pensionsmyndighet.

Uppföljningsfunktionen

Styrelsens uppföljning

10 §

Styrelsen ska

1. övervaka att av fullmäktiges fastställda styrdokument för verksamheten samt ekonomi följs upp i nämnderna,
2. övervaka att kommunens löpande förvaltning i övrigt sköts lagligt och ekonomiskt,
3. följa hur den interna kontrollen sköts i nämnderna,
4. två gånger per år rapportera till fullmäktige hur samtliga kommunens verksamheter utvecklas mot bakgrund av fastlagda mål och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret,
5. en gång årligen till fullmäktige rapportera om kommunens avtalssamverkan enligt 9 kap. 37 § KL eller enligt annan lag eller författning,
6. inom ramen för sin uppsiktsplikt övervaka att verksamheter som bedrivs av privata utförare kontrolleras och följs upp i enlighet med lag, avtal och av fullmäktige fastställda program och direktiv,
7. senast den 1 april varje år lämna fullmäktige en redovisning över beredningen av de motioner som väckts i fullmäktige och som inte slutligt handlagts av fullmäktige.

Särskilda uppgifter

Processbehörighet

11 §

Styrelsen får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden, om inte någon annan ska göra det på grund av lag eller annan författning eller beslut av fullmäktige. Detta gäller också mål där någon har begärt laglighetsprövning av fullmäktiges beslut, om inte fullmäktige beslutar att själv föra talan i målet.

Visselblåsarfunktion

12 § Styrelsen tillhandahåller och ansvarar för den kommunkoncerngemensamma visselblåsarfunktionen i enlighet med lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden och kommunens styrdokument.

Arkivmyndighet

13 §

Styrelsen är arkivmyndighet. Närmare föreskrifter om arkivvården finns i av fullmäktige antaget arkivreglemente.

Avfallsmyndighet

14 §

Styrelsen är kommunens avfallsmyndighet. Styrelsen ansvarar för det kommunala insamlingsansvaret för förpackningsavfall från hushåll och samlokaliserade verksamheter enligt förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

Planarbete och fysisk planering

15 §

Styrelsen svarar för kommunens planarbete och fysisk planering enligt plan- och bygglagen (2010:900).

Naturvårdsfrågor

16 §

Styrelsen är kommunens naturvårdsorgan.

Styrelsen svarar för kalkning av försurade sjöar i kommunen.

Kommunal väghållning, gaturenhållning och skyltning

17 §

Styrelsen ansvarar för

- Kommunal väghållning
 - o I ansvaret för kommunal väghållning ligger särskilt att
 - svara för drift och underhåll av gator, parker och övriga allmänna platser inom detaljplanelagt område i Hedemora tätort,
 - vara väghållningsmyndighet för allmänna vägar inom Hedemora kommuns väghållningsområde och
 - svara för drift och underhåll av allmänna vägar inom Hedemora kommuns väghållningsområde.
 - o I ansvaret för kommunal väghållning ligger dessutom att

- svara för kommunens gatubelysningsanläggning,
 - besluta om och ansvara för att följa upp kommunala driftbidrag till enskilda vägar,
 - svara för ärenden rörande gatubyggnadskostnad och
 - svara för det trafiksäkerhetsarbete och de trafiksäkerhetsåtgärder som åligger väghållaren.
- att fullgöra uppgifter som åligger kommunen som fastighetsinnehavare, huvudman eller som är en kommunal skyldighet i annat fall enligt lag (1998:814) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning och föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Innefattar inte tillsyn och åtgärder inom ramen för tillsyn enligt samma lag.

Fastighetsförvaltning och bygg- och anläggningsverksamhet

18 §

Styrelsen ansvarar för

- Förvaltning av kommunens fastigheter inkl. fastighetsrätts- och exploateringsverksamhet
 - o I ansvaret för fastighetsförvaltning ligger särskilt att
 - svara för drift och underhåll av kommunens bebyggda fastigheter,
 - tillhandahålla lokaler för kommunens samtliga verksamheter,
 - svara för kommunens skogsförvaltning och för skötseln av obebyggda fastigheter.
 - o I ansvaret för fastighetsförvaltningen ligger dessutom att
 - ha rätt att påkalla fastighetsreglering som behövs för att mark och vatten skall kunna användas för bebyggelse på ett ändamålsenligt sätt, (5 kap 3 § 3 st fastighetsbildningslagen),
 - utse ombud för kommunen vid lantmäteriförrättningar och
 - medge utsträckning, nedsättning, dödning, sammanföring och relaxation av inteckningar samt utbyte och dödning av pantbrev liksom andra därmed jämförliga åtgärder.
- Bygg- och anläggningsverksamhet
 - o I ansvaret för de verksamheter som regleras om kommunal väghållning och förvaltning av fastigheter ligger dessutom att
 - genomföra kommunens samtliga bygg- och anläggningsarbeten i enlighet med tillämpningsanvisningar som fullmäktige fastställer, såsom schema för arbetsgången i byggnadsprojekt.

Anslagstavla och webbplats

19 §

Styrelsen ansvarar för kommunens anslagstavla.

Styrelsen samordnar innehållet i och ansvarar för kommunens externa och interna webbplats.

Författningssamling

20 §

Styrelsen ansvarar för att uppdatera den kommunala författningssamlingen och se till att denna hålls tillgänglig i lagstadgad form.

IT – Informationsteknologi och digitalisering

21 §

Digitaliseringsavdelningen **IT-avdelningen** har i uppdrag att sköta drift-, säkerhets- och supportfunktion för kommunkoncernens verksamheter inom IT-området och ha en stödjande- och samordnande funktion i kommunens digitaliseringsarbete. Digitaliseringsavdelningen **IT-avdelningen** ansvarar även för att upprätta underbiträdesavtal enligt dataskyddsförordningen (GDPR) vid anlitande av konsulter som behandlar nämndens/bolagets personuppgifter och informera nämnden/bolaget om underbiträden och ingångna underbiträdesavtal.

Kommunala samrådsgrupper i frågor som rör äldre och personer med funktionsnedsättningar

22 §

I kommunens arbete med att på olika sätt främja möjligheter till goda levnadsförhållanden och ett bra liv för de äldre invånarna och för invånare med funktionsnedsättningar i kommunen är samråd med dessa gruppers intresseorganisationer viktigt. Styrelsen ska verka för att samråd med brukarorganisationer utvecklas i syfte att ge äldre och personer med funktionsnedsättningar inflytande och insyn i allmänna frågor som rör levnadsförhållandena i kommunen för dessa. Styrelsen ska tillsammans med övriga kommunala verksamheter tillse att föreningar, organisationer och allmänhet genom samrådsgrupperna

- ges möjlighet att ta initiativ och initiera ärenden som rör äldre och personer med funktionsnedsättningar,
- vara remissinstans i frågor som rör äldre och personer med funktionsnedsättningar inom kommunkoncernens verksamheter när det gäller övergripande samhällsplanering, betydande förändrings- och utvecklingsprojekt samt kravställning vid större upphandlingar,
- ges information om och möjlighet att lämna synpunkter på kommunens årliga Mål & budget (kommunens styrmodell som bland annat behandlar kommunens budget) utifrån de äldres och personer med funktionsnedsättningars perspektiv.

Styrelsen ansvarar för och beslutar om formerna för samråden och samrådsgruppernas sammansättning.

Övrig verksamhet

23 §

Styrelsen har vidare hand om

1. kommunens juridiska verksamhet,
2. kommunens centrala kommunikationsverksamhet **och servicecenter**,

3. kommunens försäkringar,
4. utformningen av kommunfullmäktiges handlingar,
5. att i förekommande fall underställa vederbörande myndighet eller hos denna söka fastställelse av kommunfullmäktiges beslut i den mån uppgiften inte tillkommer någon annan nämnd,
6. att se till att värdehandlingar som omhändertas för kommunens räkning förvaras på ett betryggande sätt,
7. intern postdistribution,
8. **IT-avdelning**, digitaliseringsavdelning (~~IT-avdelning och servicecenter~~),
9. att ansvara för, leda och samordna den strategiska samhällsplaneringen,
10. det kommunala ansvaret för det brottsförebyggande arbetet och kommunens arbete i det lokala brottsförebyggandet rådet (BRÅ),
11. att samordna kommunens preventiva arbete kring alkohol, narkotika, doping, tobak och spel (ANDTS) samt verka för utökat samarbete med polisen för att motverka alkohol- och drogmissbruk,
12. kommunens statistikverksamhet inkluderat kommunens statistik till Statistiska centralbyrån (SCB),
13. mottagande av donationer till kommunen i enlighet med styrdokument för donationsmottagning och
14. de förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i övrigt som inte uppdragits åt annan nämnd.

Styrelsens arbetsformer

Kommunalråd och oppositionsråd

24 §

Sedan val av Styrelse skett utser fullmäktige kommunalråd.

25 §

Fullmäktige beslutar om kommunalrådets och oppositionsrådets uppgifter, ansvarsområden och tjänstgöringsgrad.

Styrelsens ordförande ska ha titeln kommunalråd och skall ägna hela normalarbetstiden (100 %) åt uppdraget för kommunen.

Styrelsens 1:e vice ordförande ska ha titeln kommunalråd och ägna 50 % av normalarbetstiden åt uppdrag för kommunen.

Styrelsens 2:e vice ordförande ska ha titeln oppositionsråd och ägna 50 % av normalarbetstiden åt uppdrag för kommunen.

26 §

Förtroendevald som anges i 4 kap 2 § första stycket kommunallag (2017:725) ska för sina uppdrag få rätt till föräldraledighet som svarar mot de villkor och ersättningar som gäller för dem som är anställda hos kommunen i enlighet med föräldraledighetslag (1995:584) och socialförsäkringsbalken (2010:110). Rätten till föräldraledighet upphör senast när uppdraget/en upphör.

Personlig ersättare för förtroendevald som beviljas ledighet till följd av bestämmelsen i första stycket utses av Styrelsen.

Ordföranden

27 §

Det åligger Styrelsens ordförande att utöver vad som åligger ordförande i gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun att

1. vara ordförande i Styrelsens arbetsutskott,
2. närmast under Styrelsen ha uppsikt över kommunens hela nämndförvaltning och bolag,
3. med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och ekonomiska intressen samt effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor,
4. främja samverkan mellan Styrelsen och kommunens övriga nämnder och bolag samt kommunfullmäktige,
5. i samverkan med kommunfullmäktiges presidium, andra nämnders ordförande, kommundirektör och vd:ar i kommunens bolag ha en drivande roll för att utveckla och effektivisera kommunens organisation och verksamheter.
6. i samverkan med kommundirektören, i strategiska och övergripande frågor, ansvara för och utveckla externa kontakter med nationella organ och regionala organ såsom länsstyrelse, högskola och övriga regionala organ samt andra kommuner och regioner,
7. tillsammans med kommundirektören arbeta aktivt med att marknadsföra Hedemora kommun,
8. ha mediakontakter i politiska frågor,
9. i strategiska och övergripande frågor i samverkan med kommundirektören och även övergripande i kommunala förvaltningsorganisationen ansvara för att etablera och utveckla en god kontakt och dialog med invånarna och
10. följa upp uppdraget som kommundirektör och ansvara för medarbetar- och lönesamtal med kommundirektören. Styrelsens ordförande ska i detta arbete samråda med övriga kommunalråd.

Närvarorätt

28 §

Kommunalråd och oppositionsråd som är förtroendevald får närvara vid sammanträde med de nämnder där den ej är ledamot eller ersättare. Kommunalråd och oppositionsråd får därvid delta i överläggningarna men inte i besluten. Den ska även ha rätt att få sin mening antecknad i protokollet. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning mot någon enskild.

Utskott

29 §

Inom Styrelsen ska finnas tre utskott (arbetsutskott, strategiutskott och krisledningsutskott). Arbetsutskottet ska bestå av tre ledamöter och tre ersättare och strategiutskottet ska bestå av fem

ledamöter och fem ersättare. Arbetsutskottet utgör krisledningsutskott och behandlas särskilt, se Reglemente för krisledningsnämnd.

Ordförande och vice ordförande i Styrelsen ska även vara ordförande och vice ordförande i Styrelsens arbetsutskott, vilket innebär att man även är ordförande respektive vice ordförande i krisledningsutskottet. För strategiutskottet väljer Styrelsen för den tid Styrelsen beslutar bland utskottets ledamöter en ordförande och en vice ordförande.

Om ordföranden i utskottet på grund av sjukdom eller av annat skäl är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag för längre tid får Styrelsen utse en annan ledamot i utskottet att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Ersättare ska närvara vid utskottets sammanträden endast om ledamot är förhindrad att tjänstgöra. Ersättare ska inkallas till tjänstgöring i den av Styrelsen vid valet bestämda ordningen.

Avgår en ledamot eller en ersättare i utskottet, som inte utsetts vid proportionellt val, ska fyllnadsval snarast förrättas.

Utskottet sammanträder på dag och tid som varje utskott bestämmer. Sammanträden ska också hållas när ordföranden anser att det behövs eller när minst det antal ledamöter som oppositionen utgör i utskottet begär det. Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt uppgift om de ärenden som ska behandlas. Utskottet får handlägga ärenden bara när mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Vid utskottssammanträdet ska protokoll föras i de delar där utskottet ej enbart bereder ett ärende inför beslut i Styrelsen.

De ärenden som ska avgöras av Styrelsen i dess helhet bör beredas av utskottet om beredning behövs. Ordföranden, kommundirektören, stabschefen eller förvaltningschefen överlämnar sådana ärenden till utskottet. Ordföranden bestämmer föredragningslistan till utskottet.

När ärendet beretts ska utskottet lägga fram förslag till beslut.

Utskottens ansvarsområde

30 §

Arbetsutskottets ansvarsområden:

1. personalärenden rörande enskilda anställda enligt av Styrelsen beslutad delegationsordning,
2. lönepolitik utifrån lönepolicyn. Ansvar för att lönepolitiken successivt följs upp och utvecklas.
3. anställning, entledigande och beslutande om löneplacering vid anställning och eventuella övriga anställningsförhållanden av kommundirektör, ~~stabschef, ekonomichef, HR-chef~~ och förvaltningschefer,
4. avskedanden,
5. utgör krisledningsutskott (se även Reglemente för krisledningsnämnd),
6. övriga frågor inom Styrelsens ansvarsområden.

Strategiutskottets ansvarsområden:

1. övergripande-, långsiktiga – och strategiska frågor med ansvar för:
 - a) strategisk utvecklingsplanering inkl. fysisk översiktsplanering,
 - b) gemensamma planeringsförutsättningar för kommunens förvaltningar och bolag,
 - c) bostadsförsörjningsplanering,
 - d) mark-, vatten- och bostadsplanering,
 - e) bevakning av och upprättande av kommunens strategier i hållbarhetsfrågor och klimat- och energifrågor för Hedemora kommun,
 - f) framtagande, uppföljning, utvärdering och revidering av energiplan enligt lag (1977:439) om kommunal energiplanering,
 - g) bevakning av och upprättande av kommunala strategier i kollektivtrafikfrågor för Hedemora kommun,
 - h) transportinfrastrukturplanering och översiktlig lokal trafikplanering (vägar, gator och trafik),
 - i) mer komplicerade strategiska eller operativa näringslivs- och landsbygdsutvecklingsfrågor,
 - j) planarbete och fysisk planering. Utskottet kan inte besluta om antagande, ändring och upphävande av detaljplan och områdesbestämmelser som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.
 - ~~k) initiering och prioritering av planärenden,~~
 - l) markanvisningar inklusive tilldelning av markanvisning och
 - m) strategiska arbetet med naturvårdsfrågor.

Övrigt

Strategiutskottets ordförande ska representera Hedemora kommun i Dalabanans Intressenter och LAG (Local Action Group) Nedre Dalälven.

Styrelsens förvaltning

31 §

Styrelsens förvaltning är kommunstyrelseförvaltningen.

Styrelsen har möjlighet att ingå överenskommelse med kommunens olika nämnder att respektive nämnds förvaltningsorganisation med särskilt namngivna tjänster/tjänstepersoner ska bistå kommunstyrelsen med att bereda frågor, där kommunstyrelseförvaltningen inte har egen kompetens. Hedemora Energi AB:s uppdrag gentemot avfallsmyndigheten framgår av bolagets ägardirektiv.

Kommunstyrelseförvaltningen

Ann-Christine Östlund Bäckehag, 0225-34172

ann-christine.o.backehag@hedemora.se

Datum

2026-02-12

Referens

KS061-26 003

Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen

Reglemente för kommunstyrelsen

Ärendebeskrivning och motivering till beslut

Enligt 6 kap. 2 § kommunallagen (2017:725), KL, ska kommunfullmäktige bestämma nämndernas verksamhetsområden och inbördes förhållanden. Det innebär bland annat att fullmäktige ska bestämma vilka nämnder som ska finnas och ta ställning till uppgiftsfördelningen mellan dem. Av 6 kap. 44 § KL framgår att fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. I reglementet regleras vilka uppgifter och ansvar som nämnden ska ha.

Med anledning av organisationsförändring inom kommunstyrelseförvaltningen och överflyttning av uppgifter från miljö- och samhällsbyggnadsnämnden till kommunstyrelsen finns behov av att revidera reglementet för kommunstyrelsen. Det har även framkommit att det finns behov av ytterligare ändringar varför även följande ändringar föreslås.

- Kommunstyrelsen ska i rollen som anställningsmyndighet anställa kommundirektör och förvaltningschefer, vilket är ett undantag från 9 § i Gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun.
- Kommunstyrelsens digitaliseringsavdelning byter namn till IT-avdelningen.

Vid översyn av reglementet har även framkommit behov att göra vissa mindre förtydliganden utifrån gällande lagstiftning och interna styrdokument.

Förslag till ändringar framgår av bilaga 1.

Kommundirektör, förvaltningschefer, HR-chef, ekonomichef, näringslivschef, tf IT-chef säkerhetsskyddschef och beredskapssamordnare, har fått möjlighet att yttra sig (internremiss). Av de remissvar som inkommit framgår att man inte har något att erinra mot förslag till reviderat reglemente.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att digitaliseringsavdelningen byter namn till IT-avdelningen.

Kommunfullmäktige beslutar att revidera Reglemente för kommunstyrelsen i enlighet med bilaga 1.

Ann-Christine Östlund Bäckehag

Kommunjurist

Bilaga: Reglemente för kommunstyrelsen daterat 2026-01-26

 HEDEMORA KOMMUN	STYRDOKUMENT		Sida 0(3)
	Datum 2026-01-26	Omfattning Krisledningsnämnden	
	Giltighet fr o m 2026-XX-XX	Publicering Författningssamlingen	
Godkänt/antaget av Kommunfullmäktige	Dokumentägare Förvaltningschef		Dokumentansvarig Kommunsekreterare

Reglemente för Krisledningsnämnden

Dok. Kategori:	Reglemente
Stadie:	För beslut
Gallring:	Bevaras
Kort beskrivning:	Reglemente för Krisledningsnämnden Fullmäktige fastställer reglemente och överlämnar därmed åt nämnderna att ansvara för skilda verksamhetsområden, uppgifter och arbetsformer.

Ursprungligt beslutsdatum 2024-05-07, § 101	Ursprungligt diarienummer KS364-23 021	Bör revideras senast Vid behov, med årlig översyn	Skapad av Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist
Revideringar (datum, §) 2026-XX-XX, § XX	Vad revideringen avsett Anpassning utifrån organisationsförändring samt översyn av hela dokumentet.	Diarienummer vid revidering KS060-26 003	Ändrad av Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist

REGLEMENTE FÖR KRISLEDNINGSNÄMNDEN

Utöver vad som föreskrivs i kommunallagen (KL) eller i annan författning gäller bestämmelserna i detta reglemente och i gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun.

En avvikande bestämmelse i detta reglemente tar över i förhållande till det gemensamma reglementet.

Krisledningsnämndens uppgifter vid krisberedskap, civilförsvar och krig

1 §

Styrelsen är krisledningsnämnd och ska fullgöra lagstadgade uppgifter under extraordinära händelser i fredstid enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Styrelsen ansvarar för den verksamhet som framgår av 7 § lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap.

Styrelsen

- kan ge krisledningsutskottet delegation att besluta om ianspråktagande av ekonomiska resurser vid extra ordinär händelse och besluta om att lämna begränsat ekonomiskt stöd till enskild som drabbats av en extra ordinär händelse,
- ansvarar för verksamheten under höjd beredskap i enlighet med 3 kap. LEH och vid krig,
- ska ha ett krisledningsutskott. Styrelsens arbetsutskott utgör krisledningsutskott.
- kan besluta om att ge kommundirektören delegation att bistå en annan kommun eller region som har framställt en begäran om hjälp på grund av att det pågår en extra ordinär händelse där,
- utser ledamot/ledamöter i hemvärnsråd enligt hemvärnsförordningen (1997:146).

Krisledningsnämnden

- ansvarar ytterst för verksamheten vid extraordinära händelser,
- ansvarar för ledningen av det civila försvaret inom kommunens verksamhetsområde och är i krig kommunens högsta civilförsvarsmyndighet,
- beslutar om revidering av beredskapsplaner och andra styrdokument inom nämndens ansvarsområde.

Krisledningsnämnden har rätt att överta beslutanderätt från kommunens övriga nämnder i den utsträckning som nämnden finner nödvändigt vid den uppkomna händelsen. Krisledningsnämnden kan dock endast ta över beslutanderätt i den omfattning som är nödvändig med hänsyn till den uppkomna händelsens omfattning och art.

Krisledningsutskottet

- ska fungera som verkställande organ vid extraordinära händelser, under förutsättning att höjd beredskap och/eller krig inte råder, och fattar under den tiden samtliga inriktnings- och samordningsbeslut samt målsättningsbeslut för krisledningsarbetet och beslut för att administrera kostnadsersättningar och andra ersättningar till anställda och uppdragstagare som deltar i arbetet.

Kommundirektören

Kommundirektören

- leder och samordnar den kommunala krisledningsorganisationen,
- är föredragande inför krisledningsnämnden och krisledningsutskottet,
- leder eventuell Inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) som verkar inom kommunens geografiska område,
- har vid övriga samhällsstörningar ledningsansvar för Särskild samordning,
- har befogenhet att fatta samtliga beslut i frågor som kräver insatser från kommunen vid Särskild samordning.
- kan, efter beslut av styrelsen om delegation till kommundirektören, besluta om att bistå en annan kommun eller region som har framställt en begäran om hjälp på grund av att det pågår en extra ordinär händelse där.

Föreskrifter om den kommunala organisationen under krig och krigsfara finns i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara med mera.

Krisledningsorganisationen

Krisledningsorganisationen består av särskilt utsedda tjänstepersoner inom kommunkoncernen, vid olycka, särskild händelse, kris, extraordinära händelser och krig. Kommunens säkerhetsskyddschef är samordnare för krisledningsorganisationen.

Kommundirektör, ~~stabschef~~ **beredskapssamordnare** och säkerhetsskyddschef har möjlighet att vid hot om samhällsstörningar att kalla ihop krisledningsorganisationen för analys och övning.

Krisledningsnämndens arbetsformer

Krisledningsnämnd

2 §

Krisledningsnämnd är styrelsen och består av elva (11) ledamöter, tio (10) ersättare och en (1) insynsplats.

Om krisledningsnämndens ordförande och vice ordföranden har förhinder, kan krisledningsnämnden sammankallas på begäran av en enskild ledamot, varefter nämnden kan besluta om att krisledningsnämnden ska träda i funktion.

Krisledningsutskott

3 §

Styrelsens arbetsutskott utgör krisledningsutskott och består av tre (3) ledamöter och tre (3) ersättare. Styrelsens ordförande och vice ordförande är ordförande respektive vice ordförande i krisledningsutskottet.

Krisledningsutskottets förvaltning

4 §

Till sin hjälp i uppdraget att fungera som verkställande organ har krisledningsutskottet den kommunala krisledningsorganisationen.

UTKAST

Kommunstyrelseförvaltningen

Ann-Christine Östlund Bäckehag, 0225-34172

ann-christine.o.backehag@hedemora.se

Datum
2026-02-12Referens
KS060-26 003

Kommunfullmäktige

Reglemente för krisledningsnämnden

Ärendebeskrivning och motivering till beslut

Enligt 6 kap. 2 § kommunallagen (2017:725), KL, ska kommunfullmäktige bestämma nämndernas verksamhetsområden och inbördes förhållanden. Det innebär bland annat att fullmäktige ska bestämma vilka nämnder som ska finnas och ta ställning till uppgiftsfördelningen mellan dem. Av 6 kap. 44 § KL framgår att fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. I reglementet regleras vilka uppgifter och ansvar som nämnden ska ha.

Med anledning av organisationsförändring inom kommunstyrelseförvaltningen finns behov av att revidera reglementet för krisledningsnämnden. Ändringsförslaget innebär att befattningen stabschef i andra stycket under rubriken Krisledningsorganisationen ersätts av rollen beredskapssamordnare.

Förslag till ändring framgår av bilaga 1.

Kommundirektör, förvaltningschefer, HR-chef, ekonomichef, näringslivschef, tf IT-chef säkerhetsskyddschef och beredskapssamordnare, har fått möjlighet att yttra sig (internremiss). Av de remissvar som inkommit framgår att man inte har något att erinra mot förslag till reviderat reglemente.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att revidera Reglemente för krisledningsorganisationen i enlighet med bilaga 1.

Ann-Christine Östlund Bäckehag
Kommunjurist

Bilaga

Reglemente för krisledningsnämnden daterat 2026-01-26

 HEDEMORA KOMMUN	STYRDOKUMENT		Sida 0(11)
	Datum 2026-01-28	Omfattning Alla nämnder	
	Giltighet fr o m 2026-XX-XX	Publicering Författningssamlingen	
Godkänt/antaget av Kommunfullmäktige	Dokumentägare Kommundirektör	Dokumentansvarig Kommunsekreterare	

Gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun

Dok. Kategori:	Reglemente
Stadie:	För beslut
Gallring:	Bevaras
Kort beskrivning:	Gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun Fullmäktige fastställer reglemente och överlämnar därmed åt nämnderna att ansvara för skilda verksamhetsområden, uppgifter och arbetsformer.

Ursprungligt beslutsdatum	Ursprungligt diarienummer	Bör revideras senast Vid behov, med årlig översyn	Skapad av
Revideringar (datum, §)	Vad revideringen avsett	Diarienummer vid revidering	Ändrad av
2021-06-15, § 126	Översyn av delar av dokumentet	KS017-20 003	Jennifer Berglund, kommunsekreterare
2023-12-12, § 286	Översyn av delar av dokumentet	KS210-23 003	Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist
2025-03-11, § 33	Översyn av delar av dokumentet	KS027-25 100	Jennifer Berglund, kommunsekreterare
2026-XX-XX, § XX	Revidering med anledning av ändring av befattningar som kommunstyrelsen ska anställa och därmed vara anställningsmyndighet för. Översyn av hela dokumentet.	KS062-26 003	Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist

GEMENSAMT NÄMNDREGLEMENTE FÖR HEDEMORA KOMMUN

Utöver vad som föreskrivs i kommunallagen (KL) eller i annan författning gäller bestämmelserna i detta reglemente och i gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun. En avvikande bestämmelse i detta reglemente tar över i förhållande till det gemensamma reglementet.

Utöver vad som är föreskrivs i kommunallagen (KL) eller i annan författning, ska vad som föreskrivs i detta reglemente gälla för kommunstyrelsen och samtliga nämnder i Hedemora kommun.

En avvikande bestämmelse i en enskild nämnds reglemente tar över i förhållande till det gemensamma reglementet.

Kommunstyrelsen benämns nedan Styrelsen.

Mandatperioder

1 §

För nämnderna gäller samma mandatperioder som föreskrivs för kommunstyrelsen i 6 kap 18 § KL.

Uppdrag och verksamhet

2 §

Styrelsen och övriga nämnder ska inom sina respektive verksamhetsområden följa vad som anges i lag eller annan författning. De ska följa det fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller i annat särskilt beslut – har bestämt att Styrelsen/nämnden ska fullgöra, samt verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och angivna styrdokument.

Styrelsen/nämnden ska regelmässigt till fullmäktige rapportera hur verksamheten utvecklas i förhållande till mål och budget under budgetåret samt ge åtgärdsförslag alt. fatta åtgärdsbeslut vid avvikelser.

Styrelsen/nämnden ansvarar för reformering och förenkling av sitt eget regelbestånd.

Styrelsen/nämnden ansvarar för revidering av nämndens beredskapsplan/er.

Styrelsen/nämnden ansvarar för informationsverksamheten inom sitt eget verksamhetsområde.

Allmänna uppgifter

3 §

Styrelsen/nämnden ska verka för att samråd sker med dem som nyttjar dess tjänster samt med övriga nämnder och myndigheter.

Styrelsen/nämnden ska avge yttranden som berör Styrelsens/nämndens verksamhet.

Krisberedskap, civilförsvaret och krig

4 §

Styrelsen/nämnden ska delta i det kommunövergripande arbetet med att ta fram en kommunövergripande risk- och sårbarhetsanalys kopplat till lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Styrelsen/nämnden ska upprätta och anta en plan för hantering av extraordinära händelser inom sitt verksamhetsområde.

Behandling av personuppgifter

5 §

Styrelse/nämnd är personuppgiftsansvarig för de register och andra behandlingar av personuppgifter som sker i Styrelsens/nämndens verksamhet.

Om Styrelsen/nämnden behandlar personuppgifter i ett för flera nämnder/Styrelse gemensamt system är **kan** Styrelsen/nämnden **vara** gemensamt personuppgiftsansvariga tillsammans med de andra **berörda** nämnderna/Styrelse **och/eller helägda kommunala bolag**. **Utredning bör då göras om roller och ansvar i enlighet med i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 (GDPR). Om gemensamt personuppgiftsansvar föreligger ska detta regleras av ett inbördes arrangemang och en överenskommelse (datadelningsavtal). Hanteringen ska då regleras av en överenskommelse.**

Om en Styrelse/nämnd behandlar personuppgifter på en annan nämnds uppdrag utgör Styrelsen/nämnden personuppgiftsbiträde. Den personuppgiftsansvariga Styrelsen/nämnden ska utfärda instruktioner (**personuppgiftsbiträdesavtal**) för personuppgiftsbehandlingen. ~~Av instruktionen ska föremålet för behandlingen, behandlingens varaktighet, art och ändamål, typen av personuppgifter och kategorier av registrerade framgå. Personuppgiftsbiträdet ska till personuppgiftsansvarig även upprätta en lista över underbiträden som man anlitar i utförandet av sitt uppdrag, se bilaga till kommunens framtagna personuppgiftsbiträdesavtal.~~

När Styrelsen/nämnden utgör personuppgiftsbiträde ska hanteringen ske i enlighet med ~~uppställda krav i artikel 28.3 a — h i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016.~~

Styrelsen är också personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i fullmäktige samt hos fullmäktigeberedningar.

Styrelsen/nämnden ska utse dataskyddsombud.

Infordrande av yttranden

6 §

Från kommunens nämnder, beredningar och tjänstepersoner får Styrelsen/nämnden samt dess ordförande och sekreterare infordra de yttranden och upplysningar som erfordras för att Styrelsen/nämnden ska kunna fullgöra sina uppgifter. Rätten att inhämta yttranden och upplysningar gäller även för de personer i övrigt, till vilka Styrelsen/nämnden delegerar detta.

Avskrivning av fordringar

7 §

Styrelsen/nämnden får, med den begränsning som för särskilt fall kan vara föreskriven i lag eller fastställd av fullmäktige, besluta om avskrivning av sådan kommunens fordran, som hänför sig till Styrelsens/nämndens förvaltningsområde i enlighet med gällande kravpolicy.

Organisation inom verksamhetsområdet

8 §

Styrelsen/nämnden ansvarar för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till av fullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och **annan författning** ~~andra författningar~~ för verksamheten.

Personalansvar

9 §

Styrelsen/nämnden är anställningsmyndighet för personal vid sina förvaltningar med undantag för **kommundirektör och förvaltningschefer**, ~~förvaltningschefer, kommundirektör, stabschef, ekonomichef och HR-chef~~, som anställs av Styrelsen. Styrelsen och nämnderna har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt respektive verksamhetsområde med undantag av de frågor som anges i 9 § i Styrelsens reglemente.

Styrelsen/nämnden ska inom sitt verksamhetsområde återbesättningspröva vakanta tjänster som uppstår samt inrätta eller omfördela tjänster inom beslutad budgetram.

Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige

10 §

Styrelsen/nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

Styrelsen/nämnden ska två gånger per år redovisa till fullmäktige hur de har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem

- i reglemente **och**
- genom finansbemyndigande.

Styrelsen/nämnden ska vid redovisningen även redogöra för hur uppdrag som delegerats till dem har fullgjorts.

Redovisning ska ske enligt styrdokument som fastställs av fullmäktige. Redovisningen lämnas till Styrelsen som samordnar de olika nämndernas redovisningar.

Nämnderna ska också fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts dem enligt speciallag.

Information och samråd

11 §

Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör Styrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Styrelsen/nämnden beslutar om formerna för samrådet.

Styrelsens/nämndens processbehörighet

12 §

Styrelsen/nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom nämndens förvaltningsområde, vilket innebär även rätt att på kommunens vägnar träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta avtal, om inte någon annan ska göra det på grund av lag eller annan författning eller beslut av fullmäktige.

Självförvaltningsorgan

13 §

Styrelsen/nämnden får uppdra åt ett självförvaltningsorgan att helt eller delvis sköta driften av en viss anläggning eller en viss institution. Styrelsen/nämnden får uppdra åt självförvaltningsorganet att besluta på Styrelsens/nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.

Styrelsen/nämnden ska i en arbetsordning fastställa självförvaltningsorganets uppgifter, sammansättning, arbetsformer och mandattid.

Motioner – behandling hos nämnder och Styrelsen

14 §

Berörd Styrelse/nämnd får motionen från fullmäktige på remiss. Remissen diarieförs hos Styrelsen/nämnden. Styrelsen/nämnden ska besluta om de anser motionen ska bifallas, avslås (om föreslagen åtgärd redan är genomförd ska motionen avslås) eller anses besvarad. Om motionen föreslår en utredning ska man inte börja utreda innan fullmäktige först beslutat att motionen ska bifallas. I regel bereder förvaltningen förslag till styrelsen/nämnden och skriver en tjänsteskrivelse ett tjänsteutlåtande med förslag till beslut.

Motionen behandlas i Styrelsen/nämnden. Styrelsens/nämndens beslut är ett förslag till fullmäktige. Utdrag på beslutet samt tillhörande yttranden från förvaltningen skickas till Styrelsen. Ekonomiska konsekvenser av ett förslag till bifall ska finnas med i yttrandet från nämnd/Styrelse.

Styrelsen bereder ärendet när alla remissnämnder svarat. Motionen bereds i Styrelsens arbetsutskott, i Styrelsen och beslut fattas slutligen av fullmäktige.

Motioner ska beredas så att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen väcktes.

Medborgarinitiativ

15 §

De medborgarinitiativ som inkommit till kommunstyrelseförvaltningen redovisas för kommunfullmäktige i samband med att kallelsen kungörs på kommunens anslagstavla.

Ledamöter i fullmäktige har därefter möjlighet att utifrån inlämnade förslag, stödja förslaget genom att skriva en motion i ärendet.

Arbetsformer

Tidpunkt för sammanträden

16 §

Styrelsen/nämnden sammanträder på dag och tid som Styrelsen/nämnden bestämmer.

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av Styrelsens/nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordföranden se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

Kallelse

17 §

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den till åldern äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast fyra arbetsdagar före sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske inom annan tid och/eller på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

Offentliga sammanträden

18 §

Styrelsen/nämnden får besluta om offentliga sammanträden. Offentliga sammanträden får inte hållas i ärenden som avser myndighetsutövning eller i vilka det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess.

Närvarorätt

19 §

Kommunalråd och oppositionsråd som är förtroendevald har rätt att närvara vid Styrelsens/nämndernas sammanträden och delta i överläggningarna. Nämnd får därutöver medge ledamot av Styrelsen denna rätt. Kommunalråd och oppositionsråd ska även ha rätt att få sin mening antecknad i protokollet. Annan ledamot i Styrelsen har i den utsträckning nämnden beslutar rätt att få sin mening antecknad i protokollet. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning mot någon enskild.

Härutöver får Styrelsen/nämnden medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med Styrelsen/nämnden för att lämna upplysningar. Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om Styrelsen/nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Kommundirektören har närvaro- och yttranderätt i Styrelsen och dess utskott samt övriga nämnder. Ordföranden beslutar om kommundirektörens deltagande i överläggningarna.

Styrelsen/nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

Sammanträde på distans

20 §

Styrelsen/nämnden får, om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokalen ska vara så beskaffad att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingarna, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast fem dagar i förväg anmäla detta till Styrelsens/nämndens kansli. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Styrelsen/nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i Styrelsen/nämnden.

Sammansättning

21 §

Styrelsen/nämnden består av det antal ledamöter och ersättare som fullmäktige beslutat.

Insynsplats

22 §

De partier som inte av egen kraft och som inte ingår i någon valsamverkan, har rätt till insynsplats i styrelsen, bildningsnämnden, miljö- och samhällsbyggnadsnämnden och omsorgsnämnden. Insynsplatsen beslutas av fullmäktige på samma sätt som ledamöter och ersättare i samband med val av nämnder inför ny mandatperiod. Platsen är personlig, ingen ersättare utses. Den som innehar insynsplats har rätt att yttra sig på sammanträdet och har samma rätt till arvoden och ersättningar som övriga ledamöter.

Ordföranden

23 §

Fullmäktige väljer bland ledamöterna en ordförande. Till Styrelsen, bildningsnämnden, omsorgsnämnden samt miljö- och samhällsbyggnadsnämnden ska en ordförande, en 1:e vice och en 2:e vice ordförande väljas. Till övriga nämnder väljs en vice ordförande. De valda ordförandena tjänstgör, om inte annat anges, under den tid för vilken de blivit valda som ledamöter i nämnden.

24 §

Det åligger ordföranden att

1. leda Styrelsens/nämndens arbete och sammanträden,
2. kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente,
3. kalla ersättare,
4. inför sammanträdena se till att ärendena som ska behandlas i Styrelsen/nämnden vid behov är beredda,
5. se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i Styrelsen/nämnden,
6. bevaka att Styrelsens/nämndens beslut verkställs,
7. vara ombud för Styrelsen/nämnden, såvida Styrelsen/nämnden inte bestämmer annat och
8. representera Styrelsen/nämnden vid uppvaktningar hos myndigheter, konferenser och sammanträden om inte Styrelsen/nämnden bestämt annat i ett särskilt fall,
9. i samverkan med fullmäktiges presidium, andra nämnders/Styrelsens ordförande, kommundirektör, styrelseordföranden och VD:ar i kommunens bolag ha en drivande roll för att utveckla och effektivisera kommunens organisation och verksamheter,
10. besluta om kommundirektörens deltagande i överläggningar vid fullmäktige, Styrelsen och dess utskott samt övriga nämnder.

Presidium

25 §

Styrelsens/nämndernas presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.

Viceordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

Ersättare för ordföranden och vice ordföranden

26 §

Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller en del av ett sammanträde, får Styrelsen/nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättas, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i Styrelsen/nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordförande eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under en längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga presidiets uppgifter.

Förhinder

27 §

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till Styrelsens/nämndens sekreterare eller någon annan anställd vid Styrelsens/nämndens kansli. Kansliet ska underrätta den ersättare som står i tur om att denne ska tjänstgöra.

Ersättares tjänstgöring

28 §

Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. Den ersättare ska kallas in som står i tur att tjänstgöra och som inte redan har kallats in.

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in i ledamotens ställe.

Ersättarna ska, om dessa inte väljs proportionellt, tjänstgöra enligt den ordning som fullmäktige har bestämt. Om ingen annan ordning är bestämd, kallas ersättarna i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

En ersättare som har börjat tjänstgöra, har företräde oberoende av turordningen. Om det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna påverkats genom ersättarens tjänstgöring, får dock en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i ordningen.

I nämnderna och deras utskott har ersättare närvarorätt. Samma ekonomiska villkor gäller vid närvaro som för ordinarie ledamöter.

Jäv, avbruten tjänstgöring

29 §

En ledamot eller en ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får inte åter tjänstgöra vid sammanträdet.

Yrkanden

30 §

När Styrelsen/nämnden förklarat överläggningen i ett ärende avslutad, går ordföranden igenom de yrkanden som har framställts under överläggningen och kontrollerar att de har uppfattats korrekt. Ordföranden befäster genomgången med ett klubbslag. Därefter får inte något yrkande ändras eller läggas till, om inte Styrelsen/nämnden enhälligt beslutar att medge det.

Om ordföranden anser att det behövs ska den ledamot som har framställt ett yrkande avfatta det skriftligt.

Deltagande i beslut

31 §

En ledamot som, där detta är möjligt, avser att avstå från att delta i ett beslut, ska anmäla detta till ordföranden innan beslut fattas.

En ledamot som inte har gjort en sådan anmälan anses ha deltagit i beslutet, om Styrelsen/nämnden fattar det med acklamation.

Yttranderätt

32 §

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad till protokollet.

Reservation

33 §

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt. Skriftlig reservation ska anmälas innan sammanträdet avslutas. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet. Motsvarande gäller vid omedelbar justering.

Justering av protokoll

34 §

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Styrelsen/nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m. med mera.

35 §

Styrelsen och nämnderna ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

Nämnderna ska underrätta Styrelsen om ändringen och dess innehåll så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

Delgivningsmottagare

36 §

Delgivning med Styrelsen/nämnden sker med ordföranden, förvaltningschefen eller annan anställd som Styrelsen/nämnden beslutar.

Undertecknande av handlingar

37 §

Skrivelser, avtal och andra handlingar från Styrelsen/nämnden ska på Styrelsens/nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreterare. Vid förfall för ordföranden inträder vice ordföranden och vid förfall för denne den ledamot som Styrelsen/nämnden utser.

Styrelsen/nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteperson att enligt av Styrelsen/nämnden lämnade direktiv underteckna handlingar på Styrelsens/nämndernas vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

Utskott i nämnder – (utskott i Styrelsen, se Reglemente för kommunstyrelsen)

38 §

Fullmäktige kan bestämma att en nämnd ska ha ett eller flera utskott. Om fullmäktige inte bestämt något om utskott får nämnden själv bestämma om utskott ska finnas.

Ledamöter och ersättare i ett utskott väljs av nämnden.

Inom ett utskott väljer nämnden för den tid nämnden beslutar bland utskottets ledamöter en ordförande och en vice ordförande.

Om ordföranden i utskottet på grund av sjukdom eller av annat skäl är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag för längre tid får nämnden utse en annan ledamot i utskottet att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Ersättare ska inkallas till tjänstgöring i den av nämnden vid valet bestämda ordningen.

Avgår en ledamot eller en ersättare i utskottet, som inte utsetts vid proportionellt val, ska fyllnadsval snarast förrättas.

Utskottet sammanträder på dag och tid som varje utskott bestämmer. Sammanträden ska också hållas när ordföranden anser att det behövs eller när minst det antal ledamöter som oppositionen utgör i utskottet begär det. Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt uppgift om de ärenden som ska behandlas. Utskottet får handlägga ärenden bara när mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Vid utskottssammanträden ska protokoll föras i de delar där utskottet ej enbart bereder ett ärende inför beslut i nämnden.

De ärenden som ska avgöras av nämnden i dess helhet bör beredas av utskottet om beredning behövs. Ordföranden, kommundirektören, ~~stabschefen~~ eller förvaltningschefen överlämnar sådana ärenden till utskottet. Ordföranden bestämmer föredragningslistan till utskottet.

När ärendet beretts ska utskottet lägga fram förslag till beslut.

UTSKOTT

Kommunstyrelseförvaltningen

Ann-Christine Östlund Bäckehag, 0225-34172
ann-christine.o.backehag@hedemora.se

Datum
2026-02-12

Referens
KS062-26 003

Kommunfullmäktige

Gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun

Ärendebeskrivning och motivering till beslut

Enligt 6 kap. 2 § kommunallagen (2017:725), KL, ska kommunfullmäktige bestämma nämndernas verksamhetsområden och inbördes förhållanden. Det innebär bland annat att fullmäktige ska bestämma vilka nämnder som ska finnas och ta ställning till uppgiftsfördelningen mellan dem. Av 6 kap. 44 § KL framgår att fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer. I reglementet regleras vilka uppgifter och ansvar som nämnden ska ha.

Med anledning av förslag till ändring i Reglemente för kommunstyrelsen avseende vilka befattningar som kommunstyrelsen ska anställa i rollen som anställningsmyndighet finns det behov av att göra följdändringar i 9 § Gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun. En översyn av hela reglementet har genomförts. Vid översynen har framkommit att det föreligger behov att göra vissa redaktionella ändringar och mindre justeringar och förtydliganden utifrån gällande lagstiftning och interna styrdokument. Förslag till ändringar framgår av bilaga 1.

Kommundirektör, förvaltningschefer, HR-chef, ekonomichef, näringslivschef, tf IT-chef säkerhetsskyddschef och beredskapssamordnare, har fått möjlighet att yttra sig (internremiss). Av de remissvar som inkommit framgår att det framförts två synpunkter om förtydligande i dokumentet, men de synpunkterna tillgodoses i andra interna styrdokument. I övrigt finns inte något att erinra mot förslag till reviderat reglemente.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att revidera Gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun i enlighet med bilaga 1.

Ann-Christine Östlund Bäckehag
Kommunjurist

Bilaga

Gemensamt nämndreglemente för Hedemora kommun daterat 2026-01-28

Kommunfullmäktige

Förslag till revidering av riktlinje för medborgarskapsceremonier

Sammanfattning

Enligt riktlinjen för medborgarskapsceremonier så ska en årlig översyn ske av styrdokumentet.

Kommunstyrelseförvaltningen har gjort en översyn av styrdokumentet och lämnar förslag att ge större utrymme för när en medborgarskapsceremoni kan genomföras. I nuvarande riktlinje står *"Medborgarskapsceremoni ska genomföras i samband med ett sammanträde med kommunfullmäktige."*

Förvaltningen föreslår till kommunfullmäktige att besluta om att ändra meningen till *"Medborgarskapsceremoni ska kan genomföras i samband med ett sammanträde med kommunfullmäktige, nationaldagsfirandet den 6 juni eller vid ett tillfälle som fullmäktige presidium bedömer är lämpligt."*

Beslutsunderlag

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till revidering av riktlinje för medborgarskapsceremonier den 26 februari 2026

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att revidera riktlinje för medborgarskapsceremonier i enlighet med förslag från kommunstyrelse-förvaltningen den 26 februari 2026.

Utdrag till

Författningssamlingen

Anna Frisk
Kommundirektör

Jennifer Berglund
Kommunsekreterare

 HEDEMORA KOMMUN	STYRDOKUMENT		Sida 1(3)
	Datum 2026-02-26	Omfattning Kommunövergripande	
	Giltighet fr o m: 2026-04-18	Publicering Författningssamling	
Godkänt/antaget av Kommunfullmäktige	Dokumentägare Kommundirektör	Dokumentansvarig Kommunsekreterare	

Riktlinje för medborgarskapsceremonier

Dok. Kategori:	Riktlinje
Stadie:	Beslutad
Gallring:	Bevaras
Kort beskrivning:	Denna riktlinje reglerar och anger ramarna för hur Hedemora kommuns medborgarskapsceremonier ska genomföras. Den anger vilken typ av åtgärder och tillvägagångssätt som bör väljas vid förberedelser och genomförande av kommunens medborgarsceremonier.

Ursprungligt beslutsdatum KF 2024-10-01 173	Ursprungligt diarienummer KS247-24 003	Bör revideras senast Vid behov, med årlig översyn	Skapad av Kommunjurist
Revideringar (datum, §) KF 2026-03-24 § x	Vad revideringen avsett Förändring när medborgarskapsceremoni kan genomföras.	Diarienummer vid revidering KS150-26 003	Ändrad av Kommunsekreterare

RIKTLINJE FÖR MEDBORGARSKAPSCEREMONIER

Denna riktlinje kompletterar kommunfullmäktiges Arbetsordning för kommunfullmäktige 37 § avseende förberedelser och genomförande av Hedemora kommuns medborgarskapsceremonier

Bakgrund

Av 29 § lag (2001:82) om svenskt medborgarskap (medborgarskapslagen) framgår att varje kommun minst en gång per år ska anordna en ceremoni för nya svenska medborgare för att högtidlighålla deras nya medborgarskap. I samband med tillkomsten av denna lag har Sverige ratificerat den europeiska konventionen om medborgarskap, som upprättades i Strasbourg den 6 november 1997. Konventionen trädde i kraft i Sverige i oktober 2001.

Av kommunfullmäktiges arbetsordning i Hedemora kommun framgår att det är kommunfullmäktiges presidium som är ansvarig för anordnande av medborgarskapsceremonier i kommunen.

Syfte

Syftet med att anordna en medborgarskapsceremoni är för att fira nya svenska medborgare och deras medborgarskap samt signalera medborgarskapets tyngd och betydelse. Medborgarskapet representerar det formella medlemskapet i det svenska samhället och är en grund för demokratin. Syftet är vidare att stärka de nya medborgarnas känsla av samhörighet med Sverige och bidra till att de känner att de betraktas som svenskar och att de accepteras fullt ut av samhället. Medborgarskapet innebär en rätt att på ett fullvärdigt sätt delta i det svenska samhällets intressegemenskap.

Inbjudna till medborgarskapsceremoni, skyldigheten att anordna en ceremoni och den juridiska betydelsen av en ceremoni

Kommunfullmäktiges ordförande bjuder in till kommunens medborgarskapsceremonier.

Till en medborgarskapsceremoni ska den person bjudas in som vid tidpunkten för inbjudan är folkbokförd i kommunen och under de senaste 18 månaderna har förvärvat svenskt medborgarskap på annat sätt än vid födelsen och **inte** tidigare bjudits in till en sådan ceremoni.

Information om vilka personer som har beviljats svenskt medborgarskap och deras adresser kan hämtas in från Skatteverkets folkbokföring alternativt från Skatteverkets aviseringssystem (Navet).

Det saknar betydelse om personen i fråga var folkbokförd i en annan kommun när svenskt medborgarskap förvärvades. Om en person folkbokförs i en annan kommun efter förvärvet, övergår skyldigheten till den nya kommunen. Skyldigheten omfattar inte personer som tidigare har erbjudits att närvara vid en medborgarskapsceremoni i någon annan kommun, med det föreligger inte något hinder mot att den nya kommunen även bjuder in personer som tidigare erbjudits att närvara vid en ceremoni i någon annan kommun.

Det föreligger inte någon skyldighet att anordna en ceremoni om ingen som är folkbokförd i kommunen har förvärvat svenskt medborgarskap efter födelsen under de senaste 18 månaderna från tidpunkten för en planerad inbjudan, eller om de personer som förvärvat svenskt medborgarskap inom den angivna tiden redan har erbjudits att närvara vid en ceremoni. Detsamma gäller om ingen av dem som bjudits in anmält att de önskar närvara. Det kan därför

vara lämpligt att tillsammans med inbjudan skicka med ett svarskort med frankerat kuvert med sista datum för anmälan eller motsvarande.

Det åligger inte någon skyldighet för den enskilde personen att delta i en medborgarskapsceremoni. Ett deltagande vid en ceremoni påverkar inte heller förvärvet av det svenska medborgarskapet. Själva medborgarskapsceremonin saknar juridisk betydelse

Medborgarskapsceremoniernas innehåll och genomförande

Vid medborgarskapsceremonierna ska enligt lag innehållet av medborgarskapets betydelse förmedlas. Det framgår av portalparagrafen i 1 § 1 stycket i medborgarskapslagen.

Portalparagrafens text lyder: *"Det svenska medborgarskapet är ett rättsligt förhållande mellan medborgaren och staten som medför rättigheter och skyldigheter för båda parter.*

Medborgarskapet förenar alla medborgare och står för samhörighet med Sverige.

Medborgarskapet representerar det formella medlemskapet i det svenska samhället och är en grund för folkstyrelsen".

Budskapet är att:

- det svenska medborgarskapet är det viktigaste rättsliga förhållandet mellan medborgaren och staten,
- medborgarskapet innebär friheter, rättigheter och skyldigheter,
- medborgarskapet är en grund för folkstyrelsen och står för samhörighet med Sverige.

Kommunfullmäktiges presidium avgör själv om portalparagrafens text läses upp eller om innebörden av den utvecklas närmare i ett tal eller motsvarande. Därutöver har kommunen frihet att själv bestämma ceremoniernas innehåll och genomförande.

Medborgarskapsceremoni ska **kan** genomföras i samband med ett sammanträde med kommunfullmäktige, **nationaldagsfirandet den 6 juni eller vid ett tillfälle som fullmäktige presidium bedömer är lämpligt.**

Finansiering av medborgarskapsceremonier

Staten ska ersätta kommunen för de kostnader som uppstår när den anordnar medborgarskapsceremonier. Det sker genom att det ingår som en del av det generella statsbidraget till kommunen. Ersättningen är tänkt att täcka arbetskostnader för att förbereda och genomföra medborgarskapsceremonierna, kostnader för att inhämta namn- och adressuppgifter för nya medborgare i kommunerna och utskick av inbjudningar och svarskort.

Från: Gunilla Jingstedt
Skickat: den 3 februari 2026 13:06
Till: Kommunstyrelsen
Ämne: Ärende till kommunfullmäktige
Bifogade filer: KFVA Va anläggning Hedemora Energi AB.pdf; Tjänsteutlåtande samt KFVA.pdf

Hej!

Vi har ett ärende som skall upp i Kommunfullmäktige.

Bifogar ett protokollsutdrag från styrelsemöte 2026-01-29 samt tjänsteutlåtande och KFVA kommunala föreskrifter om den allmänna VA-anläggningen i Hedemora kommun.

Med vänliga hälsningar

Gunilla Jingstedt

Dokumentsamordnare

0225-349 07

gunilla.jingstedt@hedemoraenergi.se

Hedemora Energi • Ivarshyttvägen 2 • 776 33 Hedemora

Information om hur Hedemora Energi behandlar dina personuppgifter och hur du tar tillvara på dina rättigheter enligt dataskyddsförordningen (GDPR – General Data Protection Regulation) finns på vår hemsida www.hedemoraenergi.se.

§ 10. KFVA Kommunala föreskrifter om användningen av den allmänna VA - anläggningen

Sammanfattning

Kommunens föreskrifter om användningen av den allmänna Va-anläggningen är i behov av förnyelse. Nuvarande föreskrifter antogs 2010-11-23.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande daterad 2026-01-08

Styrelsens beslut

Styrelsen beslutade

att styrelsen föreslår för kommunfullmäktige att anta de uppdaterade föreskrifterna att gälla fr.o.m. 2026-04-01.

Delges Kommunfullmäktige

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity
of the document.

Document ID:
7F710274E1-1B54903B5EFA7A511BA6B0ED

KFVA (Kommunala föreskrifter om användningen av den allmänna VA-anläggningen)

Sammanfattning

Kommunens föreskrifter om användningen av den allmänna VA-anläggningen är i behov av förnyelse. Nuvarande föreskrifter antogs 2010-11-23.

Ärendebeskrivning

Kommunen har enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster rätt att meddela föreskrifter för användningen av den allmänna VA-anläggningen. Föreskrifterna behövs för att komplettera, förtydliga och anpassa juridiken efter våra lokala förhållanden. Föreskrifterna har tidigare kallats ABVA- Allmänna bestämmelser för vatten och avlopp och antogs senast i kommunfullmäktige 2010-11-23.

KFVA- Kommunala föreskrifter om användningen av den allmänna VA-anläggningen, är en uppdaterad version av föreskrifterna, anpassad efter nuvarande praxis och baseras på ett grundförslag från branschorganisationen Svenskt Vatten.

Beslutsunderlag

KFVA Hedemora kommun

Förslag till beslut

att Hedemora Energis styrelse föreslår för kommunfullmäktige att anta de uppdaterade föreskrifterna att gälla fr.o.m. 2026-04-01.

KFVA

Kommunala föreskrifter om användningen av den allmänna VA-anläggningen i Hedemora kommun.

HEDEMORA
KOMMUN

HEDEMORA
ENERGI

Kommunala föreskrifter

om användningen av den allmänna VA-anläggningen i Hedemora kommun.

Antagna av kommunfullmäktige den ... att gälla fr.o.m. den ...
Dessa bestämmelser ersätter "ABVA 2010" från 2011-01-01.

§ 1

Med stöd av 23 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen) och 2 § förordningen (2007:701) om allmänna vattentjänster meddelar kommunfullmäktige följande föreskrifter om användningen av den allmänna VA-anläggningen.

§ 2

Definitioner och uttryck i dessa föreskrifter har samma betydelse som i vattentjänstlagen.

§ 3

För fastighetsägarens användning av den allmänna VA-anläggningen i Hedemora kommun gäller vad som föreskrivs i vattentjänstlagen, annan författning och dessa föreskrifter.

§ 4

Dessa föreskrifter omfattar fastigheter som är belägna inom det av kommunen beslutade verksamhetsområdet för respektive vattentjänst.

Vad som enligt dessa bestämmelser gäller för en fastighetsägare gäller enligt 2 § vattentjänstlagen även för den som innehar fast egendom med tomträtt, ständig besittningsrätt, fideikommissrätt eller på grund av testamentariskt förordnande och enligt 5 § vattentjänstlagen den som har ingått avtal med huvudmannen om att få använda den allmänna VA-anläggningen.

Det som gäller för en fastighet kan enligt 4 § vattentjänstlagen även gälla för en byggnad eller annan anläggning som inte tillhör fastighetens ägare.

§ 5

Huvudman för den allmänna VA-anläggningen är Hedemora Energi AB (556115–5226).

§ 6

Huvudmannen tillhandahåller vattentjänster till en fastighet, vars ägare i enlighet med 16–18 §§ vattentjänstlagen har rätt att använda den allmänna VA-anläggningen och som följer gällande bestämmelser för användandet, om behovet inte kan tillgodoses bättre på annat sätt.

§ 7

En fastighetsägare som vill ansluta en fastighet till den allmänna VA-anläggningen ska göra en skriftlig anmälan till huvudmannen som sedan bestämmer hur inkoppling ska ske.

Användning av den allmänna dricksvattenanläggningen

§ 8 Huvudmannens skyldighet att leverera dricksvatten

Huvudmannen är endast skyldig att leverera vatten av dricksvattenkvalitet för normal hushållsanvändning. Huvudmannen garanterar inte att ett visst vattentryck eller en viss vattenmängd per tidsenhet alltid kan levereras.

§ 9 Energiutvinning ur levererat vatten

Vatten som levereras genom en allmän VA-anläggning får utnyttjas för energiutvinning endast om huvudmannen efter ansökan skriftligen medger detta.

§ 10 Huvudmannens rätt att begränsa leveransen med mera

Huvudmannen får tillfälligt begränsa eller avbryta vattenleveransen när denne bedömer att det är nödvändigt för att förebygga miljö-, person- eller egendomsskada och för underhåll, ändring, kontroll eller annan sådan åtgärd som berör huvudmannens egna eller därmed förbundna anläggningar.

Vid begränsad vattentillgång är fastighetsägaren skyldig att reducera sin vattenförbrukning enligt huvudmannens anvisningar.

Vid planlagt leveransavbrott ska huvudmannen på lämpligt sätt meddela fastighetsägaren om detta.

§ 11 Vattenmätare

Vattenförbrukningen hos en fastighetsägare ska i första hand fastställas genom mätning. Huvudmannen tillhandahåller vattenmätare som förblir huvudmannens egendom. Huvudmannen bestämmer antalet mätare och vilken typ av mätare som ska användas.

Fastighetsägaren ska bekosta de anordningar som behövs för uppsättning av mätare och sammankoppling med VA-installationen i övrigt.

Vattenmätarens plats ska vara godkänd av huvudmannen. Huvudmannen bestämmer om en tidigare godkänd plats behöver ändras.

Huvudmannen har rätt att kostnadsfritt disponera vattenmätarens plats och har ensam befogenhet att sätta upp, ta ned, kontrollera, justera, underhålla samt till- och fränkoppla mätaren.

Fastighetsägaren är skyldig att skydda mätaren mot frost, skadlig värmepåverkan och annan skada.

Användning av den allmänna spillvattenanläggningen

§ 12 Huvudmannens skyldighet att ta emot spillvatten

Huvudmannen är inte skyldig att ta emot spillvatten vars beskaffenhet mer än oväsentligt avviker från spillvatten från bostäder (hushållsspillvatten).

Huvudmannen kan i enskilda fall medge utsläpp i den allmänna anläggningen av spillvatten med annan beskaffenhet än som anges i första stycket vad gäller arten eller halten av ingående ämnen. Huvudmannen bestämmer de villkor som ska gälla för utsläppet.

§ 13 Krav på spillvattnets innehåll och egenskaper

Fastighetsägaren får inte tillföra spillvattnet lösningsmedel, avfettningsmedel, färg, olja, bensen eller annan petroleumprodukt, fett i större mängd, läkemedel, sura, frätande, giftiga eller andra miljöfarliga ämnen och inte heller vätska, ämnen eller föremål som kan orsaka stopp, avlagring, korrosion, vidhäftning, gasbildning eller explosion. Exempelvis är det förbjudet att tillföra spillvattnet våtservetter eller andra sanitetsprodukter än toalettpapper.

Ånga eller varmvatten med högre temperatur än 45 °C får inte tillföras spillvattenanläggningen i förbindelsepunkten.

Utsläpp i strid med förbuden i första och andra stycket ska omedelbart anmälas till huvudmannen.

Fastighetsägaren får inte tillföra den allmänna anläggningen spillvatten från köksavfallskvarn.

§ 14 Energiutvinning ur spillvatten

Fastighetsägare som avser utnyttja spillvatten för energiutvinning ska anmäla till huvudmannen innan sådant vatten börjar släppas till den allmänna spillvattenanläggningen.

Energiutvinning ur spillvatten får inte ske så att temperaturen i utsläppt spillvatten underskrider temperaturen i det av huvudmannen levererade dricksvattnet.

§ 15 Huvudmannens rätt att tillfälligt begränsa användningen

Huvudmannen har rätt att tillfälligt begränsa fastighetsägarens möjlighet att använda spillvattenanläggningen när huvudmannen bedömer att det är nödvändigt för att förebygga miljö-, person- eller egendomsskada samt för underhåll, ändring, kontroll eller annan åtgärd som berör huvudmannens egna eller därmed förbundna anläggningar.

Vid planlagt driftsavbrott ska huvudmannen på lämpligt sätt meddela fastighetsägaren om detta.

§ 16 Dag- och dränvatten får endast tillföras avsedd ledning

Det är förbjudet att tillföra dag- och dränvatten till en allmän ledning som inte är avsedd för sådant ändamål.

Huvudmannen får skriftligen medge undantag från förbudet, om det finns särskilda skäl.

§ 17 Frånkoppling av dag- och dränvatten från spillvattenförande ledning

Om dag- och dränvatten avleds från en fastighet till en spillvattenförande ledning får fortsatt tillförsel av sådant vatten inte ske från det datum som huvudmannen bestämmer, efter det att

1. särskild förbindelsepunkt för dag- och dränvatten har ordnats och fastighetsägaren har underrättats om detta, eller
2. huvudmannen vidtagit åtgärder för bortledning av dag- och dränvatten som inte sker genom en förbindelsepunkt och meddelat fastighetsägaren om att sådana åtgärder har vidtagits.

Huvudmannen får vid behov medge anstånd med att avbryta tillförseln eller medge undantag från förbudet om det finns särskilda skäl.

§ 18 Har särskild förbindelsepunkt för dag- och dränvatten inte ordnats får huvudmannen ändå förbjuda tidigare tillåten tillförsel av sådant vatten till spillvattenförande ledning om

1. avledning kan ske ändamålsenligt på annat sätt, och
2. huvudmannen i skälig omfattning ersätter fastighetsägaren dennes kostnader för nödvändig omläggning.

§ 19 Spillvatten från fastighet som inte används som bostad

En fastighetsägare som helt eller delvis använder eller upplåter en fastighet för annat än bostadsändamål ska informera huvudmannen om sådan verksamhet som kan påverka beskaffenheten hos spillvattnet från fastigheten. Fastighetsägaren ska bekosta de provtagningar, analyser och utredningar som huvudmannen bedömer vara nödvändiga för kontroll av spillvattnet.

Huvudmannen har rätt att kräva att fastighetsägaren för journal över verksamhet som inverkar på spillvattnets innehåll och kontrollerar spillvattnet genom provtagningar och analyser. Huvudmannen får ange hur journalföring och provtagning ska göras.

§ 20 Lätt tryckavloppssystem (LTA-system)

Vid anslutning till ett allmänt lätt tryckavloppssystem (LTA-system) tillhandahåller huvudmannen LTA-pumpenhet som förblir dennes egendom. Huvudmannen bestämmer antalet pumpenheter och vilken typ av pumpenhet som ska användas samt svarar för installationen.

Fastighetsägaren ska bekosta de anordningar och det arbete som behövs för att sammankoppla pumpenheten med VA-installationen i övrigt.

Enhetens plats ska bestämmas av huvudmannen, som har rätt till kostnadsfri upplåtelse av platsen och som ensam har befogenhet att sätta upp, ta ned, kontrollera, justera, underhålla samt till- och fränkoppla enheten.

Fastighetsägaren är skyldig att skydda enheten mot frost och annan skada samt svara för dess elförsörjning.

Användning av den allmänna dagvattenanläggningen

§ 21 Huvudmannens skyldighet att ta emot dag- och dränvatten

Huvudmannen är inte skyldig att ta emot dag- och dränvatten från fastigheter av en sådan beskaffenhet eller mängd att den allmänna VA-anläggningen eller huvudmannen orsakas skada eller olägenhet, att huvudmannen får svårt att uppfylla sina skyldigheter eller att användningen på annat sätt strider mot 21 § vattentjänstlagen.

§ 22 Krav på dag- och dränvattnets innehåll och egenskaper

Fastighetsägaren får inte tillföra dagvattenanläggningen lösningsmedel, avfettningsmedel, färg, olja, bensin eller annan petroleumprodukt, fett i större mängd, läkemedel eller sura, frätande eller giftiga ämnen och inte heller vätska, ämnen eller föremål som kan orsaka stopp, avlagring, korrosion, vidhäftning, gasbildning eller explosion. Dagvatten som avleds till den allmänna VA-anläggningen får dessutom inte innehålla större mängder av partiklar, näringsämnen, tungmetaller, vägsalt eller andra miljöfarliga ämnen.

Ånga eller varmvatten med högre temperatur än 45 °C får inte tillföras den allmänna anläggningen.

Fastighetsägaren får inte tillföra den allmänna VA-anläggningen dagvatten i sådan mängd att anläggningen eller huvudmannen orsakas skada eller olägenhet eller att huvudmannen får svårt att uppfylla sina skyldigheter.

Utsläpp i strid med förbuden i första och andra stycket ska omedelbart anmälas till huvudmannen.

§ 23 Huvudmannens rätt att tillfälligt begränsa användningen

Huvudmannen får tillfälligt begränsa fastighetsägarens möjlighet att använda dagvattenanläggningen när huvudmannen bedömer att det är nödvändigt för att förebygga miljö-, person- eller egendomsskada samt för underhåll, ändring, kontroll eller annan åtgärd som berör huvudmannens egna eller därmed förbundna anläggningar.

Vid planlagt driftavbrott ska huvudmannen på lämpligt sätt meddela fastighetsägaren om detta.

§ 24 Spillvatten får inte tillföras dag- och dränvattenledning

Det är förbjudet att tillföra spillvatten till en allmän ledning som uteslutande är avsedd för dag- och dränvatten. Huvudmannen avgör vilket avloppsvatten som ska anses vara spillvatten och avledas till en spillvattenledning.

§ 25 Dag- och dränvatten från fastighet som inte används som bostad

En fastighetsägare som helt eller delvis använder eller upplåter en fastighet för annat än bostadsändamål ska informera huvudmannen om sådan verksamhet som kan påverka beskaffenheten hos dag- och dränvattnet från fastigheten. Fastighetsägaren ska bekosta de provtagningar, analyser och utredningar som huvudmannen bedömer är nödvändiga för kontroll av dag- och dränvattnet.

Huvudmannen har rätt att kräva att fastighetsägaren för journal över verksamhet som inverkar på dag- och dränvattnets innehåll och kontrollerar dag- och dränvattnet genom provtagningar och analyser. Huvudmannen får ange hur journalföring och provtagningar ska göras.

Från: Jessika Torneport
Skickat: den 16 februari 2026 15:43
Till: Lena Eriksson
Ämne: Sv: Antagen plan
Bifogade filer: Antagande Klimatanpassningsplan del1 Hedemora kommun.pdf; Antagande Klimatanpassningsplan del1 Hedemora kommun.docx

Då är det denna som ska vidare till KF.

// Jessika

HEDEMORA
KOMMUN

www.hedemora.se | www.facebook.com/hedemorakommun

Hökargatan 6, 776 30 Hedemora | Telefon: 0225-340 00

Information om hur Hedemora kommun behandlar dina personuppgifter och hur du tar tillvara på dina rättigheter enligt Dataskyddsförordningen (GDPR – General Data Protection Regulation) finns på Hedemora kommuns hemsida www.hedemora.se. Du kan också kontakta kommunens servicecenter tel. 0225-340 00.

 HEDEMORA KOMMUN	STYRDOKUMENT		Sida 1(38)
	Datum 2026-01-23	Omfattning Kommunstyrelsen	
	Giltighet fr o m: 2031-02-16	Publicering Författningssamling	
Godkänt/antaget av Kommunfullmäktige	Dokumentägare Näringsliv- och samhällsutveckling	Dokumentansvarig Klimat- och miljöstrateg	

Klimatanpassningsplan för Hedemora kommun

Dok. Kategori:	Plan
Stadie:	För beslut
Gallring:	Bevaras
Kort beskrivning:	Syftet med klimatanpassningsplanen är att säkra att kommunens verksamheter är rustade att möta de nuvarande och oundvikliga framtida klimatförändringarna. Planen ska identifiera tänkbara risker och dess konsekvenser samt sammanställa de åtgärder kommunen måste vidta för att säkerställa att verksamheterna kan utföra sina uppdrag och att kommunen i övrigt kan leva upp till gällande lagar.

Ursprungligt beslutsdatum	Ursprungligt diarienummer	Bör revideras senast	Skapad av
Revideringar (datum, §)	Vad revideringen avsett	Diarienummer vid revidering	Ändrad av

Sammanfattning

Klimatet har varierat naturligt i alla tider, men den förändring som sker nu är oroväckande stor och snabb. Den globala medeltemperaturen är numera cirka 1°C varmare jämfört med perioden 1850—1900. Temperaturökningen leder till allvarliga konsekvenser för både människan och naturen, bland annat i form av fler och svårare naturkatastrofer.

Klimatförändringarna kommer att ge oss i Dalarna mildare och blötare vintrar, ändrade flöden i vattendrag, längre perioder av torka, längre växtsäsong och förmodligen fler tillfällen med extremt väder. Klimatanpassning innebär att rusta samhället och olika verksamheter för de utmaningar som kommer med ett förändrat klimat. Det handlar om att minimera negativa sociala-, miljömässiga- och ekonomiska konsekvenser som sker till följd av klimatförändringarna.

Tekniska och fysiska åtgärder i samhället behöver kombineras med ökad kunskap om klimatförändringarna och deras effekter och nya arbetssätt i olika verksamheter. Den här handlingsplanen har tagits fram för att bidra till att minska de negativa effekterna som klimatförändringarna kan komma att ha i Hedemora kommun. Klimatanpassningsplanen identifierar sårbarheter och prioriterar insatser som behöver göras för att göra vårt samhälle mer resiliент. I den Klimat- och sårbarhetsanalys som tagits fram har konsekvenserna för Hedemora behandlats utifrån fem prioriterade områden. Dessa är människors hälsa, naturmiljö, areella näringar, teknisk försörjningssystem/infrastruktur och bebyggelse och byggnader.

Dessa risker är rubriksatta i de olika arbetsgrupperna för klimatanpassningsplanen, där åtgärder samlats in ifrån risk- och sårbarhetsanalysen och åtgärder som de olika kommunala verksamheterna anser nödvändiga för att klara risker vid klimatförändringar.

Den här fristående klimatanpassningsplanen, som är Hedemora kommuns första, beskriver klimateffekter och deras konsekvenser. Planen lyfter även varför kommunen behöver arbeta med frågorna och i stora drag vad som behöver genomföras utifrån nuvarande kunskap om framtiden. Dessutom anges övergripande vilka åtgärder (del 2) som är nödvändiga för att förbereda Hedemora kommun inför framtida klimatförändringar såsom höga temperaturer, ökade skyfall och/eller ökad torka.

De åtgärder som planen föreslår är inte tillräckliga för att anpassa Hedemora kommun, utan är ett första steg mot en klimatanpassad kommun. De politiska besluten om hur detta ska ske behöver tas i arbetets nästa skede. Målgruppen för klimatanpassningsplanen är kommunkoncernens verksamheter som ska integrera klimatanpassning i sitt ordinarie arbete och ansvarar för genomförandet av åtgärder i planen, inklusive prioritering och tidssättning. För att åtgärderna ifrån klimatanpassningsplanens del 2 ska omsättas i praktiken krävs en fortsatt samordning över förvaltnings- och bolagsgränser.

Arbetet med att ta fram klimatanpassningsplan har innefattat arbetsgrupper med representanter med strategiska funktioner inom kommunorganisationen, Hedemora bostäder/kommunfastigheter och Hedemora energi AB.

Ordlista

Lista och förklara termer som kan vara viktiga för läsaren.

Ord eller förkortning	Förklaring
100-årsflöde	<i>Ett flöde som statistiskt sett inträffar i genomsnitt en gång vart hundra år. Enligt sannolikheten att en 100-årsflöde inträffar ett givet år 1 på 100. Eftersom händelserna förekommer slumpmässigt kan händelsen inträffa redan nästa vecka. Det finns inget som säger att den inte kan inträffa igen inom kort tid. När det gäller översvämningsrisker vid fysisk planering är det intressant att få en bild av sannolikheten för inträffande under längre tidsperioder. Sannolikheten för att en översvämningsnivå med 100 års återkomsttid inträffar under en 50-årsperiod är så hög som 39 procent. Sannolikheten att den inträffar under en 100-årsperiod är 63 procent.</i>
Avrinningsområde	<i>Ett avrinningsområde är det landområde, inklusive sjöar, där avrinningen från området sker via samma vattendrag. Området avgränsas i huvudsak topografin, höjder i landskapet fungerar som vattendelare gentemot andra avrinningsområden. Avrinningsområde kan också kallas dräneringsområde eller nederbördsområde.</i>
Beräknat högsta flöde	<i>En hydrologisk modellberäkning av det maximala flödet som kan förväntas i ett vattendrag. Tar hänsyn till flera faktorer som kan bidra till ett högt flöde, såsom regn, snösmältning, markfuktighet och magasinets fyllnadsgrad.</i>
Dimensionerande flöde	<i>Avser det högsta vattenflöde som en anläggning ska klara av att hantera t.ex. dammkonstruktion, dräneringsrör. Flödet bestäms vanligen utifrån en beräknad återkomsttid, som väljs baserad på riskanalys. För anläggningar som kan ge stora skador väljs en lång återkomsttid. En lång återkomsttid väljs för dimensionerande flöden för att säkerställa att konstruktioner som dammar och avloppssystem kan hantera extremt ovanliga men potentiellt katastrofala händelser.</i>
Ekosystemstjänster	<i>Ekosystemtjänster avser de nyttigheter vi får av naturen. Det kan i klimatanpassnings-sammanhang till exempel vara dämpning av lufttemperaturer eller av vattenmängder.</i>
Fördröjningsmagasin	<i>Ett fördröjningsmagasin är ett magasin som byggs i anslutning till stora regnvattenavledningar. Syftet är att fördröja regnvattnet så att man per tidsenhet antingen leder en mindre mängd vatten ut i vätskesamlaren eller till de bakomliggande ledningssystemen. Kan vara öppna eller slutna. Det är idag allt vanligare att använda olika öppna system, ovan jord, för att tillfälligt samla vattnet och därmed undvika flödestoppar.</i>
Grundvatten	<i>Vid ett visst djup under markytan nås en vattenmättad zon, där markens alla porer och håligheter är fyllda med vatten. Vattnet i den mättade zonen kallas grundvatten.</i>
Havsnivåhöjning	<i>Stigande havsnivåer är en påtaglig effekt av en ökande global medeltemperatur. Den genomsnittliga havsnivån stiger och</i>

	<i>kommer att fortsätta stiga lång tid framöver. Sverige har en pågående landhöjning som i olika grad lokalt kan minska effekten av den globala havsnivåhöjningen.</i>
<i>IPCC</i>	<i>Intergovernmental Panel on Climate Change (FNs klimatpanel)</i>
<i>Klimatanpassning</i>	<i>Att anpassa samhället till nuvarande och framtida klimat.</i>
<i>Klimatanpassningsplan</i>	<i>Övergripande dokument som beskriver kommunens eller organisationens klimatanpassningsarbete. Klimatanpassningsplanen kan vara ett enskilt dokument eller integrerat i andra styrdokument, som exempelvis ett tillägg till översiktsplanen i en kommun. Det är upp till varje enskild kommun/organisation att bestämma.</i>
<i>Klimatscenario</i>	<i>En beskrivning av en tänkbar klimatutveckling i framtiden.</i>
<i>Klimat effekt</i>	<i>Effekter på naturliga system och samhället orsakade av klimatförändringar.</i>
<i>Nollgenomgångar</i>	<i>När temperaturen ofta växlar omkring noll grader får det konsekvenser för bland annat vinterväghållning och för jordbruk. Begreppet nollgenomgångar är ett mått på antalet dygn med denna temperaturväxling. Nollgenomgångar definieras som antalet dygn då dygnets högsta temperatur två meter över marken varit över 0°C under samma dygn som dygnets lägsta temperatur varit under 0°C.</i>
<i>PBL – Plan och bygglagen</i>	<i>I Plan-och bygglagen finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.</i>
<i>RCP</i>	<i>Representative Concentration Pathways (RCP). Dessa anger den uppskattade strålningseffekten av växthusgaser och andra klimatpåverkande faktorer, uttrycks i watt per kvadratmeter.</i>
<i>Resilient</i>	<i>Motståndskraftig eller förmågan att återhämta sig snabbt från svårigheter, förändringar eller störningar. Begreppet används inom olika sammanhang, men den övergripande innebörden är förmågan att hantera och anpassa sig till utmaningar utan att förlora sin funktion eller balans.</i>
<i>Risk- och sårbarhetsanalys</i>	<i>Verksamheter analyseras med fokus på risk- och sårbarheter för att stödja beslutsprocesser. Ofta ges anvisningar och råd för att minska en viss risk eller sårbarhet.</i>
<i>Skyfallskartering</i>	<i>Begreppet används vanligen för kartering av lågpunkter och rinnvägar vid extrem nederbörd (skyfall). Oftast ingår inte ledningsnäten i analysen, eftersom kapaciteten att leda bort vatten då bedöms vara liten.</i>
<i>SMHI</i>	<i>Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut</i>
<i>Utvämningsmagasin</i>	<i>I naturliga system fungerar vanligen insjöar, dammar och våtmarker som magasin vilka jämnar ut flödestopparna i</i>

	<i>vattendragen. I avloppsledningsnät och i dagvattensystem installeras utjämnande magasin för att förhindra källaröversvämningar eller bräddning (utsläpp) av obehandlat avloppsvatten. Det kan vara slutna behållare under jord eller öppna system ovan jord.</i>
<i>Värmeö</i>	<i>En stads temperatur är högre och luftfuktigheten lägre i förhållande till dess omland. Stadsmiljön har en stor andel hårdgjorda och mörka ytor med liten reflektionsförmåga. Byggnader, trafik och människor genererar mycket spillvärme vilket också bidrar till att värma upp staden.</i>
<i>X-års regn</i>	<i>X är en siffra (exempelvis 1, 20 eller 100) och anger den bedömda återkomsttiden för mängden regn under viss tid (varaktighet) på ett område.</i>
<i>Återkomsttid</i>	<i>Ett statistiskt mått på hur ofta en händelse kan förväntas inträffa. Sannolikheten för händelse varje enskilt år är $1/\text{återkomsttiden}$.</i>
<i>Översiktsplan, ÖP</i>	<i>I översiktsplanen talar kommunen om hur man vill att stad och land ska utvecklas, var det kan och bör byggas, var det behövs nya vägar och cykelbanor, vilka områden som bör sparas för rekreation, vilka hänsyn som bör tas till kulturhistoriska kvaliteter, naturvärden och risk för bullerstörningar och översvämningar. Samråd är viktigt och översiktsplanen ska hållas aktuell. Det är ett vägledande dokument.</i>

Innehåll

Klimatanpassningsplan för Hedemora kommun	1
Sammanfattning	2
Ordlista	3
Innehåll	6
Bakgrund	8
Syfte och metod	8
Nulägesbeskrivning	9
Agenda 2030, lagstiftning, ansvar och roller	10
Kommunens ansvar	12
Styrdokument, policys och planer	12
Förutsättningar i kommunen	14
Klimatförändringen och dess effekter	14
Klimatförändringar Hedemora kommun	16
Årsmedeltemperatur	16
Värmebölja	16
Vegetationsperiodens längd	16
Nederbörd	17
Skyfall	17
Osäkerheter	18
Händelser, konsekvenser och sårbarheter i kommunen	18
Ras, skred och erosion	19
Översvämning	20
Höga temperaturer	21
Brist i vattenförsörjningen	21
Biologiska och ekologiska effekter som påverkar hållbar utveckling	21
Ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva djur och växter	22
Risker	22
Samhällskostnader	22
Finansieringsmöjligheter som bidrar till klimatanpassningsarbetet	23
Den enskilda fastighetsägaren	23
Hedemoras kommuninvånare	23
Avgränsning	24
Uppföljning, förankring och utvärdering	25

Metod handlingsplan	25
Referenser	26

Bakgrund

Klimatet håller på att förändras på grund av de historiska, nutida och framtida utsläppen av växthusgaser, utsläppen påverkar atmosfärens sammansättning och kommer fortsätta påverka klimatet under en lång tid framöver. Dessutom påverkar markanvändningen klimatet genom förekomsten av mer eller mindre skog, jordbruksmark och stadsbebyggelse som påverkar flöde av energi, vatten och växthusgaser mellan atmosfär och mark.

Förändringarna vi står inför i Sverige handlar framför allt om höjda temperaturer och ökad nederbörd. Den ökade nederbörden innebär kraftigare nederbördsextremer i form av skyfall och i samband med lågtryckssituationer mycket nederbörd över längre perioder. Den ökade temperaturen innebär längre och mer frekventa värmeböljor samt ökad marktorka.

Ett mildare klimat innebär en förändring i både behov och förutsättningar för människor, djur och natur. Behovet för energi för uppvärmning minskar, samtidigt som behovet av kylning för arbetslokaler, skolor och bostäder ökar. Människors hälsa påverkas påtagligt av högre temperaturer, värmeböljor och perioder av torka medför risk för brist på dricksvatten till människor och djur. Utmaningarna med ett varmare och blötare klimat innebär hantering av stigande havsnivåer samt förhöjt utflöde i sjöar och vattendrag. Detta kan i sin tur bidra till ökade risker för översvämningar, ras, skred och erosion. En av de största utmaningarna är att klara en hållbar utveckling av samhället samtidigt som klimatet förändras.

Syfte och metod

Syftet med klimatanpassningsplanen är att säkerställa att kommunens verksamheter är rustade att möta de nuvarande och oundvikliga framtida klimatförändringarna. Planens syfte är att identifiera tänkbara risker och konsekvenser. Den ska även sammanställa de åtgärder kommunen måste vidta för att säkerställa att verksamheterna kan utföra sina uppdrag och att kommunen i övrigt kan leva upp till gällande lagar. Planen fokuserar framför allt på åtgärder inom kommunens egna processer, förvaltningar och bolag, där kommunen har rådighet.

Hedemora kommun har utgått från arbetsprocessen för klimatanpassning som är framtagen av Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning (SMHI, 2021). Denna process erbjuder stöd för både praktiskt arbete och inspiration till arbetssätt. Syftet med lathunden är att stödja kommuner som vill komma i gång med sitt arbete och ta fram en kommunal plan för klimatanpassning Figur 1.

Figur 1. De sju stegen i SMHIs verktyg Lathund för klimatanpassning.

Arbetet med att ta fram planen motsvarar ungefär steg 1 till 4 (Figur 1). När planen blivit antagen politiskt kan Hedemora kommun starta arbetet med att genomföra (steg 5) och följa upp (steg 6). Klimatanpassningsplanen ska ses som ett samlingsdokument som summerar och motiverar resultat och beslut som tagits under arbetets gång. Det är dock viktigt att se klimatanpassning som en kontinuerlig process som kräver regelbunden uppföljning och utvärdering (SMHI, 2021).

Nulägesbeskrivning

I nulägesbeskrivningen undersöks det vilka climateffekter kommunen har upplevt och hur kommunen tidigare har hanterat dessa frågor. För Hedemora kommun finns en risk- och säkerhetsgrupp som arbetat med risk- och sårbarhetsanalyser i ett flertal år. Gruppen består av tjänstepersoner från olika verksamheter/förvaltningar/bolag inom kommunen tillsammans med säkerhetsskyddschef samt beredskapssamordnaren från räddningstjänsten i Avesta.

Metoden som har använts vid framställande av analysen är rosa- och forsametoden, tillsammans med erfarenheter från tidigare lokala risk- och sårbarhetsarbeten, genomförda övningar samt utbildningar med hela eller delar av krisledningsorganisationen. Samtliga kommuner och andra aktörer i Dalarna har ett nära samarbete med Länsstyrelsen Dalarna och Region Dalarna genom övningar, utbildningar och länsgemensamma träffar. Utifrån en förutsättningslös nulägesbeskrivning kan man definiera det fortsatta arbetet med studien och sätta mål för kommunens klimatanpassning.

Från risk- och sårbarhetsarbetet för Hedemora kommun finns angelägna områden angivna för natur- och klimatolyckor:

1. Värmeböljor
2. Stormar
3. Snöoväder
4. Översvämningar
5. Skyfall
6. Ras och skred
7. Skogsbränder

Hedemora kommun har i samarbete med Region Dalarna och Länsstyrelsen Dalarna skapat rutiner och planer för att lindra följderna av klimatförändringar, framför allt inom Omsorgsförvaltningen vid exempelvis **värmeböljor** (vätskebrist, vattenburna sjukdomar, förvaring, transporter), som medför många problem och ställer höga krav. Det finns redan idag införda rutiner som gör förskolepersonal mer förberedd på att hantera värmeböljor.

Vad gäller **stormar** har Hedemora kommun till viss del varit förskonat de senaste årtiondena. Driftstopp av teknisk infrastruktur, framför allt el, kan dock förekomma under kortare eller längre perioder. Processindustrin, såsom Grådö Mejeri, är känsliga även för mycket korta elavbrott. Den kommunala risk- och sårbarhetsanalysen fortsätter beskriva att till skillnad från många andra platser har Hedemora hittills klarat sig från de kraftiga **snöoväder** som kan lamslå hela samhällen.

Översvämningar längs Dalälven, har vattenregleringsföretaget under 2010–2013 tagit fram ett GIS-material som ska användas för översvämningsplanering. 100-årsflöden bör vara norm för byggnation i anslutning till älven. I vissa fall bör även MSB:s översvämningskartering,

med klimatanpassade flöden, från 2013 användas för Dalälven. Kartera att byggnader i vissa fall placeras över 200-årsflödet och för samhällsviktiga verksamheter bör man sträva efter att bygga över nivån för högsta beräknade flöde. Se Länsstyrelsens riskvägledning för översvämning, ras och skred (Länsstyrelsen, 2017) . Det finns inga större samhällsviktiga verksamheter inom 100-årsflödet, men det kan finnas mindre anläggningar, till exempel transformatorstationer och ställverk, som kan medföra mindre störningar för samhället om de slås ut.

Genom kommunen rinner det ett antal större åar som vid höga flöden kan påverka intilliggande fastigheter och anläggningar. Nedanstående åar har även dammar:

- Långshytteån
- Mässingboån/Broån
- Klosterån
- Lustån

I samband med klimatförändringar kommer vi i större utsträckning att påverkas av ökad nederbörd, vilket innebär att låglänta områden kommer påverkas mer omfattande. Stora delar av kommunens dagvattennät klarar i dag inte av kraftiga **skyfall** under längre perioder. Vatten kommer därför att bli kvar på hårdgjorda ytor, vilket kan medföra stora konsekvenser för samhället i form av skador på byggnader och annan infrastruktur. År 2018 samt 2023 drabbades Hedemora stad av skyfall som orsakade översvämningar vid flera platser, som orsakade skador på både byggnader och anläggningar.

Stora ekonomiska satsningar behöver göras inom kort för att hantera den ökade risken vi står inför med klimatförändringarna. Hedemora kommun är medvetna om det kommande riskerna och har börjat planera för detta. Det finns ett GIS-material som visar lågpunkter som kan bli översvämmade i samband med skyfall.

Skred har inträffat i Hedemora kommun i samband med höga flöden i vattendrag och Dalälven. Inom Hedemora kommun finns risker för ras och skred längs Dalälven strandkanter samt i Bolidens gruva i Garpenberg. Vad gäller utsatta områden längs Dalälven finns det en genomförd inventering och kartering inom Myckelby och Smedby, som har lett till att kommunen har genomfört en fördjupad geologisk undersökning av primära riskområden för skred. Materialet förvaras hos Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen. Åtgärdsförslag finns, men det kommer att åligga fastighetsägarna att genomföra förslagen. För statliga vägar nära Dalälvens strandkant som kräver åtgärder tas omhand av Trafikverket.

För Bolidens gruva i Garpenberg har företaget och räddningstjänsten byggt upp en god organisation med resurser för att hantera olyckor av denna art.

Ingen **skogsbrand** av större karaktär är rapporterad, men ett fåtal mindre bränder har uppstått och åtgärdats. Under tidigare år har skogsinnehavare påverkats genom att ett stort antal granar blivit angripna av granbarkborre.

Agenda 2030, lagstiftning, ansvar och roller

De 17 globala hållbarhetsmålen och dess handlingsplan Agenda 2030 (Figur 2), antogs av FN:s generalförsamling år 2015 och utgör idag en gemensam resolution och strävan mot en bättre värld.

Figur 2. 17 globala mål som i sin tur har 169 delmål.

Genom miljömålsarbetet verkar Dalarna för uppfyllandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen, men stora delar av arbetet har även bäring på sociala och ekonomiska aspekter. Genom att bilda enheten för Agenda 2030 ämnar Länsstyrelsen Dalarna att mer effektivt främja hållbarhetsarbetet genom förbättrad samverkan och samsyn.

Regeringens mål för samhällets anpassning till ett förändrat klimat är att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter. Målsättningarna om klimatanpassning i Parisavtalet och Agenda 2030 med de globala målen för hållbar utveckling ska uppnås. Detta innebär ett samhälle som kan fungera tillfredställande under störningar, hantera klimatförändringens effekter på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt robust sätt, och upprätthålla samhällets skyddsvärden.

Regeringen har tagit fram en nationell klimatanpassningsstrategi (Prop. 2017/18:163) som innefattar Sveriges mål med klimatanpassning, vägledande principer för arbetet, organisation och ansvarsfördelning, uppföljning, finansieringsprincip samt kunskapshöjande insatser. Ansvaret för klimatanpassning i Sverige är fördelat på en rad olika aktörer, och det finns lagstiftning som tydligt anger att kommuner ska vara klimatanpassade. Det finns dock ingen enskild lag som omfattar allt som en kommun måste göra, men andra aktörer har samlat information för att förenkla arbetet med att avgränsa ansvaret.

PBL – Plan- och bygglagen (2010:900).

Miljöbalken (1998:808)

LSO - lag om skydd mot olyckor (2003:778)

LAV – lag om allmänna vattentjänster (2006:412)

Länsstyrelserna har regeringens uppdrag att samordna klimatanpassningsarbetet regionalt. De har en viktig roll i att tillhandahålla planeringsunderlag till den kommunala fysiska planeringen och till andra typer av planering och projekt. Länsstyrelsen ska överpröva och upphäva beslut om detaljplan eller områdesbestämmelser om en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion (11 kap. 10–11 §§ plan- och bygglagen).

Länsstyrelserna har även ett uppföljningsansvar för kommunernas arbete med klimatanpassning. De ska även initiera och stötta kommunernas klimatanpassningsarbete. Dessutom har länsstyrelserna en viktig roll att samordna arbetet med klimatanpassning inom länet och över kommungränserna. De ska bland annat motverka att klimatanpassade åtgärder i en kommun skapar problem i en annan, till exempel översvämningsrisker i ett avrinningsområde som ofta sträcker sig över större områden.

Kommunens ansvar

Kommunen har det övergripande ansvaret för samhällsutveckling, inklusive fysisk planering är planering av mark- och vattenanvändning dvs. översiktsplanering, detaljplanering. Detta ansvar innefattar att beakta konsekvenserna av framtida klimatförändringar, både genom förebyggande arbete enligt plan- och bygglagen och genom att vidta åtgärder vid akuta situationer som tex översvämningar.

Enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor är kommunerna ansvariga för att förebygga olyckor, inklusive naturolyckor, inom sina geografiska områden. Kommunen ansvarar för att säkerställa fungerande vatten- och avloppssystem, skolor samt vård och omsorg. Dessutom utövar kommunen myndighetskontroll enligt olika lagar, med ansvar för tillsyn och tillståndsgivning, exempelvis inom miljöskydd och naturvård enligt miljöbalken.

Även om kommunen inte har ett uttalat juridiskt ansvar för att skydda befintlig bebyggelse från climateffekter, ger kommunallagen möjlighet att vidta förebyggande anpassningsåtgärder, förutsatt att dessa är förenliga med allmänintresset. Befintlig bebyggelse ska inkluderas i den riskbedömning som görs i översiktsplanen, där kommunen redovisar sin syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion, samt hur dessa risker kan minskas eller elimineras.

Kommunen äger fastigheter för kommunala verksamheter, allmänna platser, vägar och annan infrastruktur. Kommunen har, som fastighetsägare, samma ansvar som andra att skydda sina fastigheter mot framtida klimatförändringar.

Näringsliv- och samhällsutvecklingsavdelning har lett klimatanpassningsplan projekt internt, och förankrat arbetet med representanter från olika verksamheter. En etablering av sektorsövergripande arbetsgrupper kärngrupp, teknisk grupp, plan- och byggrupp och social grupp som sett över hur deras olika verksamheter kan påverkas av klimatförändringar.

Styrdokument, policys och planer

Hedemora kommun har en del planer som berör arbetet och som denna klimatanpassningsplan haft som utgångspunkt:

Översiktsplan (2016)

Översiktsplanen (ÖP) är kommunens viktigaste och mest långsiktiga instrument för mark- och vattenanvändningen såsom lokalisering och utformning av bebyggelse och infrastruktur. Den ska både formulera visioner för framtiden och vara till praktisk vägledning för beslut i konkreta plan- och bygglovsärenden. En ny ÖP är i uppstartskede och kommer att innehålla riktlinjer för klimatanpassning.

Risk- och sårbarhetsanalys (2023)

I RSA analyseras på en övergripande nivå sårbarheter och vilka stora olyckor och extraordinära händelser som kan drabba kommunen. Analysen ligger till grund för kommunens arbete med krisberedskap.

VA-handlingsplan (2019) reviderad 2020, 2022, 2023

VA-planen (vatten och avlopp) visar hur kommunen ska säkra hållbar vatten- och avloppsförsörjning i framtiden.

Vattentjänstplan (2023)

Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses samt kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att allmänna Va-anläggningar ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

I Hedemoras vattentjänstplan beskrivs detta uppdelat i följande fyra delar.

1. Hedemoras kommunala VA-försörjning, inklusive handlingsplan med åtgärder inom kommunalt verksamhetsområde
2. Framtida behov av kommunalt VA, inklusive VA-utbyggnadsplan och VA-utredningsplan
3. Skyfallsåtgärder
4. Miljöbedömning och samråd

Dagvattenstrategi (2024)

Dagvattenstrategin lyfter fram behovet av hållbar dagvattenhantering och skydd mot översvämningar. Detta dokument för Hedemora tätort består av tre delar:

Del 1: Nulägesbeskrivning, beskrivning av dagvattenledningsnätets status, översvänningsproblematik samt föroreningsbelastning. Dagvattenutlopp identifieras och avrinningsområden tas fram. En översiktlig recipientbedömning görs och föroreningsbelastningen från Hedemoras centrum beräknas.

Del 2: Riktlinjer, framtagandet av riktlinjerna ska ge kommunen en samlad bild av hur kommunen arbetar med dagvatten och fungera som underlag i kommande planer. Riktlinjerna har sin utgångspunkt i målbilden gällande dagvattenhantering i kommunen.

Del 3: Åtgärdsplan, beskrivning av konkreta åtgärder för att avhjälpa problem i dagvattenhanteringen. Målet med åtgärdsplanen är att nå kommunens framtida målbild med dagvattenhanteringen.

Skyfallshantering är ett gemensamt mål, och att dagvattenlösningar är centrala klimatanpassningsåtgärder.

Energi- och klimatstrategi 2020–2025 (2020)

Hedemora kommuns Energi- och klimatstrategi är en fördjupning av kommunens Hållbarhetsstrategi - fokusområde miljö. I denna strategi identifieras de klimat- och energimål som finns beslutade globalt och på samhällets olika nivåer.

Förutsättningar i kommunen

Hedemora kommun är ett moränrikt bergkullslandskap och består främst av skogslandskap, men även en stor del är jordbrukslandskap. Dalälven rinner igenom kommunen, som är berikad med kulturhistoriskt arv och en lång historia.

Under istiden och istidens slut mynnade Dalälven längre söderut mot dagens Mälaren, i stället för som idag österut i Gävlebukten. Ett synbart exempel på detta är rullstensåsen Badelundaåsen, som löper från Hedemoratrakten och söderut in i Västmanland. Badelundaåsen är ett utmärkt exempel på hur högsta kustlinjen påverkat jordartsbildningen i landskapet. Då området låg under havsytan, utsattes den för havets svallande krafter och har därför ändrat form, blivit flackare och mer utspridd.

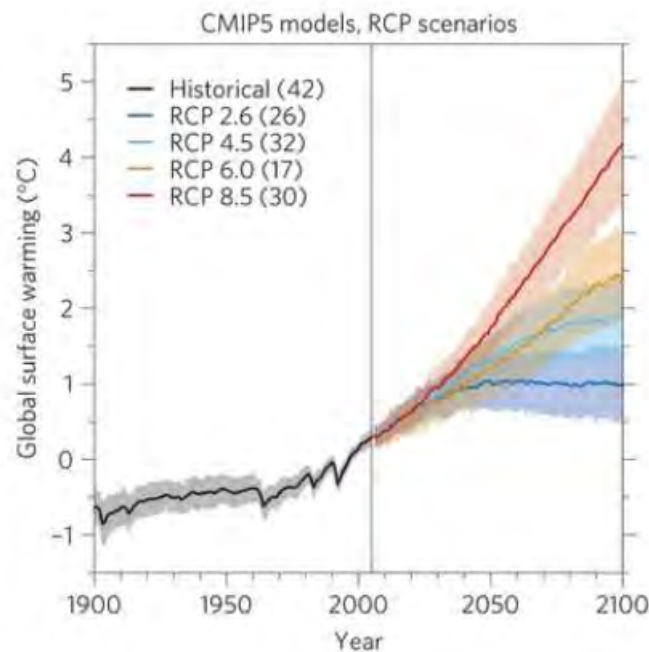
Denna geologiska och historiska ås har stor betydelse och representerar rester från istiden. Här är jordarten främst postglacial sand-grus samt ler-silt. Rullstensåsar erbjuder flera fördelar, bland annat vattenhantering, då det kan fungera som naturliga vattenmagasin och förse grundvatten (Lantmäteriet, u.d.).

Dalarna är det femte skogrikaste länet i Sverige och består till ca 80% av skogklädd mark. Huvuddelen av skogen brukas av skogsbruk (69%). Av trädslagen är tall det allra vanligaste och tallen har också ökat de senaste årtiondena och utgör idag 58% av den produktiva skogsarealen. Gran är näst vanligast med 18% och därefter kommer barrblandskog med 13%. Dalarna är jämförelsevis fattigt på lövskogar och blandskogar och de utgör bara 4% vardera av den produktiva skogsmarken (Landskapskaraktär, 2024).

Klimatförändringen och dess effekter

FNs klimatpanel IPCC sammanfattar aktuell klimatforskning, och deras slutsatser bygger på resultat från hundratals forskningsstudier världen över (IPCC, u.d.). I en av delrapporterna från 2013 *The Physical Science Basis*, beskrivs olika utsläppsscenarioer utifrån framtida koncentrationer av växthusgaser och andra klimatpåverkande faktorer. Man beskriver fyra olika utvecklingsvägar för framtida utsläpp (Figur 3), så kallade Representative Concentration Pathways (RCP). Dessa anger den uppskattade strålningseffekten av växthusgaser och andra klimatpåverkande faktorer år 2100, mätt i watt per kvadratmeter.

Scenarierna varierar mellan en fortsatt ökning av utsläppen (RCP 8,5), en medelväg med stabiliserande utsläpp (RCP 4,5 och RCP 6,0) samt en optimistisk väg som innefattar en sänkning av utsläppen (RCP 2,6). Det senare är det scenario som är mest i linje med Parisavtalet, medan RCP 8,5 är det som ligger närmast trenderna i hur dagens utsläpp ser ut. Det förväntade effekterna på klimatet modelleras sedan för de olika utsläppsscenarierna. Klimatscenarierna baseras på fysikaliska modeller som beskriver klimatsystemet, där man i matematiska termer formulerar samverkan mellan mark, vatten och luft på jordklotet. Enligt modellerna beräknas globala medeltemperaturen stiga med mer än 1,5°C för alla RCP-scenarier utom för RCP2,6. För RCP6,0 och RCP8,5 uppskattar man en temperaturökning på mer än 2°C.

Figur 3, Grafen visar hur den globala uppvärmningen vid jordens yta förväntas stiga för de olika utsläppsscenarierna (RCP). Siffran inom parentes anger hur många klimatmodellberäkningar som använts för att få fram resultatet.

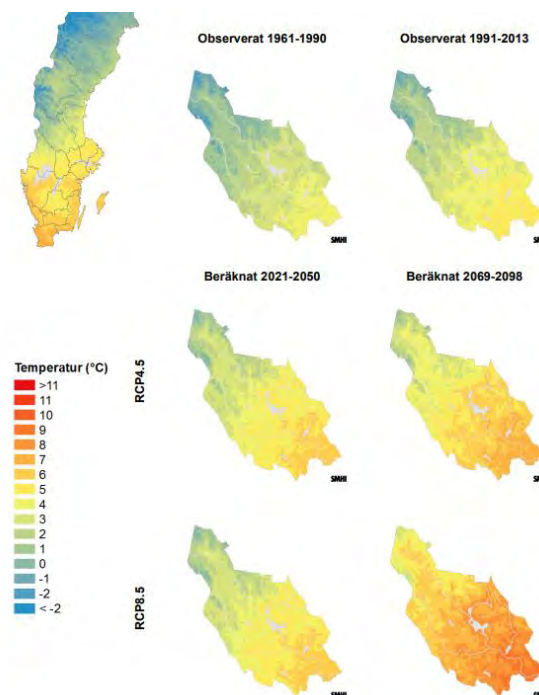
Klimatanpassningsåtgärder syftar till att anpassa samhället till det nya normalläget som ett förändrat klimat innebär. Syftet är också att förhindra eller milda negativa konsekvenser av en händelse och minska behovet av akuta åtgärder. Händelser som kräver hantering kommer inträffa även i det nya normalläget. Vi behöver därför arbeta med hantering av händelser, beredskapsåtgärder och klimatanpassningsåtgärder samtidigt.

Jordens klimat har blivit varmare och den ökningen kommer fortsätta. I vilken utsträckning uppvärmningen sker är beroende av hur effektivt och snabbt vi globalt kan minska våra växthusgasutsläpp. Arbetet med att minska utsläppen måste göras parallellt med klimatanpassningsarbetet, för oavsett hur vi agerar framöver så kommer våra historiska utsläpp bidra till ökade klimatförändringar som i sin tur kommer påverka oss människor såväl globalt, nationellt, regionalt och lokalt. Med helt nya förutsättningar som bland annat kommuner måste vara förberedda på att hantera. Vi kommer se ett klimat som ger mildare och blötare vintrar, längre växtsäsonger, högre förekomst av torka och värmeböljor, samt ökad nederbörd som kan påverka flöden i vattendrag och överlag utgöra en högre risk för olika typer av extremväder.

Klimatförändringar Hedemora kommun

Årsmedeltemperatur

Utifrån framtidsklimat i Dalarna (SMHI, 2015) kan man utläsa att årsmedeltemperaturen för Dalarna från norra delen till söder (Figur 4). Under perioden 1961-1990 var årsmedeltemperaturen för Hedemora kommun 4°C. Under början av 2000- talet blev det bara en marginell ökning i länet, men trenden att det blir varmare är tydlig i båda klimatscenerierna. Temperaturen väntas stiga med flera grader till slutet av seklet; enligt RCP4.5 med 3 grader medan RCP8.5 visar på en 5-gradig ökning. I södra delen av länet hamnar årsmedel-temperaturen på närmare 10°C och i fjällen 3-5°C.

Figur 4. Årsmedeltemperatur historiskt och i framtiden utifrån de olika klimatscenerios. SMH

Värmebölja

För punkten om extremare väder ingår värmebölja, vilket är ett begrepp för en längre period med höga dagstemperaturer. Här definieras värmebölja som årets längsta sammanhängande period med dygnsmedeltemperatur över 20°C. Under perioden 1961-1990 var det bara ett fåtal tillfällen varje år som dygnsmedeltemperaturen kom över 20°C, då med två sammanhängande dagar. I nutidens Sverige definierar SMHI värmebölja som en sammanhängande period då dygnets högsta temperatur överstiger 25°C minst fem dagar i sträck.

Under de kommande åren visar beräkningarna på längre perioder med dygnsmedeltemperaturer över 20°C. Skillnaden är störst för RCP8.5, där värmeböljornas längd har ökat med 3-4 gånger i slutet av seklet. Ökningen är inte fullt lika stor i RCP4.5, men den största ökningen finns i söder, där värmeböljan håller i sig i genomsnitt under en dryg veckas tid.

Vegetationsperiodens längd

Längden på vegetationsperioden under 1961-1990 var 167 dagar (ca 6 månader). Under de senaste dryga 20 åren har vegetationsperioden ökat med ungefär 1 vecka. I och med uppvärmningen blir vegetationsperioden längre, med ungefär 3-4 veckor. Vilket innebär att perioden kan komma att starta i början av mars och slutpunkten senareläggas med ca 2 veckor.

Figur 5. Odlingslandskap.

I sydöstra delen av länet är vegetationsperioden upp mot 250 dagar, det vill säga vegetationsperioden kommer mot slutet av seklet att täcka in tre fjärdedelar av året (Figur 5).

Nederbörd

Årsmedelnederbörden i Hedemora kommun var under perioden 1961-1990 650 mm. Ökningen är störst i RCP8.5, ca 30 % till slutet av seklet, medan RCP4.5 har en ökning på ca 20 %.

I och med ett varmare klimat kommer regn som nederbörd under vintern att bli allt vanligare. Översvämningsfrekvensen både till följd av skyfall och höga flöden i vattendrag kan komma att påverkas av ökad nederbörd, förändrat nederbördsmönster och ökade temperaturer.

Skyfall

Det väntas flera tillfällen med mer än 10 mm nederbörd på ett dygn. Enligt RCP4.5 ökar antalet dagar till 24 och enligt RCP8.5 till cirka 27 dagar. Scenarierna visar på en tydlig ökning av maximal dygnsnederbörd, det vill säga årets största dygnsnederbörd. Till slutet av seklet ger RCP8.5 en ökning på 20 %, medan RCP4.5 visar på en något mindre ökning. Den geografiska förekomsten av maximal dygnsnederbörd är oregelbunden, och kraftigt regn kan förekomma i princip var som helst i länet. I scenarierna gör man också en prognos på förekomsten av kortare skyfall med stora mängder nederbörd inom en timme. Dessa extrema kortare skyfall väntas bli fler och ännu mer intensiva.

Osäkerheter

Här presenteras olika typer av osäkerheter. Det kan exempelvis vara osäkerheter kopplade till klimatförändringarna, framtida utveckling i kommunen eller klimatanpassning.

Utifrån dessa scenarion kan SMHI göra en bedömning av hur klimatet i Hedemora kommun förväntas bli år 2100:

- **Varmare.** Temperaturen väntas stiga enligt RCP 4.5 med 3 grader, medan RCP 8.5 visar en 5-gradig ökning. Årsmedeltemperaturen hamnar på närmare 10°C år 2100.
- **Blötare.** I ett framtida klimat väntas nederbörden öka. Ökningen är störst i RCP 8.5, cirka 25% till slutet av seklet, medan RCP 4.5 har en ökning med 10%.
- **Extremare.** För definitionen av värmebölja är skillnaden såklart störst för RCP 8.5, där värmeböljornas längd har ökat med upp till två veckor, medan RCP 4.5 visar att värmeböljan håller i sig i genomsnitt under drygt en veckas tid.
- **Mindre snö.** Med snötäcke över 5 mm vatteninnehåll är det 50 dagar enligt RCP 4.5 och 15 dagar enligt RCP 8.5. Med snötäcke över 20 mm vatteninnehåll är det 15 dagar enligt RCP4.5 och 5 dagar enligt RCP 8.5.
- **Vegetationsperioden.** Framtidsklimat Dalarna rapporterar att i den sydöstra delen av länet är vegetationsperioden upp mot 250 dagar, vilket innebär att vegetationsperioden mot slutet av seklet kommer att täcka in tre fjärdedelar av året.
- **Vattenbrist.** Klimatscenarierna pekar på att vattentillgången i stora delar av södra Sverige kommer att minska. Minskningen beror främst på att växter kommer att förbruka mer, eftersom växtsäsongen förlängs i ett varmare klimat, att nederbördsmönster ändras och att somrarna blir generellt varmare. Låg vattenföring i vattendrag och låga vattenstånd i sjöar och grundvatten leder till vattenbrist och konkurrens mellan användning av vatten för vattenförsörjning och bevattning eller avlopp. Högre temperaturer gör att mer vatten avdunstar från mark och vattendrag. SMHI har i en analys redovisat den beräknade utvecklingen för tillgången till vatten, antal dygn per år när det är relativt torrt i marken och antal dygn per år med låg vattenföring i vattendragen.

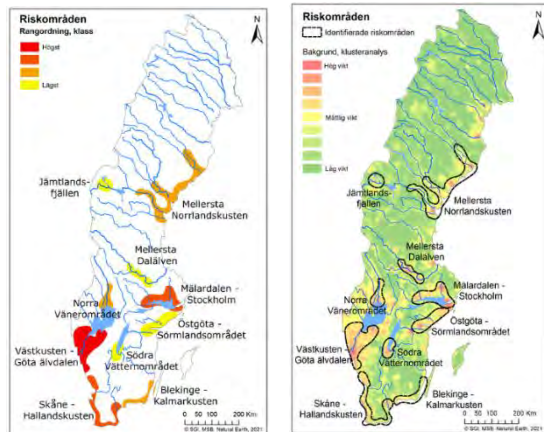
Händelser, konsekvenser och sårbarheter i kommunen

Här beskrivs resultat av den klimat- och sårbarhetsanalys som genomförts för kommunen där sex kriterier framförts och identifierats, samt hur de kan påverka olika samhällsfunktioner och verksamhetsområden.

- Ras, skred och erosion
- Översvämningar
- Höga temperaturer
- Brist i vattenförsörjningen
- Biologiska och ekologiska effekter som påverkar hållbar utveckling
- Ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva djur och växter.

Ras, skred och erosion

Jordskred och ras är snabba massrörelser i jordtäcket (de lösa jordlagren) eller i berggrunden. Kraftig nederbörd, ökade flöden i vattendrag samt höjda och varierande grundvattennivåer ökar risken för ras och jordskred. De ökade riskerna uppstår framför allt i områden där risken redan idag är hög.

Figur 6. Nationella riskområden för ras, skred, erosion och översvämningar.

De tio nationella riskområden som identifierats har olika riskbilder beroende på hot och vilka verksamheter som dominerar. Mellersta Dalälven har i huvudsak identifierats som ett riskområde på grund av förutsättningar för skred, men även översvämningrisk finns längs älven. Många strandbrinkar är erosionskänsliga, och skred förekommer i anslutning till både älven och sidoraviner (Figur 6).

Sträckan mellan Hedemora och Avesta karaktäriseras av branta siltslänter (Figur 7) med förutsättningar för erosion, vilket kan leda till ras och skred. Historiskt har skred inträffat i Hedemora kommun i samband med höga flöden i vattendrag och Dalälven. Skred i siltjordar sker ofta relativt ytligt och inträffar vanligen på grund av ogynnsamma portrycksförhållanden i slänten, som bland annat orsakats av tjällossning, snösmältning eller riklig nederbörd. De höga grundvatten- och portrycksnivåer som då uppkommer i slänten bidrar till skred. Förutsättningar för skred till följd av erosion av jordlagren i siltslänten ökar också i samband med snösmältning eller rikliga nederbördsmängder.

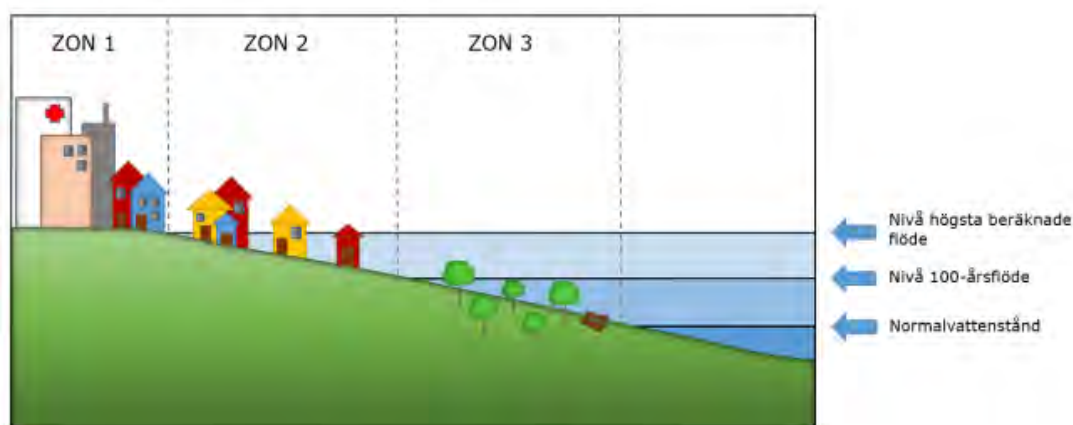

Figur 7. Siltslänt.

Översvämning

Risken för översvämningar kommer att öka under det närmaste seklet till följd av extrema vattenflöden i sjöar och vattendrag, ökande och mer intensiv nederbörd och stigande havsnivåer. Även risken för källaröversvämningar från den kraftigt ökade belastningen på avloppssystemen ökar. Detta beror på ökade regnmängder och en omfördelning av regn till höst, vinter och vår när avdunstningen är låg och marken vattenmättad, samt ökad förekomst av extrema skyfall som leder till att ledningarna bli överbelastade. Mer nederbörd medför också större risk för fukt- och mögelskador, och att det yttre underhållsbehovet av såväl befintliga som nya byggnader kommer att öka. Högre temperaturer leder till minskat uppvärmningsbehov, men samtidigt kommer kylbehovet att öka. Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse är i många fall särskilt sårbar för klimatförändringar.

Konsekvenserna av en översvämning är beroende av vilken markanvändning som planeras. Zonindelningen utgår från nivåerna för 100-årsflödet och högsta beräknade flöde (Länstyrelsen Dalarna, 2017).

Figur 8. Översiktlig bild på zonindelning för markanvändning med hänsyn till risken för översvämning

Zon 1 – Över nivå för högsta beräknade flöde

Följande bör alltid lokaliseras till dessa områden:

- byggnader som behövs i krissituationer
 - sjukhus, vårdinrättningar och liknande boenden
 - järnvägar, stora vägar och vägar som är viktiga räddnings- och evakueringsvägar
 - VA- och avfallsanläggningar, el- och teleanläggningar
 - industrier med risk för stor miljöpåverkan vid översvämning
- Följande bör om valmöjlighet finns lokaliseras till dessa områden
- ny sammanhållen bostadsbebyggelse
 - skolor
 - industrier med risk för miljöpåverkan vid översvämning

Zon 2 – Under nivå för högsta beräknade flöde men över nivå för 100-årsflödet

Sannolikheten för att ett 100-årsflöde inträffar är avsevärt större än för högsta beräknade flöde. Skillnaden i översvämningens utbredning kan också vara stor beroende på topografin.

För bostäder och annan markanvändning i översvämningsszon 2 bör lämpligheten avgöras efter en riskbedömning. Följande parametrar bör ingå:

- Marknivån är nära nivån för 100-årsflödet eller nära nivån för högsta beräknade flöde
- Helårsboende eller delårsboende
- Behovet av att en funktion kan upprätthållas även under en översvämning
- Byggnadernas konstruktion, t ex källarlösa hus och en lägsta grundläggningsnivå som gör att huset klarar en högre nivå utan att skadas
- Antalet personer som kan behöva evakueras vid översvämning och förutsättningar i övrigt för evakuering
- Tillfartsvägarnas höjd och möjligheten att välja alternativa vägar
- Risken för spridning av miljöfarliga ämnen.

Höga temperaturer

I Sverige är värmeböljor ganska ovanliga jämfört med i Sydeuropa. Eftersom vårt samhälle är anpassat till ett i genomsnitt kallare klimat kan dock temperaturer som betraktas som normala i andra länder upplevas som besvärande höga här. En annan viktig faktor är den så kallade värmeö-effekten i storstäder, vilket är ett fenomen där tätbebyggda områden blir betydligt varmare än omgivande landsbygd. Att kartlägga en tätorts potentiella riskområden för värme kan ge underlag för att prioritera åtgärder i de byggnader och utomhusmiljöer som riskerar att uppnå de högsta temperaturerna (Folkhälsomyndigheten, Värme och människa i bebyggd miljö, 2019).

En anledning till ökad exponering är det som kallas för urbana värmeöar, vilket framför allt är ett nattligt fenomen. Under eftermiddag och kväll kyls tätorten av långsammare än det omgivande landskapet och bibehåller därför värmen i högre utsträckning under natten. Under perioder med varmt väder kan den urbana värmeön öka risken för negativa hälsoeffekter och göra det svårt att sova och fysiskt återhämta sig från värmens effekter. Betong och asfalt är värmelagrande material som snabbt leder bort vatten. Genomsläppliga ytor, till exempel bevuxna ytor, ängsmarker och grusplaner, har däremot en avkylande effekt. Det är också positivt att öka andelen genomsläppliga ytor eftersom mer vatten då kan infiltrera ner i marken och tas upp av träden. På så vis underlättas trädens transpiration och avkylande effekt.

Brist i vattenförsörjningen

Låg vattenföring i vattendrag och låga vattenstånd i sjöar och grundvatten leder till vattenbrist och konkurrens mellan användning av vatten för vattenförsörjning och bevattning eller avlopp. Vid långvarig torka inträffar också många bränder i skog och mark. Högre temperaturer gör att mer vatten avdunstar från mark och vattendrag. Dricksvattenförekomster ska enligt vattendirektivets artikel 7 skyddas för att garantera tillgången på vatten av god kvalitet. Dricksvattenförekomster avser vattenresurser som används för dricksvattenuttag större än 10 m³ per dag eller som förser fler än 50 personer med dricksvatten, för såväl permanentbruk som fritidsbruk, och omfattar både ordinarie vattentäkter, reservvattentäkter och framtida vattentäkter.

Biologiska och ekologiska effekter som påverkar hållbar utveckling

När klimatet blir varmare flyttar klimatzoner och vegetationszoner norrut. Det påverkar växter och djurs livsvillkor, reproduktion, fördelning och storlek hos populationer samt förekomst av skadeorganismer. Arter kan försvinna medan nya arter kan etablera sig, detta kan inträffa

redan vid små temperaturförändringar. Ett varmare klimat kan också leda till att en tidsskillnad uppstår i tidigare stabila system, till exempel mellan vårens ankomst med lövsprickning eller mellan insektstoppar och flyttfåglars ankomst.

Ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva djur och växter

Även de följd effekter som riskerar komma av ett varmare och fuktigare klimat, som mögel, ökad växtlighet och skadedjursangrepp, kan i hög grad försvåra möjligheterna att bevara värdefulla kulturmiljöer.

Risker

I den Klimat- och sårbarhetsanalys som tagits fram har konsekvenserna för Hedemora behandlats utifrån fem prioriterade områden. Dessa är:

- Människors hälsa
- Naturmiljö
- Areella näringar
- Teknisk försörjningssystem/infrastruktur
- Bebyggelse och byggnader

Dessa risker är rubriksatta i de olika arbetsgrupperna för klimatanpassningsplanen, där åtgärder samlats in ifrån risk- och sårbarhetsanalysen och åtgärder som de olika kommunala verksamheterna anser nödvändiga för att klara risker vid klimatförändringar.

Ett viktigt dokument i detta sammanhang är Risk- och sårbarhetsanalysen (RSA). Varje kommun är skyldig att ta fram en ny RSA i början av varje mandatperiod. Mycket av det som nämns ovan behandlas redan, men bedömningen är att det finns möjlighet att tydligare belysa klimatförändringar i nästa version av kommunens risk- och sårbarhetsanalys.

Samhällskostnader

Konsekvenserna av klimatförändringarna riskerar att innebära skadekostnader om inte förebyggande åtgärder genomförs. Utan förebyggande åtgärder kommer kostnaderna för att hantera skador från extremväder som översvämningar, torka och stormar att öka dramatiskt. Bristande klimatåtgärder kan leda till allvarliga hälsokonsekvenser, inklusive en ökning av värmerelaterade dödsfall och spridning av sjukdomar.

Klimatförändringar hotar många arter och ekosystem. Utan åtgärder riskerar vi att förlora viktiga naturresurser och biologisk mångfald. Klimatförändringar kan påverka jordbruk, fiske och turism negativt, vilket leder till ekonomiska förluster och ökad fattigdom.

Klimatanpassning kan leda till flera positiva ekonomiska effekter. Ett proaktivt arbete med klimatanpassning kan stärka Hedemora kommuns utvecklingsområden inom:

1. **Ökad sysselsättning:** Investeringar i klimatanpassningsprojekt, såsom byggande av infrastruktur för att hantera översvämningar eller installation av förnybar energi, kan skapa nya arbetstillfällen. (Ekonomi fakta, u.d.)
2. **Förbättrad hälsa och minskade sjukvårdskostnader:** Genom att minska riskerna för klimatrelaterade hälsoproblem, som värmeslag och vattenburna sjukdomar, kan klimatanpassning bidra till bättre folkhälsa och lägre sjukvårdskostnader. (SMHI, 2022)

3. **Ökat fastighetsvärde:** Fastigheter som är anpassade för att klara av klimatförändringar, till exempel genom förbättrad dränering och skydd mot översvämningar, kan öka i värde. (Naturvårdsverket, u.d.)
4. **Innovation och teknikutveckling:** Klimatanpassning driver fram innovationer och utveckling av nya teknologier, vilket kan leda till ekonomisk tillväxt och nya affärsmöjligheter.
5. **Minskade skadekostnader:** Genom att förebygga skador från extremväder kan klimatanpassning minska de ekonomiska kostnaderna för reparation och återuppbyggnad.

Finansieringsmöjligheter som bidrar till klimatanpassningsarbetet

Kommuner kan ansöka om statsbidrag för förebyggande åtgärder. Förordningen (2022:1395, 2022) om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor trädde i kraft den 15 september 2022. Förordningen innehåller bestämmelser om statsbidrag till kommuner när det gäller kostnader för förebyggande åtgärder mot naturolyckor och sätter ramarna för bidragets hantering. Bidraget omfattar fysiska åtgärder som vidtas på förhand för att förebygga eller minska risken för naturolyckor, och avser olyckor som beror på naturhändelser i form av översvämning, ras, skred eller erosion. Bidrag kan i dag lämnas med upp till 60 procent av de bidragsberättigade kostnaderna (Myndigheten för samhällskydd och beredskap, u.d.). Via webbplatsen klimatanpassning.se presenteras ett urval med samlad finansiering som gäller relevant för klimatanpassning (Klimatanpassning, u.d.).

Den enskilda fastighetsägaren

Fastighetsägarens ansvar följer av äganderätten. Detta gäller alla fastighetsägare, såväl enskilda personer som företag och lokala och nationella myndigheter. Fastighetsägaren har det primära ansvaret för sin fastighet men har ingen skyldighet att klimatanpassa sin egendom. I stället innebär ansvaret att fastighetsägaren får ta konsekvenserna och ta risken för skador. Fastighetsägaren är däremot skyldig att se till att användningen av den egna fastigheten inte orsakar olägenheter i omgivningen (3 kap. 1 § jordabalken). Ansvaret omfattar inte bara när en åtgärd utförs (till exempel vid byggnation) utan också om försiktighetsåtgärder inte vidtas.

Försäkringsbolag kommer inte ersätta skador för förväntade händelser. Därför är proaktivt hållbarhetsarbete en gemensam prioritet för fastighetsföretag, försäkringsbolag, kommun, verksamheter och boende.

Hedemoras kommuninvånare

Kommuninvånare kan spela en stor roll i att klimatanpassa Hedemora, särskilt när det gäller att minska översvämningssrisker, förbättra miljön och skapa ett mer hållbart samhälle. Genom att klimatanpassa sin fastighet med regnvattenstunnor eller andra system för att samla upp regnvatten, kan man bidra till att minska belastningen på kommunens dagvattensystem vid kraftiga regn.

Fastighetsägaren bör bland annat:

- Kontrollera att dagvatten inte är kopplat till spillvatten eller leds till husgrundsdränering.
- Påtala eventuella brister i avrinning till avloppsnätet för kommunen så att de kan åtgärda dem.
- Använda grus eller genomsläppliga beläggningar i trädgårdar och uppfarter i stället för asfalt, det gör så att vattnet kan rinna ner i marken och minskar risken för översvämning.
- Rensa och underhålla brunnar, vilket kan bidra till en minskad översvämningssrisk. Det innebär att hålla brunnar på fastigheten och i närheten fria från skräp och löv
- Plantera träd och buskar, då det hjälper att dämpa både översvämningar och värmeböljor eftersom de lagrar vatten och skuggar omgivningen.
- Använda torktåliga växter som är naturligt anpassade till klimatet.
- Anlägg gärna dammar, små vattenområden eller blomsterängar för att hjälpa den biologiska mångfalden. Blomsterängar är även mer torktåliga och klimattåliga än gräsmattor.

Det är även viktigt att anpassa planer för byggnader redan vid projektering. En stor faktor är bra isolering och energieffektiva fönster, som inte bara minskar energianvändningen utan bidrar även till minskat koldioxidutsläpp. Kommuninvånare och fastighetsägare bör investera i förnybar energi för att minska energiberoende från fossila bränslen.

På hemsidan vid myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) finns informationsmaterial och faktablad för fastighetsägare.

Avgränsning

För utvärdering och prioritering av åtgärder har vägledande principer för klimatanpassning, som tas upp i den nationella strategin från 2018, använts (Prop. 2017/18:163).

Denna klimatanpassningsplan har strukturerats utifrån samhällssektorer likt den nationella strategin:

- **Människors hälsa** - extrem temperatur, ändrad luftkvalité, hälsoeffekter av översvämningar, stormar, ras och skred. Smittspridning.
- **Naturmiljö** - Landekosystem, sötvattensmiljö.
- **Areella näringar** - jordbruk, skogsbruk.
- **Teknisk försörjningssystem/infrastruktur** - elproduktion och distribution, elektronisk kommunikation (LEK) värme- och kylbehov, fjärrvärme, dricksvattenförsörjning.
- **Kommunikationer och kunskapsutveckling** – Vägar, järnväg, telefoni, internet och utbilda beslutsfattare osv.
- **Bebyggelse och byggnader** - Översvämningar och strandnära bebyggelse, ras, skred och erosion, dagvattensystem och bräddning avloppsvatten, byggnadskonstruktioner och bebyggelsemiljö, föroreningsspridning vid översvämning, ras och skred.

Uppföljning, förankring och utvärdering

De åtgärder som anges vid del två av denna plan är inte tillräckliga för att anpassa Hedemora kommun, utan är ett första steg mot en klimatanpassad kommun. De politiska besluten om hur detta ska ske behöver tas i arbetets nästa skede.

Att ha en tydlig plan och tidsram för revision av klimatanpassningsplanen är avgörande för att säkerställa att åtgärderna förblir relevanta och effektiva över tid. Klimatförändringar kan leda till nya utmaningar och risker. Det är viktigt att planen är flexibel och kan anpassas till förändrade förhållanden och nya vetenskapliga insikter. Revidering av klimatanpassningsplanen bör genomföras vart femte år.

Beslutsfattare bör implementera rutiner för kontinuerlig uppföljning och utvärdering av genomförda åtgärder, som inkluderar att samla in data om deras effektivitet och identifiera områden som behöver förbättras. Förankra för relevanta intressenter, inklusive kommuninvånare, företag och experter, i revisionsprocessen för att säkerställa att planen är omfattande och inkluderar olika perspektiv.

Metod handlingsplan

För att säkerställa att handlingsplanen innehåller åtgärder som är relevanta i förhållande till respektive verksamhet, genomfördes inledningsvis en genomgång av kommunens risk- och sårbarhetsanalys. Den är till mycket grunden i denna klimatanpassningsplan. För planen har de samlats in data om klimatförändringens förväntade effekter i Dalarna, främst i Hedemora kommun, till exempel framtida temperaturer, nederbördsmonster, vegetationsperioder och risker för extremväder.

Arbetet skedde i nära intern samverkan med representanter från olika verksamhetsområden, såsom representanter, med strategiska funktioner inom kommunorganisationen, Hedemora bostäder/kommunfastigheter och Hedemora energi AB som deltagit i fyra olika arbetsgrupper.

Referenser

- 2022:1395. (2022). *Förordning om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor*.
- Boverket. (2010). *Klimatanpassning i byggande och planering – analys, åtgärder och*.
- Ekonomi fakta*. (u.d.). Hämtat från Sociala och ekonomiska effekter av klimatiförändringar:
https://www.ekonomifakta.se/sakomraden/klimat-och-miljo/klimatforandringar/sociala-och-ekonomiska-effekter-av-klimatforandringar_1212116.html
- Folkhälsomyndigheten. (2019). *Värme och människa i bebyggd miljö*.
- Folkhälsomyndigheten. (den 13 05 2024). Folkhälsomyndighetens allmänna råd om temperatur inomhus HSLF-FS 2024:10.
- Göteborgs universitet. (den 22 03 2024). Hämtat från Koll på utomhusklimat :
<https://www.gu.se/nyheter/koll-pa-utomhusklimat-viktigt-i-ett-tidigt-skede-vid-stadsplanering>
- IPCC. (u.d.). Hämtat från Global warming of 1.5°C: <https://www.ipcc.ch/sr15/>
- Klimatanpassning*. (u.d.). Hämtat från Finansiering:
<https://www.klimatanpassning.se/klimatanpassa/underlag-for-klimatanpassning/finansiering>
- Lag 2022:483*. (u.d.). Hämtat från Sveriges riksdag: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2022483-om-inforande-av-lagen-2022482-om_sfs-2022-483/
- Lantmäteriet*. (u.d.). Hämtat från Rullstensåsar - värdefulla spår i naturen från istiden:
<https://www.lantmateriet.se/sv/kartor/geoskolan/lektionsforslag-om-natur-och-miljo/rullstensasar---vardefulla-spar-i-naturen-fran-istiden/>
- Livsmedelverket. (u.d.). *Ytvattentäkt - underhåll och vanliga problem* . Hämtat från Skötsel av liten dricksvattenanläggning: <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/dricksvatten/egen-brunn2/skotsel-av-liten-dricksvattenanlaggning/ytvattentakt-underhall-och-vanliga-problem>
- Länsstyrelsen. (2017). *Övärsmäningar ras och skred*.
- Länsstyrelsen Dalarna. (den 19 06 2017). *Översvämningar ras och skred*.
- MSB. (2012). *Förstudie för översiktlig kartering av stabilitetsförhållandena i bebyggda områden samt dokumentation av befintliga geotekniska undersökningar*. Statens geotekniska institut.
- MSB. (2024). *Samhällets och kommunens arbete med civil beredskap*.
- Myndigheten för samhällskydd och beredskap*. (u.d.). Hämtat från Statsbidrag för naturolyckor:
<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/statsbidrag-vid-naturolyckor/>
- Naturvårdsverket*. (u.d.). Hämtat från Klimatanpassning:
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatanpassning/>

- Naturvårdsverket. (den 30 12 2024). Hämtat från Klimatförändringarnas effekter i Sverige:
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatforandringar/klimatet-i-framtiden/effekter-i-sverige/>
- Prop. 2017/18:163. (u.d.). *Nationell strategi för klimatanpassning*.
- SGI. (den 26 04 2022). *Att minska riskerna med ras, skred och erosion*. Hämtat från
<https://www.smhi.se/download/18.18f5a56618fc9f08e8318656/1717770207048/Kerstin%20Konitzer%20-%20SGI.pdf>
- SGI. (den 25 04 2023). Hämtat från Påverkan av ett föränderligt klimat:
<https://www.sgi.se/sv/vagledning-i-arbetet/geoteknisk-sakerhet-kommunal-planering/oversiktsplanering/op---samordnad-markplanering/8-paverkan-av-ett-forandrat-klimat/8-paverkan-av-ett-forandrat-klimat/>
- SGU. (u.d.). *Övervakning i skyddade områden*. Hämtat från Sveriges geologiska undersökning:
<https://www.sgu.se/anvandarstod-for-geologiska-fragor/vattenforvaltning-av-grundvatten/sgus-foreskrifter-om-overvakning-av-grundvatten-sgu-fs-2014-1/overvakning-i-skyddade-omraden/>
- SMHI. (2015). Hämtat från Framtidsklimat i Dalarnas län- enligt RCP scenarier:
https://www.smhi.se/polopoly_fs/1.95709!/Menu/general/extGroup/attachmentColHold/mainCol1/file/Framtidsklimat_i_Dalarnas_l%C3%A4n_Klimatologi_nr_16.pdf
- SMHI. (2022). *Klimatologi Nr 67, 2022*. Hämtat från
https://www.smhi.se/polopoly_fs/1.184869!/Klimatologi_67%20Klimat%20i%20f%C3%B6r%C3%A4ndring%202022%20Effekter%20och%20anpassning%20och%20s%C3%A5rbarhet.pdf
- VISS. (u.d.). *Dricksvattenförekomst*. Hämtat från Vatteninformationssystem Sverige:
<https://visshjalp.lansstyrelsen.se/detta-beskrivs-i-viss/skyddade-omraden/dricksvattenforekomster/>

Från: Anna Frisk
Skickat: den 4 februari 2026 16:30
Till: Kommunstyrelsen
Kopia: Jessika Torneport; Christian Fredin
Ämne: VB: Två ärenden till beredning för kssu 16/2
Bifogade filer: Tjänsteutlåtande antagande klimatanpassningsplan.docx; Klimatanpassningsplan Hedemora kommun.pdf; Tjänsteutlåtande antagande av reviderad vattentjänstplan.docx; Bilaga 1 Verksamhetsområden karta.pdf; Bilaga 2 Fastighetsbeteckning.pdf

Till KF.
Med vänlig hälsning/Best regards

ANNA FRISK
Kommundirektör
Hedemora kommun
Telefon: 0225-340 00

**HEDEMORA
KOMMUN**

www.hedemora.se | www.facebook.com/hedemorakommun

Hökargatan 6, 776 30 Hedemora | Telefon: 0225-340 00

Information om hur Hedemora kommun behandlar dina personuppgifter och hur du tar tillvara på dina rättigheter enligt Dataskyddsförordningen (GDPR – General Data Protection Regulation) finns på Hedemora kommuns hemsida www.hedemora.se. Du kan också kontakta kommunens servicecenter tel. 0225-340 00.

Från: Jessika Torneport <jessika.torneport@hedemora.se>
Skickat: Måndag, 26 januari 2026 10:37
Till: Anna Frisk <anna.frisk@hedemora.se>
Kopia: Christian Fredin <christian.fredin@hedemora.se>
Ämne: Två ärenden till beredning för kssu 16/2

Hej,

Två ärenden till beredning för kssu 16 februari. Antagande för klimatanpassningsplan och antagande vattentjänstplan med verksamhetsområden dagvatten.

Med vänlig hälsning

Jessika Torneport
Klimat- och miljöstrateg
Kommunstyrelseförvaltningen
Telefon: 0225-340 00

Kommunstyrelsens strategiutskott

Antagande – Klimatanpassningsplan

Sammanfattning

Syftet med klimatanpassningsplanen är att säkra att kommunens verksamheter är rustade att möta de nuvarande och oundvikliga framtida klimatförändringarna. Planen ska identifiera tänkbara risker och dess konsekvenser samt sammanställa de åtgärder kommunen måste vidta för att säkerställa att verksamheterna kan utföra sina uppdrag och att kommunen i övrigt kan leva upp till gällande lagar.

Ärendebeskrivning

Den här fristående klimatanpassningsplanen, som är Hedemora kommuns första, beskriver climateffekter och deras konsekvenser. Planen lyfter även varför kommunen behöver arbeta med frågorna och i stora drag vad som behöver genomföras utifrån nuvarande kunskap om framtiden. Dessutom anges övergripande vilka åtgärder som är nödvändiga för att förbereda Hedemora kommun inför framtida klimatförändringar såsom höga temperaturer, ökade skyfall och/eller ökad torka.

De politiska besluten om hur detta ska ske behöver tas i arbetets nästa skede. Målgruppen för klimatanpassningsplanen är kommunkoncernens verksamheter som ska integrera klimatanpassning i sitt ordinarie arbete och ansvarar för genomförandet av åtgärder i planen, inklusive prioritering och tidsättning. För att åtgärderna i klimatanpassningsplanen ska omsättas i praktiken krävs en fortsatt samordning över förvaltnings- och bolagsgränser. Varje verksamhet ska ha med klimatanpassningsåtgärder i sin budget. Arbetet med att ta fram klimatanpassningsplan har innefattat arbetsgrupper med representanter med strategiska funktioner inom kommunorganisationen, Hedemora bostäder/kommunfastigheter och Hedemora energi AB.

De åtgärder som planen föreslår är inte tillräckliga för att anpassa Hedemora kommun, utan är ett första steg mot en klimatanpassad kommun. Samt att de klimatanpassade åtgärder som tagits fram presenteras inför antagande i ett senare skede.

Beslutsunderlag

Klimatanpassningsplan

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens strategiutskott beslutar att anta klimatanpassningsplanen.

Utdrag till

Hedemora kommunfastigheter

Hedemora energi AB

Klimat- och miljöstrateg

Jessika Torneport

Klimat- och miljöstrateg

Dagvattenstrategi Hedemora

Del 1: Nulägesbeskrivning

Sweco Sverige AB
Uppdrag
Uppdragsnummer
Kund
Datum
Upprättad av
Dokumentreferens

RegNo 556767-9849
Dagvattenstrategi Hedemora
30043895
Hedemora Energi AB
2023-12-12
Alvina Rickardsdotter, David Gozzi och Camilla Hägg Wickman
del 1 dagvattenstrategi hedemora_231212

Innehållsförteckning

1.	Inledning	5
1.1	Styrdokument i Hedemora kommun	5
1.1.1	Översiktsplan	5
2.	Förutsättningar för dagvattenhantering	6
2.1	Ledningsnät för dagvatten.....	6
2.1.1	Kända problemområden med kapacitetsbrist i ledningsnätet.....	7
2.2	Avrinningsområden	7
2.3	Markanvändning.....	9
2.4	Recipienter	10
2.4.1	Miljökvalitetsnormer och statusklassning	10
2.4.2	Ytvattenförekomster.....	10
2.4.3	Grundvattenförekomster	17
2.5	Geologiska förhållanden	19
2.6	Skyddade områden	20
2.6.1	Vattenskyddsområde	20
2.6.2	Natura 2000-områden mm.....	20
2.7	Övriga relevanta förutsättningar.....	21
2.7.1	Markavvattningsföretag	21
2.7.2	Fornlämningar.....	22
2.7.3	Transportleder för farligt gods.....	23
2.7.4	Förorenad mark	24
3.	Föroreningstransport	25
4.	Lågpunktskartering	32
4.1	Hedemora tätort	32
4.2	Långshyttan.....	36
4.3	Garpenberg	37
4.4	Husby	38
4.5	Vikmanshyttan.....	39
4.6	Västerby	39
5.	Samlad bedömning.....	40
5.1	Föroreningar.....	40
5.1.1	Ytvatten.....	40
5.1.2	Grundvatten	40
5.2	Översvämningar	41
	Litteraturförteckning	42

Om dagvattenstrategin

Sweco Sverige AB har på uppdrag av Hedemora Kommun tagit fram en dagvattenstrategi.

Detta dokument utgör Del 1 av dagvattenstrategin för Hedemora kommun som består av tre delar. Dokumenten kommer vara grunden för kommunkoncernens hantering och arbete kring dagvattenåtgärder.

Del 1: Nulägesbeskrivning, beskrivning av dagvattenledningsnätets status, översvämningsproblematik samt föroreningsbelastning. Dagvattenutlopp identifieras och avrinningsområden tas fram. En översiktlig recipientbedömning görs och föroreningsbelastningen från Hedemoras centrum beräknas.

Del 2: Riktlinjer, framtagandet av riktlinjerna ska ge kommunen en samlad bild av hur kommunen arbetar med dagvatten och fungera som underlag i kommande planer. Riktlinjerna har sin utgångspunkt i målbilden gällande dagvattenhantering i kommunen.

Del 3: Åtgärdsplan, beskrivning av konkreta åtgärder för att avhjälpa problem i dagvattenhanteringen. Målet med åtgärdsplanen är att nå kommunens framtida målbild med dagvattenhanteringen.

På sidan 5 i del 2 finns en ordlista med beskrivningar av olika dagvattenrelaterade begrepp.

1. Inledning

Hedemora kommun ligger i sydöstra delen av Dalarnas län och har en area på 836 km² (Se Figur 1). Dalälven rinner genom Hedemora kommun och mynnar ut i Östersjön. Riksväg 70 och 69 passerar genom Hedemora tätort, likaså en järnväg med aktiv tågtrafik av passagerartåg och godståg. E16 passerar igenom norra delen av kommunen. Hedemora kommun har flertalet vattendrag och sjöar samt består till stor del av skogsmark. Kring Dalälven är jorden mer bördig, var av det finns en del uppodlad mark i det området.

1.1 Styrdokument i Hedemora kommun

1.1.1 Översiktsplan

Översiktsplanen för Hedemora Kommun antogs av kommunfullmäktige i april 2016. I översiktsplanen anges följande om dagvatten och dagvattenhantering, se punkter nedan. I arbetet med dagvattenstrategin tas dessa punkter i beaktning.

- o Dagvatten ska tas omhand och renas på ett hållbart sätt. Vid all ny- och ombyggnad är det viktigt att avsätta ytor för dagvattenhantering.
- o I Hedemora avleds dagvatten i spillvattenledningar eller separata dagvattenledningar endast inom detaljplanelagda områden.
- o Dagvatten bör i första hand omhändertas lokalt och i andra hand avledas i separata ledningar eller omhändertas lokalt för att minska belastningen.
- o Vattenförsörjningsplaner ska finnas för alla allmänna större vattentäkter, dricksvatten och avlopp samt dagvatten.
- o Viktiga samhällsfunktioner och riskobjekt bör lokaliseras till områden som inte hotas av 100-årsflöde eller 10 000-årsflöde eller av översvämning orsakas av häftiga regn där dagvattensystemet har otillräcklig kapacitet.
- o Ytor för omhändertagande av stora mängder dagvatten vid översvämningar samt vid kraftiga regn bör planläggas.

Ett arbete med att revidera översiktsplanen pågår sedan våren 2024.

2. Förutsättningar för dagvattenhantering

2.1 Ledningsnät för dagvatten

I Hedemora kommun finns det idag dagvattenledningsnät utbyggt i Hedemora tätort, Långshyttan, Vikmanshyttan, Garpenberg, Husby och Västerby. I Figur 1 visas orternas lokalisering i kommunen.

Figur 1. Hedemora kommun och dess småorter (Länsstyrelsens webbGIS för Dalarna)

2.1.1 Kända problemområden med kapacitetsbrist i ledningsnätet

Under 2022 genomförde Wikon en utredning i Hedemora Norra (Tvikstaområdet med omnejd) med syftet att undersöka om funktionskraven från Svenskt Vatten uppfylls i ledningsnätet. Idag dimensioneras nya ledningssystem enligt publikation P110 (från 2016).

En modellering i MIKE+ från DHI och hydrauliska bräkningar har genomförts.

Större delen av ledningsnätet för dagvatten i den norra delen av Hedemora Kommun är utbyggt under 60- och 70-talet, med dåvarande krav på dimensionering.

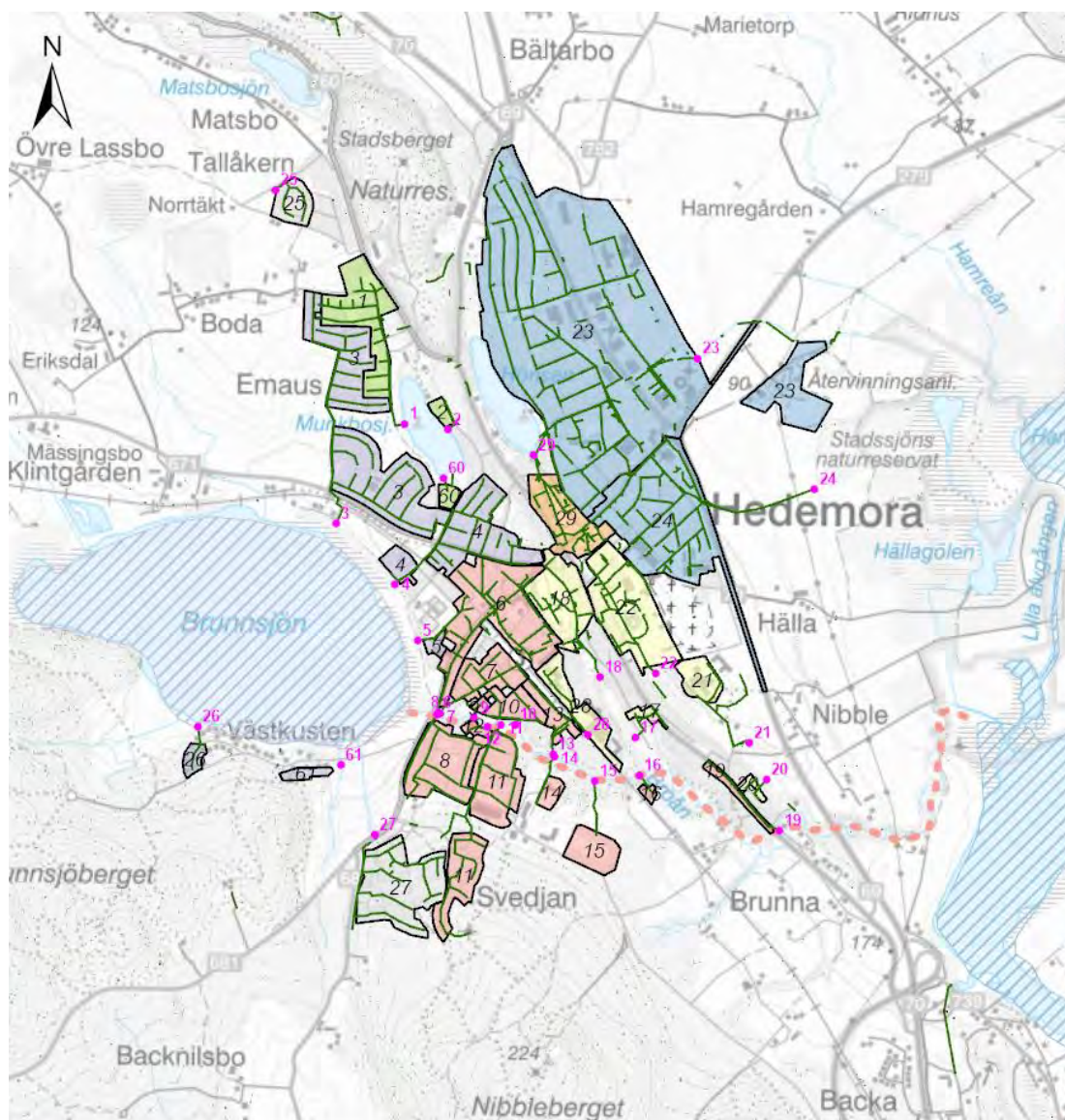
I och med den ökade belastningen av hårdgjorda ytor och ökade nederbördsmängder har översvämningarna i området ökat. Dagvattnet leds genom en trumma under riksväg 69/70. Vid kraftiga regn blir området närmast uppströms vägen ofta översvämmat (2019 anlades ett stenullsmagasin för att åstadkomma viss fördröjning i området). Det har även förekommit problem med källaröversvämningar inom dagvattenområdet Hedemora norra.

Modelleringen visar att ledningsnätet i Hedemora Norra till viss del uppnår de riktlinjer som publicerades efter det att ledningarna anlades (P27, fylld ledning vid 1-årsregn). I de områden där riktlinjerna inte uppnås är en högre andel hårdgjorda ytor troligtvis anledningen. Med nuvarande funktionskrav (P110, gles bostadsbebyggelse) krävs flera åtgärder för att uppnå gällande krav.

I utredningen redovisas en del åtgärder i form av olika fördröjningsmagasin och diken runt Hedemora Norra. Detta för att kunna ta hand om större regn och minska risken för översvämningar.

2.2 Avrinningsområden

Allt dagvatten inom ett visst avrinningsområde avrinner till samma punkt. Utifrån ledningskarta över dagvattennätet och de utlopp till recipienter som identifierats har (tekniska) avrinningsområden avgränsats och redovisas i Figur 2.

Avrinningsområden Hedemora

- Broån
- Broån (via diken)
- Brunnsjön
- Brunnsjön (via diken)
- Håvran
- Hönsan
- Munkbosjön

Recipienter

- Brunnsjön
- Broån
- Håvran
- Utlopp

0 0,5 1 km

Figur 2. Avrinningsområden för allmänt dagvattenledningsnät i Hedemora tätort, numrerade efter vilket utlopp de har (punktsymboler i magenta) och färgsatta utifrån vilken vattenförekomst de avvattnas mot (sjöar markeras som skrafferad yta, vattendrag som streckad linje). Bakgrund © Lantmäteriet, Geodatasamverkan.

Sweco |

Uppdragsnummer 30043895

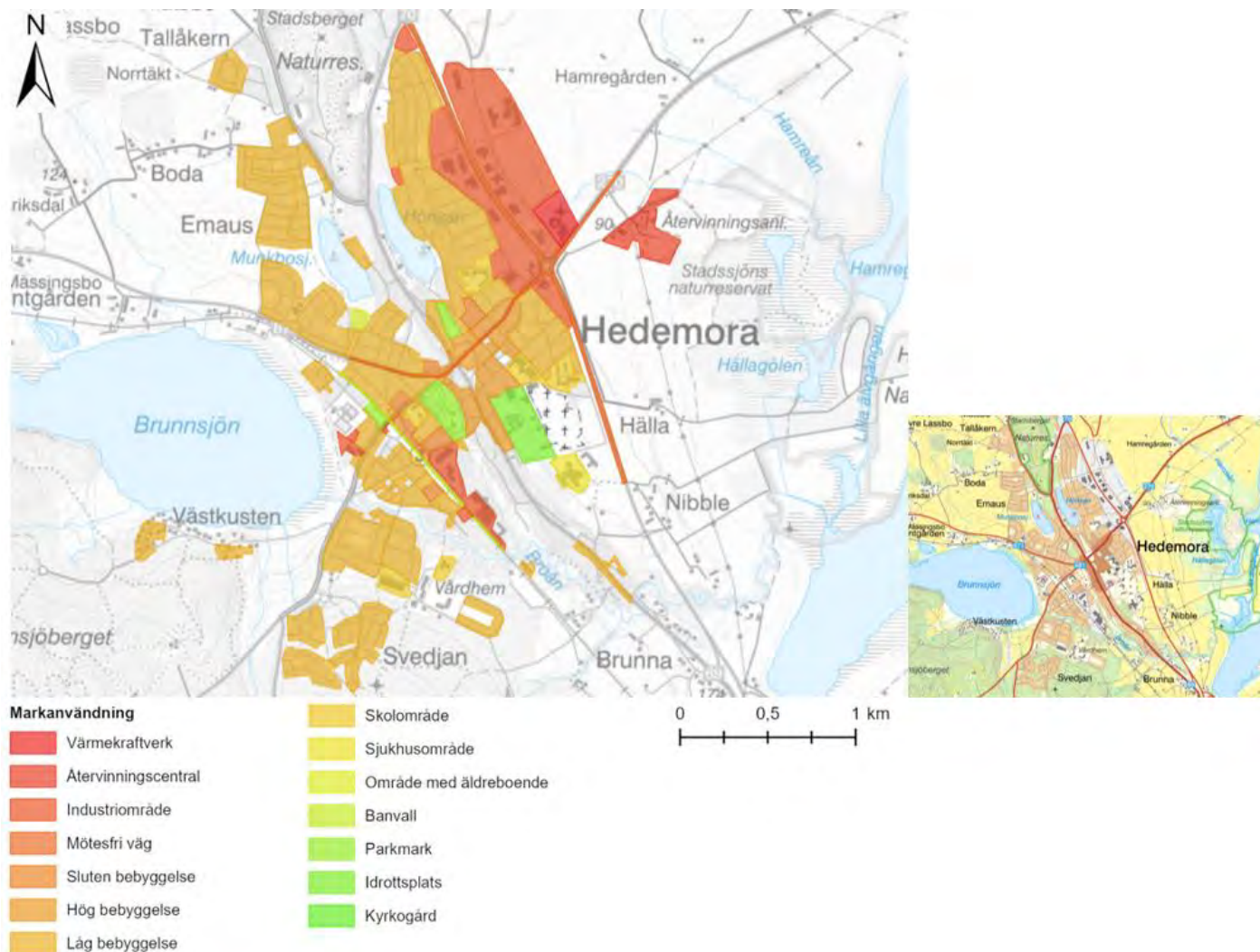
Datum 2023-12-12

Ver 1

Dokumentreferens g:\nosa\samhällsutveckling\4 strategisk planering\1 pågående projekt\dagvattenstrategi+vattentjänstplan\antagen del 1 och del 2\del 1 dagvattenstrategi hedemora_rev240902.docx

2.3 Markanvändning

De beräkningar av föroreningsbelastning som presenteras i avsnitt 3 utgår från schablonhalter för föroreningar kopplade till markanvändningstyper. En kartering av markanvändningar inom avrinningsområden för dagvattennätet har därför utförts med utgångspunkt i de marktyper som återfinns i Lantmäteriets topografiska webbkarta (Figur 3). I figuren är markanvändningstyperna graderade efter hur förorenande ytorna är (motsvarande de schablonhalter som använts vid modellering).

Figur 3. T.v. Markanvändning inom avrinningsområden för allmänt ledningsnät för dagvatten. Markanvändningstyperna har färgsatts efter en graderat skala från grönt till rött, där grönt motsvarar låg föroreningsbelastning och rött motsvarar hög. Graderingen är gjord utifrån de schablonvärden för föroreningshalter som använts vid modellering av föroreningstransport från respektive avrinningsområde (se vidare i avsnitt 3). T.h. Lantmäteriets topografiska webbkarta i färg som använts som underlag för kartering av markanvändning. Bakgrund © Lantmäteriet, Geodatasamverkan

2.4 Recipienter

En recipient är ett naturligt vatten (sjö, hav, å eller bäck) som dagvatten leds till, utan eller efter eventuell rening.

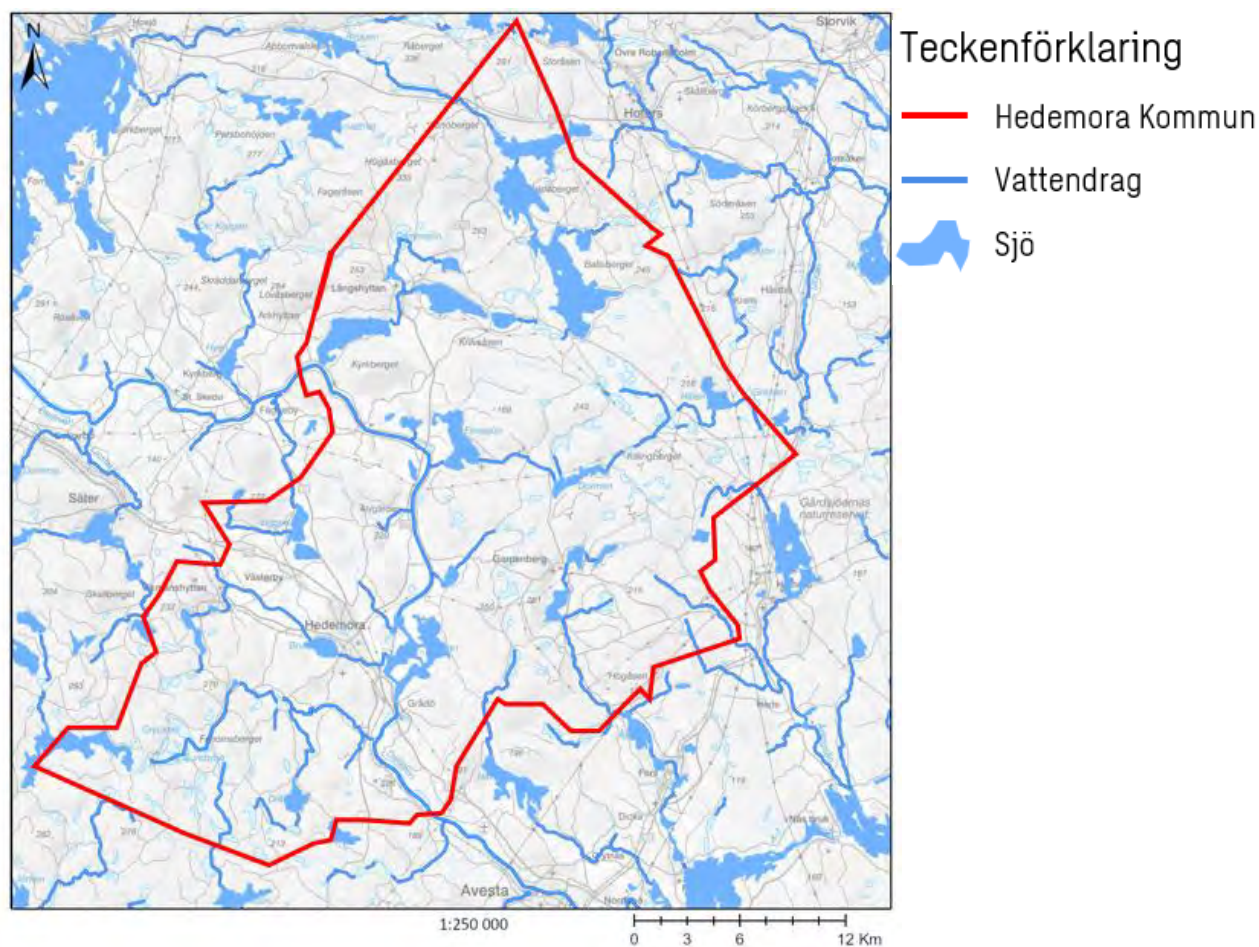
2.4.1 Miljökvalitetsnormer och statusklassning

När ett vatten är klassificerat som en vattenförekomst innebär det att det finns mål för vilken nivå dess miljötillstånd ska ha uppnått vid en viss tidpunkt. Målen kallas för miljökvalitetsnormer (MKN) och klassningen av dess miljötillstånd kallas för vattenförekomstens status. MKN för vattenförekomster fastställs med stöd av 5 kap. Miljöbalken (MB), enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens föreskrift HVMFS 2019:25. Miljökvalitetsnormer för ytvattenförekomster ska fastställas för ekologisk och kemisk status och för grundvattenförekomster för kemisk och kvantitativ status. Statusklassningen grundar sig på bedömning av olika kvalitetsfaktorer och de kan i sin tur bestå av olika parametrar.

Klassificering av ekologisk status i ytvatten görs genom bedömning av tre grupper av kvalitetsfaktorer: Biologiska, fysikalisk-kemiska och hydromorfologiska. Varje grupp bedöms i en femgradig skala; Hög status, god, måttlig, otillfredsställande och dålig. Utifrån den så kallade Weserdomen (mål C-461/13) som avkunnades i EU-domstolen 2015 får inte tillstånd ges till verksamheter om de riskerar att orsaka en försämring av en vattenförekomsts status. Det inkluderar även försämringar av status för enskilda kvalitetsfaktorer (t.ex. näringsämnen, ljusförhållanden, syrgasförhållanden med flera). Enligt EU-kommissionens förslag till nytt avloppsdirektiv föreslås inga möjligheter till undantag från Weserdomens innebörd. Förslaget presenterades under hösten 2022 och beslut väntas tidigast under 2023.

2.4.2 Ytvattenförekomster

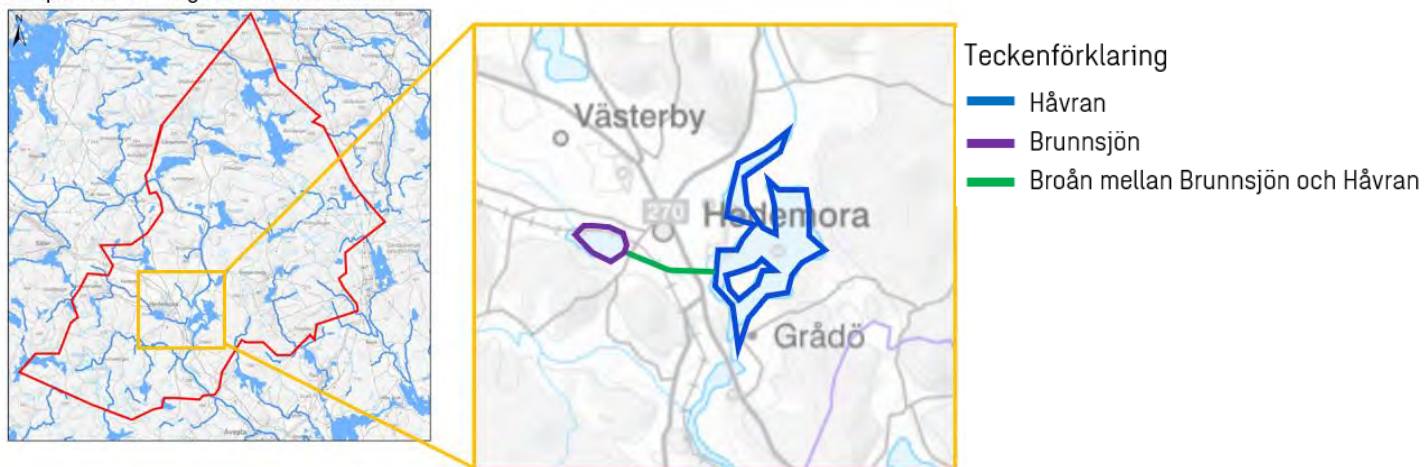
Det finns flertalet vattenförekomster som fungerar som recipient för dagvattnet i Hedemora kommun. I Figur 4 visas de sjöar och vattendrag som klassas som vattenförekomster inom hela kommunen. Därutöver finns det sjöar och vattendrag som klassas som Övrigt vatten, och därmed inte omfattas av miljökvalitetsnormer, och de som inte har någon klassning alls.

Figur 4. Sjöar och vattendrag i Hedemora kommun som klassas som vattenförekomster (VISS, 2022)

Vattenförekomster som bedöms vara recipienter för dagvatten inom kommunen redovisas i Figur 5 - Figur 10 och Tabell 1 - Tabell 6. I vissa fall leds dagvattnet till sjö eller vattendrag som inte är klassat som en vattenförekomst och därmed inte omfattas av miljökvalitetsnormer. I exempelvis Hedemora tätort finns utlopp från dagvattennätet till Munkbosjön och Hönsan, som är klassade som Övrigt vatten.

Recipienter för dagvatten i Hedemora

Figur 5. Recipienter för dagvatten i Hedemora

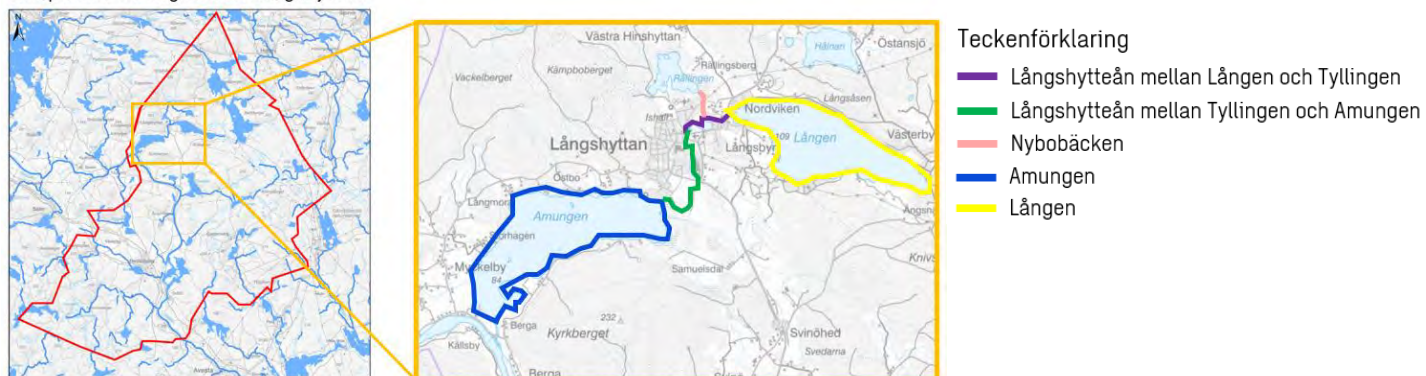
Tabell 1. Sammanfattning av ekologisk och kemisk status i de vattenförekomster som är recipient för dagvatten i Hedemora (VISS 2023), samt medelflöde i vattendrag enligt SMHI. Kvalitetskrav avser miljökvalitetsnorm för recipienten.

*Hg- Kvicksilver och kvicksilverföreningar, **PBDE- Polybromerade difenyletrar,

***PFOS- Perfluoroktansulfonsyra och dess derivater

Grundinformation		Ekologisk status		Kemisk status		Föroreningar	Vattenföring
ID vattenförekomst	Vattenförekomst	Statusklassning	Kvalitetskrav	Statusklassning	Kvalitetskrav	Ämne/parameter	Medelflöde
SE668093-151239	Håvran	▲ God	God ekologisk status	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus 2027	Hg*, PBDE**	-
SE668374-150912	Brunnsjön	▼ Dålig	God ekologisk status 2033	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus	Hg*, PBDE**, näringsämnen	-
SE668316-151074	Broån (mellan Brunnsjön och Håvran)	► Måttlig	God ekologisk status 2033	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus 2027	Hg*, PBDE**, näringsämnen, 17-beta-östradiol, PFOS***	0,7 m³/s

Recipienter för dagvatten i Långshyttan

Figur 6. Recipienter för dagvatten i Långshyttan

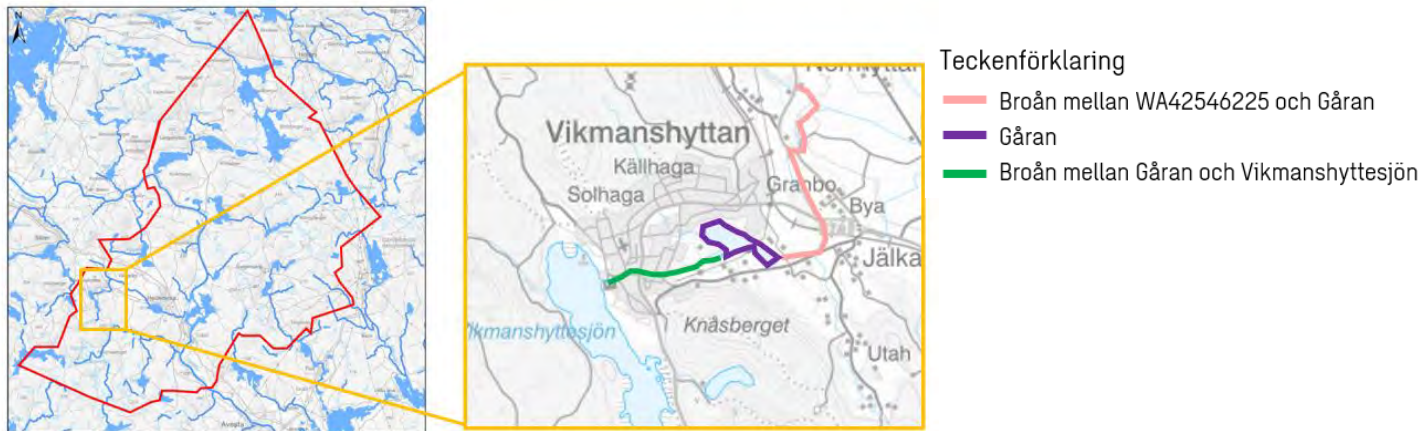
Tabell 2. Sammanfattning av ekologisk och kemisk status i de vattenförekomster som är recipient för dagvatten i Långshyttan (VISS 2023), samt medelflöde i vattendrag enligt SMHI. Kvalitetskrav avser miljö kvalitetsnorm för recipienten.

Grundinformation		Ekologisk status		Kemisk status		Föroreningar	Vattenföring
ID vattenförekomst	Ytvatten-förekomst	Status-klassning	Kvalitets-krav	Status-klassning	Kvalitetskrav	Ämne/parameter	Medelflöde
SE670425-151325	Långshytteån (mellan Lången och Tyllingen)	► Måttlig	God ekologisk status 2027	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus 2027	Hg*, PBDE**	1,9 m³/s
SE670331-151285	Långshytteån (mellan Tyllingen och Amungen)	► Måttlig	God ekologisk status 2039	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus 2027	Hg*, PBDE**, uran, PFOS***, kadmium och kadmium-föreningar	2,3 m³/s
SE670461-151314	Nybobäcken	▲ God	God ekologisk status	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus	Hg*, PBDE**	0,39 m³/s
SE67000-150866	Amungen	► Måttlig	God ekologisk status 2033	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus 2027	Hg*, PBDE**, näringsämnen	-
SE670436-151364	Lången	► Otillfredställande	God ekologisk status 2033	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus 2027	Hg*, PBDE**, näringsämnen	-

*Hg- Kvicksilver och kvicksilverföroreningar, **PBDE- Polybromerade difenyletrar,

***PFOS- Perfluoroktansulfonsyra och dess derivater

Recipienter för dagvatten i Vikmanshyttan

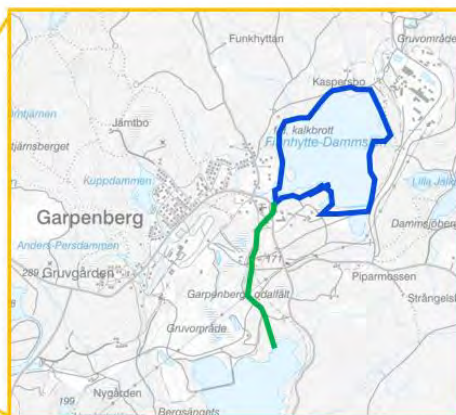
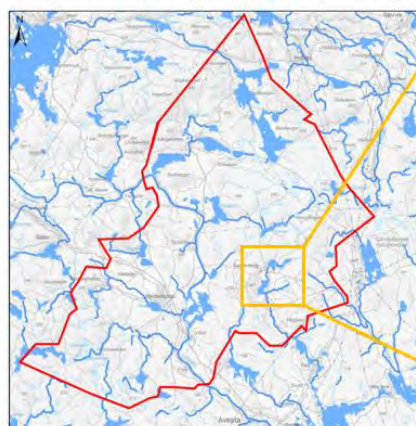
Figur 7. Recipienter för dagvatten i Vikmanshyttan (VISS 2023)

Tabell 3. Sammanfattning av ekologisk och kemisk status i de vattenförekomster som är recipient för dagvatten i Vikmanshyttan (VISS 2023), samt medelflöde i vattendrag enligt SMHI. Kvalitetskrav avser miljökvalitetsnorm för recipienten.

Grundinformation		Ekologisk status		Kemisk status		Föroreningar	Vattenföring
ID vattenförekomst	Ytvatten-förekomst	Status-klassning	Kvalitets-krav	Status-klassning	Kvalitetskrav	Ämne/parameter	Medelflöde
SE668691-150277	Broån (mellan WA36822879 och Gåran)	► Måttlig	God ekologisk status 2027	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus 2027	Hg*, PBDE**, näringsämnen, zink	0,2 m³/s
SE668629-150257	Gåran	► Måttlig	God ekologisk status 2027	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus	Hg*, PBDE**, näringsämnen, zink	-
SE668609-150135	Broån (mellan Gåran och Vikmanshyttesjön)	► Måttlig	God ekologisk status 2027	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus 2027	Hg*, PBDE**, zink	0,3 m³/s

*Hg- Kvicksilver och kvicksilverföroreningar, **PBDE- Polybromerade difenyletrar

Recipenter för dagvatten i Garpenberg

Teckenförklaring

- Finnhytte-Dammsjön
- Norsån

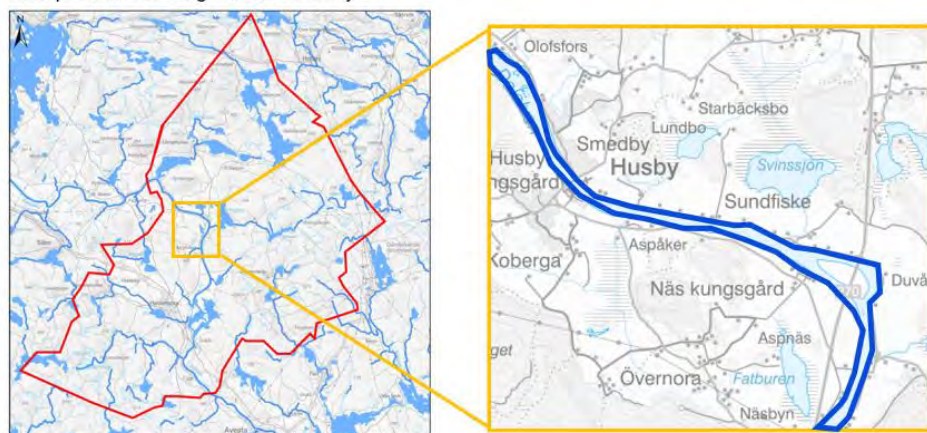
Figur 8. Recipenter för dagvatten i Garpenberg (VISS 2023)

Tabell 4. Sammanfattning av ekologisk och kemisk status i de vattenförekomster som är recipient för dagvatten i Garpenberg (VISS 2023), samt medelflöde i vattendrag enligt SMHI. Kvalitetskrav avser miljökvalitetsnorm för recipienten.

Grundinformation		Ekologisk status		Kemisk status		Föroreningar	Vattenföring
ID vattenförekomst	Ytvatten-förekomst	Status-klassning	Kvalitets-krav	Status-klassning	Kvalitetskrav	Ämne/parameter	Medelflöde
SE668876-152219	Finnhytte-Dammsjön	► Måttlig	God ekologisk status 2027	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus 2027	Hg*, PBDE**, bly, kadmium	-
SE668805-152206	Norsån mellan Gruvsjön och Åsgarn	► Måttlig	God ekologisk status 2027	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus	Hg*, PBDE**, bly, kadmium	0,5 m ³ /s

*Hg- Kvicksilver och kvicksilverföroreningar, **PBDE- Polybromerade difenyletrar

Recipenter för dagvatten i Husby

Teckenförklaring

— Dalälven

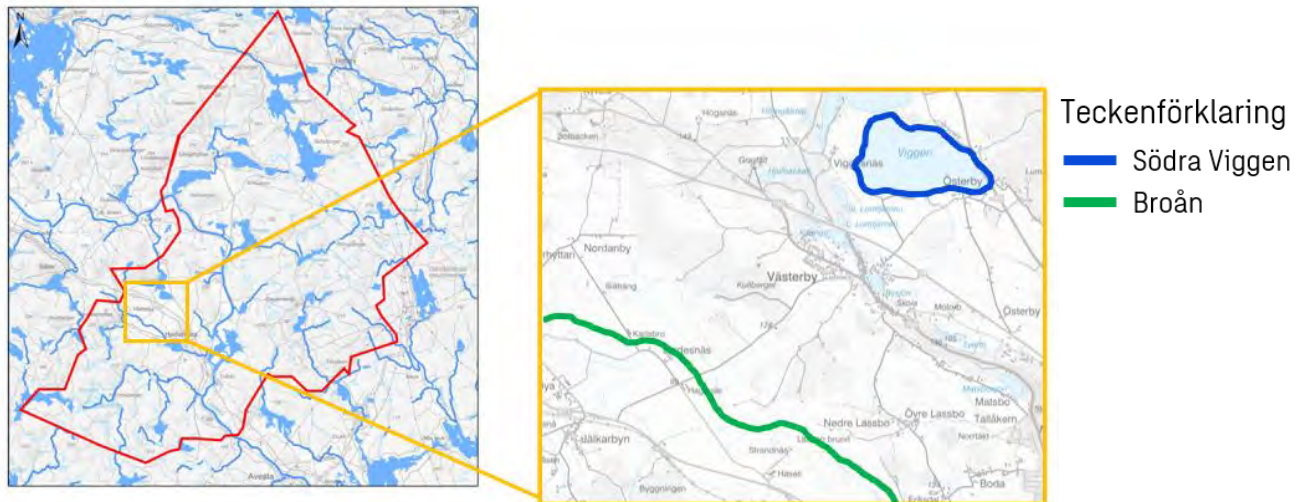
Figur 9. Recipenter för dagvatten i Husby (VISS 2023)

Tabell 5. Sammanfattning av ekologisk och kemisk status i de vattenförekomster som är recipient för dagvatten i Husby (VISS 2023), samt medelflöde i vattendrag enligt SMHI. Kvalitetskrav avser miljö kvalitetsnorm för recipienten.

Grundinformation		Ekologisk status		Kemisk status		Föroreningar	Vattenföring
ID vattenförekomst	Ytvatten-förekomst	Status-klassning	Kvalitets-krav	Status-klassning	Kvalitetskrav	Ämne/parameter	Medelflöde
SE669714-150379	Dalälven	▲ God	God ekologisk status	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus	Hg* och PBDE**	-

*Hg- Kvicksilver och kvicksilverföroreningar, **PBDE- Polybromerade difenyletrar.

Recipienter för dagvatten i Västerby

Figur 10. Recipienter för dagvatten i Västerby (VISS 2023)

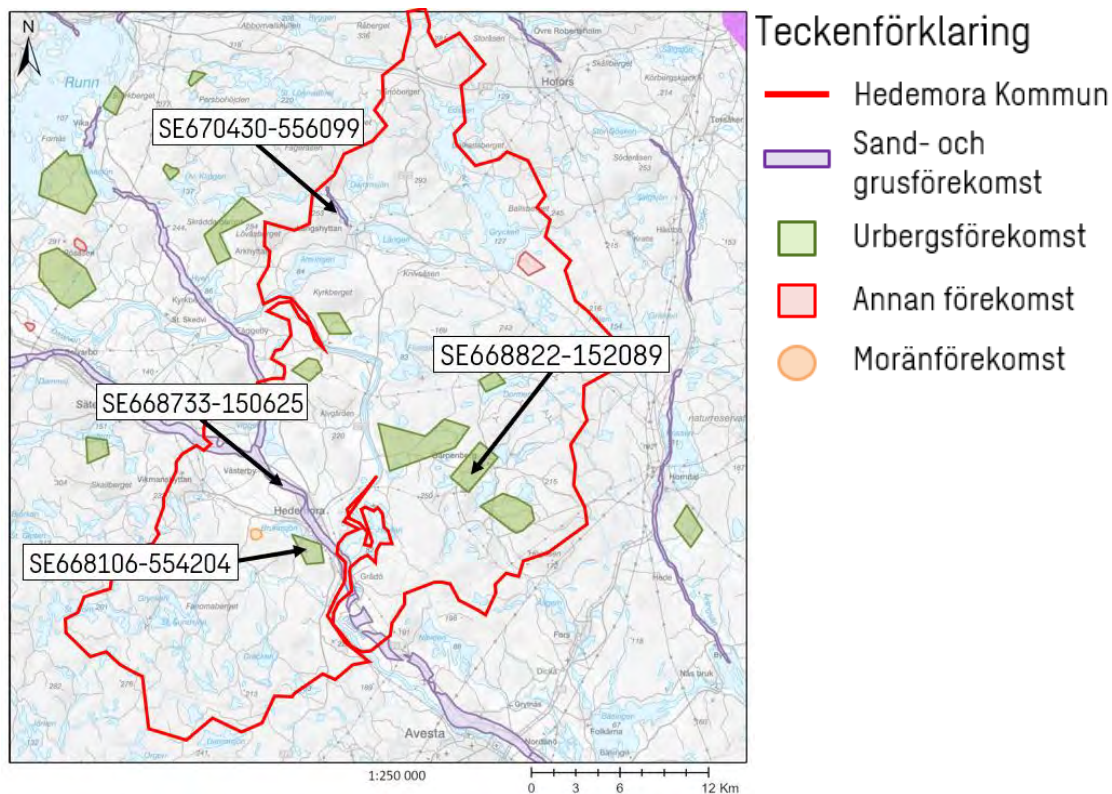
Tabell 6. Sammanfattning av ekologisk och kemisk status i de vattenförekomster som är recipient för dagvatten i Västerby (VISS 2023), samt medelflöde i vattendrag enligt SMHI. Kvalitetskrav avser miljökvalitetsnorm för recipienten.

Grundinformation		Ekologisk status		Kemisk status		Föroreningar	Vattenföring
ID vattenförekomst	Ytvatten-förekomst	Status-klassning	Kvalitets-krav	Status-klassning	Kvalitetskrav	Ämne/parameter	Medelflöde
SE669012-150698	Södra Viggén	▲ God	God ekologisk status	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus	Hg* och PBDE**	-
SE668636-150545	Broån (mellan WA36822879 och Brunnsjön)	► Måttlig	God ekologisk status	▼ Uppnår ej god	God kemisk ytvattenstatus 2027	Hg*, PBDE** och närings-ämnen	0,6 m³/s

*Hg- Kvicksilver och kvicksilverföroreningar, **PBDE- Polybromerade difenyletrar

2.4.3 Grundvattenförekomster

Grundvattenförekomsterna som finns inom kommunen visas i Figur 11 . Grundvattenmagasin kan bestå av flera olika geologiska bildningar av både jord och berg. I Hedemora kommun finns övervägande grundvattenförekomster i urberg samt sand och grus. Grundvatten är en viktig källa till vattenförsörjning i dag och för framtiden, och behöver skyddas från mänsklig påverkan. Den långsträckta rullstensåsen Badelundaåsen sträcker sig både genom Hedemora tätort och Västerby, och är uppdelad i ett antal sand- och grusförekomster. Därtill finns ett flertal urbergsförekomster. Samtliga grundvattenförekomster i kommunen har enligt senaste statusklassning god kemisk och kvantitativ status. De grundvattenförekomster som utifrån läge bedöms belastas av dagvatten från tätort markeras i Figur 11.

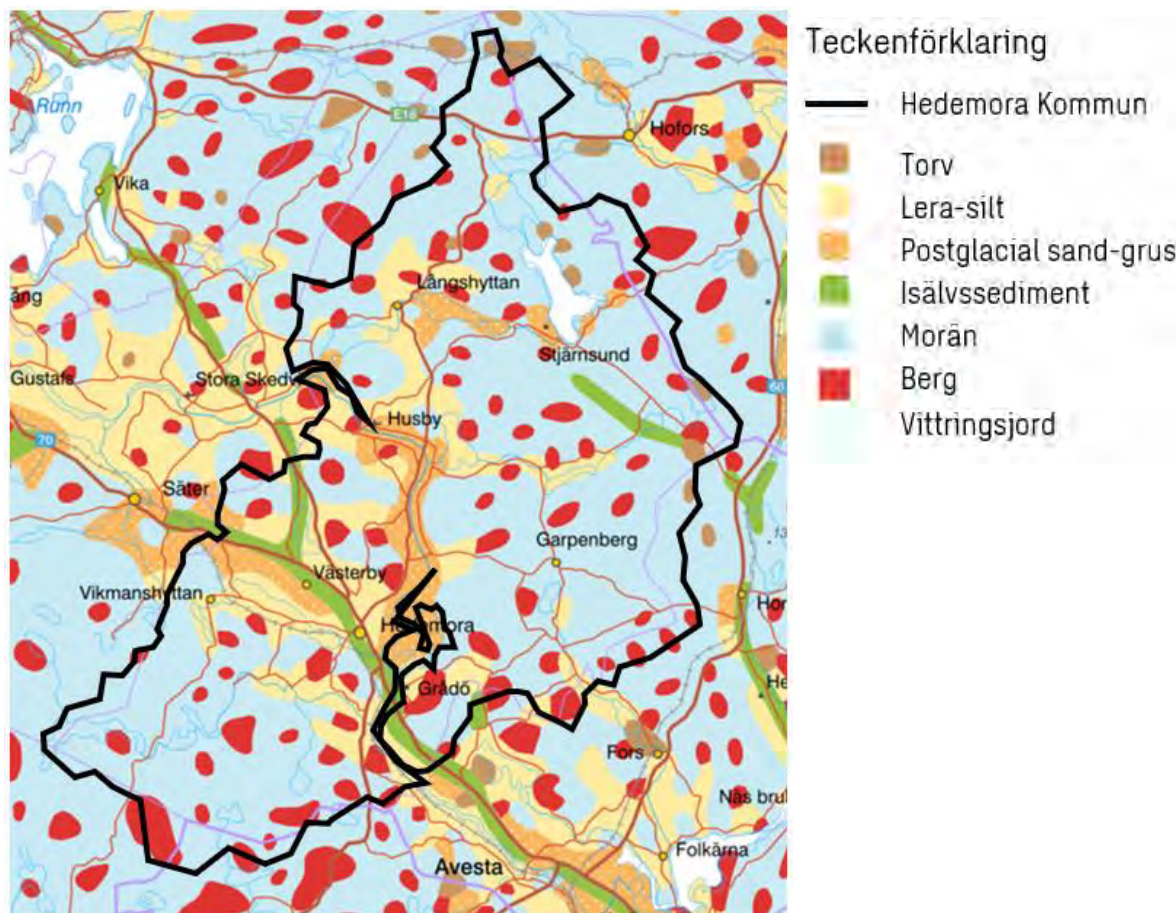
Figur 11. Grundvattenförekomster inom Hedemora kommun (VISS, 2022)

Tabell 7. Urval av grundvattenförekomster inom kommunen som bedöms kunna påverkas av dagvatten från tätorter och dess miljö kvalitetsnormer (VISS, 2023)

ID vattenförekomst	Benämning	Material	Kemisk status	Kvantitativ status
SE670430-556099	-	Sand och grus	▲ God	▲ God
SE668822-152089	-	Urberg	▲ God	▲ God
SE668733-150625	-	Sand och grus	▲ God	▲ God
SE668106-554204	Haggårdens	Urberg	▲ God	▲ God

2.5 Geologiska förhållanden

Enligt jordartskarta från Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) utgörs de översta jordlagren i området mestadels av morän, lera-silt och berg (Se Figur 12).

Figur 12. Jordartskarta (SGU 2022)

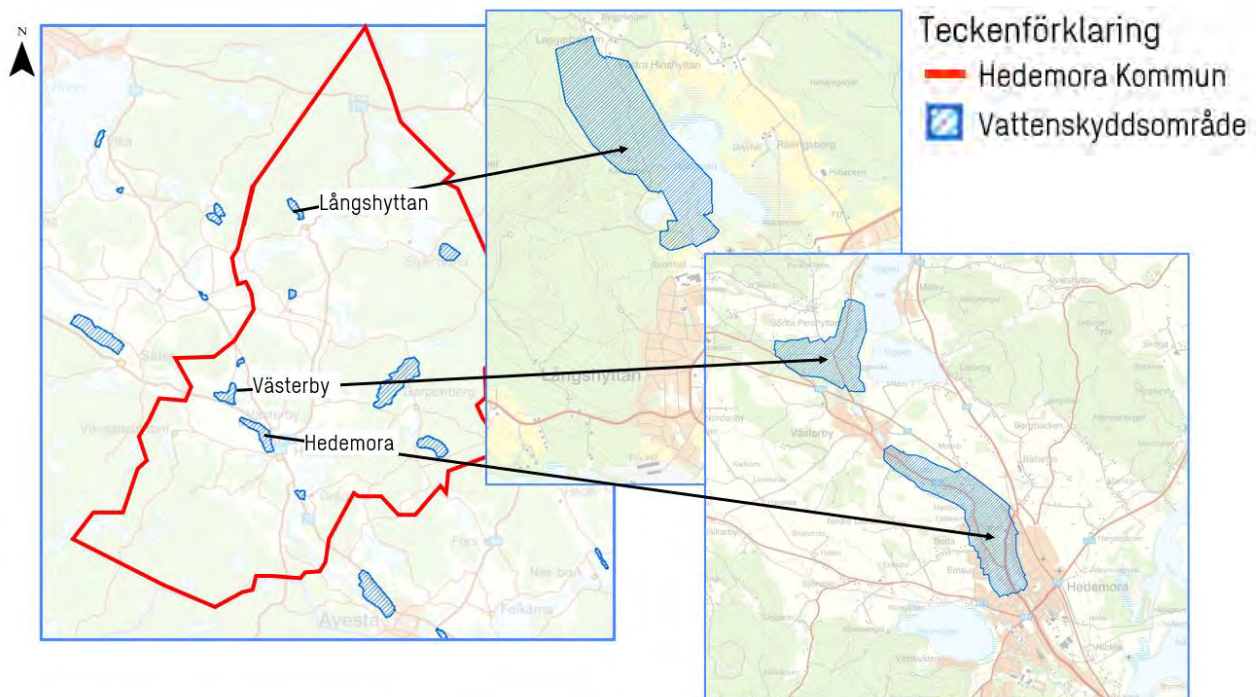
En geoteknisk undersökning krävs för att säkerställa jordarterna och dess genomsläpplighet. SGUs jordartskarta visar endast första lagret jordarter i marken och tjockleken av lagret framgår ej.

Jordarterna i Hedemora tätort, samt de mindre orterna domineras av lera-silt, postglacial sand, isälvsmaterial. Med dessa jordarter bedöms det finnas viss möjlighet till infiltration och perkolation av dagvatten. Dagvatten som inte kan infiltrera och perkolera till underliggande mark behöver avledas från området.

2.6 Skyddade områden

2.6.1 Vattenskyddsområde

I Hedemora finns ett tiotal vattenskyddsområden, som upprättats för att skydda och bevara dricksvattentäkter. Dessa dricksvattentäkter kan vara ytvattentäkt och grundvattentäkter. Vattenskyddsområdet ska skydda vattnet från verksamheter som kan riskera att orsaka föroreningar. När det finns ett vattenskyddsområde i närheten av planerad dagvattenhantering behöver reningen ses över extra noggrant.

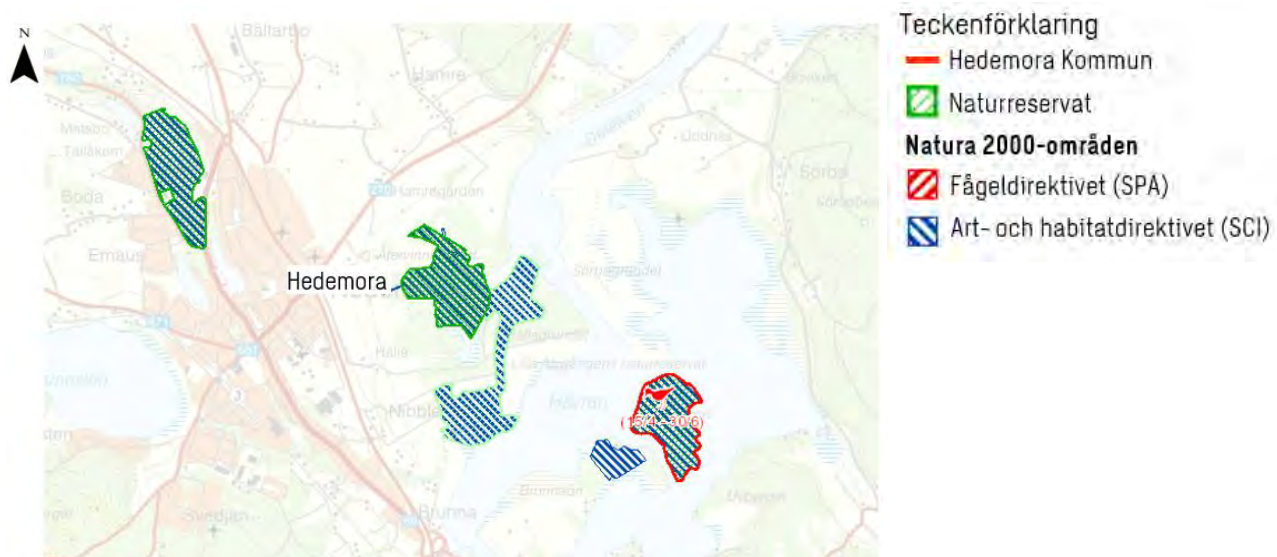

Figur 13. Vattenskyddsområden i Hedemora kommun. (Naturvårdsverket 2023)

2.6.2 Natura 2000-områden mm.

Inom ett Natura 2000-område där dagvattenverksamheter kan påverka miljön, krävs särskilda tillstånd. Dessa tillstånd söks normalt hos länsstyrelsen. Vid exploatering av ett område, där dagvattnet planeras ledas och släppas till ett Natura 2000-område, bör det beskrivas i detaljplaneförslaget om planen är tillståndspliktig på grund av tidigare avrinning till Natura 2000-området.

Den norra delen av Hedemora tätort avrinner till Stadssjön och den södra delen av orten mynnar ut i Lilla Älvgången (via Broån), vilka båda är Natura 2000-områden.

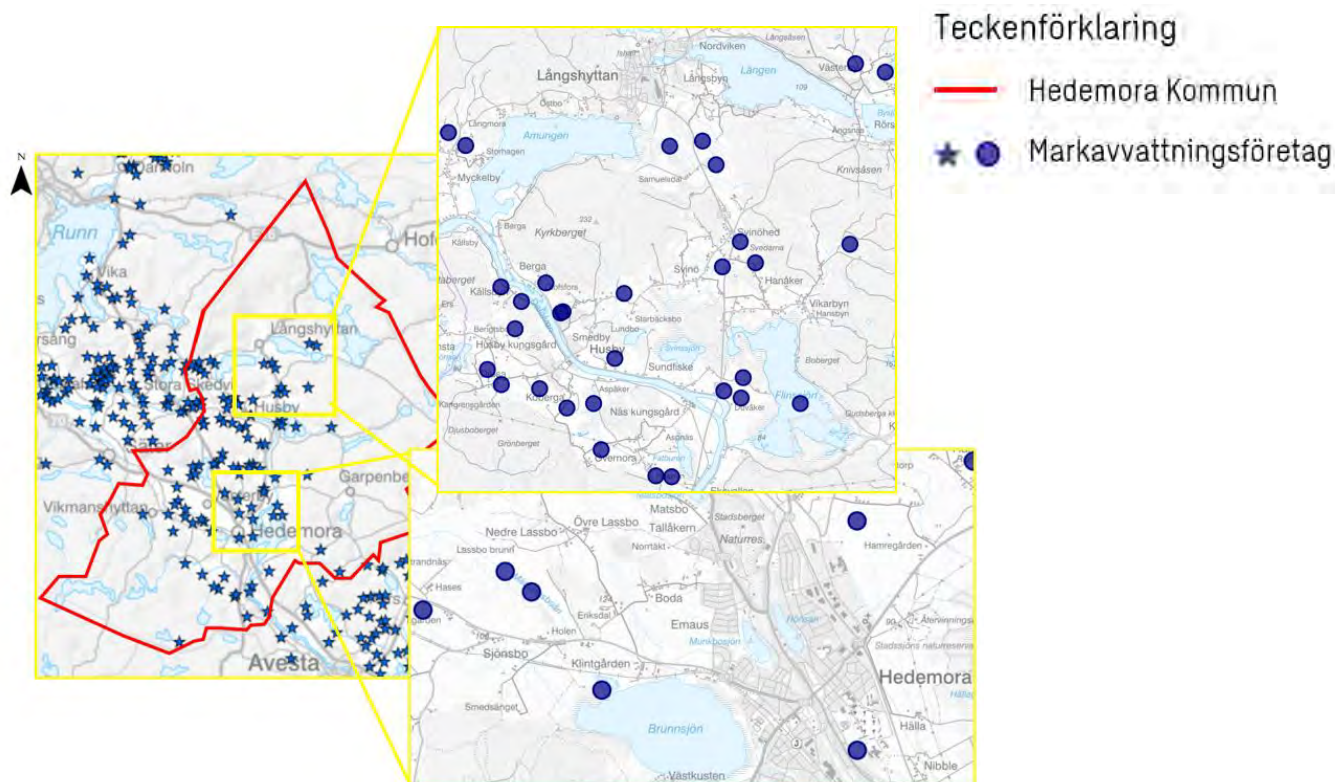
Figur 14. Natur- och kulturvärden inom Hedemoras tätort (Naturvårdsverket, 2023)

2.7 Övriga relevanta förutsättningar

2.7.1 Markavvattningsföretag

Vid planering av dagvattenhantering för nya områden kan vattnet behövas ledas till befintliga markavvattningsföretag. Markavvattningsföretagen har ofta känsliga för ökad flödesbelastning. Gällande krav bör utredas i det enskilda fallet vid planerad exploatering nära ett markavvattningsföretag. Mer information om markavvattningsföretag finns att hitta på Länsstyrelsens hemsida.

Inom Hedemora finns det ett 60-tal markavvattningsföretag (Figur 12). Markavvattning innebär att man genomför åtgärder som permanent ändrar markens vattenförhållanden. Dessa markavvattningar ägs av olika parter som har ett ansvar att sköta de olika anläggningarnas underhåll. Detta kräver att de organiserar sig för att avtala hur skötseln ska tillfogas. Markavvattning är åtgärder som tar bort oönskat vatten via dikning eller dränering eller skyddar mot vatten (exempelvis invallning).

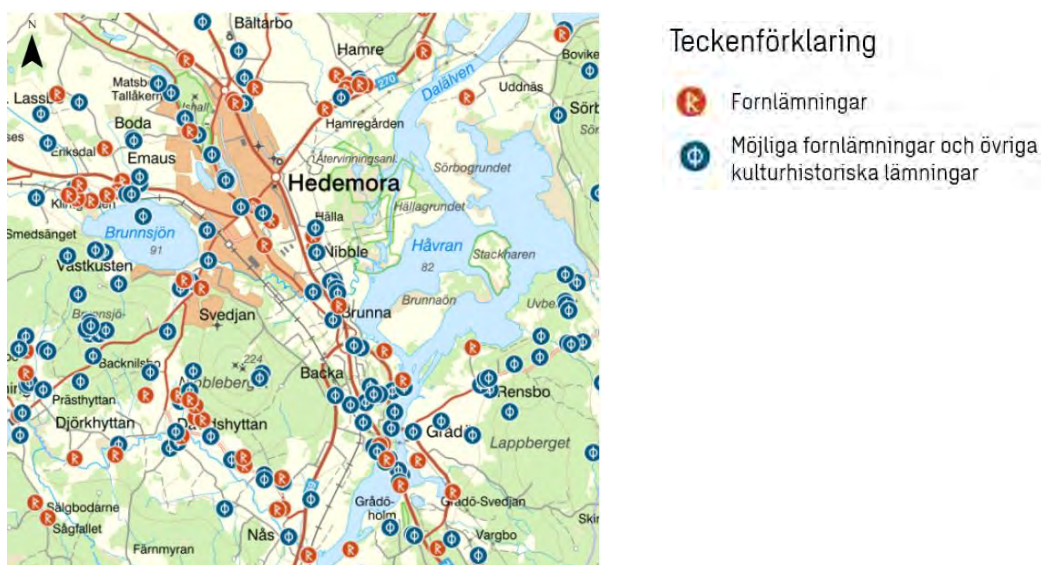

Figur 15. Markavvattningsföretag i Hedemora kommun (Länsstyrelsens planeringsunderlag 2022)

2.7.2 Fornlämningar

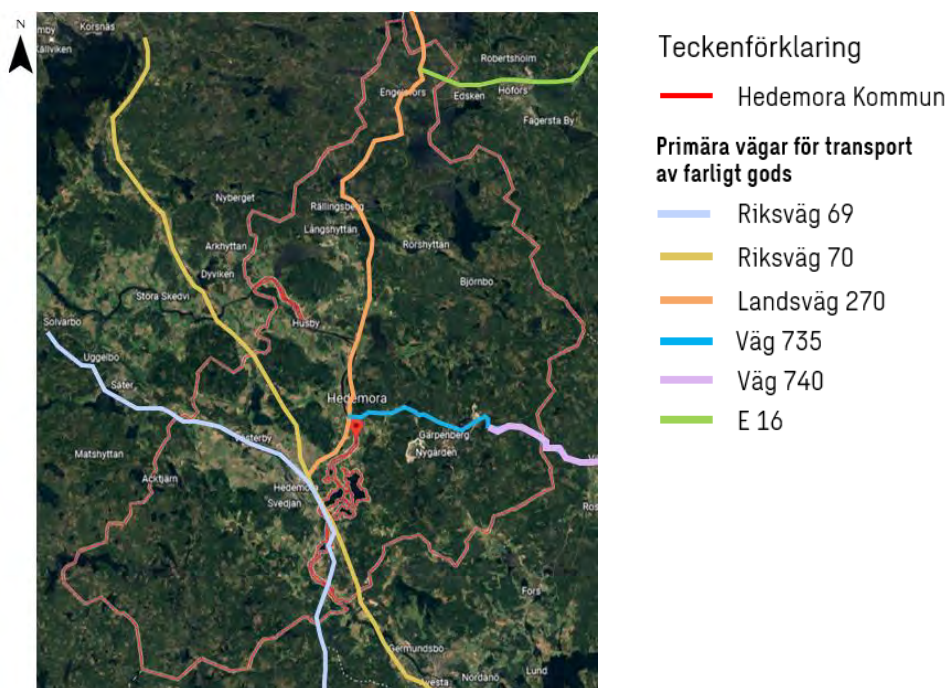
Vid markingrepp för eventuella dagvattenanläggningar är det viktigt att utreda om det finns några fornlämningar vid det enskilda fallet. Fornlämningar är ett spår efter mänsklig verksamhet under forna tider. På platser där det finns fornlämningar, gäller regler om markingrepp och andra byggnationer.

I Hedemora kommun finns flertalet fornlämningar samt möjliga fornlämningar (Figur 16).

2.7.3 Transportleder för farligt gods

Enligt Trafikverkets nationella vägdatasens (NVDB) karta finns det fem primära vägar, där det är tillåtet att transportera farligt gods i Hedemora (Se Figur 17). De transportleder som finns är Trafikverkets egna, där de bär ansvaret för eventuella behov av täta diken, eller liknande katastrofskydd där avrinning sker till känslig recipient.

2.7.4 Förorenad mark

Vid utredning av dagvattenfrågan är det bra att ha kännedom om eventuella föroreningar i marken. Då dessa kan spridas eller lakas vid förändringar i marken. Enligt Länsstyrelsens finns det rikligt med mark som är riskerat förorenad i Hedemora kommun. Områdena som är utpekade har kategoriserats in i riskklasser ett till fyra, där ett är mycket stor risk för förorening och fyra är liten risk för föroreningar. De flesta föroreningarna är främst i södra delen av kommunen. Områdena som blivit utpekade i Hedemora är mestadels klassade med en fyra, vilket betyder att det är en liten risk för föroreningar i marken.

3. Föroreningstransport

I syfte att bedöma föroreningstransporten via dagvattennätet till recipienterna har beräkningar utförts med hjälp av den webbaserade recipient- och dagvattenmodellen StormTac (v.23.1.2). Modellen är ett planeringsverktyg där översiktliga beräkningar av flöden och koncentrationer av olika föroreningar i dagvatten kan utföras. Nödvändiga indata till modellen består av nederbördsmängd samt det aktuella områdets area och markanvändning. Årsmedelnederbörden för Hedemora kommun är satt till 672 mm/år, korrigerad med en faktor 1,1 för vindavdrift (SMHI, 2023). Till beräkningarna använder modellen kvalitetsgranskade schablonhalter av föroreningar, baserade på flödesproportionell provtagning (StormTac, 2023).

Observera att en modellering är en förenklad beskrivning av verkligheten som inte fullt ut kan återspegla de komplexa skeenden som tillsammans påverkar föroreningsinnehållet i dagvattnet. Omfattningen av modellens dataunderlag varierar mellan olika typer av föroreningar, likaså för markanvändningar, vilket ger föroreningsberäkningarna en viss osäkerhet. Mot bakgrund av avsaknaden av andra modeller som beskriver dagvattnets föroreningsinnehåll bedöms StormTac-modellen, trots dess osäkerheter, som den mest lämpliga metoden att använda för att beräkna föroreningsbelastning i föreliggande fall. Modellens osäkerhet behöver dock beaktas när slutsatser dras.

De beräkningar som gjorts av årsmedelhalter ($\mu\text{g/l}$) och mängder (kg/år) av föroreningar visar i vilka avrinningsområden dagvattnets föroreningsinnehåll är som störst och ger en bild av var reningsåtgärder ger mest effekt. Inga befintliga reningsanläggningar har tagits med i beräkningarna, då det saknas underlag om detta.

Beräkningarna har genomförts med den markanvändning som presenteras i 2.3 och med hänsyn till de avrinningsområden som presenteras i avsnitt 2.2. Ytorna som använts som indata i modellen redovisas i Tabell 8. På grund av deras centrala läge i tätorten redovisas beräkningar för Hönsan och Munkbosjön trots att de inte är klassade som vattenförekomster. De mest förorenande ytorna utgörs av industriområden, och i modelleringen har alla dessa markytor givits samma schablonhalt. Faktiska halter beror mycket på vilken typ av verksamhet som bedrivs. Detta utgör därför en stor del av osäkerheten i resultatet.

Det bör också noteras att det är ytor som bedömts vara kopplade till dagvattennätet (enligt ledningskarta) som har modellerats. Vissa områden inom verksamhetsområde för spillvatten som saknar anslutning till allmänt dagvattennät har därmed utelämnats ur analysen. Fastigheter inom tätort som saknar dagvattenservis omhändertar antingen sitt dagvatten lokalt eller har det anslutet till spillvattenservisen, i vilket fall det leds till avloppsreningsverk. Föroreningstransporten från dessa fastigheter har inte medräknats. Andra ytor som utelämnats men som likväl bidrar med belastning till recipienterna omfattar skogs- och jordbruksmark, glesare bebyggda områden och verksamheter som kan ha ett privat ledningsnät med utsläpp i recipient (exempelvis har denna bedömning gjorts för HEDEMORA GRÅDÖ 59:2, HEDEMORA TYSKGÅRDEN 5:2 och HEDEMORA LÅNGSHYTAN 4:22). I det senare fallet bedöms det finnas ett utredningsbehov för att klarlägga vilka verksamheter som avleds till allmänt ledningsnät.

Tabell 8. Storlek och markanvändningar för de tekniska avrinningsområden som avrinner till respektive recipient.

Ort	Avrinnings- område	Mark- användning	Area (ha)													
			Villaområde	Centrumområde	Parkmark	Skolområde	Industriområde	Idrottsplats	Värmekraftverk	Sjukhusområde	Område med äldreboende	Banvall	Väg med ÅDT>1000	Återvinningscentral	Kyrkogård	Flerfamiljshusområde
Hedemora	Håvran		55	1,5	0	5,1	56	0	4,3	0	0	0	8,3	8,5	0	5,5
	Broån mellan Brunnsjön och Håvran		56	12	5	3,4	6,6	8,7	0	3,4	0	1,6	0	0	0	0
	Brunnsjön		62	0,9	0	0	1	0	0	0	0	0,4	0	0	0	0
	Hönsan		2,3	3,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Munkbosjön		14	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Vikmanshyttan	Broån mellan Vikmanshyttensjön och Gåran		10	0	0	2,2	4,5	0	0	0	0	0	0,7	0	0	0
	Gåran		28	0	0	0	4,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Broån mellan Gåran och WA42546225		2,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Garpenberg	Finnhytte-Dammsjön		7,8	0	0	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Norsån mellan Gruvsjön och Åsgarn		5,7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Långshyttan	Lången		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,2	0	3,8	0
	Långshyttensån mellan Lången och Tyllingen		14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,5	0	0	0
	Nybobäcken		7,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Långshyttensån mellan Tyllingen och Amungen		8,4	0	0	0	40	0	0	0,8	0	0	0,5	0	0	0
	Amungen		38	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Husby	Dalälven		3,7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Västerby	Södra Vigen		5,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Broån mellan WA36822879 och Brunnsjön		6,4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

De ämnen som studerats i den här övergripande beräkningen är standarduppsättningen av ämnen i modellen. För dessa finns relativt mycket dataunderlag och de bedöms generellt vara viktiga i dagvattensammanhang: näringsämnena fosfor (P) och kväve (N); tungmetallerna bly (Pb), koppar (Cu), zink (Zn), kadmium (Cd), krom (Cr), nickel (Ni), kvicksilver (Hg); suspenderad substans (SS); olja; samt den organiska föreningen benso(a)pyrene (BaP). En mer detaljerad studie kan fokusera valet av ämnen på de som är viktigast att reducera i berörd recipient.

Vid bedömning av dagvattnets föroreningstransport är det viktigt med ett övergripande recipientperspektiv; dagvattnet är i de flesta fall en av flera påverkanskällor som belastar recipienten. Arbetet för att uppnå MKN för en recipient medräknar därför föroreningsbelastningen från hela avrinningsområdet och alla aktörer som verkar inom det (kommun, verksamhetsutövare, Trafikverket etcetera). Det bör också ta hänsyn till den acceptabla belastningen till recipienten och det reningsbehov som finns för att följa MKN, förslagsvis uppdelat mellan aktörerna.

Föroreningsbelastningen till recipient relateras i första hand till de mängder (kg/år) som transporteras dit. I Tabell 9 redovisas beräknade föroreningsmängder från det allmänna dagvattennätet. De största mängderna belastar Håvran följt av Broån genom Hedemora tätort (som mynnar i Håvran). Långshytteån (mellan Tyllingen och Amungen) är den vattenförekomst som därefter belastas mest.

Vid bedömning av dagvattnets föroreningstransport är det viktigt med ett övergripande recipientperspektiv; dagvattnet är i de flesta fall en av flera påverkanskällor som belastar recipienten.

Tabell 9. Beräknade föroreningsmängder (kg/år) som transporteras via dagvattenledningsnätet till recipienter i kommunen. Beräkningar har gjorts för näringsämnen fosfor (P) och kväve (N); tungmetallerna bly (Pb), koppar (Cu), zink (Zn), kadmium (Cd), krom (Cr), nickel (Ni), kvicksilver (Hg); suspenderad substans (SS); olja; samt organiska föroreningen benso(a)pyrene (BaP)

Ort	Recipient	Föroreningsmängd (kg/år)											
		P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Olja	BaP
Hedemora	Håvran	120	970	7.9	16	76	0,43	5,6	6,5	0,025	40 000	660	0,046
	Broån mellan Brunnsjön och Håvran	58	490	3,2	6	27	0,16	1,5	2	0,0078	16 000	230	0,016
	Brunnsjön	29	280	1,4	2,7	12	0,063	0,71	0,92	0,0024	6 000	70	0,0067
	Hönsan	6.1	46	0.36	0.65	3,2	0,019	0,11	0,19	0,00097	1900	28	0,0019
	Munkbosjön	7.0	65	0.34	0.62	2,5	0,014	0,18	0,21	0,00051	1400	15	0,0014
Vikmanshyttan	Broån mellan Vikmanshyttesjön och Gåran	13	100	0,7	1,4	6,7	0,04	0,48	0,53	0,0021	3 300	58	0,004
	Gåran	18	150	0,93	1,8	8,6	0,049	0,52	0,65	0,0021	4 000	65	0,005
	Broån mellan Gåran och WA42546225	1	9,7	0,05	0,1	0,4	0,002	0,02	0,03	7,2E-05	200	2,1	0,00021
Garpenberg	Finnhytte-Dammsjön	4	36	0,19	0,4	1,4	0,008	0,1	0,12	0,00029	780	8,2	0,0008
	Norsån mellan Gruvsjön och Åsgarn	2,5	24	0,12	0,2	0,9	0,005	0,06	0,08	0,00018	490	5,2	0,00053
Långshyttan	Lången	0,8	8,4	0,03	0,1	0,2	0,001	0,03	0,02	0,00012	290	2,2	9,9E-05
	Långshyttenån mellan Lången och Tyllingen	6,5	64	0,32	0,6	2,4	0,014	0,19	0,21	0,00066	1 400	16	0,0015
	Nybobäcken	3,2	30	0,15	0,3	1,2	0,006	0,08	0,1	0,00022	620	6,5	0,00066
	Långshyttenån mellan Tyllingen och Amungen	48	340	3,1	6,5	37	0,22	2,1	2,6	0,011	15 000	360	0,022
	Amungen	17	160	0,8	1,5	6,1	0,033	0,39	0,5	0,0012	3 200	34	0,0035
Husby	Dalälven	1,6	16	0,08	0,1	0,6	0,003	0,04	0,05	0,00012	320	3,4	0,00034
Västerby	Södra Viggen	2,3	21	0,11	0,2	0,8	0,005	0,05	0,07	0,00016	440	4,6	0,00047
	Broån mellan WA36822879 och Brunnsjön	2,8	27	0,14	0,3	1	0,006	0,07	0,09	0,0002	550	5,8	0,00059

Föroreningshalter (µg/l) kan jämföras med riktvärden framtagna för dagvattenutsläpp (Riktvärdesgruppen, 2009). Riktvärdena är generella och är inte tänkta att användas utan att hänsyn tas till varje enskild recipient men de kan användas som ett underlag för att utreda åtgärdsbehov; om riktvärdena förväntas att överskridas är detta en indikation på att rening bör utföras.

Riktvärden har tagits fram för utsläpp till mindre sjöar, vattendrag och havsvikar; större sjöar och hav; samt från verksamhetsutövare. I Tabell 10 redovisas endast riktvärdena för mindre sjöar, vattendrag och havsvikar. Värden är också indelade i två nivåer beroende på om utsläpp sker direkt till recipient (nivå 1) eller till dike eller damm innan avledning till recipient (nivå 2).

Tabell 10. Generella riktvärden för föroreningshalter i dagvattenutsläpp (Riktvärdesgruppen, 2009). Nivå 1 = utsläpp direkt till recipient. Nivå 2 = utsläpp till damm eller dike innan avledning till recipient.

Nivå	Ämne (µg/l)											
	P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Olja	BaP
1	160	2 000	8	18	75	0,4	10	15	0,03	40 000	400	0,03
2	175	2 500	10	30	90	0,5	15	30	0,07	60 000	700	0,07

För att kunna jämföra beräknade föroreningshalter med riktvärdenas nivåer har en indelning av avrinningsområden gjorts beroende på om utloppet från ledningsnätet går direkt till recipient eller till diken. Bedömningen är då att dikena är en del av dagvattensystemet och inte en recipient.

Beräknade halter redovisas i Tabell 11. Storleken på föroreningshalterna i de olika avrinningsområdena följer i stort samma fördelning som föroreningsmängderna (se Tabell 9). Skillnader kan förklaras av storleken på avrinningsområdena: ett litet avrinningsområde kan ha en högt halt men en låg belastning. De flesta avrinningsområden överstiger riktvärdena för ett par eller fler av halterna.

Tabell 11. Beräknade föroreningshalter (µg/l) som transporteras via dagvattenledningsnätet till recipienter i kommunen. Beräkningar har gjorts för näringsämnen fosfor (P) och kväve (N); tungmetallerna bly (Pb), koppar (Cu), zink (Zn), kadmium (Cd), krom (Cr), nickel (Ni), kvicksilver (Hg); suspenderad substans (SS); olja; samt organiska föroreningen benso(a)pyrene (BaP). Halter som överskrider riktvärden för utsläpp direkt till recipient respektive utsläpp via diken, dammar mm. har markerats (jämför med Tabell 10).

Ort	Recipient	Föroreningshalt (µg/l)												
			P	N	Pb	Cu	Zn	Cd	Cr	Ni	Hg	SS	Olja	BaP
Hedemora	Håvran	Via diken	<u>230</u>	1 800	<u>15</u>	<u>30</u>	<u>140</u>	<u>0,8</u>	10	12	0,05	<u>74 000</u>	<u>1 200</u>	<u>0,09</u>
	Broån mellan Brunnsjön och Håvran	Direktutsläpp	<u>180</u>	1 600	<u>9,2</u>	17	73	<u>0,4</u>	4	6	0,02	<u>41 000</u>	<u>490</u>	<u>0,04</u>
		Via diken	<u>220</u>	1 700	<u>13</u>	25	<u>130</u>	0,8	6	8	0,04	<u>71 000</u>	<u>1 200</u>	<u>0,08</u>
	Brunnsjön*	Direktutsläpp	170	1 600	<u>8,5</u>	16	68	0,4	4	5	0,01	35 000	<u>430</u>	<u>0,04</u>
		Via diken	160	1 600	7,7	16	60	0,3	4	5	0,01	31 000	340	0,04
	Hönsan	Direktutsläpp	<u>240</u>	1 800	<u>14</u>	<u>25</u>	<u>130</u>	<u>0,8</u>	4	7	0,04	<u>75 000</u>	<u>1 100</u>	<u>0,08</u>
	Munkbosjön	Direktutsläpp	170	1 600	<u>8,2</u>	15	62	0,3	4	5	0,01	34 000	350	0,04
Vikmanshyttan	Broån mellan Vikmanshyttesjön och Gåran	Direktutsläpp	<u>200</u>	1 600	<u>11</u>	<u>22</u>	<u>110</u>	<u>0,6</u>	8	9	<u>0,03</u>	<u>53 000</u>	<u>920</u>	<u>0,07</u>
	Gåran	Via diken	<u>190</u>	1 600	9,8	19	<u>91</u>	<u>0,5</u>	6	7	0,02	42 000	690	0,05
	Broån mellan Gåran och WA42546225	Via diken	170	1 600	8	15	60	0,3	4	5	0,01	32 000	340	0,04
Garpenberg	Finnhytte-Dammsjön	Via diken	170	1 600	8,3	15	62	0,4	4	5	0,01	34 000	360	0,04
	Norsån	Direktutsläpp	170	1 600	8	15	60	0,3	4	5	0,01	32 000	340	0,04
Långshyttan	Lången	Direktutsläpp	94	1 100	3,7	13	23	0,2	4	2	0,02	37 000	280	0,01
	Långshytteån mellan Lången och Tyllingen	Direktutsläpp	160	1 600	7,9	15	59	0,3	5	5	0,02	34 000	380	<u>0,04</u>
	Nybobäcken	Direktutsläpp	<u>170</u>	1 600	8	15	60	0,3	4	5	0,01	32 000	340	<u>0,04</u>
	Långshytteån mellan Tyllingen och Amungen	Direktutsläpp	<u>250</u>	1 700	<u>16</u>	<u>33</u>	<u>190</u>	<u>1,1</u>	<u>11</u>	13	<u>0,06</u>	<u>78 000</u>	<u>1 800</u>	<u>0,11</u>
	Amungen	Direktutsläpp	<u>170</u>	1 600	8	15	60	0,3	4	5	0,01	32 000	340	<u>0,04</u>
Husby	Dalälven (WA32900597)	Direktutsläpp	<u>170</u>	1 600	8	15	60	0,3	4	5	0,01	32 000	340	<u>0,04</u>
Västerby	Broån mellan WA36822879 och Brunnsjön	Via diken	170	1 600	8	15	60	0,3	4	5	0,01	32 000	340	0,04
	Södra Viggen	Via diken	170	1 600	8	15	60	0,3	4	5	0,01	32 000	340	0,04

Observera att det är medelhalter som beräknas i modellen. Det finns en stor variation i föroreningsinnehållet i dagvattnet, både mellan olika regntillfällen och under en enskild regnhändelse. Koncentrationen av föroreningar är särskilt stor efter en period med uppehåll följt av ett tillfälle med kraftig nederbörd. Föroreningar som ansamlats under torrperioden sköljs med i dagvattenflödet som då kan innehålla koncentrationer som är markant högre än de som beräknats. I extrema fall kan det innebära akuttoxiska nivåer för det biologiska livet i recipienten, där vattendrag med låg vattenföring är mest känsliga.

I Tabell 12 jämförs vattendragens medelvattenföring med beräknat flöde vid ett medelregn från avrinningsområden med utlopp i samma recipient. Broån genom Hedemora tätort är mest påverkad av dagvattenflöden: vid medelregnet beräknas 16 % av vattendragets flöde utgöras av dagvatten.

Tabell 12. Jämförelse mellan vattendragens vattenföring och dagvattenflöden från avrinningsområdet.

Ort	Recipient (vattendrag)	Dagvattenflöde vid medelregn	Medelflöde i vattendrag	Dagvattenflödets andel av vattenföringen
Hedemora	Broån	109 l/s	700 l/s	16%
Vikmanshyttan	Broån	11 l/s	300 l/s	4%
Långshyttan	Långshytteån	88 l/s	2300 l/s	4%
	Nybobäcken	5 l/s	390 l/s	1%
Husby	Dalälven	4 l/s	330 000 l/s	<0,01 %

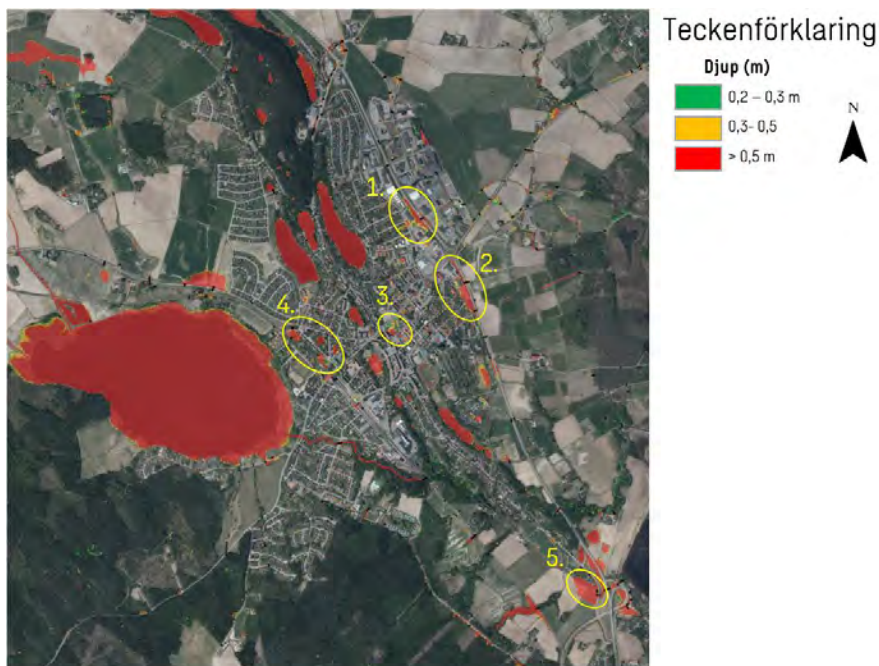
4. Lågpunktskartering

En analys av lågpunktskartering i verktyget Scalgo Live har genomförts. Scalgo Live är ett GIS-baserat verktyg som används för att analysera höjddata ur ett ytvattenperspektiv och används för att få en övergripande systemförståelse vid kraftig nederbörd. Lågpunktskarteringen visar bland annat var det finns instängda områden som kan utsättas för översvämningar vid skyfall. Karteringen visar inte ett tidsförlopp av någon enskild nederbördshändelse och tar inte hänsyn till infiltration i mark eller avledning i diken, dämmen och dagvattenledningar. Karteringen visar ett regn på 150 mm och ett djup på stående vatten från 0,2 m.

En kartering har gjorts över Hedemora tätort, Långshyttan, Garpenberg, Husby, Vikmanshyttan och Västerby. Utifrån karteringen har riskområden (numrerade markeringar) där stående dagvatten kan orsaka skada på bebyggelse identifierats. Riskområdena visas sedan var för sig förstörade och med en beskrivande text.

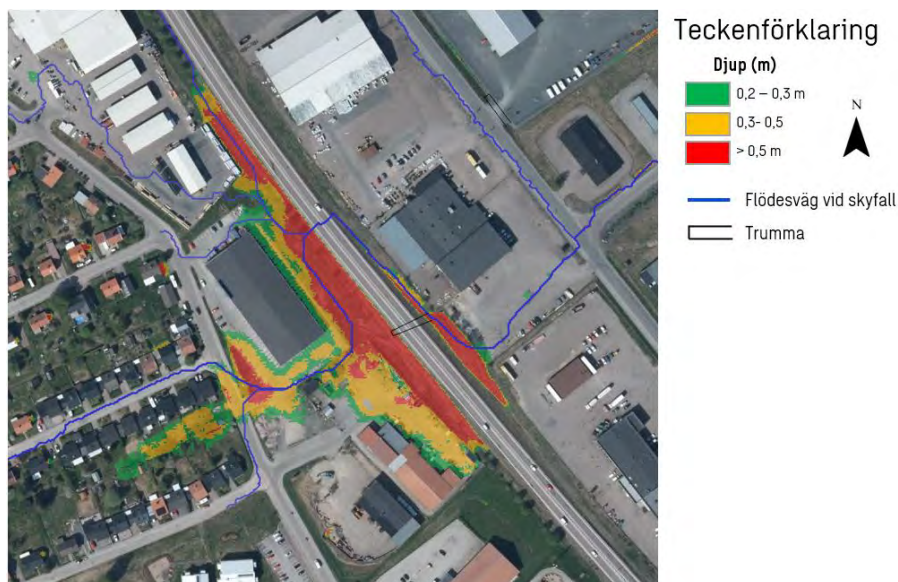
4.1 Hedemora tätort

Inom Hedemora tätort finns några platser där det finns risk för översvämning i händelse av kraftiga regn/ skyfall. I Figur 18 visas en lågpunktskartering över Hedemora tätort. De numrerade markeringarna visar identifierade lågpunkter där det finns en risk för översvämningar. Efter karteringen över hela tätorten efterföljer förstörade bilder på riskområdena.

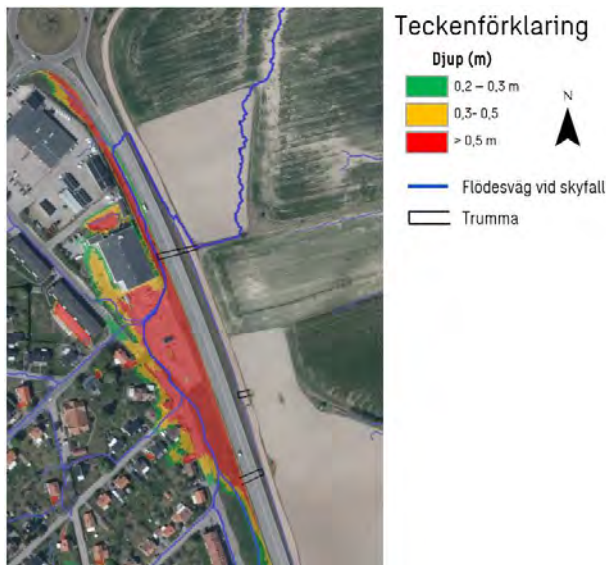
Figur 18. Lågpunktskartering för Hedemora tätort. Markeringarna visar identifierade lågpunkter där det finns en risk för översvämningar. (SCALGO, 2023)

Längs med väg 69/70 i höjd med Dollarstore (nr 1 i Figur 18) finns en lågpunkt där dagvatten kan bli stående till ett djup om 1,94 m före det rinner över vägen. Under vägen finns en trumma (okänd dimension) som vid normala regn leder bort dagvattnet. Översvämning i lågpunkten antas därmed bara ske då trummans kapacitet överskrids eller på annat sätt är ur funktion. Det yttliga avrinningsområdet till lågpunkten är stort och har en yta på 75 ha. I Figur 19 visas lågpunkten.

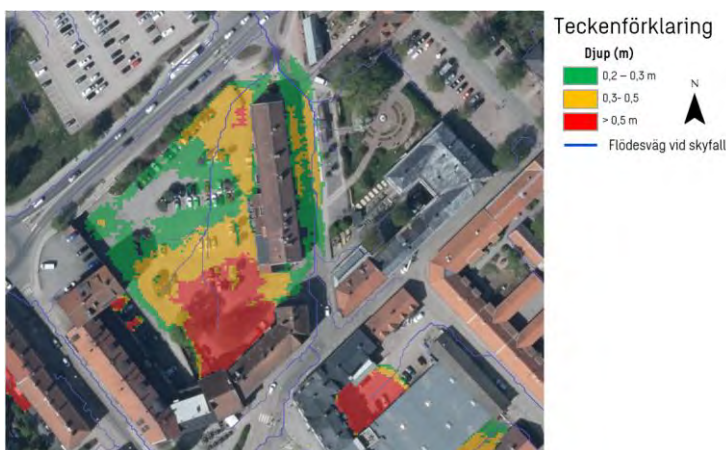
Figur 19. Riskområde vid väg 69/70 vid Dollarstore. Maxdjupet i lågpunkten uppgår till 1,94 m. Bildkälla: SCALGO, 2023.

Längs med väg 69/70 finns ytterligare en lågpunkt, i höjd med Ica Supermarket (nr 2 i Figur 18). I lågpunkten kan det bli stående dagvatten till ett djup på 2,4 m före dagvattnet rinner över vägen. Enligt karteringen finns två befintliga trummor som vid normala regn leder vattnet under vägen. Översvämning i lågpunkten förväntas därmed bara ske vid överskriden kapacitet eller då trummorna på annat sätt är ur funktion. Det ytliga avrinningsområdet till lågpunkten har en yta på 45 ha. I Figur 20 visas lågpunkten.

Figur 20. Riskområde vid väg 69/70 vid Ica Supermarket. Maxdjupet i lågpunkten uppgår till 2,36 m. Bildkälla: SCALGO, 2023.

På innergården vid Myrtorget (nr 3 i Figur 18) finns en lågpunkt där dagvatten kan bli stående till ett djup om 2,4 m. På innergården finns ledningssystem för dagvatten som vid normala regn leder bort vattnet. Avrinningsområdet är bara innergården vilket innebär att det inte förväntas några större flöden i lågpunkten. Figur 21 visas lågpunkten.

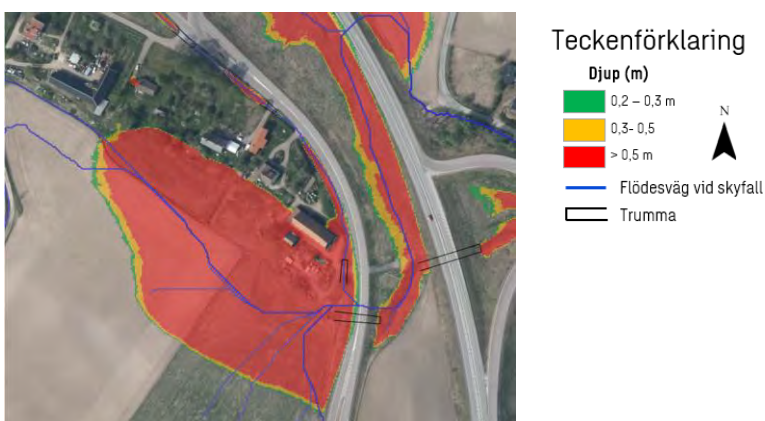
Figur 21. Riskområde på innergård vid Myrtorget. Maxdjupet i lågpunkten uppgår till 2,4 m. Bildkälla: SCALGO, 2023.

I den västra delen av Hedemora (nr 4 i Figur 18) finns fyra lågpunkter. Tre av dem anses vara riskområden, den nordvästra, den södra och den östra. I området finns ledningssystem för dagvatten som vid normalregn leder bort vattnet. De ytliga avrinningsområdena till lågpunkterna har en yta på 8,7 ha till det nordvästra, 1,53 ha till det södra och 3,1 ha till det östra. I Figur 22 visas lågpunkterna.

Figur 22. Riskområde vid Östra Järnvägsgatan och Prästgatan. Maxdjupet i lågpunkterna uppgår till 2,64 m (nordvästra), 0,93 m (södra) och 1,09 m (östra). Bildkälla: SCALGO, 2023.

Vid Åsgatan i Brunna (nr 5 i Figur 18) i den södra delen av Hedemora finns en lågpunkt där dagvatten kan bli stående till ett djup om 4,95 m före dagvattnet rinner över gatan. Enligt karteringen finns en befintlig trumma som vid normala regn leder vattnet under gatan. Översvämning i lågpunkten förväntas därmed bara ske vid överskriden kapacitet eller då trumman på annat sätt är ur funktion. Det ytliga avrinningsområdet till lågpunkten har en yta på 63 ha. I Figur 23 visas lågpunkten.

Figur 23. Riskområde vid Åsgatan i Brunna. Maxdjupet i lågpunkten uppgår till 4,95 m. Bildkälla: SCALGO, 2023.

4.2 Långshyttan

I Långshyttan finns en lågpunkt där det finns risk för översvämning i händelse av kraftiga regn/ skyfall. I Figur 24 visas en lågpunktskartering över Långshyttan. Den numrerade markeringen visar den identifierade lågpunkten där det finns en risk för översvämning. Efter karteringen över Långshyttan efterföljer en förstord bild på riskområdet.

Figur 24. Lågpunktskartering för Långshyttan. (SCALGO, 2023).

I den västra delen av Långshyttan vid Vällaregatan finns en lågpunkt (nr 1 i Figur 24). I lågpunkten kan det bli stående dagvatten till ett djup på 1,5 m före dagvattnet rinner vidare över gatan. I området finns ledningsnät för dagvatten, men enligt ledningskartan finns inga brunnar utan det är endast dränerings- och takvatten anslutet. Enligt underlag finns två trummor som leder dagvattnet under gatorna. Om det finns fler trummor som inte är inlagda i systemet eller om de två trummorna är tillräckliga för att leda bort dagvatten från hela området är osäkert. Det ytliga avrinningsområdet till lågpunkten har en yta på 71 ha. I Figur 25 visas lågpunkten.

Figur 25. Riskområde vid Vällaregatan. Maxdjupet i lågpunkten uppgår till 1,51 m. Bildkälla: SCALGO, 2023.

Sweco |

Uppdragsnummer 30043895

Datum 2023-12-12

Ver 1

Dokumentreferens g:\nosa\samhällsutveckling\4 strategisk planering\1 pågående projekt\dagvattenstrategi+vattentjänstplan\antagen del 1 och del 2\del 1 dagvattenstrategi hedemora_rev240902.docx

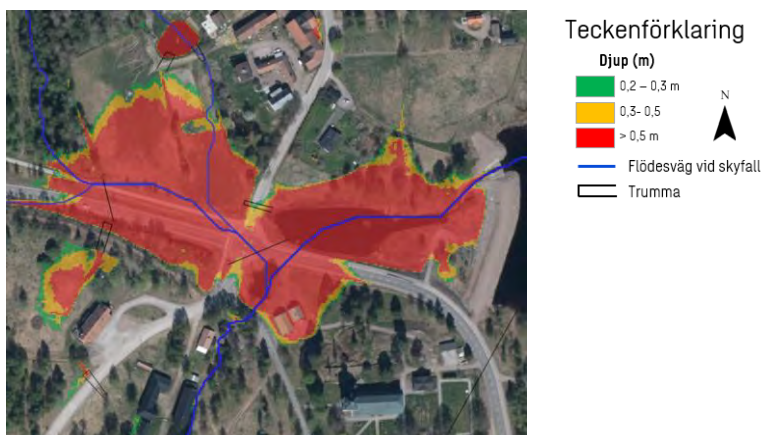
4.3 Garpenberg

I Garpenberg finns en lågpunkt där det finns risk för översvämning i händelse av kraftiga regn/ skyfall. I Figur 26 visas en lågpunktskartering över Garpenberg. Den numrerade markeringen visar den identifierade lågpunkten där det finns en risk för översvämning. Efter karteringen över Garpenberg efterföljer en förstord bild på riskområdet.

Figur 26. Lågpunktskartering för Garpenberg. (SCALGO, 2023).

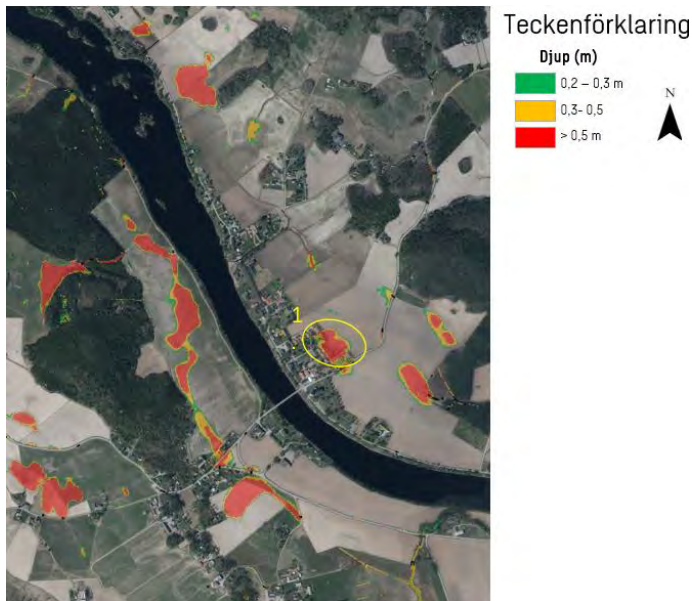
I den nordöstra delen av Garpenberg vid Kyrkbacken / Finnhyttevägen finns en lågpunkt (nr 1 i Figur 26). Vattnet leds från Finnhyttedammsjön till en damm norr om Herrgårdsvägen och vidare i en trumma under vägen till ytterligare en damm. Från den dammen leds sedan vattnet in i en kulvert. I lågpunkten kan det bli stående dagvatten till ett djup på 1,5 m före dagvattnet rinner vidare över gatan. Lågpunkten fylls upp med vatten om kapaciteten till inloppet till kulverten över skrids eller på andra sätt är ur funktion. Det ytliga avrinningsområdet till lågpunkten har en yta på 2100 ha. I Figur 27 visas lågpunkten.

Figur 27. Riskområde vid Kyrkbacken / Finnhyttevägen. Maxdjupet i delen av lågpunkten som ligger vid byggnaden uppgår till 2,64 m. Bildkälla: SCALGO, 2023.

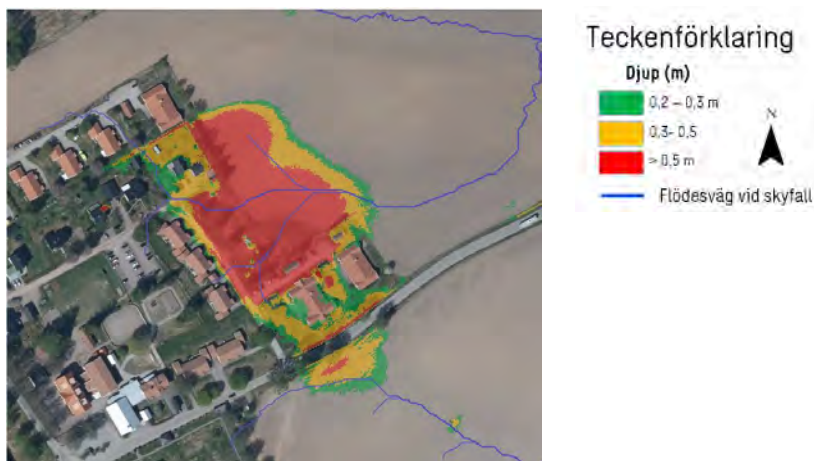
4.4 Husby

I Husby finns en lågpunkt där det finns risk för översvämning i händelse av kraftiga regn/ skyfall. I Figur 28 visas en lågpunktskartering över Husby. Den numrerade markeringen visar den identifierade lågpunkten där det finns en risk för översvämning. Efter karteringen över Husby efterföljer en förstord bild på riskområdet.

Figur 28. Lågpunktskartering för Husby. (SCALGO, 2023).

I den östra delen av Husby vid Beronvägen finns en lågpunkt (nr 1 i Figur 28). I lågpunkten kan det bli stående dagvatten till ett djup på 1,72 m före dagvattnet rinner vidare över åkermarken. Det ytliga avrinningsområdet till lågpunkten har en yta på 7,8 ha. I Figur 29 visas lågpunkten.

Figur 29. Riskområde vid Beronvägen. Maxdjupet i lågpunkten uppgår till 1,72 m. Bildkälla: SCALGO, 2023.

4.5 Vikmanshyttan

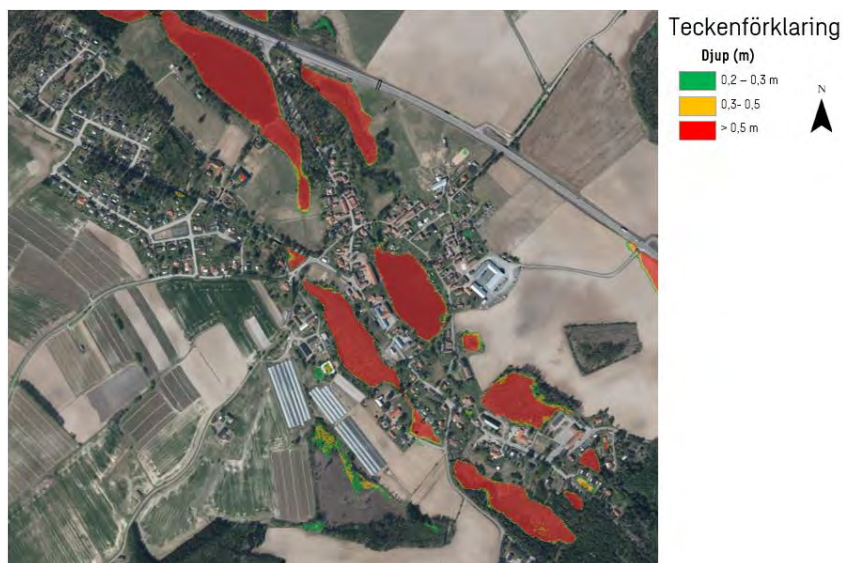
I Vikmanshyttan finns ingen lågpunkt som identifierats som en risk för skada av bebyggelse i händelse av kraftiga regn/ skyfall. I Figur 30 visas en lågpunktskartering över Vikmanshyttan.

Figur 30. Lågpunktskartering för Vikmanshyttan. (SCALGO, 2023).

4.6 Västerby

I Västerby finns ingen lågpunkt som identifierats som en risk för skada av bebyggelse i händelse av kraftiga regn/ skyfall. I Figur 31 Figur 28 visas en lågpunktskartering över Västerby.

Figur 31. Lågpunktskartering för Västerby. (SCALGO, 2023).

Sweco |

Uppdragsnummer 30043895

Datum 2023-12-12

Ver 1

Dokumentreferens g:\nosa\samhällsutveckling\4 strategisk planering\1 pågående projekt\dagvattenstrategi+vattentjänstplan\antagen del 1 och del 2\del 1 dagvattenstrategi hedemora_rev240902.docx

5. Samlad bedömning

I detta avsnitt presenteras en samlad bedömning av förutsättningarna för dagvattenhanteringen i Hedemora tätort, Långshyttan, Vikmanshyttan, Garpenberg, Husby och Västerby.

5.1 Föroreningar

5.1.1 Ytvatten

Fyra recipienter inom kommunen med utlopp från allmänt dagvattennät har problem med övergödning och deras status med avseende på näringsämnen är mindre än god. Det gäller Brunnsjön, Broån, Amungen och Gåran. I dessa fall är dagvatten en utpekad påverkanskälla i VISS (dagvatten hör främst till den diffusa påverkanskällan Urban markanvändning). Urban markanvändning är dock en av flera påverkanskällor till fosforbelastning, tillsammans med jordbruk, reningsverk och enskilda avlopp. Enligt SMHI:s Analys- och scenarioverktyg för övergödning av sötvatten står urbana källor inklusive dagvatten för omkring 5 % av fosforbelastningen till dessa recipienter (SMHI, 2023b).

Andra föroreningar som i VISS bedöms riskera möjligheten att följa MKN i recipienterna är kadmium, zink, bly och PFOS. Utpekade påverkanskällor till dessa ämnen är industrier (inklusive deras dagvatten), förorenade områden, reningsverk och atmosfärisk deposition – ej urban markanvändning.

Beräkningarna av föroreningsbelastning från det allmänna ledningsnätet för dagvatten visar också att det är de avrinningsområden med anslutna industriområden som transporterar störst mängder av föroreningar till recipienterna. Det speglas även i att föroreningshalterna från dessa avrinningsområden ligger högst över riktvärdena.

Recipienterna som belastas mest med föroreningar från det allmänna dagvattennätet är, i fallande ordning, Håvran, Broån (genom Hedemora tätort) och Långshytteån. Medan Håvran har god ekologisk och kemisk status (bortsett från de överallt överskridande ämnena Hg och PBDE), bör Broån och Långshytteån ses som känsligare recipienter. Sett till flödet i vattendragen påverkas Broån till större del av dagvatten än Långshytteån och är därmed känsligare för höga föroreningshalter.

5.1.2 Grundvatten

Möjligheterna till infiltration av dagvatten är mycket goda i de områdena i kommunen som ligger på sand och grusförekomster, vilket innefattar delar av tätorten. Det finns dock en målkonflikt mellan att å ena sidan omhänderta dagvatten lokalt genom infiltration, å andra sidan minimera transport av föroreningar till dricksvattenförekomster. Inom vattenskyddsområden bör extra försiktighet iakttas. I det sammanhanget bör hänsyn tas till dagvattenhanteringen inom avrinningsområdena till åsgroppsjöarna Hönsan och Munkbosjön som ligger inom vattenskyddsområdet.

5.2 Översvämningar

Vid större nederbördsmängder finns det områden inom tätorten samt Långshyttan, Garpenberg och Husby som identifierats som potentiella problemområden. I Hedemora norra finns sedan tidigare problem med översvämningar och där det konstaterats att kapaciteten i ledningsnätet är en del av orsaken. I övriga områden är det möjligt att kapaciteten i de spill- och dagvattenförande ledningsnäten hittills varit tillräcklig. Frågor om kapacitet, och även tillskottsvatten och bräddningar, kommer vara nära sammanlänkade med den fortlöpande planeringen av dagvattenhanteringen i Hedemora.

Litteraturförteckning

Riktvärdesgruppen, 2009. *Förslag till riktvärden för dagvattenutsläpp*.

Tillgänglig via:

[http://stormtac.com/admin/Uploads/Rapport %202009_Forslag %20till %20riktvarden %20for %20dagvattenutslapp.pdf](http://stormtac.com/admin/Uploads/Rapport%202009_Forslag%20till%20riktvarden%20for%20dagvattenutslapp.pdf)

StormTac, 2023. Welcome to StormTac. Tillgänglig via:

<https://www.stormtac.com>

Länsstyrelsen Dalarnas län. (från den 01 nov 2022).

Länsstyrelsens planeringsunderlag. Hämtat från Länsstyrelsens WebbGIS:

<https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=c45f776423d948caa269c98e21a11950>

SGU. (2022). Jordarter 1:25 000 - 1:100 000.

Hämtat från SGU Sveriges Geologiska Undersökningar:

<https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-fastmark.html?zoom=-751562.775624,6120299.579575,1931310.775624,7649590.420425>

SMHI. (från den 01 dec 2022). Nederbördsdata. Hämtat från SMHI:

<https://www.smhi.se/data/meteorologi/nederbord>

SMHI. (från den 20 mar 2023). Analys- och scenarioverktyg för övergödning av sötvatten. Hämtat från SMHI:

<https://www.smhi.se/data/hydrologi/vattenwebb/analys-och-scenarioverktyg-for-overgodning-i-sotvatten-1.116174>

VISS. (från den 01 nov 2022).

Ytvattenförekomster och grundvattenförekomster. Hämtat från VISS:

<https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=1589fd5a099a4e309035beb900d12399>

Svenskt vatten om Plan- och bygglagen (PBL):

<https://www.svensktvatten.se/vattentjanster/juridik/vagledande-rattsfall/bygglov-medgavs-trots-dagvattenproblem/>

Miljömålen för Sveriges kommuner

<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avlopp/hallbar-dagvattenhantering/>

Lagen om allmänna vattentjänster – LAV

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2006412-om-allmanna-vattentjanster_sfs-2006-412

Underlag från beställaren:

- Wikon, Tekniskt PM Flödessimulering och åtgärdsförslag för dagvattenområde Hedemora Norra Rev 2022-10-10
- Hedemora kommun, Översiktsplan-2030

Dagvattenstrategi Hedemora

Del 2: Riktlinjer

Sweco Sverige AB	556767-9849
Uppdrag	Dagvattenstrategi Hedemora
Uppdragsnummer	30039166
Kund	Hedemora Energi AB
Upprättad av	David Gozzi och Camilla Hägg Wickman
Datum	2023-12-12
Dokumentnummer	2
Dokumentreferens	del 2 dagvattenstrategi hedemora_231212

Innehållsförteckning

1.	Inledning	6
1.1	Vad är dagvatten	6
1.1.1	Skyfall	6
1.2	Föroreningar i dagvatten	6
1.3	Klimatanpassning och hållbar dagvattenhantering	7
2.	Strategi för hållbar dagvattenhantering	9
2.1	Övergripande mål för dagvattenhanteringen	9
2.2	Riktlinjer	10
	Mål: Välmående yt- och grundvatten	10
	Mål: Dagvatten är en resurs för attraktiva inslag	10
	Mål: Dagvattenhanteringen skapar ekologiska värden	10
	Mål: Dagvatten hanteras nära källan	11
	Mål: Säker avledning av dagvatten	11
	Mål: God samverkan och ansvarsfördelning	13
3.	Nationell lagstiftning	14
3.1	Lagen om allmänna vattentjänster, LAV	14
3.2	Miljöbalken, MB	14
3.3	Plan- och bygglagen, PBL	15
3.4	Lag om skydd mot olyckor, LSO	16
3.5	Förordning om översvämningsrisker	16
3.6	EU:s vattendirektiv och miljökvalitetsnormer	17
3.7	De svenska miljömålen	17
4.	Funktionskrav, Svenskt Vattens publikation P110	18
5.	Ansvar för dagvatten	19
6.	Processer, roller och ansvarsfördelning	20
7.	Dagvatten i planprocessen	24
7.1	Vägledning för planhandläggare	24
	Planbestämmelser	24
7.2	En dagvattenutrednings innehåll	26
8.	Exempel på dagvattenanläggningar	28
8.1	Dammar och våtmarker	29
8.2	Diken och infiltrationsstråk	30
8.3	Översilningsytor	31
8.4	Torrdammar	31
8.5	Växtbäddar (raingardens)	32
8.6	Träd i skelettjord	33
8.7	Vegetationsklädda tak	34
8.8	Avsättningsmagasin	34
8.9	Underjordiskt makadammagasin/ Stenkista	35
8.10	Brunnsfilter	36
9.	Litteraturförteckning	37

Om dagvattenstrategin

Sweco Sverige AB har på uppdrag av Hedemora Kommun tagit fram en dagvattenstrategi.

Detta dokument utgör Del 2 av dagvattenstrategin för Hedemora kommun som består av tre delar. Dokumenten kommer vara grunden för kommunkoncernens hantering och arbete kring dagvattenåtgärder.

Del 1: Nulägesbeskrivning, beskrivning av dagvattenledningsnätets status, översvämningsproblematik samt föroreningsbelastning. Dagvattenutlopp identifieras och avrinningsområden tas fram. En översiktlig recipientbedömning görs och föroreningsbelastningen från Hedemoras centrum beräknas.

Del 2: Riktlinjer, framtagandet av riktlinjer ska hjälpa kommunen i arbetet med dagvatten och som underlag i kommande planer samt stärka samarbetet inom kommunkoncernen. Riktlinjerna har sin utgångspunkt i målbilden gällande dagvattenhantering i kommunen.

Del 3: Åtgärdsplan, beskrivning av konkreta åtgärder för att avhjälpa problem i dagvattenhanteringen. Målet med åtgärdsplanen är att nå kommunens framtida målbild med dagvattenhanteringen.

Ordlista

Allmän VA-anläggning En vatten- och avloppsanläggning som ordnats och används för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster.

Avloppsvatten Samlingsbegrepp för dagvatten, spillvatten och dräneringsvatten.

Avrinningsområde Markområde från vilket vatten kan avledas med självfall eller genom pumpning till en och samma punkt.

Dagvatten Regnvatten, smältvatten och tillfälligt framträngande grundvatten

Dagvattenanläggning Dagvattenanläggning är avledande av dagvatten oavsett om det är via rör/ledningar eller öppet och oavsett om det omfattas av någon typ av rening eller fördröjning.

Ekosystemtjänster Funktioner hos ekosystem som gynnar människor, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor

Förbindelsepunkt Gräns i vatten- och avloppsnät mellan fastighetsägarens och VA-huvudmannens ansvarsområde.

Fördröjning Reglering av dagvattenflöde innan det avleds från ett område.

Hårdgjorda ytor Exempelvis tak eller asfalterade ytor, där vattnet hindras från att infiltrera ner i marken.

Infiltrera, infiltration Inträngande dagvatten i jord- eller berglager.

Miljökvalitetsmål Beskriver det tillstånd i den svenska miljön som ska nås. Det finns 16 miljökvalitetsmål, och de är beslutade av riksdagen. Miljökvalitetsmålen är en vägledning för hela samhällets miljöarbete, såväl kommuners, myndigheters, länsstyrelser, näringslivets som andra aktörers.

Recipient Vattendrag, sjö eller hav, som avlopps- eller dagvatten leds till.

Sekundära avrinningsvägar Ytliga avrinningsstråk där dagvatten kan ledas vid större regn då ledningsnätet och andra dagvattenanläggningars kapacitet överskridits. Det kan röra sig om gator, grönytor eller gång- och cykelvägar.

Spillvatten Avloppsvatten från toaletter, tvätt, bad och diskning.

VA Dricks- och avloppsvatten.

VA-huvudman Ägare av en allmän VA-anläggning.

Vattenförekomst Sjöar, vattendrag, kuststräckor och grundvatten, som enligt vattenförvaltningsförordningen har fått en miljökvalitetsnorm. Vattenförekomsterna ska ha en viss storlek eller flöde.

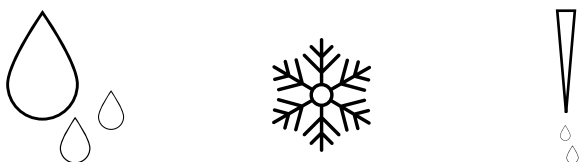
Verksamhetsområde Ett geografiskt område där VA-tjänster ordnas genom allmän VA-anläggning, utifrån hänsyn till hälsa och miljö.

1. Inledning

1.1 Vad är dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som tillfälligt rinner på markytan. I allmänhet menas vatten från hårdgjorda ytor exempelvis vägar, parkeringsplatser och hustak. Dagvattnet kan infiltreras i marken, och avrinner med olika hastighet beroende på markens beläggning.

I naturen infiltreras större delen av dagvattnet ner i marken vilket ger en naturlig rening. I bebyggda områden avrinner dagvattnet i högre grad på tak och hårdgjorda ytor vilket medför en snabbare avrinning och att dagvattnet för med sig föroreningar från de hårdgjorda ytorna till recipienten.

1.1.1 Skyfall

Med skyfall menas stora mängder nederbörd på kort tid. Enligt SMHI med minst 50 mm på en timme eller 1 mm på en minut. Det finns idag ingen standard för definitionen och förekommer olika benämningar. Benämningar för skyfall kan i vissa fall vara regn med en återkomsttid på längre än 100 år eller ett regn som överskrider den nivå som dagvattenssystemen dimensioneras för.

Skyfall och vanligt dagvatten behöver hanteras på olika sätt. Vid ett skyfall kommer dagvattenanläggningarnas och ledningssystemens kapacitet vara överskriden och dagvattnet behöver avledas ytligt. Vid den ytliga avledningen är största fokus på att leda bort dagvattnet utan att skapa översvämningar med skada på byggnader som följd.

1.2 Föroreningar i dagvatten

Föroreningsinnehållet i dagvatten varierar stort mellan platser (markanvändning och trafikintensitet), olika regn, årstider samt inom regntillfällets varaktighet. Hur skötsel och drift ser ut i området har även stor inverkan, exempelvis rutiner för saltning och gatusopning. Val av byggnadsmaterial vid byggnation kommer också att påverka dagvattnets kvalitet.

Studier gällande dagvattnets påverkan och effekter på miljön är få och av varierande karaktär (SMED, 2018). Vid sammanställning som gjordes i av uppmätta halter i dagvatten från Naturvårdsverkets Screeningdatabas visade det sig att en stor mängd ämnen kan förekomma i ett dagvatten, men det är endast 22 som är prioriterade inom vattenförvaltningsarbetet.

Dagvatten leds idag till stor del till recipienterna orenat. Genom att samla upp och rena dagvattnet från trafikerade och andra hårdgjorda ytor kan föroreningsmängderna som leds till recipienten minskas och chanserna att uppnå uppsatta miljökvalitetsnormer ökar.

Vid regn kan det antas att en större mängd föroreningar förs med dagvattnet under den första delen av regnet, den så kallade "first flush". Vid dimensionering av en dagvattenanläggning med syfte att rena dagvattnet är det

därför viktigare att den första delen av regnet kan tas omhand än att ett regn med en lång återkomsttid renas.

Vid studier av föroreningar i dagvatten finns det ämnen som normalt undersöks utifrån att studier länge har fokuserat på dessa föroreningar. Dessa är kväve (N), fosfor (P), bly (Pb), koppar (Cu), zink (Zn), kadmium (Cd), krom (Cr), nickel (Ni), kvicksilver (Hg), suspenderad substans (SS), oljeindex (Olja), polycykliska aromatiska kolväten (PAH16) och benso(a)pyren (BaP).

Näringsämnen (N och P) återfinns i bland annat avföring från fåglar och husdjur, växtdelar och löv samt trädgårdsgödning. Gator och intilliggande grönytor är enligt studier mest bidragande till fosfor i dagvattnet. Förbränning av fossila bränslen och atmosfärisk deposition från industrier är också en bidragande faktor till kvävebelastningen. Jordbruket är den största källan till näringsämnen om man även ser till dagvatten utanför tätbebyggda områden.

En av de vanligaste föroreningsgrupperna inom dagvatten är metaller (Pb, Cu, Zn, Cd, Cr, Ni). De viktigaste källorna till de flesta metaller är trafik samt byggnadsmaterial av metall. Metaller är potentiellt giftiga för vattenlevande organismer.

1.3 Klimatanpassning och hållbar dagvattenhantering

För att samhället ska kunna anpassas efter klimatförändringarna och bli mer översvämningståliga behöver krav ställas på dagvattenhantering och skyfallsplanering.

Med en hållbar dagvattenhantering kan man vid nybyggnation skapa en säkerhet mot skador på bebyggelse vid översvämningar samt minska utsläpp av föroreningar. Genom att tidigt i processen utreda dagvattenfrågan kan nedan punkter implementeras samt kostnaderna minimeras.

- Säker höjdsättning av byggnader fastställs genom att de planeras högre än omkringliggande gator och grönytor.
- Skapa förutsättningar för infiltration och fördröjning av dagvatten för att minska utsläppen till recipienten.
- För att kunna ta hand om stora mängder dagvatten i samband med skyfall behöver markytor för översvämningssytor reserveras.
- Skapa bättre skydd mot värmeböljor och ökad trivsel genom att skapa grönare samhällen.

En utmaning som finns är att säkra redan befintlig bebyggelse eftersom höjdsättningen sedan tidigare är genomförd. Vad som kan göras till rimligt pris beror på omkringliggande höjdsättning, utrymme för dagvattenhantering och avståndet till närliggande vattendrag.

Topografin i området är också av stor vikt då avledningen från flacka områden försvåras. Det är av stor vikt att områden för hantering av skyfall identifieras och reserveras för att även fortsättningsvis kunna användas för magasinering av större regnmängder.

Det finns två olika risker för översvämningar, nedströms från stigande vattennivåer och uppströms från skyfall. En förutsättning för en god avvattning är att dagvattnet kan rinna till recipienten via självfall. Vid en höjd vattennivå i recipienten kan översvämningar som skadar bebyggelsen ske.

Under sommarhalvåret antas på grund av klimatförändringar allt kraftigare regn att ske. Under vinterhalvåret förväntas ett ändrat regnmönster med mer nederbörd då upptagningsförmågan av vatten i växterna är låg samt att avdunstningen är liten. Vid långvariga regn mättas marken och flödena som avrinner mot recipienten ökar.

Vid en snabb avledning av dagvatten minskar grundvattenbildningen vilket medför ändrade geologiska förhållanden med risk för sättningar i områden med sättningskänsliga jordarter.

Vid modellering av flöden för framtida scenarion används en klimatfaktor för att ta höjd för klimatförändringar, oftast med en faktor om 1,25.

Vid utformning av dagvattenanläggningar går det via gestaltning och val av växtmaterial även att använda dagvattnet som en resurs, till en del av stadens gestaltning och även bidra till att öka den biologiska mångfalden.

2. Strategi för hållbar dagvattenhantering

Syftet med dagvattenstrategin är att skapa förutsättningar för att nå en långsiktigt hållbar dagvattenhantering och en samsyn kring dagvattenfrågan inom kommunen. Detta bedöms uppnås genom att arbeta mot nedan sex övergripande mål. Målen är inte rangordnade utan ska ses som en helhet som styr arbetet med dagvattenhantering både i planläggning av ny bebyggelse eller vid påtagliga ändringar av befintlig bebyggelse.

2.1 Övergripande mål för dagvattenhanteringen

Välmående yt- och grundvatten

- Dagvattenhantering ska främja statusen i våra yt- och grundvatten.

Dagvatten är en resurs för attraktiva inslag

- Dagvatten ska användas som en resurs för att skapa attraktiva inslag i den bebyggda miljön.

Dagvattenhanteringen skapar ekologiska värden

- Öppna dagvattensystem bidrar till mångfald och ekosystemtjänster.

Dagvatten hanteras nära källan

- Dagvatten som hanteras nära källan bevarar vattenbalansen och bidrar till minskad risk att föroreningar sprids.

Säker avledning av dagvatten

- Noggrann planering och höjdsättning av mark ska minimera risken för skador på byggnader och anläggningar.

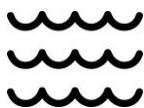

God samverkan och ansvarsfördelning

- Mellan stadens förvaltningar, bolag, exploatörer och fastighetsägare.

2.2 Riktlinjer

För att nå målen i strategin har följande riktlinjer identifierats.

Mål: Välmående yt- och grundvatten

En viktig förutsättning för att uppnå och bibehålla god status i Hedemoras vattenförekomster är att föroreningsbelastningen från dagvattnet minskar. Det som är långsiktigt viktigast är att källorna till föroreningar åtgärdas samt att nya källor förhindras. Rening av dagvatten ska i första hand ske så nära källan som möjligt. Behov av rening kan finnas dels före förbindelse till kommunens dagvattensystem, dels innan utsläpp till recipient eller infiltration till grundvatten. Övergödning är en problematik som finns i flera av kommunens recipienter. För att nå god status krävs det att belastningen av näringsämnen minskas.

Riktlinjer

- o Källor till föroreningar i befintlig miljö åtgärdas.
- o Nya källor till föroreningar förhindras genom medvetna och miljöanpassade materialval vid byggnation. Permeabla och gröna ytor ska prioriteras medan byggnadsmaterial innehållande exempelvis koppar, kadmium och zink ska undvikas.
- o Dagvatten renas i första hand nära källan.
- o Krav på rening ställs utifrån föroreningsinnehållet i dagvattnet och recipientens känslighet.

Mål: Dagvatten är en resurs för attraktiva inslag

Att låta vatten vara en del av gestaltningen i exempelvis parkmiljöer tillför estetiska kvaliteter som kan bli uppskattade inslag i stadsrummet. Gröna ytor för dagvattenhantering kan exempelvis genom växtval utformas på ett attraktivt sätt.

Riktlinjer

- o Dagvatten ska göras synligt och användas som en möjlighet till gestaltning vid exploatering eller ombyggnationer i befintliga områden.

Mål: Dagvattenhanteringen skapar ekologiska värden

Växtlighet i öppna dagvattenanläggningar bidrar inte bara till att förebygga och rena dagvatten, utan ger också en rad ekosystemtjänster. Exempelvis bidrar en öppen grön dagvattenhantering till fler grönområden i stadsmiljön, vilket främjar naturupplevelser, bättre lokalklimat, bullerdämpning och bättre luftkvalitet.

Riktlinjer

- o Dagvatten ses som en resurs vid utbyggnad av staden. Lösningar som gynnar flera ekosystemtjänster ska prioriteras.

Mål: Dagvatten hanteras nära källan

Det första steget i en hållbar dagvattenhantering är att dagvattnet hanteras så nära platsen det uppkommer som möjligt. Genom infiltration och lokal fördröjning minskar behovet av att hantera flöden och föroreningar längre nedströms i systemet mellan källan och recipienten. Det bidrar även till att bevara vattenbalansen lokalt vilket annars kan leda till sänkta grundvattennivåer och skador till följd av sättningar i mark. I vissa situationer är det inte lämpligt att dagvatten infiltreras, till exempel om marken är förorenad eller om dagvatten med höga föroreningshalter infiltreras till en känslig grundvattenförekomst. Det är särskilt viktigt att utreda lämpligheten för infiltration inom skyddsområden för dricksvattentäkt.

Det dagvatten som inte kan omhändertas lokalt avleds till recipient. I den samlade avledningen bör lösningar prioriteras som låter dagvattnet infiltrera och renas längs avrinningsvägen.

Riktlinjer

- o Dagvatten infiltreras i största möjliga mån lokalt före anslutning till kommunens dagvattensystem. Exempelvis kan krav ställas på en viss andel gröna ytor inom en detaljplan.
- o Takdagvatten bör ledas ut till genomsläpplig markyta inom den egna fastigheten eller fördröjas på annat sätt innan anslutning.
- o Mark som är lämplig och tillgänglig för infiltration identifieras i samband med planeringen av ny bebyggelse.
- o Den samlade avledningen utformas i första hand som tröga system.
- o Omhändertagandet av dagvattnet sker i första hand i vegetationsbaserade lösningar såsom gräsytor, dammar, diken eller växtbäddar. I andra hand prioriteras övriga typer av filtrerings- och infiltrationsbaserade anläggningar såsom makadamfyllda diken, stenkistor eller liknande. I tredje och sista hand väljs underjordiska magasin eller andra typer av anläggningar.

Mål: Säker avledning av dagvatten

Dagvattensystem dimensioneras enligt gällande branschstandard för att ta hand om dagvatten utan att översvämning inträffar vid relativt stora regn. Normalt handlar det om regn med återkomsttid på 10, 20 eller 30 år beroende på områdestyp. Äldre ledningsnät är ofta byggda för att hantera mindre flöden än så. Att ersätta de befintliga dagvattenledningarna är ett långsiktigt arbete som är både dyrt och tidskrävande.

Flöden större än ledningsnätets kapacitet behöver hanteras på ett säkert sätt för att undvika översvämningar och skador på byggnader och infrastruktur. En planerad höjdsättning är nyckeln till detta. I samband med utformning av nya områden samt påtagliga ändringar i befintlig bebyggd miljö ska sekundära avrinningsvägar identifieras och säkerställas. Öppna system ger större kapacitet till att ta hand om stora regn och

smältvatten mot vad ett stängt ledningssystem gör. Systemet ska göra det möjligt att utjämna och avleda dagvatten på markytan till recipient vid stora regntillfällen. Ett exempel på sekundär avrinningsväg är att vägar och parker tillåts att översvämmas och leda dagvattnet till recipienten i stället för att skador uppstår på byggnader.

Till följd av rådande klimatförändringar väntas intensiteten hos de dimensionerande regnen att öka. En klimatkompensation används därför vid utformning av dagvattensystemen för att de ska vara robusta även i ett framtida klimat. Storleken på klimataktorn bygger på officiella prognoser och kan komma att ändras i linje med uppdaterade rekommendationer.

Riktlinjer

- o Viktiga stråk för avvattnings och öppen dagvattenhantering ska identifieras och reserveras i kommunens arbete med fysisk planering. På samma sätt bör översvämningskänsliga områden där bebyggelse är olämplig identifieras.
- o Regn som överskrider VA-huvudmannens ansvar behöver kunna hanteras yttligt på mark.
- o Ny sammanhållen bebyggelse och bebyggelse med samhällsviktig verksamhet behöver planläggas så att återkomsttiden när bebyggelse tar skada vid översvämning är minst 100 år.
- o Grundprincipen för höjdsättning av mark och byggnader ska vara att lågt liggande områden i första hand ska vara gröna och att byggnader aldrig ska placeras i lågpunkter.
- o För att skydda byggnader från översvämning bör de höjdsättas med lägsta nivå för färdigt golv en bit ovanför gatan och omkringliggande mark. Där behovet finns kan sådana bestämmelser skrivas in i plankartan.
- o Lågt liggande mark ska avsättas för mångfunktionella ytor som tillåts att tillfälligt översvämmas vid mycket stora regn, där behovet finns. Dessa utformas och höjdsätts för att kunna ta omhand dagvattenvolymer motsvarande ett klimatkompenserat (1,25) 100-årsregn. Dagvattensystemen utformas för att på ett säkert sätt kunna brädda till de mångfunktionella ytorna.
- o Generellt är det inte ekonomiskt försvarbart att planera för problemfri hantering av mer extrema regnhändelser än 100-årsregn. Då handlar det i stället om att styra flödena till platser där de gör minst skada, exempelvis parker, aktivitetsytor, torg, parkeringsplatser, ej samhällsviktiga gator/vägar och andra mindre känsliga öppna ytor.
- o Framkomlighet för räddningstjänst till byggnader och områden vid översvämningssituationer måste beaktas.
- o I nyexploaterade områden ska dagvattensystemet utformas utifrån Svenskt Vattens publikation P110. Det innebär bland annat att det dimensioneras så att marköversvämningar uppkommer endast vid regn med lång återkomsttid – minst 10, 20 eller 30 år beroende på den aktuella områdestypen.
- o Krav på fördröjning vid nybyggnation eller större ombyggnation ska företrädesvis ställas utifrån kapacitet i nedströms system eller mottagande recipients känslighet för höga flöden. I de fall de

platsspecifika förutsättningarna inte utreds rekommenderas att den uppskattade tillkommande avrinningsvolym som exploateringen innebär fördröjs. I bedömningen bör det beaktas vilket regn nedströms ledningsnät är dimensionerat för.

Mål: God samverkan och ansvarsfördelning

Dagvattnet tar sig ytledes mot lågpunkter och tar inte hänsyn till markgränser. Detta gör att samarbete krävs mellan samtliga aktörer för att uppnå en fungerande och hållbar dagvattenhantering. För att dagvattenfrågorna inte ska falla mellan stolarna ska de samordnas i en tydlig arbetsprocess från tidiga planeringsskeden via genomförande till drift och underhåll där alla aktörer känner till och agerar utifrån sina roller och ansvar.

Riktlinjer

- o Kommunkoncernen ska ha en tydlig ansvarsfördelning för hantering av dagvatten så att arbetet kring det ska ske förebyggande.
- o Kommunkoncernen ska vid projekt i egen regi och på egna fastigheter föregå med gott exempel när det gäller hållbar dagvattenhantering och verka för att synliggöra dessa lösningar.
- o Hanteringen av dagvattenfrågor ska diskuteras och genomföras i samverkan inom kommunorganisationen.
- o De dagvattenanläggningar som projekteras och anläggs ska gå att förvalta på ett långsiktigt, säkert och kostnadseffektivt sätt.
- o Skötsel- och underhållsplan samt kontrollprogram med tydlig ansvarsfördelning ska upprättas för samtliga dagvattenanläggningar. Dagvattenanläggningars funktion måste vara känd och väl dokumenterad för att önskad kapacitet ska bibehållas.
- o Kommunen ska arbeta aktivt med att öka den allmänna kunskapen hos kommunens medborgare, verksamhetsutövare och politiker för att öka engagemanget för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering.
- o Fastighetsägare, verksamhetsutövare och väghållare ska tydligt informeras om sitt ansvar för en hållbar dagvattenhantering vid bygglov, markanvisning, exploateringsavtal, tillsynsärenden m.m.
- o Lösningar för hantering och skötsel av dagvatten behöver beaktas tidigt i stadsplaneringsprocessen. Nya lösningar för dagvattenhantering ska diskuteras fram i samverkan med samtliga berörda aktörer för att säkerställa långsiktigt hållbara och kostnadseffektiva lösningar.
- o Dagvattenutredning ska göras vid detaljplanering och större exploatering som sker utanför detaljplanelagt område. Behov och möjlighet till förbättrad dagvattenhantering med utgångspunkt i utredningen, ska beaktas vid genomförande.
- o Kommunen i samarbete med Hedemora Energi ansvarar för att implementera dagvattenstrategin och för att säkerställa att fortsatt arbete bedrivs i enlighet med gällande strategier och handlingsplan. I detta arbete ingår att kontinuerligt utvärdera dagvattenstrategin och ge förslag på förbättringar. Under varje mandatperiod undersöks att strategin fortfarande är aktuell.

3. Nationell lagstiftning

I Sverige finns ett flertal regelverk som reglerar frågor om dagvattenhantering. De betydande bestämmelserna som finns för dagvatten kommer från Miljöbalken, Plan- och bygglagen, Lag om allmänna vattentjänster, Lag om skydd mot olyckor samt förordning om översvämningsrisker.

3.1 Lagen om allmänna vattentjänster, LAV

Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) är en lag som reglerar kommuners skyldighet respektive rättighet gällande vatten, avlopp och dagvatten. "Bestämmelserna i denna lag syftar till att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ordnas i ett större sammanhang, om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön" enligt Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) 1 §. Utifrån detta ska kommunen:

- Bestämma ett verksamhetsområde där det finns ett behov av dagvattentjänster utifrån människors hälsa och miljön
- Se till att behovet för vattentjänsten snarast tillgodoses med en allmän VA-anläggning så länge behovet finns

Beslut om verksamhetsområde sker i kommunfullmäktige. Beslutet ska baseras på bedömt behov av vattentjänster utifrån människors hälsa och miljö. Kommunens VA-huvudman äger och driftar sedan anläggningen.

Kommunen ska ta hand om dagvatten från fastigheter om det inte är möjligt att på ett naturligt sätt ta hand om vattnet inom den egna fastigheten eller på omkringliggande mark. I ett större sammanhang innebär det att det kommunala ansvaret inte gäller för enstaka fastigheter utan för bebyggelsekoncentrationer.

Den rättsliga gränsen mellan fastighetsägarens enskilda anläggning och VA-huvudmannens allmänna anläggning sker i förbindelsepunkten. Punkten behöver inte vara en rörkoppling utan kan vara mer ospecifik, exempelvis under ett staket.

Fastighetsägaren har rätt att använda den allmänna VA-anläggningen från att förbindelsepunkten har meddelats. Samtidigt som VA-huvudmannen har rätt till att ta ut en avgift. Det är fastighetsägarens ansvar att leda vattnet till förbindelsepunkten.

Länsstyrelsen kan förelägga kommunen att inrätta ett verksamhetsområde, om en bedömning har gjorts att det finns ett behov av vattentjänsten. Det går inte att inrätta verksamhetsområden där det inte är befogat, då det innebär en skyldighet för fastighetsägaren att betala den avgift som faktureras för vattentjänsten.

3.2 Miljöbalken, MB

Miljöbalken ställer krav på vattenkvaliteten och ser till att ansvarsfördelningen bli rätt. "Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö", enligt Miljöbalken (MB), 1 §.

Dagvatten finns rättsligt i två slag, som avloppsvatten och som icke avloppsvatten (vilket också kan vara förorenat). Dagvatten räknas som

avloppsvatten när det "avleds för sådan avvattnings av mark inom detaljplan som inte görs för en viss eller vissa fastigheters räkning" eller "vatten som avleds för avvattnings av en begravningsplats". Denna indelning har ingen betydelse vid tillämpning om bestämmelserna för miljö kvalitetsnormer samt de allmänna hänsynsreglerna.

De allmänna hänsynsreglerna

I kap 2 anges miljöbalkens allmänna hänsynsregler. Dessa gäller vid inrättning av ny dagvattenanläggning och under anläggningens brukningstid.

- Att det kan ske med hänsyn till hushållning med naturresurser
- Att det kan ske utan risk för olägenheter för människors hälsa eller för miljön
- Att man följer miljöbalken i övrigt

Den som ansvarar för en dagvattenanläggning ska ha tillräcklig kunskap om vad det innebär eller kan komma att innebära för miljön, människors hälsa och möjligheterna för hushållning av naturresurser.

Vid en risk för olägenhet kan det innebära att åtgärder behöver vidtas. En olägenhet kan vara risker för miljön, hälsorisker, utsläpp av mikroplaster, växtnäringsämnen eller tungmetaller.

I de tillfällen där miljöbalken tillämpas ska energi och råvaror hushållas. Ur dagvattensynpunkt kan det vara att infiltrera dagvattnet.

Platsen som väljs ska vara lämplig med hänsyn till riskerna för miljön, möjlighet att hushålla med naturresurser och människors hälsa. Exempel på något att ta hänsyn till kan vara närhet till dricksvattentäkt.

Tillstånds- och anmälningsplikt för avloppsanordningar

Utsläpp av dagvatten är en miljöfarlig verksamhet. Ansvaret för tillsyn av de miljöfarliga verksamheterna ligger på kommunala miljönämnderna.

Dagvattenanläggningar anses juridiskt som ett enskilt avlopp. Tillståndsplikten för dessa anläggningar regleras av Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Detta innebär att alla dagvattenanläggningar är anmälningspliktig verksamhet.

3.3 Plan- och bygglagen, PBL

Enligt plan- och bygglagen ska marken vid en byggnation eller planering vara lämpad för den specifika användningen. Omhändertagande av dagvatten är en av faktorerna som är avgörande, vilket främst handlar om översvämningsrisk och hantering av föroreningar från dagvatten.

Prövning av markens lämplighet

Vid översiktsplanering är det viktigt att utreda dagvattenfrågan för att avgöra om den kan komma att bli ett problem vid fortsatt planeringsarbete. Huruvida marken är lämplig för bebyggelse prövas vanligen i detaljplaneskedet. Ligger platsen utanför detaljplanlagt område sker prövningen i bygglovsprocessen.

I detaljplaneprocessen är det kommunen som fattar beslut, och som ska visa att marken är lämplig för bebyggelse.

Bestämmelser i plankartan

I en detaljplan är det plankartan med planbestämmelser som är juridiskt bindande. Det är kommunen som har möjlighet att reglera vad som får/ inte får göras inom planområdet.

Genom planbestämmelser kan kommunen exempelvis reglera markytans beskaffenhet (exempelvis genomsläpplighet och hårdgörningsgrad) och höjdläge. Det går även att minimera skador vid översvämningar genom skyddsåtgärder som att inte tillåta källare.

Bestämmelser som inte får användas är reglering av dagvattenflöden och förbud av olika byggmaterial (Krav på fasadmateriäl kan tillåtas om det sker utifrån gestaltningsskäl).

Exploatören ska utifrån planbestämmelserna veta vad som ska och får göras inom området. För att underlätta ska förutsättningar, beräkningar och andra nödvändiga data beskrivas i planbeskrivningen.

Har kommunen antagit en detaljplan där det finns risk att MKN inte följs eller att hänsynen till översvänningsriskerna inte är tillräckliga har länsstyrelsen skyldighet att upphäva planen.

Vid kommunalt huvudmannaskap på allmän platsmark bör man förutsätta att bestämmelserna följs. En exploatör på kvartersmark är det däremot svårt att tvinga till åtgärder. De planbestämmelser som reglerar hanteringen på kvartersmark kan bara uttryckas med "får" och inte "ska" vilket innebär att byggnadsnämnden saknar möjlighet att förelägga om åtgärder.

3.4 Lag om skydd mot olyckor, LSO

Bestämmelserna finns för att säkerställa skydd mot olyckor mot både miljö, egendom och människors liv och hälsa. Där kan ett kraftigt skyfall räknas som olycka. I lagen regleras skyldigheten hos kommunen att ha kunskap om olyckor som de kan drabbas av samt en beredskap för dessa olyckor.

3.5 Förordning om översvänningsrisker

Förordningen syftar till att minska de negativa följderna av översvämningar för miljö, människors hälsa, ekonomisk verksamhet och kulturarvet. Den anger länsstyrelsens och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) ansvar i planering av översvämning.

Den kommunala planeringen av risk för översvämning sker i samarbete med länsstyrelsen och MSB. För varje vattendistrikt ska MSB göra en preliminär bedömning av riskerna för översvämning. För områden med där det finns eller kan uppstå betydande översvänningsrisker ska MSB ta fram kartor över översvänningshotade områden. Utifrån kartorna ska länsstyrelsen göra riskhanteringsplaner, där det tas fram en plan för hantering av översvänningsrisker.

Utredningarna och planerna är ett viktigt underlag till kommunen i översiktsplaneringen och detaljplaneringen.

3.6 EU:s vattendirektiv och miljökvalitetsnormer

I Sverige infördes vattendirektivet i svensk lagstiftning år 2004 genom:

- Miljöbalken kap. 5.
- Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

Den första juli 2015 avkunnade EU-domstolen en dom i mål C-461/13 som är mera känt som Weserdomen. Domen handlar om hur "försämring av vattenkvalitet" ska tolkas i ramdirektivet för vatten. Det domen innebär är att en verksamhet eller en åtgärd inte får tillåtas om det finns risk för att orsaka en försämring av en ytvattenförekomsts status. När det talas om en "försämring av status" har man i tidigare fall kunnat tolka det som en försämring av en statusklass (exempelvis från god till måttlig). Det innebär att om den biologiska statusen för en vattenförekomst klassades som måttlig så fanns det möjlighet att öka utsläppen av en parameter (så att klassningen för enbart denna sänktes från god till måttlig) så länge som den sammanvägda biologiska statusen inte förändrades. Efter Weserdomen är denna typ av öknings inte längre tillåtna.

Det här betyder i praktiken att det inte längre är tillåtet att godkänna projekt som kan äventyra att en enskild parameter sänks en statusklass, oberoende om den sammanvägda statusen förändras eller inte.

3.7 De svenska miljömålen

Etappmål är delmål inom svenska miljömålssystemet. Etappmålen för dagvatten har som syfte att främja en hållbar hantering av dagvattnet, ta tillvara vattnet som en resurs och minska spridning av föroreningar och näringsämnen.

Naturvårdsverket har upprättat två etappmål:

- Alla kommuner har senast 2023 integrerat en hållbar dagvattenhantering i planläggning av ny bebyggelse eller vid påtagliga ändringar av befintlig bebyggelse.
- De kommuner där det finns risk för betydande påverkan av dagvatten på mark, vatten och den fysiska miljön i befintlig bebyggelse, har senast 2025 genomfört en kartläggning och tagit fram handlingsplaner för en hållbar dagvattenhantering samt påbörjat genomförandet av planerna. (Naturvårdsverket)

4. Funktionskrav, Svenskt Vattens publikation P110

Svenskt Vatten är branschorganisation för VA-organisationerna där såväl Hedemora Energi som Hedemora kommun är medlemmar.

Svenskt Vattens publikation P110 (2016) ger rekommendationer för nya dagvattenanläggningar. Publikationen berör även befintliga områden gällande föroreningar från dagvatten samt översvämningsproblematik.

I syfte att ta hänsyn till framtida klimatförändringar föreslår Svenskt Vatten att nederbördsintensiteten ska ökas med 25 % i beräkningar. Minimikrav på återkomsttider för regn vid dimensionering av nya dagvattensystem redovisas i Tabell 1.

Tabell 1. Minimikrav på återkomsttider för regn vid dimensionering av nya dagvattensystem enligt Svenskt Vattens publikation P110.

Nya duplikatssystem	<u>VA-huvudmannens ansvar</u>		<u>Kommunens ansvar</u>
	Återkomsttid för regn vid fylld ledning	Återkomsttid för trycklinje i marknivå	Återkomsttid för marköversvämning med skador på byggnader
Gles bostadsbebyggelse	2	10	> 100 år
Tät bostadsbebyggelse	5	20	> 100 år
Centrum- och affärsområden	10	30	> 100 år

5. Ansvar för dagvatten

Varje fastighetsägare och verksamhetsutövare har ett ansvar för att hantera det dagvatten som uppkommer på egen fastighet, detta med sådan försiktighet att miljö och omkringliggande fastigheter inte skadas. För avvattnings av allmän platsmark ansvarar huvudmannen precis som en fastighetsägare för sin fastighet. Huvudmannen för allmän platsmark kan vara kommunen, eller exempelvis en vägförening.

Inom verksamhetsområdet för den allmänna dagvattenanläggningen är det sedan kommunen, i egenskap av VA-huvudman, som ansvarar för avledning av dagvattnet både från de anslutna fastigheterna och den allmänna platsmarken.

Fastighetsägare är ansvariga för dagvattenhanteringen på egen fastighet. Inom verksamhetsområde för allmänt VA får fastighetsägare ansluta till det allmänna VA-ledningsnätet enligt de krav som VA-huvudmannen bestämt i sin ABVA (Allmänna Bestämmelser för VA) och ska erlägga avgifter enligt fastställd taxa.

Kommunen är ansvarig för dagvattenhanteringen från vägar, gator och allmänna platser, innan anslutning sker till den allmänna VA-anläggningen.

Den allmänna VA-anläggningen ska tillgodose det behov som finns för bortledning av dagvatten från verksamhetsområdet utifrån det behov som definieras i vattentjänstlagen och den standard som Svenskt Vattens branschpraxis anger. Den ska även rena förorenat dagvatten enligt miljöbalken.

Ansvar vid skyfall

Kommunens juridiska ansvar vid situationer när ledningsnätets kapacitet överskrider, samt kommunens ansvar i rollen som fastighetsägare, beskrivs huvudsakligen i plan- och bygglagen (PBL), Miljöbalken (MB) och Jordabalken (JB). Där framgår det att ny bebyggelse i detaljplan ska lokaliseras till lämplig mark utifrån risken för översvämning. Kommunen har utredningsskyldighet för att klarlägga om marken är lämplig. För att avgöra om marken är lämplig rekommenderar Svenskt Vatten att ny bebyggelse anpassas så att skador på byggnader undviks vid regn med en återkomsttid om minst 100 år (Svenskt Vatten, 2016).

Kommunen kan komma att bli skadeståndsskyldiga mot fastighetsägare om bebyggelse tillåts på olämplig mark, eller om kommunen låter bli att inhämta tillräcklig kunskap. Skadeståndsansvaret preskriberas 10 år efter att planen har antagits.

6. Processer, roller och ansvarsfördelning

Dagvatten rinner mot den lägsta punkten och tar inte hänsyn till fastighetsgränser eller andra ansvarsdelande gränser. Ansvaret för hantering av dagvatten samt ägande och underhåll av dagvattenanläggningar delas därmed mellan flera aktörer. För att dagvattenhanteringen skall fungera på ett tillfredställande sätt krävs ett helhetsgrepp och en tydlig ansvarsfördelning med ett samarbete mellan berörda aktörer.

Dagvattenhantering är en fråga som kan beröra många aktörer i samhället, såsom Hedemora kommun, Hedemora Energi AB, enskilda fastighetsägare, exploitörer samt verksamhetsutövare.

Nedan listas ansvarsfördelning inom kommunen samt mellan kommun och VA-huvudmannen.

Planenheten

Plan arbetar för långsiktig strategisk planering för staden samt ansvarar över dagvattenhanteringen i den fysiska planeringen och att dagvattenstrategin följs.

Planprocessen

- Beakta eventuellt behov av utökat verksamhetsområde.
- Tar hänsyn till dagvatten, stigande vattennivåer och skyfall i översiktsplan och fördjupad översiktsplan.
- Beställer dagvattenutredning och förprojektering för planer.
- Ser till detaljplaner (DP) har en lägsta bebyggelsenivå samt tar fram höjdsättning av mark och byggnader.
- Reserverar vid behov områden för yttlig dagvattenhantering samt lokal rening och fördröjning.
- Bevakar viktiga ytor för fördröjning och avledning både i mindre och större skala.
- Ser till att riktlinjerna i dagvattenstrategin följs.
- Beställer geoteknisk/geohydrologisk utredning för bedömning av infiltrationskapacitet och grundvattennivåer.
- Kunskapsåterföring från tidigare ärenden av samma karaktär.

Projektering och bygglov

- Överlämningsmöte inför genomförande och fortsatt dialog med arbetsgrupp efter behov.

Drift och underhåll

- Under det här skedet har planenheten inget ansvar.

Byggenheten

Byggkontoret granskar bygglov.

Planprocessen

- Deltar i arbetsgrupp för planer.
- Granskar planer enligt Plan- och bygglagen (PBL).
- Kunskapsåterföring från tidigare ärenden av samma karaktär.

Projektering och bygglov

- Samordnar granskning av bygglov.
- Granskar och godkänner bygglov enligt PBL med avseende på höjdsättning, VA, översvämningsrisk och eventuella krav i detaljplan.
- Granskar bygglov med avseende på riktlinjer i dagvattenstregin
- Rådgör fastighetsägare inför val av dagvattenlösningar.
- För vidare tillhandahållen information om dimensionerings- och anslutningskrav från VA till byggare.

Drift och underhåll

- Tillsyn enligt PBL.

Miljöenheten

Miljökontoret utför tillsyn enligt miljöbalken (MB) av miljöfarlig verksamhet och dagvattenanläggningar.

Planprocessen

- Beakta eventuellt behov av utökat verksamhetsområde.
- Deltar i arbetsgrupp för planer. *Fokus på rening och recipient.*
- Tillhandahåller information gällande recipienters känslighet.
- Granskar planer enligt MB och angränsande lagstiftning.
- Granskar ev. dagvattenutredning och förslag på exploatering samt dagvattenhantering enligt MB – t.ex. med avseende på recipient, reningskrav och förekomst av förorenad mark.
- Bedömer behov av rening och risk att miljökvalitetsnormer (MKN) inte följs.
- Kunskapsåterföring från tidigare ärenden av samma karaktär.

Projektering och bygglov

- Granskar dagvattenhantering vid bygglov enligt MB och ställer eventuella reningskrav innan utsläpp till allmänna VA-anläggningen eller recipient
- Hanterar inkommande ansökan om dagvattenanläggning.

Drift och underhåll

- Tillsyn enligt MB.

Samhällsenheten

Samhällsenheten är ansvarig för dagvatten från den allmänna platsmarken innan den tillförs den allmänna VA-anläggningen (då dagvatten avleds direkt från allmän platsmark till recipient är det kommunens ansvar att det sker enligt gällande regelverk) samt från kommunala vägar och gator. När kommunen är väghållare ansvarar enheten för lokalt omhändertagande och avvattnings.

Planprocessen

- Beakta eventuellt behov av utökat verksamhetsområde.
- Deltar i arbetsgrupp för planer. *Fokus på avvattnings och rekreation.*
- Informerar om kända problemområden.
- Tillhandahåller information om vägavvattnings.
- Kunskapsåterföring från tidigare ärenden av samma karaktär.
- Bevarar grönområden.
- Driva frågor kring val av hållbara dagvattenlösningar med god gestaltning.

Projektering och bygglov

- Granskar förslaget med avseende på drift och underhåll.
- Tillhandahåller information om vägavvattnings.
- Deltar vid fastställande av ansvarsfördelning för drift och underhåll av nya dagvattenanläggningar.
- Ansvarig enhet tar fram en drift- och underhållsplan.

Drift och underhåll

- Ansvarar för avvattnings och avledning av väg, parkering samt väg- och drändiken där kommunen är huvudman.
- Ansvarar för vägtrummor där kommunen är väghållare eller markägare, utanför allmän VA-anläggning.
- Kommunen ansvarar för drift och underhåll av dagvattenanordningar fram till huvudledning. Detta gäller på väg, gator, GC-bana och allmän platsmark där kommunen är huvudman.
- Ansvarar för grönytor och gröna delar av öppna dagvattenanläggningar ovan vattennivå.

VA (Hedemora Energi AB)

VA-huvudmannen ansvarar för den allmänna VA-anläggningen. Inom verksamhetsområde för dagvatten har bolaget ansvar att upprätta förbindelsepunkt för dagvatten och därifrån avleda dagvattnet till recipient. Bolaget ansvarar även för att dagvattnet renas och fördröjs om det föreligger ett behov utifrån mottagande recipients känslighet. Tillsammans med kommunen verkar bolaget för att dagvatten omhändertas lokalt och renas före anslutning till den allmänna dagvattenanläggningen.

Planprocessen

- Deltar i arbetsgrupp för planer. *Principlösning för dagvatten.*
- Tillhandahåller information om översiktligt dagvattennät.
- Undersöker befintliga dagvattenförhållanden och praktiska lösningar.
- Ser över om behov/möjlighet finns att lösa kringliggande fastigheters dagvattenhantering i samband med framtagande av DP.

- Bedömer behovet av utjämning av dagvatten från området utifrån information om upp- och nedströms dagvattennät.
- Kapacitet granskar det befintliga allmänna dagvattensystemet.
- Kunskapsåterföring från tidigare ärenden av samma karaktär.

Projektering och bygglov

- Tillhandahåller anvisningar och underlag till projektering.
- Tillhandahåller information om kända problemområden.
- Granskar förslaget med avseende på möjligheter till drift och underhåll.
- Tillhandahåller information om dimensionerings- och anslutningskrav till Bygg.
- Driver fastställande av ansvarsfördelningen för drift och underhåll av nya dagvattenanläggningar i samverkan med Gata och Park.
- Ansvarig enhet tar fram en drift- och underhållsplan.

Drift och underhåll

Vid allmän VA-anläggning:

- Ansvarar för dagvattenledningar och tillhörande anordningar.
- Ansvarar för underjordiska dagvattenanläggningar.
- Ansvarar för öppna dagvattenanläggningar upp till vattennivån (Gata ansvarar dock för väg- och drändiken).
- Ansvarar gemensamt med samhällsenheten, väghållare, dikesföretag och markägare för trummor där den allmänna VA-anläggningen leds. Där trummor nyttjas av fler aktörer än VA huvudmannen.
- Ansvarar gemensamt med samhällsenheten, väghållare, dikesföretag och markägare för diken dit den allmänna VA-anläggningen leds. Där dike nyttjas av fler aktörer än VA huvudmannen.

7. Dagvatten i planprocessen

En dagvattenutredning tas fram i syfte att se om marken inom en plan är lämpligt för den föreslagna markanvändningen utifrån ett dagvattenperspektiv. Dagvattenutredningen skall hjälpa till att visa vad som krävs för att området skall få en tillfredställande dagvattenhantering, både vad gäller rening fördröjning och skyfallshantering.

7.1 Vägledning för planhandläggare

Dagvattenutredningen ska vara en hjälp för planhandläggaren vid utformningen av plankartan, planbestämmelserna och planbeskrivningen. Det är därför viktigt att klargöra vad utredningen förväntas resultera i.

Vid utredningen av dagvatten är det viktigt att utreda dagvattnet utifrån hela avrinningsområdet. Genom att göra detta erhålls en bild av hur planområdet påverkas av/påverkar upp- och nedströms liggande områden.

Att tänka på:

- Fastställ områdesspecifika förutsättningar
- Behöver någon typ av tillstånd sökas eller process startas. Exempelvis ansökan/ anmälan av vattenverksamhet, strandskyddsdispens eller omprövning/ upphävande av markavvattningsföretag? Bra att identifiera tidigt då det kan vara tidskrävande processer.
- Dagvattenhanteringen behöver generellt lösas inom planområdet. Detta för att kunna ha kontroll rörande genomförande och tidplan av föreslagen dagvattenhantering.
- Utredningen och systemlösningen är tillräckligt detaljerad för att säkerställa att det är genomförbart. Exempelvis behöver tillräcklig plats för anläggningar reserveras. Vid reservation av mark behöver även yta för skötsel och drift tas i anspråk.
- Kontinuerlig kontakt med parten som genomför utredningen ger förutsättningar för en bra arbetsprocess som tidigt kan identifiera förändrade förutsättningar och fångar upp eventuella problem.

Planbestämmelser

Vid arbetet med en detaljplan är det grundläggande att reglera den markanvändning som krävs för att möjliggöra föreslagen dagvattenhantering. Detta omfattar normalt att reservera mark som behövs för dagvattenanläggningar och sekundära avrinningsvägar, fastslå marknivåer samt i den mån det är nödvändigt att begränsa bebyggelse eller markytans utformning.

För att säkerställa en god dagvattenhantering finns flera användbara planbestämmelser som kan användas. Vilka som är lämpliga inom olika områden beror på förutsättningarna och vad marken ska användas till. Nedan ges exempel på vad som kan göras med lagenliga planbestämmelser (Boverket, 2015).

Säkra park och naturmark redan i planbestämmelserna

Genom att använda PARK och NATUR i planbestämmelserna kan markanvändning utformas på ett sådant sätt att de kan fungera som översvämningssytor för kraftiga regn. I park- och naturmark kan dessutom olika typer av magasin utformas (ex. genom PARK1 och en egenskapsbestämmelse) om det beslutas att en del vatten ska fördröjas/renas på det sättet.

Var tydlig med egenskaper för allmän platsmark

Om det är tänkt att bygga ett större vegetationsområde kan marken antingen bestämmas som det (eller mer allmänt att en procentuell del av markytan ska agera som infiltrationsområde). Det går även att bestämma var ett dike ska placeras för att avleda vatten från låglänta eller opassande områden, var en våtmark behövs för utjämning eller hur lutningen ska vara (genom plushöjder och lutningspilar).

Specificera användning och egenskaper av kvartersmark

Specificera användningen genom att använda olika tekniska anläggningar (E_1 = dagvatten-/utjämnings-/fördröjningsmagasin, E_2 = mark för infiltration av dagvatten, E_3 = uppsamling av dagvatten, E_4 = dike för dagvatten, E_5 = pumpstation). Se även till att i fall där det behövs begränsa byggandets omfattning och utnyttjandegrad ($e_1 25$) för att säkra att det finns tillräcklig yta för infiltration och grönytor. Vid behov används prick- eller korsprickad mark för att säkra yta inom kvartersmark. Det går att se till att fastigheter tar hand om det vatten som faller på taket genom att bestämma utförandet och att takvatten ska infiltreras på tomten (b_4). Det här är inte att rekommendera utom i fall där det ses absolut nödvändigt. Gällande mark och vegetation på kvartersmarken kan höjdsättning användas effektivt för att skapa sänkta växtbäddar eller svackdiken (+0,0). Utöver höjdsättning kan även ett krav att maximal andel mark som får hårdgöras sättas, alternativt att marken ska utgöras av permeabel beläggning ($n3$).

Skydda mot störningar

Enligt PBL får man föreskriva skydd mot störningar i planbestämmelser och det kan innefatta översvämning eller andra olägenheter som kan kopplas till vatten. Om ett område behöver säkras kan det vara ett väldigt effektivt hjälpmedel att anlägga en vall (m_1) eller ett avskärande dike (m_2).

Administrativa bestämmelser

Det går att sätta administrativa bestämmelser över såväl allmän plats, kvartersmark och vattenområde. För att säkra avvattning från ett område kan exempelvis markreservation göras för allmännyttiga underjordiska ledningar (u_1). Det går även att reservera mark för gemensamhetsanläggningar (g).

Upprätta exploateringsavtal

Exploateringsavtal kan upprättas som säger att kommunen måste godkänna planerad dagvattenhantering innan bygglov ges. Här kan också krav på exempelvis en viss fördröjningsvolym kopplad till särskilda ytor ställas. Ett exploateringsavtal gäller dock endast exploatören och möjliggör därför ingen kontroll över hur de uppförda dagvattenanläggningarna underhålls. Detta medför risk för att deras funktion försämras över tid så att förväntad rening och fördröjning inte uppnås. Exploateringsavtal är dock den enda möjligheten att ställa krav på exploatören att dagvattenhanteringen följer den plan som beskrivits i ovanstående rapport.

7.2 En dagvattenutrednings innehåll

Omfattningen av en dagvattenutredning skiftar efter utredningsbehov och områdets förutsättningar. Nedan följer exempel på punkter som är bra att utreda.

Inledning - syfte och bakgrund samt en uppdragsbeskrivning som visar vad utredningen bör innehålla redovisas. Översiktlig information om vilket område utredningen rör och av vem den utförs.

Riktlinjer för dagvattenhantering – redovisning av lokala och nationella riktlinjer, styrdokument och lagkrav. Exempelvis specifika krav från VA-huvudmannen.

Förutsättningar - Vilka förutsättningar finns för området?

- Områdesbeskrivning (nuvarande och planerad markanvändning, yta, verksamheter)
- Geologiska och geohydrologiska förutsättningar. Tillgänglig information om jordarter, infiltrationsförmåga och grundvattennivåer.
- Befintliga avrinningsområden och flödesvägar. Beskrivning av hur dagvattnet rinner ytledes på marken inom området och hur stort område som bidrar med dagvatten till utredningsområdet.
- Beskrivning av recipient(er) och dess statusklassning samt gällande miljö kvalitetsnormer (MKN) för vattenförekomsten.
- Befintlig dagvattenhantering, beskrivning av diken, ledningsnät, anslutningspunkter och verksamhetsområde för dagvatten.
- Lågpunktskartering och översvämningsrisker
- Information om eventuella markavvattningsföretag.
- Övriga relevanta förutsättningar, beskrivning av fornlämningar, föroreningar och naturskydds-, strandskydds- och vattenskyddsområden.

Beräkningar – kapitel med beräkningar av flöden, föroreningar och fördröjningsbehov

- Indata – Beskrivning av programvarorna som används, markanvändningar före och efter exploatering, avrinningskoefficienter, rinntider och rinnhastigheter.
- Flöden – redovisning av flöden för befintlig och planerad markanvändning. Beräkningar och dimensionering utförs enligt Svenskt vatten P110 med en klimatfaktor på 1,25 för att ta hänsyn till ökande nederbörd.
- Fördröjningsvolym – utifrån flödesberäkningarna och eventuella ställda flödeskrav (kan exempelvis vara från VA-huvudman, tillgänglig kapacitet, policy eller markavvattningsföretag) beräknas en erforderlig fördröjningsvolym som behöver hanteras inom planen.
- Föroreningar – Modellerade halter ($\mu\text{g/l}$) och mängder (kg/år) av föroreningar som vanligen förekommer i dagvatten för nuläge och planerad utformning. Utförs med hjälp av schablonhalter framtagna från provtagningar av olika markanvändningar. Viktigt att ta med sig är att föroreningsinnehållet i dagvattnet skiljer sig mycket beroende på exempelvis materialval, typer av verksamheter och ska ses som ett riktmärke för hur föroreningssituationen ser ut snarare än att gå efter exakta värden.

Föreslagen dagvattenhantering – För att uppnå en hållbar dagvattenhantering samt uppnå eventuella satta krav (rening och fördröjning) föreslås en systemlösning för hantering av dagvattnet inom planen. Här lyfts olika principlösningar fram med resonemang kring fördröjningsvolym, höjdsättning och utformning som passar utredningsområdets förutsättningar. Beskrivningen kompletteras med en bild/ skiss som redovisar dagvattensystemet, placering av anläggningarna samt flödesvägar och riktning.

Avsnittet kan också innehålla information om olika anläggningar, vad som kan vara bra att tänka på, hur de föreslagna anläggningarna fungerar och hur de anläggs, sköts och driftas.

Bedömning av påverkan för möjlighet att uppnå MKN – i avsnittet redovisas de föreslagna anläggningarnas förväntade reningseffekt och vad de totala föroreningsutsläppen anats vara efter rening av dagvattnet. Utifrån det görs en bedömning av om planen kan komma att påverka möjligheten att uppnå satta miljö kvalitetsnormer. Exploateringen får inte leda till att enskilda kvalitetsfaktorer riskerar att försämrats (även om den totala statusen inte försämrats).

Konsekvenser vid skyfall – beskriver hur området påverkas i samband med extrem nederbörd/ skyfall. Vid dessa händelser är kapaciteten i dagvattensystemen överskriden. Dagvattnet måste vid dessa händelser avrinna ytligt på marken utan att skada bebyggelse. Innefattar ofta viktiga avrinningsstråk (sekundära avrinningsvägar), höjdsättning för att leda vattnet till platser där det inte riskerar att skada byggnader eller andra viktiga tillgångar. Avsnittet bör kompletteras med en skiss/ bild av var dagvattnet vid extremregn föreslås ledas.

Diskussion, slutsats och rekommendation till fortsatt arbete - Här sammanfattas och diskuteras de viktigaste slutsatserna och förutsättningarna för dagvattenhanteringen i området. Förslag på planbestämmelser utifrån områdets förutsättningar ger en hjälp till planhandläggaren att jobba vidare med behoven. Här kan också behov av vidare utredning eller projektering belysas.

8. Exempel på dagvattenanläggningar

I detta avsnitt kommer exempel på anläggningar för dagvattenhantering inom ett planområde. Dagvattenanläggningar väljs utifrån vad anläggningens syfte är, rening och/ eller fördröjning samt utifrån områdets förutsättningar, exempel på styrande faktorer kan vara:

- Geotekniska förutsättningar
- Grundvattennivåer
- Tillgängliga ytor inom området
- Höjdförhållanden inom området

Vid val av anläggningar och utformning är det också viktigt att tänka på anläggningarnas olika underhållsbehov och att det behöver reserveras plats för skötsel och drift.

I Tabell 2 visas en sammanställning av generella renings- och fördröjningsegenskaper samt underhållsbehov och ytbehov för ett antal olika dagvattenanläggningar.

Tabell 2. Sammanställning av renings- och fördröjningsegenskaper samt underhållsbehov och ytbehov för olika dagvattenanläggningar. Tabellen utgår ifrån material utifrån Utformning och dimensionering av anläggningar för rening och flödesutjämning av dagvatten.

Anläggning	Rening			Fördröjning			Underhållsbehov	Ytbehov
	Fastläggning grövre partiklar	Avskiljning och fastläggning av finare sediment	Rening lösta föroreningar	Låga flöden	Dim. flöden enligt P110	Extrema flöden		
Damm	++	++	-	++	+	-	L	#
Våtmark	++	++	++	++	+	-	L	#
Dike	+	+ (vid utformning för rening) - (vanligt gräsdike)	-	+	+	+	L	*
Översilningsyta	+	+	-	+	-	-	L	*
Växtbäddar	+	++	++	++	+	-	H	**
Skelettjord	++	+	+	++	-	-	H	**
Sedimentationsmagasin	++	-	-	++	+	-	M	**
Makadammagasin	++	++	-	++	+	-	H	**

- = liten eller ingen potential, += mindre potential, ++= större potential.

Låg (L), Medel (M), Hög (H)

*/** = litet ytbehov (stor/större potential), # = stort ytbehov (liten potential)

8.1 Dammar och våtmarker

Dagvattendammar används både till rening och fördröjning av dagvatten samt kan utformas för att bidra med estetiken och en ökad biologisk mångfald i ett område. De kan utformas både som våta och som torra, där de dammarna med permanent vattenyta generellt har en bättre reningsförmåga.

Utformningen av dammen samt uppehållstiden är viktiga faktorer i vilken reningseffekt dammen kan erhålla. En minsta yta på 150–250 m² rekommenderas oberoende av hur litet området är. Detta för att kunna erhålla lämpliga släntlutningar, tillräckligt djup samt längd/ bredd-förhållande. En damm rekommenderas ha ett längd/ bredd-förhållande på 2:1 – 4:1 och ett djup på 1–2 m.

Dammar renar främst partikelbundna föroreningar genom sedimentation men även genom växtupptag och kan utformas för att kunna avskilja oljeföroreningar. Utformas dammen med växter ökar generellt reningseffekten.

Skötsel består av klippning av gräs runt dammen, eventuell skötsel av växter, säkerställa funktion i in- och utlopp samt tömning av sediment. Hur ofta dammen behöver tömmas på sediment beror på belastningen av större partiklar (suspenderad substans), hur stor volym som finns tillgänglig för sediment i dammen och dammens förmåga att avskilja sedimentet. Runt dammen behövs utrymme reserveras för att kunna sköta om anläggningen. I Figur 1 visas exempel på olika dammar med permanent vattenyta.

Konstruerade våtmarker anläggs för att fördröja och rena dagvatten. Rening sker genom sedimentation och en kombination av kemiska, fysikaliska och biologiska processer. En våtmark har generellt en bättre reningspotential för näringsämnen än en damm. Våtmarken kan även bidra till andra stora värden så som habitat för växter och djur, estetiska mervärden och rekreatiomsområden.

Figur 1. Exempelbilder på dammar med permanent vattenyta.

8.2 Diken och infiltrationsstråk

Svackdiken avser grunda, öppna avrinningsstråk med flacka slänter. Diken kan vara en del i en grönare landskapsbild och designas på många olika vis. Växtlighet kan både bidra till ökad reningseffekt, erosionsskydd och en mer attraktiv miljö. Svackdikena passar bra i anslutning till gator, vägar eller naturmark och passar bra att kombinera med andra anläggningar.

För att öka fördröjningsmöjligheten i svackdiken kan det dels upp i flera sektioner med tvärgående vallar eller med ett strypt utlopp.

Svackdiken renar främst genom sedimentation av grövre partiklar och sand. Om diken kan göras längre och anläggas med strypt utlopp kan förmågan att avskilja finare partiklar (partikelbundna föroreningar) öka.

Vintertid kan svackdiken användas för lagring av snö. Är inte in- och utlopp täckta av is finns god kapacitet att avleda smältvatten.

Underhållet av svackdiken är relativt enkelt och består av rensning av sediment, renhållning och gräsklippning. I Figur 2 visas exempel på olika svackdiken.

Figur 2. Exempelbilder för svackdike (Foto: WMS).

8.3 Översilningsytor

En översilningsyta är en platt gräsyta där dagvatten leds över. Översilningsytan har en svag lutning så vattnet rinner från toppen av ytan och genom en fördelningsanordning för att sedan ledas över själva översilningsytan. Dagvattnet infiltrerar genom ytan eller samlas upp i ett dike, en damm eller via ledning vid översilningsytans botten. Syftet med översilningsytor är i första hand att avskilja partikelbundna föroreningar och att bryta ned organiska ämnen. Översilningsytan har en viss kapacitet att fördröja flöden som inte är för höga. Översilningsytan anläggs främst i anslutning till hårdgjorda ytor som vägar och parkeringsytor. Den kan även anläggas som en del i lösning till större tillrinningsområden.

En rekommenderad längd av ytan är 5–25 m med en bredd på minst 3 m samt ett anläggningsdjup på 0,5 m. Lutningen på översilningsytan bör vara 2–10 %.

8.4 Torrdammar

Torrdammar är nedsänkta grönytor som kan användas för att fördröja och i viss mån rena höga flöden av dagvatten. Vid höga flöden av dagvatten bildas en tillfällig vattenspegel i torrdammen. Succesivt infiltreras dagvattnet genom markytan, eller alternativt leds bort via dike eller annat strykt utlopp. Rening av dagvattnet sker genom att partikelbundna föroreningar sedimenterar. Finns det möjlighet till infiltration av dagvattnet genom markytan ökar reningsförmågan av eventuella föroreningar. Torrdammar är alltid nedsänkta och hanterar i regel större volymer av dagvatten. De bör även förses med ett utlopp om underliggande mark har en begränsad kapacitet att infiltrera. Minsta anläggningsdjup för en torrdamm är 0,5 m. Anläggningen kräver även en större yta samt regelbundna skötselinsatser. I Figur 3 visas exempelbilder på torrdammar.

Figur 3. Exempelbilder på torrdammar. (Foto:Sweco)

8.5 Växtbäddar (raingardens)

Växtbäddar är planteringsytor som renar och fördröjer dagvatten samt bidrar till en attraktiv gestaltning. Reglerhöjden som ligger mellan växtbäddens överkant och jordytan avgör vilken fördröjningsvolym som kan tillgodoräknas. I växtbäddarna kan träd, gräs och olika växter planteras.

Rening sker när dagvattnet filtreras genom jordlagren samt via upptag av dagvatten från växterna. Växterna i planteringsytan bidrar både till att upprätthålla infiltrationskapaciteten samt att rena dagvattnet. Dagvattnet kan ledas till växtbäddarna genom ytavrinning eller via brunnar. Anläggningsdjupet är minst en meter.

Underhåll sker löpande genom växtskötsel och rensning av ogräs. Rensning och tömning av sediment vid inlopp och breddavlopp alternativt i sedimentfång görs regelbundet. Med tiden minskar genomsläppligheten då föroreningarna ackumuleras i växtbädden. Detta kan åtgärdas genom att det översta lagret byts ut eller luckras upp. I Figur 4 visas exempel på utformning av växtbäddar.

Figur 4. Exempelbilder på växtbäddar.

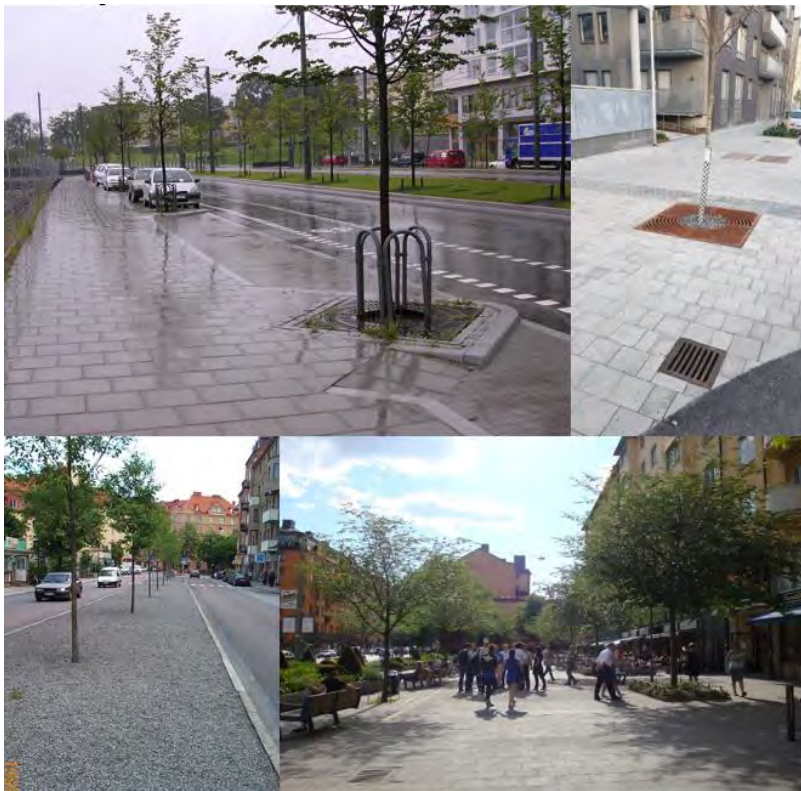
8.6 Träd i skelettjord

För att rena och fördröja dagvatten från vägar och gator kan träd i skelettjordar användas. Skelettjord är ett magasin under markytan med en blandning av makadam och jord och passar bra in i stadsmiljön. I skelettjorden kan träd planteras. Rening sker när vattnet filtreras genom jordlagren, vid upptag av vatten via träden samt sedimentation på botten av skelettjorden. Anläggningen bidrar till att förhöja gatornas estetiska intryck och göra dagvattnet till en del av den urbana gestaltningen.

Genom att leda dagvatten till träd i skelettjordar reduceras också risken för att träden torkar, vilket ofta kan utgöra ett problem för träd som planteras i en hårdgjord miljö.

Med skelettjord är ytan som krävs ovan jord för dagvattenhanteringen liten, vilket är bra ifall det är ont om plats för dagvattenhantering i gatusektionen. Dock behövs plats för trädkronan.

Anläggs skelettjorden under tät beläggning behöver rensning av brunnar ske regelbundet för att inte riskera igensättning. Genom brunnarna sker också syresättningen av skelettjorden. Är föroreningsbelastningen stor kan jorden behöva bytas ut med jämna mellanrum. Intaget av dagvattnet kan ske via en inloppsbrunn alternativt via en luftbrunn som placeras mot kantsten eller lågpunkt i gata. I Figur 5 visas exempel på träd i skelettjordar.

Figur 5. Exempelbilder på träd i skelettjordar.

8.7 Vegetationsklädda tak

Tak med växtlighet kan fånga upp och fördröja det dagvatten som kommer från nederbörd, även spridning av föroreningar från byggnader kan minska.

Växtligheten, jordlager samt takets lutning är det som avgör hur mycket som kan fördröjas i ett vegetationsbeklätt tak. Taken bör ha en låg lutning på max 0-5grader eller helt platta. Vid stora regn där taket inte kan ta hand om allt leds överskottsvattnet via traditionella stuprännor. Vegetationsklädda tak finns i olika utformningar och tjocklekar. Extensiva tak är tunnare, tåligare och kräver mindre skötsel. Ett sådant tak kan bestå av exempelvis sedum eller mossor. Intensiva tak har ett tjockare jordlager som ger en möjlighet att använda fler växtarter så som gräs och perenner, men vid val utav det intensiva taket krävs även mer skötsel och underhåll. Man behöver även ta hänsyn till klimatet samt växter som inte kräver mycket gödsel då det kan bidra till utsläpp av näringsämnen. Förutom att enbart minska mängden av dagvatten med vegetationsklädda tak bidrar dem till bättre luftkvalité och andra ekosystemtjänster. I Figur 6 visas exempelbilder på vegetationsklädda tak.

Figur 6. Exempelbilder på vegetationsklädda tak. (Foto: Sweco)

8.8 Avsättningsmagasin

Ett avsättningsmagasin rekommenderas för att ta hand om dagvatten från mindre förorenade hårdgjorda ytor så som takytor. Anläggningstypen är ett underjordiskt magasin som används för att fördröja och rena dagvatten. Funktionen liknar mest den som en slamavskiljare har då reningseffekten till allra största del utgörs av sedimentation. Magasinet har en tät botten och bidrar inte till grundvattenbildning i någon utsträckning om inte en specialutformning sker. Om magasinet utformas med perforerad botten övergår magasinet till att kallas perkolationsmagasin.

Avsättningsmagasin kan utformas på flera olika sätt, men gemensamt är att de samlar upp och magasinerar dagvatten under jord. De kan platsgutas eller anläggas med prefabricerade (prefab) betong- eller plastkonstruktioner. I det här fallet rekommenderas prefab-konstruktioner i form av rörmagasin eller plastkassetter. Magasinet kan vara ihåligt eller vara fyllt med makadam och matas vanligtvis genom en brunn eller, om magasinet är långt och smalt eller fyllt av makadam, via en dagvattenledning som mynnar i en spridningsledning.

Det rekommenderas att ett sandfång, eller annan typ av intagsfilter, installeras för att minska risken för igensättning vid magasinets inlopp. Tömning av magasinet kan ske på olika sätt, men vanligast är att utforma magasinet med ett strypt utlopp, vilket innebär att de töms kontinuerligt. Ett strypt utlopp är bra då avlastning på ledningsnät ofta är en positiv bieffekt av en ny- eller ombyggnation. Ett magasin som utformas så att det kan tömmas ökar livslängden på anläggningen. I Figur 7 presenteras exempel på ett kasset- och ett rörmagasin.

Figur 7. Exempel på hur avsättningsmagasin kan utformas. Den vänstra bilden är ett kassetmagasin och kommer från Uponor medan den högra föreställer ett rörmagasin och kommer från Meag Va-system.

Då denna typ av magasin är underjordiska tar de ingen eller mycket liten markyta i anspråk och volymen i magasinet kan enkelt utformas efter behov. Utformningen beror på om anläggningen utformas som tom eller fylld med makadam. Reningsförmågan i avsättningsmagasinen uppstår främst genom att suspenderat material och partikelbundna föroreningar sedimenterar. Graden av rening beror på flödesförhållandena i magasinet, men avskilningsförmågan kan i bästa fall ligga på 30 – 65 % för totalhalt av metaller och upp till 50 procent för totalfosfor. Anläggningen renar inga lösta föroreningar.

8.9 Underjordiskt makadammagasin/ Stenkista

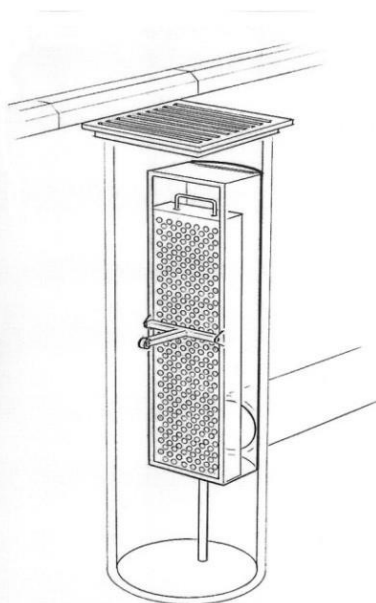
En stenkista är en grop som fylls med stenar (makadam) och som sedan täcks över. Husdränering och stuprör kopplas vanligtvis på magasinet som kopplas till det kommunala dagvattennätet. Det är viktigt att magasinet förses med ett bräddavlopp som ser till att vattnet har möjlighet att brädda när fördröjningsvolymen överskrider dimensionerad volym. Det rekommenderas också att utloppsledningen ligger 10–15 cm ovanför botten för att ytterligare öka sedimentationsmöjligheterna.

Då denna typ av magasin är underjordiska tar de ingen eller mycket liten markyta i anspråk och volymen i magasinet kan enkelt utformas efter behov. Reningsförmågan i magasinen uppstår främst genom att suspenderat material och partikelbundna föroreningar sedimenterar. Graden av rening beror på flödesförhållandena i magasinet, men avskilningsförmågan kan i bästa fall ligga på 30 – 65¹ % för totalhalt av metaller och upp till 50 procent för totalfosfor. Anläggningen renar inga lösta föroreningar.

¹ Avskiljningsgraden varierar med platsspecifika förutsättningar, exempelvis föroreningskoncentration i det inkommande vattnet.

8.10 Brunnsfilter

Brunnsfilter är en reningsinsats som kan monteras direkt i befintliga dagvattenbrunnar. Filtren bidrar till rening nära källan i både befintliga och nya dagvattensystem. Materialet av filter i brunnen är avgörande för vilka föroreningar som kan avskiljas. Reningsförmågan påverkas av flödet genom filtret, de flesta modellerna är försedda med förbiledning så att flödet genom filtret kan hållas på en lagom nivå vid eventuella flödestoppar. Brunnsfilter passar bäst i befintlig och tätbebyggd miljö där belastningen av föroreningar är måttlig till hög, och där det saknas plats och möjligheter för andra dagvattenlösningar. Exempel på platser i befintlig miljö där det kan vara lämpligt att installera brunnsfilter är parkeringsplatser, industriområden och bensinstationer. Vid installering av brunnsfilter krävs fortsatt tillsyn samt filterbyten för att undvika igensättning. I Figur 8 visas exempelbilder på brunnsfilter.

Figur 8. Exempelbilder på brunnsfilter. (Foto: Sweco)

9. Litteraturförteckning

Svenskt Vatten, 2016. P110 Avledning av dag-, drän- och spillvatten – Funktionskrav, hydraulisk dimensionering och utformning av allmänna avloppssystem

Svenskt Vatten Utveckling, 2019. Utformning och dimensionering av anläggningar för rening och flödesutjämning av dagvatten

Svenskt Vatten Utveckling, 2019. Kunskapssammanställning Dagvattenkvalitet

VAguiden. Juridiköversikt- dagvatten. 2023-08-28

Svenska MiljöEmissionsData, SMED, 2018, Belastning och påverkan från dagvatten

Dagvattenstrategi Hedemora

Del 3: Åtgärder

Uppdrag	Dagvattenstrategi Hedemora
Uppdragsnummer	
Kund	Hedemora Energi AB/Hedemora kommun
Upprättad av	Sweco Sverige AB samt Hedemora kommun.
Datum	2026-01-13
Dokumentnummer	1
Dokumentreferens	

Innehållsförteckning

1.	Syfte	5
2.	Användarmanual	6
3.	Åtgärdsförslag	7

Om dagvattenstrategin

Sweco Sverige AB har på uppdrag av Hedemora Kommun tagit fram en dagvattenstrategi.

Detta dokument är dagvattenstrategin för Hedemora kommun och består av tre delar. Dokumenten kommer vara grunden för kommunens dagvattensamarbete och upplägg.

Del 1: Nulägesbeskrivning, beskrivning av dagvattenledningsnätets status, översvämningsproblematik samt föroreningsbelastning. Dagvattenutlopp identifieras och avrinningsområden tas fram. En översiktlig recipientbedömning görs och föroreningsbelastningen från Hedemoras centrum beräknas.

Del 2: Riktlinjer, framtagandet av riktlinjer ska hjälpa kommunen i arbetet med dagvatten och som underlag i kommande planer samt stärka samarbetet inom kommunkoncernen. Riktlinjerna har sin utgångspunkt i målbilden gällande dagvattenhantering i kommunen.

Del 3: Åtgärdsplan, beskrivning av konkreta åtgärder för att avhjälpa problem i dagvattenhanteringen. Målet med åtgärdsplanen är att nå kommunens framtida målbild med dagvattenhanteringen.

På sidan 5 i del 2 finns en ordlista med beskrivningar av olika dagvattenrelaterade begrepp.

1. Syfte

Åtgärdsplanens syfte är att ge förslag på konkreta åtgärder som bidrar till att uppnå de uppsatta målen i dagvattenstrategin:

- 1. Välmående yt- och grundvatten**
Dagvattenhantering ska främja statusen i våra yt- och grundvatten.

- 2. Dagvatten är en resurs för attraktiva inslag**
Dagvatten ska användas som en resurs för att skapa attraktiva inslag i den bebyggda miljön.

- 3. Dagvattenhanteringen skapar ekologiska värden**
Öppna dagvattensystem bidrar till mångfald och ekosystemtjänster.

- 4. Dagvatten hanteras nära källan**
Dagvatten som hanteras nära källan bevarar vattenbalansen och bidrar till minskad risk att föroreningar ska spridas.

- 5. Säker avledning av dagvatten**
Noggrann planering och höjdsättning av mark ska minimera risken för skador på byggnader och anläggningar.

- 6. God samverkan och ansvarsfördelning**
Mellan stadens förvaltningar, bolag, exploatörer och fastighetsägare.

2. Användarmanual

I kapitel 2 presenteras åtgärder i tabellform med följande rubriker:

Mål – Vilka mål bidrar åtgärden till att uppnå?

Åtgärd – Vilken åtgärd föreslås?

Ansvar – Vilken del av kommunkoncernen ansvarar för att genomföra åtgärden? Hur sköts drift och uppföljning?

Tidplan – Preliminär tidplan för när åtgärden ska vara genomförd. Vissa åtgärder är av typen löpande och ges ingen tidsgräns.

Kommentar – Varför är åtgärden viktig, hur hjälper den kommunkoncernen att nå målet, etcetera?

Kostnad – Vilken kostnad kan åtgärd innebära?

Effekt – Vilken effekt förväntas åtgärden ha i arbetet med att uppnå uppsatt mål? Effekten värderas som *Låg*, *Medel* eller *Hög*.

Resursbehov – Hur stort bedöms resursbehov vara för att genomföra åtgärden? Avser såväl personella som ekonomiska resurser. Resursbehovet värderas som *Låg*, *Medel* eller *Hög*.

Prioritet – Här vägs bedömda effekter och resursbehov samman. Åtgärderna tilldelas en prioritet på skalan 1 till 3, där 1 är högst prioritet och 3 lägst. Principen är kostnadseffektivitet, vilket här innebär att en åtgärd som bedöms ha hög effekt och lågt resursbehov ges prioritet 1, medan en åtgärd som har låg effekt och högt resursbehov får prioritet 3.

När beslut fattas om vilka åtgärder som ska genomföras bör det belysas hur kostnader ska fördelas och det bör beaktas om åtgärden innebär både en investeringskostnad och löpande kostnader för drift och underhåll.

3. Åtgärdsförslag

Mål	Åtgärd	Ansvar	Tidplan	Kommentar	Kostnad	Effekt	Resurs behov	Prioritet
1	1. Ta fram rutiner för tillsyn av verksamhetsutövers dagvattenhantering tex jordbruksverksamhet, industriverksamhet osv.	Miljöenheten	2026	En betydande andel av föroreningsbelastningen i dagvattnet från tätorter i kommunen bedöms komma från verksamheter. Åtgärder för att minska utsläpp via dagvatten från dessa är därför ett steg i ett förbättra situationen för recipienterna. Högre prioritet allt eftersom antalet dagvattenanläggningar ökar.	Löpande uppdatering för tillsynsrutiner. Tidskrävande, kan ej prissättas.	Medel	Låg	1
1	2. Kommunkoncernen ska genomföra en inventering av föroreningsutsläpp via dagvatten från alla miljöfarliga verksamheter.	Miljöenheten	Löpande vid tillsyn	En möjlig utgångspunkt är årliga miljörapporter.	Personal- och handläggartider.	Medel	Medel	2
1	3. Verksamhetsutövare ska redovisa vad de potentiellt riskerar att släppa ut i dagvattennätet.	Miljöenheten	Löpande vid tillsyn	Det bör framgå ur verksamhetens tillstånd eller anmälan.	Handläggartid	Medel	Låg	2
1	4. Hänsyn ska tas till föroreningsutsläpp vid val av byggnadsmaterial vid kommunkoncernens upphandlingar.	Kommunkoncernen	Löpande	Miljömedvetna materialval minskar uppkomsten av föroreningar i dagvattnet.		Medel	Låg	1

Mål	Åtgärd	Ansvar	Tidplan	Kommentar	Kostnad	Effekt	Resurs behov	Prioritet
				Bygglovsenheten kontrollerar att hänsyn tagits.				
1	5. Ta fram handlingsplan för minskning av tillskottsvatten i spillvattensystemet.	Hedemora Energi	2026–2027	Tillskottsvatten leder till bräddningar i reningsverk och ledningsnät som bidrar till ökad föroreningsbelastning till recipienten. Områden med återkommande problem med tillskottsvatten och översvämningsproblematik ska prioriteras. I handlingsplanen ska kostnadsuppskattning ingå.	Handlingsplanen tas fram i egen regi och bedöms ta 60 arbetstimmar, en kostnad på ca 36 000sek	Hög	Medel	1
1	6. Ta fram rutiner för att hantera förorenat släckvatten och utsläpp i samband med olyckor.	Säkerhetschef, Räddningstjänsten	2025-2026	Inom områden med hög känslighet för grundvatten bör rutiner finnas som motverkar användandet och/eller spridningen av PFAS. Framtagande av rutinen ska ske i samråd med Miljö och VA- avdelningen.	Rutinarbeten som ej ingår i arbetsuppgift skall tidsföras för kostnadsbestämmelse vid revidering av dagvattenstrategin del 3.	Hög	Låg	1
1.	7. Fastställa platser för uppställning av tex. fordon som brunnit eller krockat.	Planenheten, trafiksamordnare.	2026	Med fastställda platser minskar risken att föroreningar sprids inom känsliga områden. I samråd med miljöenheten.	Personal- och handläggartid. Utredningskostnader.	Medel	Låg	2

Mål	Åtgärd	Ansvar	Tidplan	Kommentar	Kostnad	Effekt	Resurs behov	Prioritet
					(dvs ingår i arbetsuppgift för planarkitekt.)			
	8. Uppställningsplats för fordon som är rapporterade stulna eller med bilmålvakter etc. Fordon som är intakta.	Projektledare gata	2026	Fordon bör skyddas från brand samt ställas på en plats med oljeavskiljare. Avtal finns med Atracco.	Utökad kostnad om antal bilar överstiger avtal.	Medel	Låg	1
1	9. Kartlägga gator med hög trafikbelastning som avrinner till känsliga recipienter. Utifrån kartläggningen tas en handlingsplan fram med syfte att förbättra dagvattenreningen i befintliga trafikmiljöer.	Trafiksamordnare	Utförs i samband med trafikplan 2025/2026.	Föreningar från trafik står generellt för en betydande del av föroreningsinnehållet i dagvatten. Reningsåtgärder riktade mot högtrafikerade vägar är därmed effektiva för att minska belastningen från dagvatten till recipienterna. Trafikverkets vägar är sannolikt en del av problembilden. Eventuell kravställning och samverkan kräver dialog mellan kommunkoncernen och Trafikverket. Samråd med projektledare gata, landskapsarkitekt och miljöheten.	Handlingsplanen skall ingå i trafikplanen där kostnader för åtgärd skall presenteras.	Medel	Medel	2
1, 6	10. En handlingsplan innehållande en kartläggning av betydande risk för påverkan av dagvatten på	Planenheten	2026	Enligt etappmål om dagvattenhantering i befintlig bebyggelse, se kap 3.7 i del 2. Hedemora energi och	Åtgärder i den fysiska miljön skall ingå i klimat-	Hög	Medel	1

Mål	Åtgärd	Ansvar	Tidplan	Kommentar	Kostnad	Effekt	Resurs behov	Prioritet
	mark, vatten och den fysiska miljön i befintlig bebyggelse.			miljöavdelningen kan samrådas i arbetet. Finns en lågpunktkartering som påvisar utsatta områden.	anpassningsplanen.			
1, 5	11. Vägsalt nära vattenskyddsområden.	Projektledare gata		Användning av salt för halk- och dammbekämpning ska ske restriktivt. Exempelvis Gussarvsgatan. För kännedom. Tas med i ÖP.	Kostnadsbefriad	Hög	Medel	2
1, 4, 5	12. Utredning och handlingsplan för åtgärder för rening och fördröjning på och längs befintligt nät.	Näringsliv- och samhällsutveckling	Från 2026	Enligt åtgärd 9. I handlingsplanen ska kostnadsuppskattning ingå. Samråda med Hedemora energi	HEAB: Tjänstemannatid uppskattad till 10 timmar en kostnad på ca 6 000sek	Medel	Medel	2
1, 5	13. Åtgärder på dagvattennätet och dagvattenavrinning från Hedemora Norra	Hedemora Energi	2025-2029	Åtgärder i enlighet med utredningar i området.	Del 1 Tvikstavägen- 3,6 miljoner Hedemora Norra Etapp 1 – 1,5 miljoner	Hög	Hög	2

Mål	Åtgärd	Ansvar	Tidplan	Kommentar	Kostnad	Effekt	Resurs behov	Prioritet
					Övriga insatser kommande 8 år – 15 miljoner			
1, 6	14. Inventering av tidigare utredningar av dagvatten och recipienter.	Planenheten, näringsliv- och samhällsutveckling, Hedemora Energi	Löpande, se kommentar	Samlas på ett ställe som underlag till fortsatt arbete med utredning, detaljplaner etc. Lämplig syssla för praktikanter, sommjobbare etc.	HEAB: Tjänstemannatid uppskattad till 5 timmar en kostnad på ca 3 000sek Personal- och hanläggartid	Låg	Låg	3
2, 3, 6	15. Dagvatten inventeras var det kan avledas och behandlas ytligt för att berika den bebyggda miljön.	Planenheten, näringsliv- och samhällsutveckling	Inom ramen för ÖP. Kan också bli aktuellt pga. åtgärd 9.	Rekreation och ekologiska mervärden förutsätter en öppen och grön dagvattenhantering. Delvis genomfört i dagvattenstrategi del 1 och 2.		Medel	Låg	1
2, 3	16. När nya dagvattenanläggningar planeras väljs om lämpligt öppna gröna lösningar med utformning som tillför estetiska och ekologiska värden.	Kommunkoncernen	Löpande	Se kommentar ovan. Flera faktorer avgör när det är möjligt och lämpligt att planera för estetiska och ekologiska mervärden. Exempelvis kan utformning för rekreation styras av närheten till bostadsbebyggelse.		Hög	Medel	2

Mål	Åtgärd	Ansvar	Tidplan	Kommentar	Kostnad	Effekt	Resurs behov	Prioritet
4	17. Vid nybyggnation och större ombyggnation på kommunkoncernens egna fastigheter fördröjs och renas dagvattnet i möjligaste mån inom fastigheten.	Kommunkoncernen	Löpande	Kommunkoncernen har rådighet över dagvattenhanteringen inne på sina egna fastigheter och kan föregå med gott exempel gentemot andra fastighetsägare.		Medel	Medel	2
5	18. Dagvatten inkluderas i förnyelse- och utbyggnadsplanering för VA.	Hedemora Energi	När VO och taxa är inrättat	Förutsätter en dagvattentaxa.		Medel	Låg	2
1, 5, 6	19. Verksamhetsområde för dagvatten inrättas.	Planenheten, Hedemora energi	2025-2026	Ett verksamhetsområde är en förutsättning för att införa en dagvattentaxa samt bygga ut dagvattennätet i kommunen. Miljöenheten är behjälpliga i framtagande av verksamhetsområde.	HEAB: Tjänstemannatid uppskattad till 100 timmar, en kostnad på 60 000kr	Medel	Medel	2
5, 6	20. Kontroll av dagvattenhantering utanför verksamhetsområden.	Miljöenheten	Löpande	I detaljplaneområden utanför verksamhetsområde för dagvatten regleras inte ansvarsförhållandena genom reglerna i lag om allmänna vattentjänster. I stället är det miljöbalkens regler som anger vem som ansvarar för att ta hand om dagvattnet. Enligt miljöbalken är dagvatten inom detaljplanlagt område avloppsvatten. Hantering av avloppsvatten är miljöfarlig verksamhet och lagen ställer därmed		Medel	Medel	2

Mål	Åtgärd	Ansvar	Tidplan	Kommentar	Kostnad	Effekt	Resurs behov	Prioritet
				särskilda krav på den som är verksamhetsutövare och den som har tillsyn över verksamheten.				
1, 5, 6	21. Dagvattentaxa tas fram och införs.	Näringsliv- och samhällsutveckling, Hedemora energi.	2025-2026	En dagvattentaxa är en förutsättning för att finansiera reinvesteringsprojekt och nya projekt kopplade till den allmänna dagvattenanläggningen.	HEAB: Tjänstemannatid uppskattad till 106 timmar en kostnad på ca 64 000sek Ev. konsultkostnad uppskattad till ca 40 000 sek	Medel	Medel	2
5	22. Skyfallskartering tas fram.	Planenheten	I samband med ÖP eller klimatplan	Viktigt kunskapsunderlag som bör visa på risker och behov av åtgärder i den fysiska miljön.	Upphandlings- handläggning, konsult -och produktkostnad.	Medel	Medel	1
1, 5	23. Översiktlig utredning Sveaparken: dagvatten- och skyfallshantering	Näringsliv- och samhällsutveckling	I samband med ÖP eller klimatplan	Sveaparken har identifierats som en möjlig plats för en dagvattenanläggning. Den utgör en lågpunkt som tidigare har översvämmats. <i>Projektera åtgärd, inte pumpa upp vattnet till dagvattennätet.</i>		Medel	Medel	2

Mål	Åtgärd	Ansvar	Tidplan	Kommentar	Kostnad	Effekt	Resurs behov	Prioritet
5	24. Utredning av: Viadukten	Näringsliv- och samhällsutveckling	2025-	Utredning och åtgärdsförslag behöver tas fram. Framkomlighet för räddningstjänst vid skyfallssituationer bör beaktas.	Handläggarkostnad samt mötestid med Trafikverket.	Medel	Medel	1
1, 2, 3, 4, 5, 6	25. Dagvattenfrågan utreds i alla planer.	Planenheten	Löpande	En hållbar dagvattenhantering förutsätter planering i tidigt skede av stadsbyggnadsprocessen. Att dagvattenutredning tas fram verkar i det syftet.	Dagvatten-utredning från konsult.	Hög	Medel	1
6	26. Befintliga diken och anläggningar (ex. trummor rännstensbrunnar, oljeavskiljare, fördröjningsmagasin) inventeras utifrån ansvar för drift/underhåll och kostnader. Behov av skötselplaner identifieras.	Samhällsutveckling Chefen fördelar	Påbörjas 2026	En tydlig ansvarsfördelning inom kommunkoncernen ger goda förutsättningar för samverkan med Hedemora Energi samt miljöenheten.	HEAB: Tjänstemannatid uppskattad till 10 timmar en kostnad på ca 6 000sek	Medel	Låg	1
1, 5, 6	27. Skötselplaner tas fram för befintliga anläggningar där behov finns och för nya anläggningar.	Näringsliv- och samhällsutveckling, Hedemora Energi	2026, Löpande	En skötselplan främjar att syftet med en anläggning upprätthålls över tid. I skötselplanen ska kostnader framgå.	HEAB: Tjänstemannatid uppskattad till 10 timmar en kostnad på ca 6 000sek Personalkostnader	Medel	Medel	2

Mål	Åtgärd	Ansvar	Tidplan	Kommentar	Kostnad	Effekt	Resurs behov	Prioritet
6	28. Berörda tjänstemän och politiker ska återkommande informeras om dagvattenfrågor.	Näringsliv- och samhällutveckling	Löpande	Politiska beslut påverkar manöverutrymmet för att genomföra åtgärder för att förbättra dagvattenhanteringen. Information om dagvattenfrågan ökar möjligheten att den prioriteras.	Personal/handläggartid.	Medel	Låg	1
6	29. Ta fram en checklista för vad dagvattenutredningar ska behandla.	Planenheten	2026	Checklistor bidrar till strukturer och kvalitetssäkring i arbetet med dagvattenfrågor.	Ingår i arbetet för planarkitekt.	Medel	Låg	1
6	30. Ta fram en checklista för dagvatten i bygglovsskedet.	Bygglovsenheten	2026	Se kommentar ovan. Tillägg i befintlig checklista.	Kostnad utgår eller viss handläggartid.	Medel	Låg	1
1, 4, 6	31. Ett informations- och utbildningsmaterial om dagvattenhantering riktat mot fastighetsägare och verksamhetsutövare tas fram.	Hedemora Energi	Genomfört	Material riktat mot småhusägare finns framtaget. Informationskampanjer bedrivs löpande mot riktade områden, ej mot hela kommunen. Informationen kan ha effekten att öka det lokala omhändertagandet av dagvatten och därmed minska uppkomsten och spridningen av flöden och föroreningar.		Medel	Låg	1

Från: Anna Frisk
Skickat: den 4 februari 2026 16:30
Till: Kommunstyrelsen
Kopia: Jessika Torneport; Christian Fredin
Ämne: VB: Två ärenden till beredning för kssu 16/2
Bifogade filer: Tjänsteutlåtande antagande klimatanpassningsplan.docx; Klimatanpassningsplan Hedemora kommun.pdf; Tjänsteutlåtande antagande av reviderad vattentjänstplan.docx; Bilaga 1 Verksamhetsområden karta.pdf; Bilaga 2 Fastighetsbeteckning.pdf

Till KF.
Med vänlig hälsning/Best regards

ANNA FRISK
Kommundirektör
Hedemora kommun
Telefon: 0225-340 00

**HEDEMORA
KOMMUN**

www.hedemora.se | www.facebook.com/hedemorakommun

Hökargatan 6, 776 30 Hedemora | Telefon: 0225-340 00

Information om hur Hedemora kommun behandlar dina personuppgifter och hur du tar tillvara på dina rättigheter enligt Dataskyddsförordningen (GDPR – General Data Protection Regulation) finns på Hedemora kommuns hemsida www.hedemora.se. Du kan också kontakta kommunens servicecenter tel. 0225-340 00.

Från: Jessika Torneport <jessika.torneport@hedemora.se>
Skickat: Måndag, 26 januari 2026 10:37
Till: Anna Frisk <anna.frisk@hedemora.se>
Kopia: Christian Fredin <christian.fredin@hedemora.se>
Ämne: Två ärenden till beredning för kssu 16/2

Hej,

Två ärenden till beredning för kssu 16 februari. Antagande för klimatanpassningsplan och antagande vattentjänstplan med verksamhetsområden dagvatten.

Med vänlig hälsning

Jessika Torneport
Klimat- och miljöstrateg
Kommunstyrelseförvaltningen
Telefon: 0225-340 00

Kommunstyrelsens strategiutskott

Antagande – reviderad vattentjänstplan Hedemora kommun

Sammanfattning

Lagen om allmänna vattentjänster, LAV, reglerar kommunens ansvar för att inrätta ett verksamhetsområde för vatten och avlopp. Verksamhetsområde för dagvatten kan inrättas särskilt. Huvudmannen, den som äger och ansvarar för den allmänna Va-anläggning, är skyldig att ta hand om dagvattnet inom verksamhetsområdet.

För att kunna arbeta proaktivt och målinriktat vill Hedemora kommun och Hedemora Energi tydliggöra ansvarsfördelningen och samtidigt förbättra för kommuninvånarna.

Ärendebeskrivning

Ett verksamhetsområde för dagvatten är ett område där kommunen ansvarar för att hantera bortledning av dagvatten, det vill säga regn- och smältvatten som rinner av från tak, vägar, parkeringsplatser och andra hårda ytor.

Som kommunens huvudman för VA faller uppgiften på Hedemora Energi. Enligt 6 § i lagen om allmänna vattentjänster (LAV) är kommunen skyldig att inrätta ett verksamhetsområde om det behövs för att skydda människors hälsa eller miljön.

För verksamhetsområde för dagvatten har Hedemora kommun valt att revidera den gällande vattentjänstplan som antogs 2023-12-12.

Ett förslag till reviderad vattentjänstplan med bilagor var under perioden 15 dec 2025 – 19 januari 2026 på samråd. Ett yttrande inkom och det var från Länsstyrelsen Dalarna. De hade inget att erinra planhandlingarna.

Beslutsunderlag

Vattentjänstplan Hedemora kommun samt bilagor

Gällande Vattentjänstplan för Hedemora kommun antagen 2023

Dagvattenstrategi

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta den reviderade Vattentjänstplanen för Hedemora kommun.

Utdrag till

Hedemora energi AB

Klimat- och miljöstrateg

Jessika Torneport

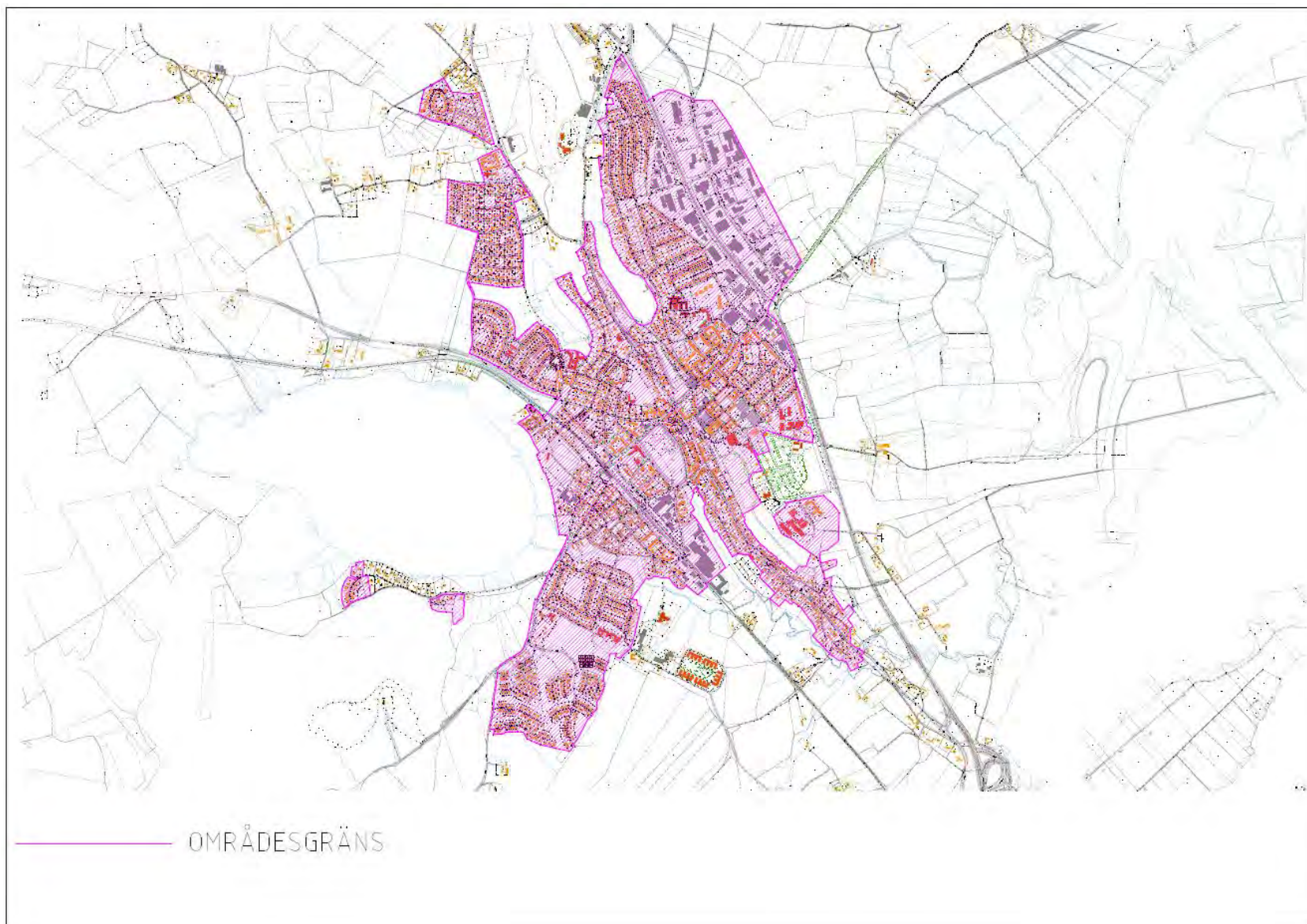
Klimat- och miljöstrateg

Bilaga 1 Verksamhetsområde för Dagvatten

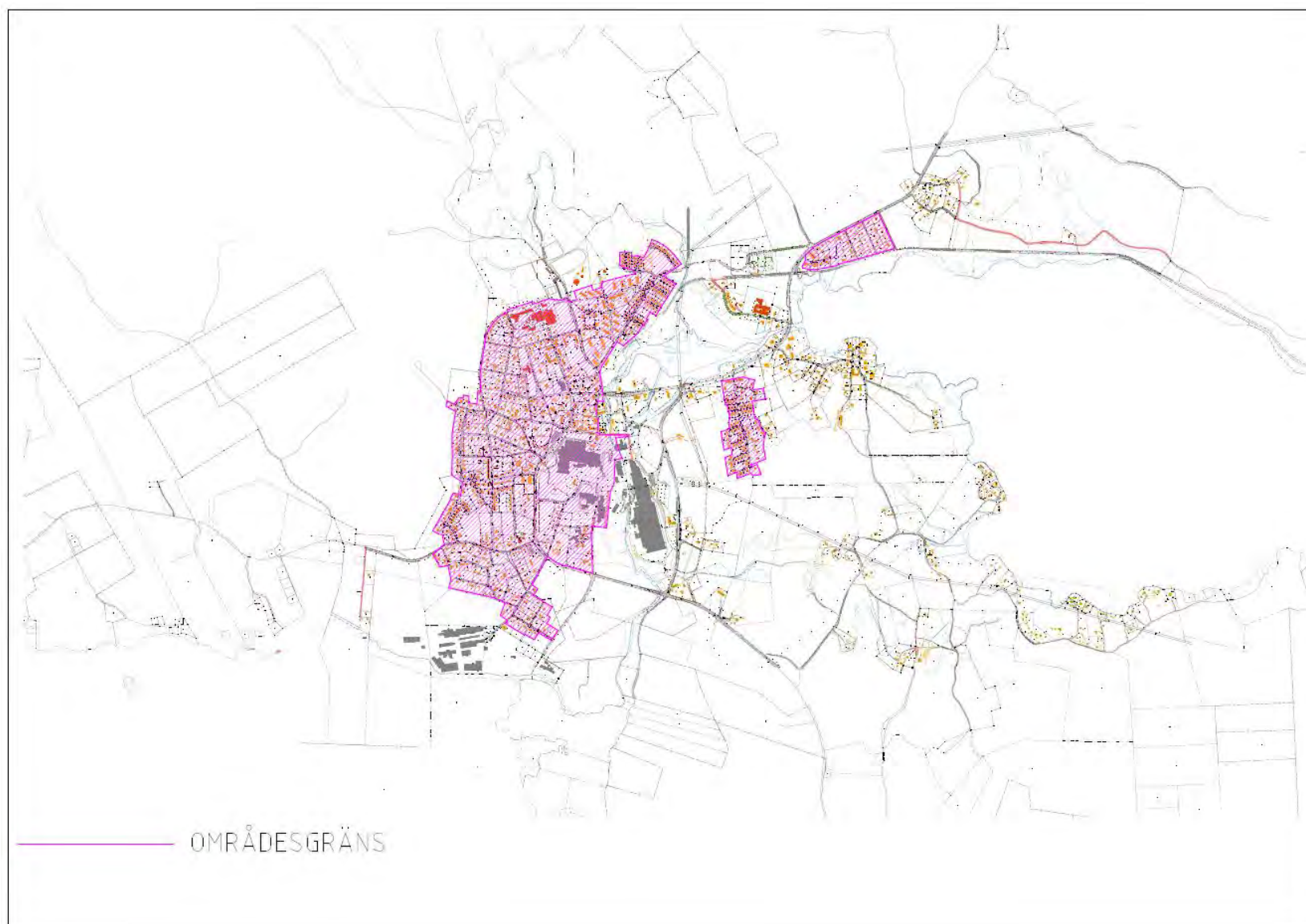
Verksamhetsområde Garpenberg

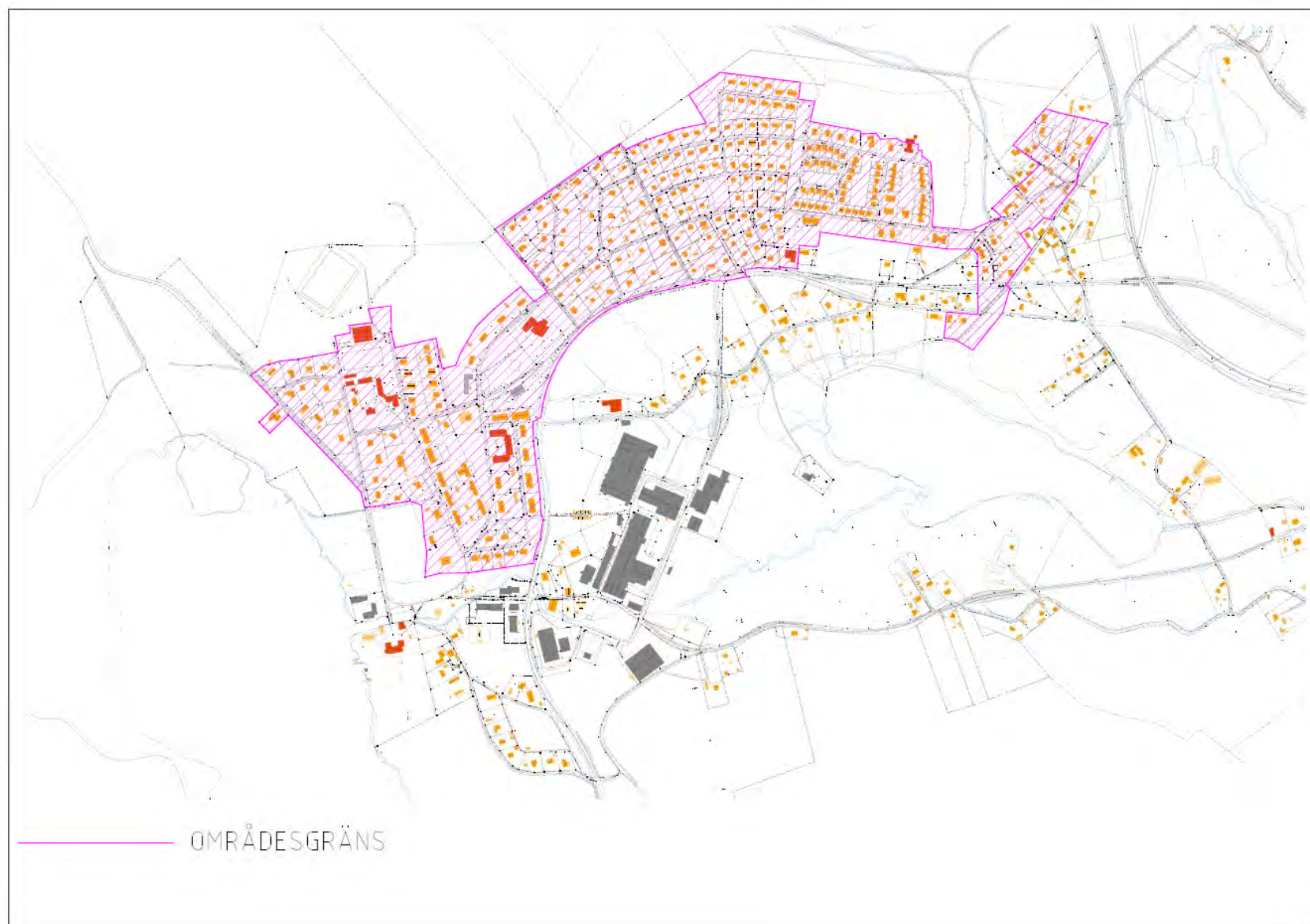
Verksamhetsområde Garpenberg gård

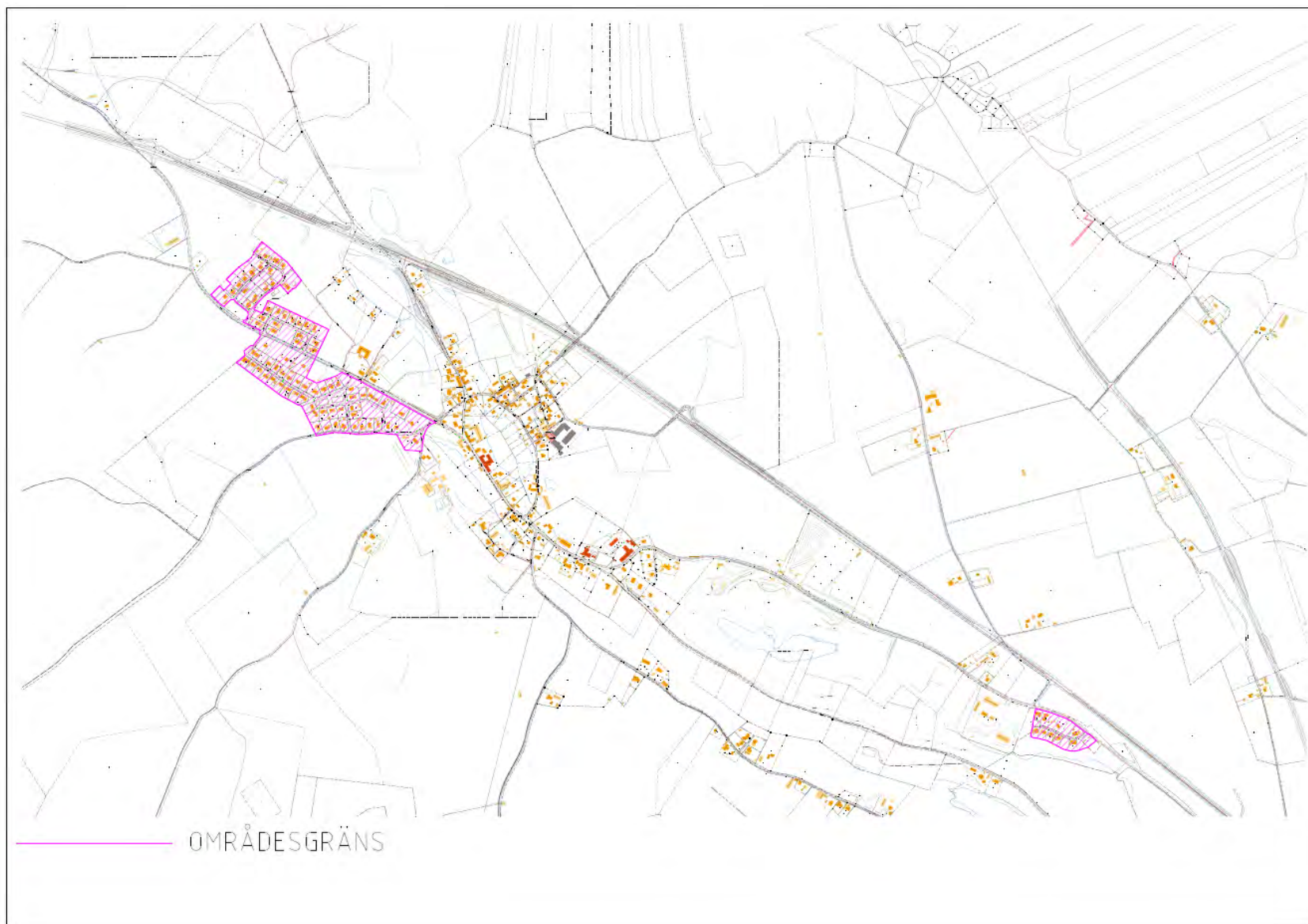
Verksamhetsområde Hedemora

Verksamhetsområde Långshyttan

Verksamhetsområde Vikmanshyttan

Verksamhetsområde Västerby

Bilaga 2

Fastighetsbeteckning

ABBORREN 1

ABBORREN 10

ABBORREN 11

ABBORREN 12

ABBORREN 8

ABBORREN 9

AKLEJAN 10

AKLEJAN 11

AKLEJAN 12

AKLEJAN 13

AKLEJAN 2

AKLEJAN 5

AKLEJAN 6

AKLEJAN 8

AKLEJAN 9

APELSINEN 1

APELSINEN 2

APELSINEN 3

APRIKOSEN 1

APRIKOSEN 2

APRIKOSEN 3

ASTERN 1

ASTERN 2

ASTERN 3

ASTERN 4

ASTERN 6

ASTERN 7

ASTERN 8

AXET 10

AXET 11

AXET 12

AXET 2

AXET 3

AXET 4

AXET 5

AXET 6

AXET 7

AXET 8

AXET 9

BACKEN 1

BACKEN 2

BACKEN 3

BACKEN 4

BANANEN 1

BANANEN 2

BANANEN 3

BANANEN 4

BANANEN 5

BANDET 1

BANDET 10

BANDET 11

BANDET 2

BANDET 3

BANDET 4

BANDET 5

BANDET 6

BANDET 7

BANDET 8

BANDET 9

BARNMORSKAN 8

BECKSÖMMAREN 1

BECKSÖMMAREN 2

BECKSÖMMAREN 3

BECKSÖMMAREN 4

BIET 1

BIET 10

BIET 11

BIET 12

BIET 13

BIET 14

BIET 15

BIET 16

BIET 17

BIET 18

BIET 19

BIET 2

BIET 20

BIET 21

BIET 22

BIET 23

BIET 3

BIET 4

BIET 5

BIET 6

BIET 7

BIET 8

BIET 9

BJÖRKEN 10

BJÖRKEN 15

BJÖRKEN 16

BJÖRKEN 18

BJÖRKEN 8

BJÖRKEN 9

BJÖRNBÄRET 1

BJÖRNBÄRET 2

BJÖRNBÄRET 3

BJÖRNEN 1

BLADET 1

BLADET 2

BLADET 3
BLADET 4
BLADET 5
BLADET 6
BLADET 7
BLADET 8
BLOCKET 1
BLOCKET 2
BLOCKET 3
BLOMMAN 1
BLOMMAN 10
BLOMMAN 2
BLOMMAN 3
BLOMMAN 4
BLOMMAN 5
BLOMMAN 6
BLOMMAN 7
BLOMMAN 8
BLOMMAN 9
BLÅBÄRET 1
BLÅBÄRET 2
BLÅBÄRET 3
BLÅBÄRET 4
BLÅBÄRET 5
BLÅBÄRET 6
BLÅBÄRET 7
BLÅBÄRET 8
BLÅVINGEN 1
BLÅVINGEN 10
BLÅVINGEN 11
BLÅVINGEN 12
BLÅVINGEN 13
BLÅVINGEN 14
BLÅVINGEN 15

BLÅVINGEN 16
BLÅVINGEN 17
BLÅVINGEN 18
BLÅVINGEN 19
BLÅVINGEN 2
BLÅVINGEN 20
BLÅVINGEN 3
BLÅVINGEN 4
BLÅVINGEN 5
BLÅVINGEN 6
BLÅVINGEN 7
BLÅVINGEN 8
BLÅVINGEN 9
BODBETJÄNTEN 1
BODBETJÄNTEN 2
BODBETJÄNTEN 3
BODBETJÄNTEN 4
BODBETJÄNTEN 5
BODBETJÄNTEN 6
BODBETJÄNTEN 7
BODBETJÄNTEN 8
BODBETJÄNTEN 9
BOKBINDAREN 1
BOKBINDAREN 10
BOKBINDAREN 11
BOKBINDAREN 12
BOKBINDAREN 2
BOKBINDAREN 3
BOKBINDAREN 4
BOKBINDAREN 5
BOKBINDAREN 6
BOKBINDAREN 7
BOKBINDAREN 8
BOKBINDAREN 9

BOKHÅLLAREN 1

BOKHÅLLAREN 2

BOKHÅLLAREN 3

BOKHÅLLAREN 4

BOKHÅLLAREN 5

BOLLKRYSSET 1

BOMMEN 1

BONDEN 1

BONDEN 10

BONDEN 11

BONDEN 12

BONDEN 2

BONDEN 3

BONDEN 4

BONDEN 5

BONDEN 8

BONDEN 9

BORREN 1

BORREN 10

BORREN 11

BORREN 13

BORREN 14

BORREN 15

BORREN 16

BORREN 3

BORREN 4

BORREN 6

BORREN 9

BRANDMANNEN 1

BRANDMANNEN 10

BRANDMANNEN 11

BRANDMANNEN 12

BRANDMANNEN 13

BRANDMANNEN 2

BRANDMANNEN 3

BRANDMANNEN 4

BRANDMANNEN 5

BRANDMANNEN 6

BRANDMANNEN 7

BRANDMANNEN 8

BRANDMANNEN 9

BRAXEN 6

BRODDEN 1

BRODDEN 2

BRODDEN 3

BRODDEN 4

BRODDEN 5

BRODDEN 6

BRODDEN 7

BRODDEN 8

BROMSEN 1

BROMSEN 10

BROMSEN 11

BROMSEN 12

BROMSEN 13

BROMSEN 14

BROMSEN 15

BROMSEN 16

BROMSEN 17

BROMSEN 18

BROMSEN 2

BROMSEN 3

BROMSEN 4

BROMSEN 5

BROMSEN 6

BROMSEN 7

BROMSEN 8

BROMSEN 9

BRUNNA 7:2

BRUNNSJÖBERGET 1:122

BRYGGAREN 5

BUNTMAKAREN 1

BUNTMAKAREN 2

BUNTMAKAREN 3

BUNTMAKAREN 4

BUNTMAKAREN 5

BUNTMAKAREN 6

BUNTMAKAREN 7

BYGGMÄSTAREN 10

BYGGMÄSTAREN 11

BYGGMÄSTAREN 12

BYGGMÄSTAREN 3

BYGGMÄSTAREN 4

BYGGMÄSTAREN 5

BYGGMÄSTAREN 6

BYGGMÄSTAREN 7

BYGGMÄSTAREN 9

BÅGEN 1

BÅGEN 10

BÅGEN 11

BÅGEN 13

BÅGEN 14

BÅGEN 2

BÅGEN 3

BÅGEN 4

BÄVERN 8

BÄVERN 9

CITRONEN 1

CITRONEN 2

CITRONEN 3

CYKELN 1

CYKELN 2

CYKELN 3

CYKELN 4

CYKELN 5

CYKELN 6

CYKELN 7

DAGLÖNAREN 1

DAGLÖNAREN 2

DAGLÖNAREN 3

DAGLÖNAREN 4

DAGLÖNAREN 5

DAGLÖNAREN 7

DAHLIAN 10

DAHLIAN 11

DAHLIAN 12

DAHLIAN 13

DAHLIAN 14

DAHLIAN 15

DAHLIAN 16

DAHLIAN 17

DAHLIAN 18

DAHLIAN 4

DAHLIAN 9

DALEN 1

DALEN 10

DALEN 2

DALEN 3

DALEN 4

DALEN 5

DALEN 6

DALEN 7

DALEN 8

DALEN 9

DALKARLEN 1

DALKARLEN 2

DALKARLEN 3

DALKARLEN 4

DAMMVAKTAREN 1

DAMMVAKTAREN 2

DAMMVAKTAREN 3

DAMMVAKTAREN 4

DAMMVAKTAREN 5

DAMMVAKTAREN 6

DAMMVAKTAREN 7

DAMMVAKTAREN 8

DANNEMANNEN 1

DANNEMANNEN 10

DANNEMANNEN 2

DANNEMANNEN 3

DANNEMANNEN 4

DANNEMANNEN 5

DANNEMANNEN 6

DANNEMANNEN 7

DANNEMANNEN 9

DANSKEN 1

DANSKEN 10

DANSKEN 11

DANSKEN 12

DANSKEN 2

DANSKEN 3

DANSKEN 4

DANSKEN 5

DANSKEN 6

DANSKEN 7

DANSKEN 8

DANSKEN 9

DIAKONEN 1

DIAKONEN 10

DIAKONEN 11

DIAKONEN 12

DIAKONEN 2

DIAKONEN 3

DIAKONEN 4

DIAKONEN 5

DIAKONEN 6

DIAKONEN 7

DIAKONEN 8

DIAKONEN 9

DIKAREN 1

DIKAREN 2

DIKAREN 3

DIKAREN 4

DIKTAREN 1

DIKTAREN 10

DIKTAREN 11

DIKTAREN 12

DIKTAREN 13

DIKTAREN 14

DIKTAREN 15

DIKTAREN 16

DIKTAREN 17

DIKTAREN 18

DIKTAREN 19

DIKTAREN 2

DIKTAREN 20

DIKTAREN 21

DIKTAREN 22

DIKTAREN 23

DIKTAREN 24

DIKTAREN 25

DIKTAREN 26

DIKTAREN 27

DIKTAREN 3

DIKTAREN 4

DIKTAREN 5

DIKTAREN 6

DIKTAREN 7

DIKTAREN 8

DIKTAREN 9

DOKTORN 1

DOKTORN 10

DOKTORN 2

DOKTORN 3

DOKTORN 4

DOKTORN 5

DOKTORN 6

DOKTORN 7

DOKTORN 8

DOKTORN 9

DOMAREN 1

DOMAREN 2

DOMAREN 3

DOMAREN 4

DOMAREN 5

DOMAREN 6

DOMAREN 7

DOPPINGEN 1

DOPPINGEN 12

DOPPINGEN 13

DOPPINGEN 17

DOPPINGEN 18

DOPPINGEN 19

DOPPINGEN 2

DOPPINGEN 5

DOPPINGEN 6

DOPPINGEN 7

DOPPINGEN 8

DRABANTEN 1

DRABANTEN 2

DRABANTEN 3

DRABANTEN 4

DRABANTEN 5

DRABANTEN 6

DRABANTEN 7

DRAGONEN 10

DRAGONEN 2

DRAGONEN 3

DRAGONEN 4

DRAGONEN 5

DRAGONEN 6

DRAGONEN 7

DRAGONEN 8

DRAGONEN 9

DREJAREN 1

DREJAREN 2

DREJAREN 3

DREJAREN 4

DREJAREN 5

DREVKARLEN 1

DREVKARLEN 10

DREVKARLEN 2

DREVKARLEN 3

DREVKARLEN 4

DREVKARLEN 5

DREVKARLEN 6

DREVKARLEN 7

DREVKARLEN 8

DREVKARLEN 9

DRUVAN 1

DRUVAN 2

DRUVAN 3

DRUVAN 4
DRUVAN 5
DRUVAN 6
DRUVAN 7
DYNEN 1
DYNEN 2
DYNEN 3
DYNEN 4
DYNEN 5
DYNEN 6
DÄLDEN 1
DÄMMAREN 1
DÄMMAREN 2
DÄMMAREN 3
DÄMMAREN 4
DÄMMAREN 6
DÄMMAREN 7
DÄMMAREN 8
EJDERN 1
EKEN 5
EKEN 6
EKEN 7
EKEN 8
EKEN 9
ELVERKET 1
ELVERKET 10
ELVERKET 11
ELVERKET 2
ELVERKET 3
ELVERKET 4
ELVERKET 5
ELVERKET 6
ELVERKET 7
ELVERKET 8

ELVERKET 9

FALKEN 1

FALKEN 2

FALKEN 3

FIKONET 1

FIKONET 2

FIKONET 3

FIKONET 4

FILEN 1

FILEN 2

FILEN 3

FILEN 4

FILEN 5

FINNHYTTAN 11:1

FINNHYTTAN 12:1

FINNHYTTAN 13:1

FINNHYTTAN 2:17

FINNHYTTAN 2:5

FINNHYTTAN 3:3

FINNHYTTAN 3:36

FINNHYTTAN 3:4

FINNHYTTAN 3:40

FINNHYTTAN 3:41

FINNHYTTAN 3:42

FINNHYTTAN 3:43

FINNHYTTAN 3:44

FINNHYTTAN 3:45

FINNHYTTAN 3:48

FINNHYTTAN 3:49

FINNHYTTAN 3:50

FINNHYTTAN 3:51

FINNHYTTAN 3:52

FINNHYTTAN 3:53

FINNHYTTAN 3:54

FINNHYTTAN 3:55
FINNHYTTAN 3:56
FINNHYTTAN 3:57
FINNHYTTAN 3:58
FINNHYTTAN 3:59
FINNHYTTAN 3:60
FINNHYTTAN 3:61
FINNHYTTAN 3:62
FINNHYTTAN 9:2
FINNHYTTAN 9:28
FINNHYTTAN 9:29
FINNHYTTAN 9:30
FINNHYTTAN 9:31
FINNHYTTAN 9:32
FINNHYTTAN 9:33
FINNHYTTAN 9:34
FINNHYTTAN 9:35
FINNHYTTAN 9:36
FINNHYTTAN 9:37
FINNHYTTAN 9:38
FINNHYTTAN 9:39
FINNHYTTAN 9:40
FINNHYTTAN 9:41
FINNHYTTAN 9:42
FINNHYTTAN 9:43
FINNHYTTAN 9:44
FINNHYTTAN 9:45
FINNHYTTAN 9:46
FINNHYTTAN 9:47
FINNHYTTAN 9:48
FINNHYTTAN 9:49
FINNHYTTAN 9:50
FINNHYTTAN 9:51
FINNHYTTAN 9:52

FISKAREN 1
FISKAREN 10
FISKAREN 2
FISKAREN 3
FISKAREN 4
FISKAREN 5
FISKAREN 6
FISKAREN 7
FISKAREN 8
FISKAREN 9
FJÄRILEN 1
FJÄRILEN 10
FJÄRILEN 11
FJÄRILEN 12
FJÄRILEN 13
FJÄRILEN 14
FJÄRILEN 2
FJÄRILEN 3
FJÄRILEN 4
FJÄRILEN 5
FJÄRILEN 6
FJÄRILEN 7
FJÄRILEN 8
FJÄRILEN 9
FORELLEN 6
FORELLEN 7
FRÖET 1
FRÖET 2
FRÖET 3
FÅRAN 1
FÅRAN 2
FÅRAN 3
FÅRAN 4
FÅRAN 5

FÅRAN 6

GALTEN 1

GALTEN 10

GALTEN 11

GALTEN 12

GALTEN 13

GALTEN 14

GALTEN 15

GALTEN 16

GALTEN 19

GALTEN 2

GALTEN 20

GALTEN 21

GALTEN 22

GALTEN 23

GALTEN 24

GALTEN 25

GALTEN 26

GALTEN 27

GALTEN 3

GALTEN 9

GARPENBERGS GÅRD 2:70

GARPENBERGS GÅRD 2:72

GARPENBERGS GÅRD 2:76

GARPENBERGS GÅRD 2:8

GARPENBERGS GÅRD 2:81

GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 1:20

GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 1:21

GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 1:22

GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 1:23

GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 1:24

GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:1

GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:10

GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:11

GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:12
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:13
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:14
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:15
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:16
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:17
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:18
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:19
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:2
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:20
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:21
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:22
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:23
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:24
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:25
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:26
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:27
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:28
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:3
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:4
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:5
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:6
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:7
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:8
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 2:9
GARPENBERGS PRÄSTGÅRD 3:1

GETEN 1

GETEN 11

GETEN 12

GETEN 14

GETEN 7

GETINGEN 1

GETINGEN 10

GETINGEN 2

GETINGEN 3
GETINGEN 4
GETINGEN 5
GETINGEN 6
GETINGEN 7
GETINGEN 8
GETINGEN 9
GLADAN 5
GLADAN 6
GRANEN 14
GRANEN 5
GRODDEN 1
GRODDEN 2
GRODDEN 3
GYNTESBO 1:2
GÄDDAN 1
GÄDDAN 2 GÖKEN 1
GÖKEN 20
GÖKEN 21
HAGEN 1
HAGEN 2
HAGEN 3
HAGEN 4
HAGEN 5
HAGTORNEN 1
HAGTORNEN 2
HAGTORNEN 3
HAGTORNEN 4
HAMMAREN 11
HAMMAREN 12
HAMMAREN 14
HAMMAREN 17
HAMMAREN 18
HAMMAREN 21

HAMMAREN 22

HAMMAREN 6

HARREN 7

HARREN 8

HARVNÄSVREten 1

HARVNÄSVREten 3

HARVNÄSVREten 4

HASSELN 1

HASSELN 2

HASSELN 3

HASSELN 4

HAVREN 10

HAVREN 11

HAVREN 12

HAVREN 2

HAVREN 3

HAVREN 4

HAVREN 5

HAVREN 6

HAVREN 7

HAVREN 8

HAVREN 9

HEDBYVREten 10

HEDBYVREten 11

HEDBYVREten 12

HEDBYVREten 13

HEDBYVREten 14

HEDBYVREten 15

HEDBYVREten 16

HEDBYVREten 17

HEDBYVREten 18

HEDBYVREten 19

HEDBYVREten 20

HEDBYVREten 21

HEDBYVRETEN 22
HEDBYVRETEN 23
HEDBYVRETEN 24
HEDBYVRETEN 27
HEDBYVRETEN 28
HEDBYVRETEN 29
HEDBYVRETEN 31
HEDBYVRETEN 32
HEDBYVRETEN 33
HEDBYVRETEN 34
HEDBYVRETEN 35
HEDBYVRETEN 36
HEDBYVRETEN 37
HEDBYVRETEN 38
HEDBYVRETEN 8
HEDBYVRETEN 9
HEDEMORA 2:2
HEDEMORA 2:37
HEDEMORA 2:68
HEDEMORA 2:68
HEDEMORA 2:83
HEDEMORA 3:11
HEDEMORA 3:12
HEDEMORA 3:27
HEDEMORA 3:29
HEDEMORA 3:32
HEDEMORA 3:33
HEDEMORA 3:34
HEDEMORA 3:49
HEDEMORA 4:45
HEDEMORA 4:50
HEDEMORA 4:53
HEDEMORA 4:8
HEDEMORA 4:8

HEDEMORA 4:8
HEDEMORA 5:11
HEDEMORA 5:14
HEDEMORA 5:17
HEDEMORA 5:23
HEDEMORA 5:23
HEDEMORA 5:3
HEDEMORA 5:5
HEDEMORA 5:67
HEDEMORA 6:1
HEDEMORA 6:1
HEDEMORA 6:1
HEDEMORA 6:1
HEDEMORA 6:1
HEDEMORA 6:1
HEDEMORA 6:1
HEDEMORA 7:1
HEDEMORA 7:2
HEDEMORA PRÄSTGÅRD 1:4
HEDEMORA PRÄSTGÅRD 1:5
HEDEMORA PRÄSTGÅRD 2:1
HEDEMORA PRÄSTGÅRD 3:5
HEDEMORA PRÄSTGÅRD S:1
HEDEMORA S:4
HEDEMORA S:5
HEDEMORA S:6
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:137
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:138
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:140
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:141
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:142
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:143
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:144
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:145
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:146

HEDEMORA-VÄSTERBY 1:147
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:148
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:149
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:150
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:151
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:152
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:153
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:154
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:155
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:156
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:157
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:158
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:159
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:160
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:161
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:162
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:164
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:176
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:176
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:185
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:187
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:19
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:191
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:192
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:193
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:20
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:205
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:206
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:207
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:208
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:209
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:210
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:211
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:212

HEDEMORA-VÄSTERBY 1:213
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:214
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:215
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:216
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:217
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:218
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:219
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:220
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:221
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:224
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:225
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:226
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:227
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:228
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:229
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:230
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:231
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:232
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:233
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:234
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:235
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:236
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:237
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:238
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:248
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:249
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:250
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:251
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:252
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:253
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:254
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:255
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:256
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:257

HEDEMORA-VÄSTERBY 1:258
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:259
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:26
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:260
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:261
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:262
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:263
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:264
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:265
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:266
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:267
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:268
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:286
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:30
HEDEMORA-VÄSTERBY 1:44
HEDEMORA-VÄSTERBY S:7
HIBISKUSEN 1
HIBISKUSEN 2
HIBISKUSEN 3
HIBISKUSEN 4
HIBISKUSEN 5
HIBISKUSEN 6
HIBISKUSEN 7
HIBISKUSEN 8
HJORTEN 1
HJORTEN 10
HJORTEN 2
HJORTEN 4
HJORTEN 5
HJORTRONET 1
HJORTRONET 2
HJORTRONET 3
HOLKEN 1
HOLKEN 10

HOLKEN 2

HOLKEN 3

HOLKEN 4

HOLKEN 5

HOLKEN 6

HOLKEN 7

HOLKEN 8

HOLKEN 9

HUMLAN 1

HUMLAN 2

HUMLAN 3

HUMLAN 4

HUMLAN 5

HUMLAN 6

HUMLAN 7

HUMLAN 8

HUMLAN 9

HUMLET 1

HUMLET 2

HUMLET 3

HUMLET 4

HYACINTEN 1

HYACINTEN 2

HYACINTEN 3

HYACINTEN 4

HYACINTEN 5

HYACINTEN 6

HYVELN 1

HYVELN 2

HÄGERN 2

HÄGERN 3

HÄGGEN 10

HÄGGEN 7

HÄGGEN 8

HÄGGEN 9
HÄLLA 2:2
HÄLLA 2:3
HÄSSJAN 1
HÄSSJAN 2
HÄSSJAN 3
HÄSSJAN 4

HÄSSJAN 5 HÄSTEN 10

HÄSTEN 11
HÄSTEN 15
HÄSTEN 16
HÄSTEN 18

HÄSTEN 19 HÄSTEN 2

HÄSTEN 20
HÄSTEN 21

HÄSTEN 22 HÄSTEN 3

HÄSTEN 4
HÖJDEN 1
HÖJDEN 10

HÖJDEN 11 HÖJDEN 2

HÖJDEN 3
HÖJDEN 4
HÖJDEN 5
HÖJDEN 6
HÖJDEN 7
HÖJDEN 8
HÖJDEN 9
HÖKAREN 1

HÖKAREN 10
HÖKAREN 11
HÖKAREN 12
HÖKAREN 13
HÖKAREN 14
HÖKAREN 15

HÖKAREN 16

HÖKAREN 17

HÖKAREN 18

HÖKAREN 19

HÖKAREN 2

HÖKAREN 3

HÖKAREN 4

HÖKAREN 5

HÖKAREN 6

HÖKAREN 7

HÖKAREN 8

HÖKAREN 9

IDEN 3

IDEN 4

IDEN 7

JORDGUBBEN 1

JORDGUBBEN 2

JORDGUBBEN 3

JORDGUBBEN 4

JÄGAREN 2

JÄGAREN 3

JÄGAREN 6

JÄGAREN 7

JÄGAREN 8

JÄLKARBYN 111:10

JÄLKARBYN 111:11

JÄLKARBYN 111:12

JÄLKARBYN 111:3

JÄLKARBYN 111:4

JÄLKARBYN 111:6

JÄLKARBYN 111:7

JÄLKARBYN 111:8

JÄLKARBYN 111:9

JÄLKARBYN 116:10

JÄLKARBYN 116:11
JÄLKARBYN 116:12
JÄLKARBYN 116:13
JÄLKARBYN 116:14
JÄLKARBYN 116:15
JÄLKARBYN 116:16
JÄLKARBYN 116:17
JÄLKARBYN 116:18
JÄLKARBYN 116:19
JÄLKARBYN 116:2
JÄLKARBYN 116:20
JÄLKARBYN 116:21
JÄLKARBYN 116:22
JÄLKARBYN 116:23
JÄLKARBYN 116:24
JÄLKARBYN 116:25
JÄLKARBYN 116:26
JÄLKARBYN 116:27
JÄLKARBYN 116:28
JÄLKARBYN 116:29
JÄLKARBYN 116:3
JÄLKARBYN 116:30
JÄLKARBYN 116:4
JÄLKARBYN 116:5
JÄLKARBYN 116:6
JÄLKARBYN 116:7
JÄLKARBYN 116:8
JÄLKARBYN 116:9
JÄLKARBYN 120:2
JÄLKARBYN 121:2
JÄLKARBYN 122:1
JÄLKARBYN 123:1
JÄLKARBYN 124:1
JÄLKARBYN 125:1

JÄLKARBYN 128:1
JÄLKARBYN 129:1
JÄLKARBYN 132:10
JÄLKARBYN 132:11
JÄLKARBYN 132:12
JÄLKARBYN 132:13
JÄLKARBYN 132:14
JÄLKARBYN 132:15
JÄLKARBYN 132:16
JÄLKARBYN 132:17
JÄLKARBYN 132:18
JÄLKARBYN 132:2
JÄLKARBYN 132:20
JÄLKARBYN 132:21
JÄLKARBYN 132:22
JÄLKARBYN 132:23
JÄLKARBYN 132:24
JÄLKARBYN 132:25
JÄLKARBYN 132:26
JÄLKARBYN 132:27
JÄLKARBYN 132:28
JÄLKARBYN 132:29
JÄLKARBYN 132:3
JÄLKARBYN 132:30
JÄLKARBYN 132:31
JÄLKARBYN 132:32
JÄLKARBYN 132:33
JÄLKARBYN 132:34
JÄLKARBYN 132:35
JÄLKARBYN 132:36
JÄLKARBYN 132:37
JÄLKARBYN 132:38
JÄLKARBYN 132:39
JÄLKARBYN 132:4

JÄLKARBYN 132:40
JÄLKARBYN 132:41
JÄLKARBYN 132:42
JÄLKARBYN 132:43
JÄLKARBYN 132:44
JÄLKARBYN 132:45
JÄLKARBYN 132:46
JÄLKARBYN 132:47
JÄLKARBYN 132:48
JÄLKARBYN 132:49
JÄLKARBYN 132:5
JÄLKARBYN 132:50
JÄLKARBYN 132:51
JÄLKARBYN 132:52
JÄLKARBYN 132:53
JÄLKARBYN 132:54
JÄLKARBYN 132:55
JÄLKARBYN 132:56
JÄLKARBYN 132:57
JÄLKARBYN 132:58
JÄLKARBYN 132:59
JÄLKARBYN 132:6
JÄLKARBYN 132:60
JÄLKARBYN 132:61
JÄLKARBYN 132:62
JÄLKARBYN 132:63
JÄLKARBYN 132:64
JÄLKARBYN 132:67
JÄLKARBYN 132:68
JÄLKARBYN 132:69
JÄLKARBYN 132:7
JÄLKARBYN 132:70
JÄLKARBYN 132:71
JÄLKARBYN 132:72

JÄLKARBYN 132:72
JÄLKARBYN 132:72
JÄLKARBYN 132:73
JÄLKARBYN 132:74
JÄLKARBYN 132:75
JÄLKARBYN 132:76
JÄLKARBYN 132:77
JÄLKARBYN 132:78
JÄLKARBYN 132:79
JÄLKARBYN 132:8
JÄLKARBYN 132:80
JÄLKARBYN 132:81
JÄLKARBYN 132:82
JÄLKARBYN 132:9
JÄLKARBYN 133:10
JÄLKARBYN 133:11
JÄLKARBYN 133:2
JÄLKARBYN 133:3
JÄLKARBYN 133:4
JÄLKARBYN 133:5
JÄLKARBYN 133:6
JÄLKARBYN 133:7
JÄLKARBYN 133:8
JÄLKARBYN 133:9
JÄLKARBYN 136:1
JÄLKARBYN 138:1
JÄLKARBYN 139:1
JÄLKARBYN 145:1
JÄLKARBYN 145:1
JÄLKARBYN 25:11
JÄLKARBYN 25:12
JÄLKARBYN 25:17
JÄLKARBYN 25:18
JÄLKARBYN 25:19

JÄLKARBYN 25:24
JÄLKARBYN 25:25
JÄLKARBYN 25:26
JÄLKARBYN 25:27
JÄLKARBYN 25:28
JÄLKARBYN 25:29
JÄLKARBYN 25:30
JÄLKARBYN 25:31
JÄLKARBYN 25:32
JÄLKARBYN 25:33
JÄLKARBYN 25:34
JÄLKARBYN 25:35
JÄLKARBYN 25:36
JÄLKARBYN 25:37
JÄLKARBYN 25:38
JÄLKARBYN 25:39
JÄLKARBYN 25:4
JÄLKARBYN 25:40
JÄLKARBYN 25:41
JÄLKARBYN 25:42
JÄLKARBYN 25:43
JÄLKARBYN 25:44
JÄLKARBYN 25:45
JÄLKARBYN 25:46
JÄLKARBYN 25:47
JÄLKARBYN 25:48
JÄLKARBYN 25:49
JÄLKARBYN 25:51
JÄLKARBYN 25:52
JÄLKARBYN 25:53
JÄLKARBYN 25:6
JÄLKARBYN 25:8
JÄLKARBYN 25:9
JÄLKARBYN 51:8

JÄLKARBYN 51:9
JÄLKARBYN 52:10
JÄLKARBYN 52:11
JÄLKARBYN 52:12
JÄLKARBYN 52:13
JÄLKARBYN 52:14
JÄLKARBYN 52:15
JÄLKARBYN 52:16
JÄLKARBYN 52:17
JÄLKARBYN 52:18
JÄLKARBYN 52:19
JÄLKARBYN 52:2
JÄLKARBYN 52:20
JÄLKARBYN 52:21
JÄLKARBYN 52:22
JÄLKARBYN 52:23
JÄLKARBYN 52:24
JÄLKARBYN 52:25
JÄLKARBYN 52:26
JÄLKARBYN 52:27
JÄLKARBYN 52:28
JÄLKARBYN 52:29
JÄLKARBYN 52:30
JÄLKARBYN 52:31
JÄLKARBYN 52:32
JÄLKARBYN 52:33
JÄLKARBYN 52:34
JÄLKARBYN 52:35
JÄLKARBYN 52:36
JÄLKARBYN 52:37
JÄLKARBYN 52:38
JÄLKARBYN 52:39
JÄLKARBYN 52:40
JÄLKARBYN 52:41

JÄLKARBYN 52:42

JÄLKARBYN 52:43

JÄLKARBYN 52:44

JÄLKARBYN 52:6

JÄLKARBYN 52:7

JÄLKARBYN 52:8

JÄLKARBYN 52:9

JÄLKARBYN 53:17

JÄLKARBYN 53:19

JÄLKARBYN 53:23

JÄLKARBYN 53:27

JÄLKARBYN 53:28

JÄLKARBYN 95:1

JÄLKARBYN 96:1

JÄLKARBYN S:1

JÄLKARBYN S:4

JÄRPEN 3

JÄRPEN 4

KALKEN 1

KALKEN 2

KALKEN 3

KALKEN 4

KALKEN 5

KALKEN 6

KAPELLBACKEN 1

KAPELLBACKEN 10

KAPELLBACKEN 11

KAPELLBACKEN 12

KAPELLBACKEN 13

KAPELLBACKEN 14

KAPELLBACKEN 15

KAPELLBACKEN 16

KAPELLBACKEN 17

KAPELLBACKEN 18

KAPELLBACKEN 3
KAPELLBACKEN 5
KAPELLBACKEN 6
KAPELLBACKEN 8
KAPELLBACKEN 9

KARPEN 1

KARPEN 2

KILÅKERN 1

KILÅKERN 2

KILÅKERN 3

KILÅKERN 4

KILÅKERN 5

KILÅKERN 6

KILÅKERN 7

KLASEN 1

KLASEN 2

KLASEN 3

KLASEN 4

KLASEN 5

KLASEN 6

KLASEN 7

KLÖVERN 1

KNOPPEN 1

KNOPPEN 2

KNOPPEN 3

KNOPPEN 4

KNOPPEN 5

KNOPPEN 6

KNÄPPAREN 1

KNÄPPAREN 10

KNÄPPAREN 11

KNÄPPAREN 12

KNÄPPAREN 13

KNÄPPAREN 2

KNÄPPAREN 3

KNÄPPAREN 4

KNÄPPAREN 5

KNÄPPAREN 6

KNÄPPAREN 7

KNÄPPAREN 8

KNÄPPAREN 9

KORGEN 1

KORGEN 2

KORGEN 3

KORGEN 4

KORGEN 5

KORGEN 6

KORNET 1

KORNET 10

KORNET 2

KORNET 3

KORNET 5

KORNET 6

KORNET 7

KORNET 8

KORNET 9

KORPEN 2

KRABBAN 1

KRABBAN 2

KRABBAN 3

KRUSBÄRET 1

KRUSBÄRET 2

KRUSBÄRET 3

KRUSBÄRET 4

KRUSBÄRET 5

KRÄFTAN 1

KRÖNET 1

KRÖNET 10

KRÖNET 11

KRÖNET 12

KRÖNET 13

KRÖNET 14

KRÖNET 16

KRÖNET 20

KRÖNET 21

KRÖNET 22

KRÖNET 23

KRÖNET 24

KRÖNET 26

KRÖNET 27

KRÖNET 28

KRÖNET 29

KRÖNET 3

KRÖNET 30

KRÖNET 31

KRÖNET 5

KRÖNET 6

KRÖNET 7

KRÖNET 9

KULLEN 1

KULLEN 2

KUPPGÅRDEN 1:4

KUPPGÅRDEN 2:2

KUPPGÅRDEN 2:3

KUPPGÅRDEN 2:5

KUPPGÅRDEN 2:6

KUPPGÅRDEN 2:7

KUPPGÅRDEN 2:8

KUPPGÅRDEN 4:1

KUPPGÅRDEN 5:1

KUPPGÅRDEN 6:1

KUPPGÅRDEN 6:10

KUPPGÅRDEN 6:11
KUPPGÅRDEN 6:12
KUPPGÅRDEN 6:13
KUPPGÅRDEN 6:14
KUPPGÅRDEN 6:15
KUPPGÅRDEN 6:16
KUPPGÅRDEN 6:17
KUPPGÅRDEN 6:18
KUPPGÅRDEN 6:2
KUPPGÅRDEN 6:3
KUPPGÅRDEN 6:4
KUPPGÅRDEN 6:5
KUPPGÅRDEN 6:6
KUPPGÅRDEN 6:7
KUPPGÅRDEN 6:8
KUPPGÅRDEN 6:9
KUPPGÅRDEN 8:10
KUPPGÅRDEN 8:11
KUPPGÅRDEN 8:13
KUPPGÅRDEN 8:3
KUPPGÅRDEN 8:5
KUPPGÅRDEN 8:7
KUPPGÅRDEN 8:9

KVASTEN 1

KVASTEN 10

KVASTEN 11

KVASTEN 12

KVASTEN 2

KVASTEN 3

KVASTEN 4

KVASTEN 5

KVASTEN 6

KVASTEN 7

KVASTEN 8

KVASTEN 9

KÅLROTEN 1

KÅLROTEN 2

KÅLROTEN 3

KÅLROTEN 4

KÄRNAN 1

KÄRNAN 2

KÄRNAN 3

KÄRVEN 1

KÄRVEN 10

KÄRVEN 11

KÄRVEN 12

KÄRVEN 13

KÄRVEN 14

KÄRVEN 15

KÄRVEN 16

KÄRVEN 17

KÄRVEN 2

KÄRVEN 3

KÄRVEN 4

KÄRVEN 5

KÄRVEN 6

KÄRVEN 7

KÄRVEN 8

KÄRVEN 9

KÄTTINGEN 1

KÄTTINGEN 4

KÄTTINGEN 5

KÄTTINGEN 6

KÄTTINGEN 7

LAKEN 1

LAKEN 2

LAKEN 3

LAKEN 4

LAKEN 5
LAKEN 6
LAKEN 7
LAKEN 8
LAPPEN 1
LAPPEN 10
LAPPEN 11
LAPPEN 12
LAPPEN 13
LAPPEN 14
LAPPEN 15
LAPPEN 16
LAPPEN 17
LAPPEN 18
LAPPEN 19
LAPPEN 2
LAPPEN 20
LAPPEN 21
LAPPEN 3
LAPPEN 4
LAPPEN 5
LAPPEN 6
LAPPEN 7
LAPPEN 8
LAPPEN 9
LAVEN 1
LAVEN 2
LAVEN 3
LAVEN 4
LAXEN 12
LAXEN 13
LAXEN 14
LIANEN 1
LIANEN 2

LIANEN 3
LIANEN 4
LIANEN 5
LIEN 11
LIEN 2
LINDEN 13
LINDEN 14
LINDEN 16
LINDEN 18
LINDEN 7
LINDEN 8
LINDEN 9
LINET 1
LINET 10
LINET 2
LINET 3
LINET 4
LINET 5
LINET 6
LINET 7
LINET 8
LINET 9
LOMMEN 2
LOMMEN 3
LOMMEN 4
LOMMEN 5
LOMMEN 6
LOTUSEN 1
LOTUSEN 2
LOTUSEN 3
LÅNGHAGEN 10
LÅNGHAGEN 11
LÅNGHAGEN 12
LÅNGHAGEN 2

LÅNGHAGEN 3
LÅNGHAGEN 4
LÅNGHAGEN 5
LÅNGHAGEN 6
LÅNGHAGEN 7
LÅNGHAGEN 8
LÅNGHAGEN 9
LÅNGSBYN 44:32
LÅNGSBYN 44:33
LÅNGSBYN 44:34
LÅNGSBYN 44:35
LÅNGSBYN 44:36
LÅNGSBYN 44:37
LÅNGSBYN 44:38
LÅNGSBYN 44:39
LÅNGSBYN 44:4
LÅNGSBYN 44:40
LÅNGSBYN 44:41
LÅNGSBYN 44:42
LÅNGSBYN 44:43
LÅNGSBYN 44:44
LÅNGSBYN 44:45
LÅNGSBYN 44:46
LÅNGSBYN 44:47
LÅNGSBYN 44:48
LÅNGSBYN 44:49
LÅNGSBYN 44:50
LÅNGSBYN 44:51
LÅNGSBYN 44:52
LÅNGSBYN 44:53
LÅNGSBYN 44:54
LÅNGSBYN 44:55
LÅNGSBYN 44:56
LÅNGSBYN 44:57

LÅNGSBYN 44:58
LÅNGSBYN 44:59
LÅNGSBYN 44:60
LÅNGSBYN 44:61
LÅNGSBYN 44:62
LÅNGSBYN 44:63
LÅNGSBYN 44:64
LÅNGSBYN 44:65
LÅNGSBYN 44:66
LÅNGSBYN 44:67
LÅNGSBYN 44:68
LÅNGSBYN 44:69
LÅNGSBYN 44:70
LÅNGSBYN 44:71
LÅNGSBYN 44:72
LÅNGSBYN 44:73
LÅNGSBYN 5:13
LÅNGSBYN 5:29
LÅNGSBYN 5:30
LÅNGSBYN 5:36
LÅNGSBYN 5:44
LÅNGSBYN 5:45
LÅNGSBYN 5:48
LÅNGSBYN 5:49
LÅNGSBYN 5:50
LÅNGSBYN 5:51
LÅNGSBYN 5:52
LÅNGSBYN 5:7
LÅNGSBYN 60:10
LÅNGSBYN 60:11
LÅNGSBYN 60:12
LÅNGSBYN 60:13
LÅNGSBYN 60:14
LÅNGSBYN 60:15

LÅNGSBYN 60:16
LÅNGSBYN 60:17
LÅNGSBYN 60:18
LÅNGSBYN 60:19
LÅNGSBYN 60:2
LÅNGSBYN 60:20
LÅNGSBYN 60:21
LÅNGSBYN 60:22
LÅNGSBYN 60:23
LÅNGSBYN 60:24
LÅNGSBYN 60:25
LÅNGSBYN 60:26
LÅNGSBYN 60:27
LÅNGSBYN 60:29
LÅNGSBYN 60:3
LÅNGSBYN 60:30
LÅNGSBYN 60:31
LÅNGSBYN 60:32
LÅNGSBYN 60:33
LÅNGSBYN 60:34
LÅNGSBYN 60:35
LÅNGSBYN 60:36
LÅNGSBYN 60:37
LÅNGSBYN 60:38
LÅNGSBYN 60:39
LÅNGSBYN 60:4
LÅNGSBYN 60:40
LÅNGSBYN 60:41
LÅNGSBYN 60:42
LÅNGSBYN 60:43
LÅNGSBYN 60:44
LÅNGSBYN 60:45
LÅNGSBYN 60:46
LÅNGSBYN 60:47

LÅNGSBYN 60:48
LÅNGSBYN 60:49
LÅNGSBYN 60:5
LÅNGSBYN 60:50
LÅNGSBYN 60:51
LÅNGSBYN 60:52
LÅNGSBYN 60:53
LÅNGSBYN 60:54
LÅNGSBYN 60:56
LÅNGSBYN 60:57
LÅNGSBYN 60:58
LÅNGSBYN 60:59
LÅNGSBYN 60:6
LÅNGSBYN 60:60
LÅNGSBYN 60:61
LÅNGSBYN 60:62
LÅNGSBYN 60:63
LÅNGSBYN 60:64
LÅNGSBYN 60:65
LÅNGSBYN 60:66
LÅNGSBYN 60:67
LÅNGSBYN 60:68
LÅNGSBYN 60:69
LÅNGSBYN 60:7
LÅNGSBYN 60:70
LÅNGSBYN 60:71
LÅNGSBYN 60:72
LÅNGSBYN 60:73
LÅNGSBYN 60:74
LÅNGSBYN 60:75
LÅNGSBYN 60:76
LÅNGSBYN 60:77
LÅNGSBYN 60:78
LÅNGSBYN 60:79

LÅNGSBYN 60:8
LÅNGSBYN 60:80
LÅNGSBYN 60:81
LÅNGSBYN 60:82
LÅNGSBYN 60:83
LÅNGSBYN 60:84
LÅNGSBYN 60:85
LÅNGSBYN 60:86
LÅNGSBYN 60:87
LÅNGSBYN 60:88
LÅNGSBYN 60:89
LÅNGSBYN 60:9
LÅNGSBYN 60:90
LÅNGSBYN 60:91
LÅNGSBYN 60:92
LÅNGSBYN 60:93
LÅNGSBYN 60:94
LÅNGSBYN 60:95
LÅNGSBYN 60:96
LÅNGSBYN S:2
LÅNGSBYN S:2
LÅNGSBYN S:3
LÅNGSBYN S:4
LÅNGSHYTTAN 1:10
LÅNGSHYTTAN 1:12
LÅNGSHYTTAN 1:13
LÅNGSHYTTAN 1:14
LÅNGSHYTTAN 1:16
LÅNGSHYTTAN 1:17
LÅNGSHYTTAN 1:19
LÅNGSHYTTAN 1:20
LÅNGSHYTTAN 1:22
LÅNGSHYTTAN 1:23
LÅNGSHYTTAN 1:24

LÅNGSHYTTAN 1:25
LÅNGSHYTTAN 1:26
LÅNGSHYTTAN 1:27
LÅNGSHYTTAN 1:28
LÅNGSHYTTAN 1:29
LÅNGSHYTTAN 1:32
LÅNGSHYTTAN 1:34
LÅNGSHYTTAN 1:36
LÅNGSHYTTAN 1:4
LÅNGSHYTTAN 1:45
LÅNGSHYTTAN 1:46
LÅNGSHYTTAN 1:52
LÅNGSHYTTAN 1:52
LÅNGSHYTTAN 1:53
LÅNGSHYTTAN 1:53
LÅNGSHYTTAN 1:54
LÅNGSHYTTAN 1:54
LÅNGSHYTTAN 1:55
LÅNGSHYTTAN 1:55
LÅNGSHYTTAN 1:56
LÅNGSHYTTAN 1:57
LÅNGSHYTTAN 1:57
LÅNGSHYTTAN 1:7
LÅNGSHYTTAN 1:9
LÅNGSHYTTAN 10:10
LÅNGSHYTTAN 10:2
LÅNGSHYTTAN 10:5
LÅNGSHYTTAN 10:9
LÅNGSHYTTAN 12:1
LÅNGSHYTTAN 13:2
LÅNGSHYTTAN 14:10
LÅNGSHYTTAN 14:12
LÅNGSHYTTAN 14:17
LÅNGSHYTTAN 14:18

LÅNGSHYTTAN 14:19
LÅNGSHYTTAN 14:20
LÅNGSHYTTAN 14:21
LÅNGSHYTTAN 14:22
LÅNGSHYTTAN 14:23
LÅNGSHYTTAN 14:24
LÅNGSHYTTAN 14:25
LÅNGSHYTTAN 14:26
LÅNGSHYTTAN 14:27
LÅNGSHYTTAN 14:28
LÅNGSHYTTAN 14:29
LÅNGSHYTTAN 14:30
LÅNGSHYTTAN 14:31
LÅNGSHYTTAN 14:32
LÅNGSHYTTAN 14:33
LÅNGSHYTTAN 14:34
LÅNGSHYTTAN 14:35
LÅNGSHYTTAN 14:36
LÅNGSHYTTAN 14:37
LÅNGSHYTTAN 14:38
LÅNGSHYTTAN 14:39
LÅNGSHYTTAN 14:4
LÅNGSHYTTAN 14:40
LÅNGSHYTTAN 14:41
LÅNGSHYTTAN 14:42
LÅNGSHYTTAN 14:43
LÅNGSHYTTAN 14:44
LÅNGSHYTTAN 14:45
LÅNGSHYTTAN 14:46
LÅNGSHYTTAN 14:47
LÅNGSHYTTAN 14:48
LÅNGSHYTTAN 14:49
LÅNGSHYTTAN 14:5
LÅNGSHYTTAN 14:50

LÅNGSHYTTAN 14:51
LÅNGSHYTTAN 14:53
LÅNGSHYTTAN 14:53
LÅNGSHYTTAN 14:53
LÅNGSHYTTAN 14:53
LÅNGSHYTTAN 14:53
LÅNGSHYTTAN 14:53
LÅNGSHYTTAN 14:53
LÅNGSHYTTAN 14:54
LÅNGSHYTTAN 14:55
LÅNGSHYTTAN 14:56
LÅNGSHYTTAN 14:57
LÅNGSHYTTAN 14:58
LÅNGSHYTTAN 14:59
LÅNGSHYTTAN 14:6
LÅNGSHYTTAN 14:60
LÅNGSHYTTAN 14:61
LÅNGSHYTTAN 14:62
LÅNGSHYTTAN 14:63
LÅNGSHYTTAN 14:64
LÅNGSHYTTAN 14:65
LÅNGSHYTTAN 14:66
LÅNGSHYTTAN 14:67
LÅNGSHYTTAN 14:68
LÅNGSHYTTAN 14:69
LÅNGSHYTTAN 14:7
LÅNGSHYTTAN 14:70
LÅNGSHYTTAN 14:71
LÅNGSHYTTAN 14:72
LÅNGSHYTTAN 14:73
LÅNGSHYTTAN 14:9
LÅNGSHYTTAN 15:20
LÅNGSHYTTAN 15:8
LÅNGSHYTTAN 16:10

LÅNGSHYTTAN 16:11
LÅNGSHYTTAN 16:12
LÅNGSHYTTAN 16:13
LÅNGSHYTTAN 16:14
LÅNGSHYTTAN 16:15
LÅNGSHYTTAN 16:19
LÅNGSHYTTAN 16:2
LÅNGSHYTTAN 16:20
LÅNGSHYTTAN 16:21
LÅNGSHYTTAN 16:29
LÅNGSHYTTAN 16:3
LÅNGSHYTTAN 16:30
LÅNGSHYTTAN 16:31
LÅNGSHYTTAN 16:32
LÅNGSHYTTAN 16:33
LÅNGSHYTTAN 16:34
LÅNGSHYTTAN 16:35
LÅNGSHYTTAN 16:36
LÅNGSHYTTAN 16:37
LÅNGSHYTTAN 16:38
LÅNGSHYTTAN 16:39
LÅNGSHYTTAN 16:4
LÅNGSHYTTAN 16:40
LÅNGSHYTTAN 16:41
LÅNGSHYTTAN 16:42
LÅNGSHYTTAN 16:43
LÅNGSHYTTAN 16:44
LÅNGSHYTTAN 16:5
LÅNGSHYTTAN 16:6
LÅNGSHYTTAN 16:7
LÅNGSHYTTAN 16:8
LÅNGSHYTTAN 16:9
LÅNGSHYTTAN 2:12
LÅNGSHYTTAN 2:13

LÅNGSHYTTAN 2:14
LÅNGSHYTTAN 2:17
LÅNGSHYTTAN 2:18
LÅNGSHYTTAN 2:19
LÅNGSHYTTAN 2:2
LÅNGSHYTTAN 2:20
LÅNGSHYTTAN 2:21
LÅNGSHYTTAN 2:24
LÅNGSHYTTAN 2:25
LÅNGSHYTTAN 2:26
LÅNGSHYTTAN 2:27
LÅNGSHYTTAN 2:28
LÅNGSHYTTAN 2:29
LÅNGSHYTTAN 2:30
LÅNGSHYTTAN 2:31
LÅNGSHYTTAN 2:32
LÅNGSHYTTAN 2:34
LÅNGSHYTTAN 2:35
LÅNGSHYTTAN 2:37
LÅNGSHYTTAN 2:38
LÅNGSHYTTAN 2:39
LÅNGSHYTTAN 2:40
LÅNGSHYTTAN 2:41
LÅNGSHYTTAN 2:42
LÅNGSHYTTAN 2:43
LÅNGSHYTTAN 2:44
LÅNGSHYTTAN 2:45
LÅNGSHYTTAN 2:48
LÅNGSHYTTAN 2:49
LÅNGSHYTTAN 2:50
LÅNGSHYTTAN 2:51
LÅNGSHYTTAN 2:52
LÅNGSHYTTAN 2:53
LÅNGSHYTTAN 2:54

LÅNGSHYTTAN 2:55
LÅNGSHYTTAN 2:56
LÅNGSHYTTAN 2:57
LÅNGSHYTTAN 2:58
LÅNGSHYTTAN 2:58
LÅNGSHYTTAN 2:58
LÅNGSHYTTAN 2:58
LÅNGSHYTTAN 2:59
LÅNGSHYTTAN 2:60
LÅNGSHYTTAN 2:61
LÅNGSHYTTAN 2:62
LÅNGSHYTTAN 2:63
LÅNGSHYTTAN 2:64
LÅNGSHYTTAN 2:65
LÅNGSHYTTAN 2:67
LÅNGSHYTTAN 2:68
LÅNGSHYTTAN 2:69
LÅNGSHYTTAN 2:70
LÅNGSHYTTAN 21:1
LÅNGSHYTTAN 22:1
LÅNGSHYTTAN 23:1
LÅNGSHYTTAN 26:10
LÅNGSHYTTAN 26:12
LÅNGSHYTTAN 26:13
LÅNGSHYTTAN 26:14
LÅNGSHYTTAN 26:14
LÅNGSHYTTAN 26:15
LÅNGSHYTTAN 26:16
LÅNGSHYTTAN 26:17
LÅNGSHYTTAN 26:17
LÅNGSHYTTAN 26:18
LÅNGSHYTTAN 26:19
LÅNGSHYTTAN 26:2
LÅNGSHYTTAN 26:20

LÅNGSHYTTAN 26:21
LÅNGSHYTTAN 26:21
LÅNGSHYTTAN 26:22
LÅNGSHYTTAN 26:23
LÅNGSHYTTAN 26:24
LÅNGSHYTTAN 26:25
LÅNGSHYTTAN 26:26
LÅNGSHYTTAN 26:27
LÅNGSHYTTAN 26:28
LÅNGSHYTTAN 26:29
LÅNGSHYTTAN 26:30
LÅNGSHYTTAN 26:31
LÅNGSHYTTAN 26:32
LÅNGSHYTTAN 26:33
LÅNGSHYTTAN 26:34
LÅNGSHYTTAN 26:35
LÅNGSHYTTAN 26:36
LÅNGSHYTTAN 26:6
LÅNGSHYTTAN 26:7
LÅNGSHYTTAN 26:8
LÅNGSHYTTAN 26:9
LÅNGSHYTTAN 27:1
LÅNGSHYTTAN 27:1
LÅNGSHYTTAN 28:1
LÅNGSHYTTAN 29:1
LÅNGSHYTTAN 3:10
LÅNGSHYTTAN 3:8
LÅNGSHYTTAN 30:1
LÅNGSHYTTAN 31:1
LÅNGSHYTTAN 32:1
LÅNGSHYTTAN 33:1
LÅNGSHYTTAN 33:1
LÅNGSHYTTAN 33:1
LÅNGSHYTTAN 4:10

LÅNGSHYTTAN 4:11
LÅNGSHYTTAN 4:12
LÅNGSHYTTAN 4:13
LÅNGSHYTTAN 4:14
LÅNGSHYTTAN 4:17
LÅNGSHYTTAN 4:19
LÅNGSHYTTAN 4:20
LÅNGSHYTTAN 4:21
LÅNGSHYTTAN 4:4
LÅNGSHYTTAN 4:5
LÅNGSHYTTAN 41:1
LÅNGSHYTTAN 42:1
LÅNGSHYTTAN 43:1
LÅNGSHYTTAN 44:1
LÅNGSHYTTAN 45:1
LÅNGSHYTTAN 45:1
LÅNGSHYTTAN 46:1
LÅNGSHYTTAN 48:1
LÅNGSHYTTAN 49:1
LÅNGSHYTTAN 49:1
LÅNGSHYTTAN 49:2
LÅNGSHYTTAN 5:11
LÅNGSHYTTAN 5:12
LÅNGSHYTTAN 5:13
LÅNGSHYTTAN 5:15
LÅNGSHYTTAN 5:17
LÅNGSHYTTAN 5:2
LÅNGSHYTTAN 5:23
LÅNGSHYTTAN 5:25
LÅNGSHYTTAN 5:26
LÅNGSHYTTAN 5:27
LÅNGSHYTTAN 5:3
LÅNGSHYTTAN 5:4
LÅNGSHYTTAN 5:5

LÅNGSHYTTAN 5:6
LÅNGSHYTTAN 5:7
LÅNGSHYTTAN 5:8
LÅNGSHYTTAN 50:1
LÅNGSHYTTAN 50:1
LÅNGSHYTTAN 51:1
LÅNGSHYTTAN 53:10
LÅNGSHYTTAN 53:11
LÅNGSHYTTAN 53:12
LÅNGSHYTTAN 53:13
LÅNGSHYTTAN 53:2
LÅNGSHYTTAN 53:4
LÅNGSHYTTAN 53:5
LÅNGSHYTTAN 53:6
LÅNGSHYTTAN 53:7
LÅNGSHYTTAN 53:8
LÅNGSHYTTAN 53:9
LÅNGSHYTTAN 54:1
LÅNGSHYTTAN 54:1
LÅNGSHYTTAN 54:1
LÅNGSHYTTAN 54:1
LÅNGSHYTTAN 54:10
LÅNGSHYTTAN 54:11
LÅNGSHYTTAN 54:12
LÅNGSHYTTAN 54:13
LÅNGSHYTTAN 54:14
LÅNGSHYTTAN 54:15
LÅNGSHYTTAN 54:16
LÅNGSHYTTAN 54:17
LÅNGSHYTTAN 54:18
LÅNGSHYTTAN 54:19
LÅNGSHYTTAN 54:2
LÅNGSHYTTAN 54:20
LÅNGSHYTTAN 54:21

LÅNGSHYTTAN 54:22
LÅNGSHYTTAN 54:3
LÅNGSHYTTAN 54:4
LÅNGSHYTTAN 54:5
LÅNGSHYTTAN 54:6
LÅNGSHYTTAN 54:7
LÅNGSHYTTAN 54:8
LÅNGSHYTTAN 54:9
LÅNGSHYTTAN 55:1
LÅNGSHYTTAN 56:1
LÅNGSHYTTAN 57:1
LÅNGSHYTTAN 58:1
LÅNGSHYTTAN 59:1
LÅNGSHYTTAN 60:1
LÅNGSHYTTAN 61:1
LÅNGSHYTTAN 7:10
LÅNGSHYTTAN 7:11
LÅNGSHYTTAN 7:13
LÅNGSHYTTAN 7:14
LÅNGSHYTTAN 7:15
LÅNGSHYTTAN 7:16
LÅNGSHYTTAN 7:18
LÅNGSHYTTAN 7:19
LÅNGSHYTTAN 7:2
LÅNGSHYTTAN 7:20
LÅNGSHYTTAN 7:21
LÅNGSHYTTAN 7:22
LÅNGSHYTTAN 7:23
LÅNGSHYTTAN 7:24
LÅNGSHYTTAN 7:25
LÅNGSHYTTAN 7:26
LÅNGSHYTTAN 7:27
LÅNGSHYTTAN 7:28
LÅNGSHYTTAN 7:29

LÅNGSHYTTAN 7:3
LÅNGSHYTTAN 7:30
LÅNGSHYTTAN 7:31
LÅNGSHYTTAN 7:32
LÅNGSHYTTAN 7:33
LÅNGSHYTTAN 7:34
LÅNGSHYTTAN 7:35
LÅNGSHYTTAN 7:35
LÅNGSHYTTAN 7:36
LÅNGSHYTTAN 7:37
LÅNGSHYTTAN 7:39
LÅNGSHYTTAN 7:4
LÅNGSHYTTAN 7:40
LÅNGSHYTTAN 7:43
LÅNGSHYTTAN 7:44
LÅNGSHYTTAN 7:45
LÅNGSHYTTAN 7:46
LÅNGSHYTTAN 7:47
LÅNGSHYTTAN 7:48
LÅNGSHYTTAN 7:49
LÅNGSHYTTAN 7:5
LÅNGSHYTTAN 7:50
LÅNGSHYTTAN 7:52
LÅNGSHYTTAN 7:53
LÅNGSHYTTAN 7:54
LÅNGSHYTTAN 7:55
LÅNGSHYTTAN 7:56
LÅNGSHYTTAN 7:57
LÅNGSHYTTAN 7:58
LÅNGSHYTTAN 7:59
LÅNGSHYTTAN 7:60
LÅNGSHYTTAN 7:61
LÅNGSHYTTAN 7:62
LÅNGSHYTTAN 7:63

LÅNGSHYTTAN 7:64
LÅNGSHYTTAN 7:65
LÅNGSHYTTAN 7:66
LÅNGSHYTTAN 7:67
LÅNGSHYTTAN 7:68
LÅNGSHYTTAN 7:69
LÅNGSHYTTAN 7:7
LÅNGSHYTTAN 7:70
LÅNGSHYTTAN 7:8
LÅNGSHYTTAN 7:9
LÅNGSHYTTAN 8:10
LÅNGSHYTTAN 8:12
LÅNGSHYTTAN 8:13
LÅNGSHYTTAN 8:14
LÅNGSHYTTAN 8:15
LÅNGSHYTTAN 8:16
LÅNGSHYTTAN 8:2
LÅNGSHYTTAN 8:4
LÅNGSHYTTAN 9:16
LÅNGSHYTTAN 9:18
LÅNGSHYTTAN 9:19
LÅNGSHYTTAN 9:2
LÅNGSHYTTAN 9:20
LÅNGSHYTTAN 9:26
LÅNGSHYTTAN 9:27
LÅNGSHYTTAN 9:28
LÅNGSHYTTAN 9:29
LÅNGSHYTTAN 9:29
LÅNGSHYTTAN 9:33
LÅNGSHYTTAN 9:34
LÅNGSHYTTAN 9:35
LÅNGSHYTTAN 9:37
LÅNGSHYTTAN 9:38
LÅNGSHYTTAN 9:41

LÅNGSHYTTAN 9:42

LÅNGSHYTTAN 9:43

LÅNGSHYTTAN 9:45

LÅNGSHYTTAN 9:46

LÅNGSHYTTAN 9:47

LÅNGSHYTTAN 9:6

LÅNGSHYTTAN 9:8

LÅNGSHYTTAN S:1

LÅNGSHYTTAN S:2

LÅNGSHYTTAN S:2

LÄRAREN 1

LÄRKTRÄDET 1

LÄRKTRÄDET 2

LÄRKTRÄDET 3

LÄRKTRÄDET 4

LÄRKTRÄDET 5

LÄRKTRÄDET 6

LÄRKTRÄDET 7

LÄRKTRÄDET 8

LÖJAN 1

LÖJAN 10

LÖJAN 11

LÖJAN 12

LÖJAN 2

LÖJAN 3

LÖJAN 4

LÖJAN 5

LÖJAN 6

LÖJAN 7

LÖJAN 8

LÖJAN 9

LÖNNEN 2

LÖVKOJAN 10

LÖVKOJAN 11

LÖVKOJAN 12
LÖVKOJAN 13
LÖVKOJAN 14
LÖVKOJAN 5
LÖVKOJAN 6
LÖVKOJAN 8
MAJOREN 1
MAJOREN 2
MAJOREN 3
MEJSELN 1
MEJSELN 2
MEJSELN 3
MEJSELN 4
MEJSELN 5
MEJSELN 7
MEJSELN 8
MELONEN 1
MELONEN 10
MELONEN 11
MELONEN 12
MELONEN 13
MELONEN 2
MELONEN 3
MELONEN 4
MELONEN 5
MELONEN 6
MELONEN 7
MELONEN 8
MELONEN 9
MOPEDEN 1
MOPEDEN 2
MOPEDEN 3
MOPEDEN 4
MOPEDEN 5

MOPEDEN 6
MOROTEN 1
MOROTEN 2
MOROTEN 3
MOROTEN 4
MOROTEN 5
MOROTEN 6
MOTORCYKELN 1
MOTORCYKELN 2
MOTORCYKELN 3
MOTORCYKELN 4
MOTORCYKELN 5
MOTORCYKELN 6
MULLBÄRET 1
MULLBÄRET 2
MULLBÄRET 3
MULLBÄRET 4
MUNKEN 1
MUNKEN 2
MUNKEN 3
MUNKEN 4
MUNKEN 5
MURAREN 3
MURAREN 4
MURAREN 4
MUSSLAN 1
MUSSLAN 2
MUSSLAN 3
MUSSLAN 4
MUSSLAN 5
MYRAN 1
MYRAN 10
MYRAN 11
MYRAN 12

MYRAN 13

MYRAN 14

MYRAN 15

MYRAN 16

MYRAN 17

MYRAN 18

MYRAN 19

MYRAN 2

MYRAN 20

MYRAN 21

MYRAN 22

MYRAN 23

MYRAN 24

MYRAN 3

MYRAN 4

MYRAN 5

MYRAN 6

MYRAN 7

MYRAN 8

MYRAN 9

MÅLAREN 1

MÅLAREN 2

MÅLAREN 3

MÅLAREN 4

MÅLAREN 5

MÅLAREN 6

MÅLAREN 7

MÅLAREN 8

MÅLAREN 9

MÅSEN 1

MÅSEN 10

MÅSEN 11

MÅSEN 2

MÅSEN 3

MÅSEN 4
MÅSEN 5
MÅSEN 6
MÅSEN 7
MÅSEN 8
MÅSEN 9
MÖRTEN 15
MÖRTEN 16
MÖRTEN 17
NAVET 1
NEJLIKAN 10
NEJLIKAN 11
NEJLIKAN 12
NEJLIKAN 13
NEJLIKAN 14
NEJLIKAN 15
NEJLIKAN 8
NEJLIKAN 9
NEKEN 1
NEKEN 2
NEKEN 3
NEKEN 4
NEKEN 5
NIBBLE 10:6
NIBBLE 13:13
NIBBLE 13:13
NIBBLE 8:15
NIBBLE 9:5
NIBBLE S:1
NITEN 1
NITEN 2
NITEN 3
NITEN 4
NORDEN 1

NORDVIKEN 21:19
NORDVIKEN 21:21
NORDVIKEN 21:22
NORDVIKEN 21:23
NORDVIKEN 21:24
NORDVIKEN 21:25
NORDVIKEN 21:26
NORDVIKEN 21:27
NORDVIKEN 21:28
NORDVIKEN 21:29
NORDVIKEN 21:30
NORDVIKEN 21:31
NORDVIKEN 21:32
NORDVIKEN 21:33
NORDVIKEN 21:34
NORDVIKEN 21:36
NORDVIKEN 21:37
NORDVIKEN 21:38
NORDVIKEN 21:39
NORDVIKEN 21:40
NORDVIKEN 21:41
NORDVIKEN 21:42
NORDVIKEN 21:46
NORDVIKEN 21:49
NORDVIKEN 21:50
NORDVIKEN 21:51
NORDVIKEN 21:52
NORDVIKEN 21:61
NORDVIKEN 21:63
NORDVIKEN 21:69
NORDVIKEN 21:70
NORDVIKEN 21:71
NORDVIKEN 21:72
NORDVIKEN 21:73

NORRBYÅKERN 1
NORRBYÅKERN 2
NORRBYÅKERN 4
NORRBYÅKERN 5
NORRBYÅKERN 6
NORRBYÅKERN 7

NORSEN 1
NORSEN 10
NORSEN 11
NORSEN 12
NORSEN 13
NORSEN 15
NORSEN 9

NYCKELPIGAN 1
NYCKELPIGAN 10
NYCKELPIGAN 11
NYCKELPIGAN 12
NYCKELPIGAN 13
NYCKELPIGAN 14
NYCKELPIGAN 2
NYCKELPIGAN 3
NYCKELPIGAN 4
NYCKELPIGAN 5
NYCKELPIGAN 6
NYCKELPIGAN 7
NYCKELPIGAN 8
NYCKELPIGAN 9

NYPONET 1
NYPONET 2
NYPONET 3

OLLONBORREN 1
OLLONBORREN 3
OLLONBORREN 6
OLLONBORREN 7

OLLONBORREN 8

OLLONBORREN 9

ORREN 6

ORREN 7

ORREN 8

ORREN 9

OSTRONET 1

PALMEN 1

PALMEN 2

PALMEN 3

PALMEN 4

PALMEN 5

PALMEN 6

PALMEN S:1

PALMEN S:1

PALSTERNACKAN 1

PALSTERNACKAN 2

PALSTERNACKAN 3

PALSTERNACKAN 4

PEPPARROTEN 1

PEPPARROTEN 2

PEPPARROTEN 3

PERSIKAN 1

PERSIKAN 2

PERSIKAN 3

PERSIKAN 4

PERSIKAN 5

PINJEN 1

PINJEN 2

PINJEN 3

PINJEN 4

PINJEN 5

PINJEN S:1

PIONEN 11

PIONEN 12
PIONEN 13
PIONEN 14
PIONEN 6
PIONEN 7
PIONEN 8
PLATANEN 1
PLATANEN 2
PLATANEN 3
PLATANEN 4
PLATANEN 5
PLATANEN 6
PLATANEN S:1
PLOGEN 10
PLOGEN 4
PLOGEN 5
PLOGEN 6
PLOGEN 7
PLOGEN 8
PLOGEN 9
PLOMMONET 1
PLOMMONET 2
PLOMMONET 3
POPPELN 1
POPPELN 2
POPPELN 3
POPPELN 4
POPPELN 5
POPPELN 6
POPPELN S:1
PRÄSTEN 10
PRÄSTEN 12
PRÄSTEN 14
PRÄSTEN 2

PRÄSTEN 3

PRÄSTEN 4

PRÄSTEN 5

PRÄSTEN 7

PÄRONET 1

PÄRONET 2

PÄRONET 3

RAMEN 1

RAMEN 2

RASPEN 1

RASPEN 2

RASPEN 3

RASPEN 4

RASPEN 5

RASPEN 6

RASPEN 7

RASPEN 8

RAVINEN 10

RAVINEN 11

RAVINEN 13

RAVINEN 14

RAVINEN 15

RAVINEN 16

RAVINEN 17

RAVINEN 18

RAVINEN 2

RAVINEN 20

RAVINEN 21

RAVINEN 3

RAVINEN 4

RAVINEN 5

RAVINEN 6

RAVINEN 7

RAVINEN 9

RENEN 12
RENEN 15
RESEDAN 1
RESEDAN 10
RESEDAN 2
RESEDAN 3
RESEDAN 7
RESEDAN 8
RESEDAN 9
RIPAN 6
ROSEN 10
ROSEN 11
ROSEN 4
ROSEN 5
ROSEN 6
ROSEN 8
ROSEN 9
ROTEN 1
ROTEN 2
ROTEN 3
ROTEN 4
ROTEN 5
RYGGEN 1
RYGGEN 2
RYGGEN 3
RYGGEN 4
RYGGEN 5
RYGGEN 6
RYGGEN 7
RÅGEN 10
RÅGEN 11
RÅGEN 12
RÅGEN 2
RÅGEN 3

RÅGEN 4
RÅGEN 5
RÅGEN 6
RÅGEN 7
RÅGEN 8
RÅGEN 9
RÄDISAN 1
RÄFSAN 1
RÄFSAN 2
RÄFSAN 3
RÄFSAN 4
RÄFSAN 5
RÄKAN 1
RÄKAN 2
RÄKAN 3
RÄKAN 4
RÄKAN 5
RÄKAN 6
RÄLSEN 1
RÄLSEN 10
RÄLSEN 11
RÄLSEN 12
RÄLSEN 13
RÄLSEN 14
RÄLSEN 15
RÄLSEN 16
RÄLSEN 2
RÄLSEN 3
RÄLSEN 4
RÄLSEN 5
RÄLSEN 6
RÄLSEN 8
RÄLSEN 9
RÄTTAREN 1

RÄTTAREN 2
RÄTTAREN 3
RÄTTAREN 4
RÄTTAREN 5
RÄTTIKAN 1
RÄTTIKAN 2
RÄTTIKAN 3
RÄTTIKAN 4
RÖDBETAN 1
RÖDBETAN 2
RÖDBETAN 3
RÖDBETAN 4
RÖDINGEN 10
RÖDINGEN 11
RÖDINGEN 12
RÖDINGEN 13
RÖDINGEN 2
RÖDINGEN 3
RÖDINGEN 4
RÖDINGEN 5
RÖDINGEN 7
RÖDINGEN 8
RÖDINGEN 9
SADELN 1
SARVEN 2
SIKEN 6
SKALBAGGEN 1
SKALBAGGEN 10
SKALBAGGEN 11
SKALBAGGEN 12
SKALBAGGEN 13
SKALBAGGEN 14
SKALBAGGEN 15
SKALBAGGEN 16

SKALBAGGEN 17
SKALBAGGEN 18
SKALBAGGEN 19
SKALBAGGEN 2
SKALBAGGEN 20
SKALBAGGEN 21
SKALBAGGEN 22
SKALBAGGEN 3
SKALBAGGEN 4
SKALBAGGEN 5
SKALBAGGEN 6
SKALBAGGEN 7
SKALBAGGEN 8
SKALBAGGEN 9
SKALET 1
SKALET 2
SKALET 3
SKOTERN 1
SKYLEN 1
SKYLEN 2
SKYLEN 3
SKYLEN 4
SKYLEN 5
SKYLEN 6
SKÄPPAN 1
SKÄPPAN 2
SKÄRAN 1
SKÖRDEN 1
SKÖRDEN 2
SKÖRDEN 3
SKÖRDEN 4
SLOMMEN 1
SLOMMEN 4
SLUTTNINGEN 1

SLUTTNINGEN 3

SLUTTNINGEN 4

SLUTTNINGEN 5

SLUTTNINGEN 7

SLUTTNINGEN 8

SLÄNDAN 1

SLÄNDAN 2

SLÄNTEN 1

SLÄNTEN 2

SLÄNTEN 3

SLÄNTEN 4

SMEDBY 16:2

SMEDBY 16:3

SMEDBY 16:5

SMEDBY 16:6

SMEDBY 16:7

SMEDBY 16:8

SMEDBY 17:1

SMEDBY 18:2

SMEDBY 29:2

SMEDBY 29:3

SMEDBY 29:6

SMEDEN 1

SMEDEN 3

SMEDEN 4

SMEDEN 5

SMEDEN 6

SMEDEN 7

SMEDEN 8

SMULTRONET 1

SMULTRONET 2

SMULTRONET 3

SMULTRONET 4

SNICKAREN 1

SNICKAREN 2
SNICKAREN 3
SNICKAREN 4
SNICKAREN 5
SNICKAREN 6
SNICKAREN 7
SNICKAREN 8
SNICKAREN 9
SOLROSEN 1
SOLROSEN 2
SOLROSEN 3
SOLROSEN 4
SPINDELN 1
SPINDELN 10
SPINDELN 11
SPINDELN 12
SPINDELN 13
SPINDELN 14
SPINDELN 15
SPINDELN 16
SPINDELN 17
SPINDELN 18
SPINDELN 19
SPINDELN 2
SPINDELN 20
SPINDELN 21
SPINDELN 22
SPINDELN 23
SPINDELN 24
SPINDELN 3
SPINDELN 4
SPINDELN 5
SPINDELN 6
SPINDELN 7

SPINDELN 8

SPINDELN 9

SPINNAREN 1

SPINNAREN 2

SPINNAREN 3

SPINNAREN 4

SPINNAREN 5

SPINNAREN 6

SPINNAREN 7

STACKEN 1

STACKEN 10

STACKEN 11

STACKEN 12

STACKEN 13

STACKEN 14

STACKEN 15

STACKEN 16

STACKEN 2

STACKEN 3

STACKEN 4

STACKEN 5

STACKEN 6

STACKEN 7

STACKEN 8

STACKEN 9

STACKEN S:9

STEKELN 1

STEKELN 10

STEKELN 11

STEKELN 12

STEKELN 13

STEKELN 14

STEKELN 15

STEKELN 16

STEKELN 17
STEKELN 18
STEKELN 19
STEKELN 2
STEKELN 20
STEKELN 21
STEKELN 22
STEKELN 3
STEKELN 4
STEKELN 5
STEKELN 6
STEKELN 7
STEKELN 8
STEKELN 9 STORKEN 1
STORKEN 2
STORKEN 3
STORKEN 4
STORKEN 5
STRÅET 1
STRÅET 10
STRÅET 11
STRÅET 12
STRÅET 2
STRÅET 3
STRÅET 4
STRÅET 5
STRÅET 6
STRÅET 7
STRÅET 8
STRÅET 9
STUPET 1
STUPET 2
STUPET 3
STÅDET 3

STÄDET 4
STÄDET 5
STÄDET 6
STÄDET 7
STÄDET 8
STÄDET 9
STÄMMEN 1
SUTAREN 7
SUTAREN 8
SVACKAN 1
SVACKAN 2
SVACKAN 3
SVALAN 1
SVALAN 2
SVALAN 3
SVALAN 4
SVALAN 5
SVANEN 1
SVANEN 2
SVANEN 3
SVANEN 4
SVANEN 7
SVARVEN 1
SVARVEN 2
SVARVEN 3
SVARVEN 4
SVARVEN 5
SVARVEN 6
SVEDJAN 2:2
SVEDJAN 3:10
SVEDJAN 3:19
SVEDJAN 3:20
SVEDJAN 3:21
SVEDJAN 3:22

SVEDJAN 3:5

SVEDJAN 3:6

SVEDJAN 3:8

SYLLEN 1

SYLLEN 10

SYLLEN 12

SYLLEN 13

SYLLEN 2

SYLLEN 3

SYLLEN 4

SYLLEN 5

SYLLEN 6

SYLLEN 7

SYLLEN 8

SYLLEN 9

SYRSAN 1

SYRSAN 2

SYRSAN 3

SYRSAN 4

SYRSAN 5

SYRSAN 6

SYRSAN 7

SÅGEN 10

SÅGEN 11

SÅGEN 13

SÅGEN 14

SÅGEN 16

SÅGEN 17

SÅGEN 18

SÅGEN 19

SÅTEN 1

SÅTEN 2

SÅTEN 3

SÅTEN 4

SÅTEN 5
SÄNKAN 1
SÄNKAN 2
SÄNKAN 3
SÄNKAN 4
TALJAN 3
TALJAN 4
TALJAN 5
TALJAN 6
TALJAN 7
TALJAN 8
TALLEN 1
TEGEN 1
TEGEN 2
TEGEN 3
TEGEN 4
TEGEN 5
TEGEN 6
TEGEN 7
TEGEN 8
TERRASSEN 1
TERRASSEN 11
TERRASSEN 13
TERRASSEN 14
TERRASSEN 15
TERRASSEN 16
TERRASSEN 17
TERRASSEN 18
TERRASSEN 19
TERRASSEN 2
TERRASSEN 3
TERRASSEN 6
TERRASSEN 7
TERRASSEN 8

TILTAN 1
TILTAN 10
TILTAN 11
TILTAN 12
TILTAN 2
TILTAN 3
TILTAN 4
TILTAN 5
TILTAN 6
TILTAN 7
TILTAN 8
TILTAN 9
TJÄDERN 5
TJÄDERN 6
TJÄDERN 8
TORDYVELN 1
TORDYVELN 7
TRAKTORN 1
TRAKTORN 10
TRAKTORN 11
TRAKTORN 12
TRAKTORN 13
TRAKTORN 14
TRAKTORN 2
TRAKTORN 3
TRAKTORN 4
TRAKTORN 5
TRAKTORN 6
TRAKTORN 7
TRAKTORN 8
TRAKTORN 9
TRANAN 1
TRANAN 2
TRANAN 3

TRANAN 4
TRANBÄRET 1
TRANBÄRET 2
TRANBÄRET 3
TRANBÄRET 4
TRASTEN 10
TRASTEN 11
TRASTEN 13
TRASTEN 14
TRASTEN 15
TRASTEN 16
TRASTEN 17
TRASTEN 2
TRASTEN 4
TRASTEN 6
TRASTEN 8
TRAVERSEN 2
TRAVERSEN 3
TRAVERSEN 6
TRAVERSEN 7
TREKANTEN 4
TREKANTEN 5
TREKANTEN 6
TRISSAN 1
TRISSAN 2
TRÄDAN 1
TRÄDAN 2
TRÄDAN 3
TRÄDAN 4
TRÄDAN 5
TRÄDGÅRDEN 4
TRÄDGÅRDEN 5
TRÄDGÅRDEN 6
TRÄDGÅRDEN 7

TULPANEN 1

TULPANEN 2

TULPANEN 3

TULPANEN 4

TULPANEN 5

TULPANEN 6

TULPANEN 7

TUNET 1

TUNET 10

TUNET 11

TUNET 12

TUNET 2

TUNET 3

TUNET 4

TUNET 5

TUNET 6

TUNET 7

TUNET 8

TUNET 9

TUVAN 1

TUVAN 2

TUVAN 3

TUVAN 4

TUVAN 5

TUVAN 6

TUVAN 7

TUVAN 8

TUVAN 9

TÅNGEN 1

TÅNGEN 2

TÅNGEN 3

TÅNGEN 4

UDDEN 18

UDDEN 19

UDDEN 20

UDDEN 21

UDDEN 22

UDDEN 23

UDDEN 24

UDDEN 25

UDDEN 26

UDDEN 27

UDDEN 3

UDDEN 4

UDDEN 5

UDDEN 6

UGGLAN 1

UGGLAN 2

UGGLAN 3

ULVEN 3

ULVEN 4

ULVEN 5

ULVEN 6

ULVEN 7

UTTERN 12

UTTERN 16

UTTERN 17

UTTERN 18

UTTERN 19

UTTERN 4

UTTERN 5

VALLEN 1

VERKSTADEN 1

VERKSTADEN 6

VETET 1

VETET 2

VETET 3

VETET 4

VETET 5

VETET 6

VIKMANSHYTTAN 2:10

VIKMANSHYTTAN 2:11

VIKMANSHYTTAN 2:2

VIKMANSHYTTAN 2:3

VIKMANSHYTTAN 2:4

VIKMANSHYTTAN 2:6

VIKMANSHYTTAN 2:7

VIKMANSHYTTAN 3:1

VIKMANSHYTTAN 3:14

VIKMANSHYTTAN 3:15

VIKMANSHYTTAN 3:16

VIKMANSHYTTAN 4:1

VIKMANSHYTTAN 4:10

VIKMANSHYTTAN 4:11

VIKMANSHYTTAN 4:12

VIKMANSHYTTAN 4:13

VIKMANSHYTTAN 4:14

VIKMANSHYTTAN 4:15

VIKMANSHYTTAN 4:16

VIKMANSHYTTAN 4:17

VIKMANSHYTTAN 4:18

VIKMANSHYTTAN 4:19

VIKMANSHYTTAN 4:2

VIKMANSHYTTAN 4:20

VIKMANSHYTTAN 4:21

VIKMANSHYTTAN 4:22

VIKMANSHYTTAN 4:23

VIKMANSHYTTAN 4:24

VIKMANSHYTTAN 4:25

VIKMANSHYTTAN 4:26

VIKMANSHYTTAN 4:27

VIKMANSHYTTAN 4:28

VIKMANSHYTTAN 4:29
VIKMANSHYTTAN 4:3
VIKMANSHYTTAN 4:30
VIKMANSHYTTAN 4:31
VIKMANSHYTTAN 4:32
VIKMANSHYTTAN 4:33
VIKMANSHYTTAN 4:34
VIKMANSHYTTAN 4:35
VIKMANSHYTTAN 4:36
VIKMANSHYTTAN 4:37
VIKMANSHYTTAN 4:38
VIKMANSHYTTAN 4:4
VIKMANSHYTTAN 4:5
VIKMANSHYTTAN 4:59
VIKMANSHYTTAN 4:6
VIKMANSHYTTAN 4:64
VIKMANSHYTTAN 4:65
VIKMANSHYTTAN 4:69
VIKMANSHYTTAN 4:7
VIKMANSHYTTAN 4:73
VIKMANSHYTTAN 4:76
VIKMANSHYTTAN 4:77
VIKMANSHYTTAN 4:78
VIKMANSHYTTAN 4:79
VIKMANSHYTTAN 4:8
VIKMANSHYTTAN 4:80
VIKMANSHYTTAN 4:81
VIKMANSHYTTAN 4:82
VIKMANSHYTTAN 4:83
VIKMANSHYTTAN 4:83
VIKMANSHYTTAN 4:84
VIKMANSHYTTAN 4:85
VIKMANSHYTTAN 4:9

VINBÄRET 1

VINBÄRET 10

VINBÄRET 11

VINBÄRET 12

VINBÄRET 13

VINBÄRET 14

VINBÄRET 2

VINBÄRET 3

VINBÄRET 4

VINBÄRET 5

VINBÄRET 6

VINBÄRET 7

VINBÄRET 8

VINBÄRET 9

VINSTRA 1

VIOLN 1

VIPPAN 1

VIPPAN 2

VIPPAN 3

VIVELN 1

VIVELN 2

VIVELN 3

VIVELN 4

VIVELN 5

VIVELN 6

VIVELN 7

VIVELN 8

VIVELN 9

VOLMEN 1

VOLMEN 2

VOLMEN 3

VOLMEN 4

VOLMEN 5

VOLMEN 6

VOLMEN 7

VÅRDTORNET 15

VÅRDTORNET 16

VÅRDTORNET 17

VÅRDTORNET 18

VÅRDTORNET 19

VÄKTAREN 1

ÅKAREN 1

ÅKAREN 10

ÅKAREN 12

ÅKAREN 13

ÅKAREN 14

ÅKAREN 15

ÅKAREN 16

ÅKAREN 17

ÅKAREN 18

ÅKAREN 19

ÅKAREN 2

ÅKAREN 20

ÅKAREN 21

ÅKAREN 3

ÅKAREN 4

ÅKAREN 5

ÅKAREN 6

ÅKAREN 7

ÅKERN 1

ÅKERN 2

ÅKERN 3

ÅKERN 4

ÅKERN 5

ÅKERN 6

ÅKERN 7

ÅKERN 8

ÅLEN 1

ÅLEN 2

ÅLEN 3
ÅSHEM 1
ÅSHEM 2
ÅSHEM 3
ÅSHEM 4
ÅSHEM 5
ÅSHEM 6
ÅSHEM 7
ÅSLIDEN 1
ÅSLIDEN 2
ÅSLIDEN 3
ÄLGEN 1
ÄLGEN 4
ÄLGEN 5
ÄLGEN 6
ÄLGEN 7
ÄLGEN 8
ÄLGEN 9
ÄPPLET 1
ÄPPLET 2
ÄPPLET 3
ÄRLAN 2
ÄRLAN 3
ÄRLAN 4
ÄRLAN 5
ÄRLAN 6
ÖRINGEN 1
ÖRINGEN 2
ÖRINGEN 3
ÖRINGEN 4
ÖRINGEN 5
ÖRINGEN 6
ÖRINGEN 7
ÖRNEN 1

ÖRNEN 2

ÖRNEN 7

 HEDEMORA KOMMUN	STYRDOKUMENT		Sida 1(16)
	Datum 2025-11-07	Omfattning Kommunstyrelsen	
	Giltighet fr o m: 2026-xx-xx	Publicering Författningssamling	
Godkänt/antaget av Kommunfullmäktige	Dokumentägare Näringsliv- och samhällsutveckling	Dokumentansvarig Klimat- och miljöstrateg	

VATTENTJÄNSTPLAN HEDEMORA KOMMUN

Dok. Kategori:	Plan
Stadie:	För beslut
Gallring:	Bevaras
Kort beskrivning:	Plan Kommunfullmäktige fastställer plan och överlämnar därmed åt nämnderna att ansvara för skilda verksamhetsområden, uppgifter och arbetsformer.

Ursprungligt beslutsdatum 2023-12-12 §283	Ursprungligt diarienummer KS019-23 210	Bör revideras senast Vid behov	Skapad av
Revideringar (datum, §) KF 2026-xx-xx §xx	Vad revideringen avsett Uppdatering av verksamhetsområden	Diarienummer vid revidering	Ändrad av

VATTENTJÄNSTPLAN HEDEMORA KOMMUN.....	1
1 Bakgrund.....	1
1.1 Vattentjänstplan.....	1
1.2 Revidering och uppföljning.....	1
1.3 VA-planering i Hedemora kommun.....	1
1.4 Andra styrande planer och beslut	2
2 Hedemoras kommunala VA-försörjning	3
2.1 Befintlig kommunal VA-försörjning.....	3
2.2 Handlingsplan.....	6
2.2.1 Åtgärder inom kommunalt verksamhetsområde	6
2.2.2 Förvaltningsövergripande åtgärder	8
3 Framtida behov av kommunalt VA	10
3.1 Behovsbedömning av kommunalt VA	10
3.2 VA-utbyggnadsplan.....	11
3.3 VA-utredningsplan	13
3.4 Bevakningsområden	13
4 Skyfallsåtgärder	14
4.1 Bakgrund	14
4.2 Skyfallsutredning.....	14
4.3 Åtgärdsplan	14
5 Miljöbedömning.....	16
5.1 Miljöbedömning	16
5.2 Sammanvägd bedömning,	16
6 Bilagor:	17
Bilaga 1 – Verksamhetsområde för Dagvatten Karta	17
Bilaga 2 – Fastighetsbeteckning	17

1 Bakgrund

1.1 Vattentjänstplan

Enligt Lag (2206:412) om allmänna vattentjänster ska alla kommuner upprätta en Vattentjänstplan. Hedemora kommuns plan som är framtagen av Sweco blev antagen 2023-12-12 men genom denna revidering kan kommunen tillföra verksamhetsområde för dagvatten i vattentjänstplanen.

Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Samt kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

I Hedemoras vattentjänstplan beskrivs detta uppdelat i följande fem delar.

1. Hedemoras kommunala VA-försörjning, inklusive handlingsplan med åtgärder inom kommunalt verksamhetsområde
2. Framtida behov av kommunalt VA, inklusive VA-utbyggnadsplan och VA-utredningsplan
3. Skyfallsåtgärder
4. Miljöbedömning och samråd
5. Bilagor kartor för verksamhetsområde dagvatten samt lista med ingående fastigheter.

Vattentjänstplanen är inte bindande.

1.2 Revidering och uppföljning

Vattentjänstplanens planperiod sträcker sig över fyra år. Planeringshorisonten för åtgärderna sträcker sig 10-15 år fram i tid.

Kommunfullmäktige beslutar om antagande och ändring av en vattentjänstplan.

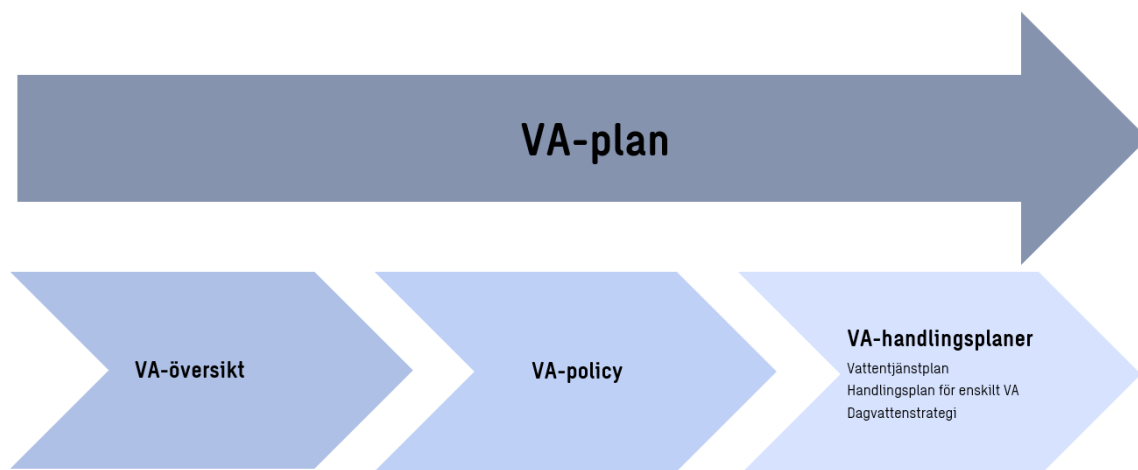
Kommunfullmäktige ska minst vart fjärde år pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster.

Uppföljning av åtgärder i Vattentjänstplanen görs årligen av kommunens förvaltningsövergripande VA-grupp.

1.3 VA-planering i Hedemora kommun

För att uppmärksamma de framtida utmaningarna och prioritera de åtgärder som är nödvändiga inom Hedemora kommun vad gäller vatten och avloppsfrågor har en strategisk och långsiktig vatten- och avloppsplan (VA-plan) tagits fram.

Vattentjänstplanen utgör en av flera handlingsplaner och ingår i Hedemora kommuns VA-plan. VA-planens upplägg har ändrats till följd av förändringen i vattentjänstlagen. I nedanstående bild illustreras hur de olika handlingarna förhåller sig till varandra framöver i Hedemora kommuns VA-plan.

Nytt upplägg Hedemora kommuns VA-plan

Hedemora kommuns VA-plan (2023-01-24) kommer att revideras under 2026. VA-översikten och VA-policyn kommer att uppdateras. Steg 3 i VA-planen utgörs av flera handlingsplaner. En separat Handlingsplan för enskilt VA har tagits fram.

Utifall motsägande uppgifter förekommer i VA-planen och Vattentjänstplanen så gäller Vattentjänstplanen över VA-planen till dess att hela VA-planen har reviderats.

1.4 Andra styrande planer och beslut

Nedan sammanfattas antagna styrande planer och beslut som påverkar utvecklingen av VA-verksamheten i Hedemora kommun:

- Befintliga verksamhetsområden för kommunalt VA
- Översiktsplan för Hedemora kommun, 2016
- Beslut om centralisering av Hedemoras VA-försörjning, 2020.

2 Hedemoras kommunala VA-försörjning

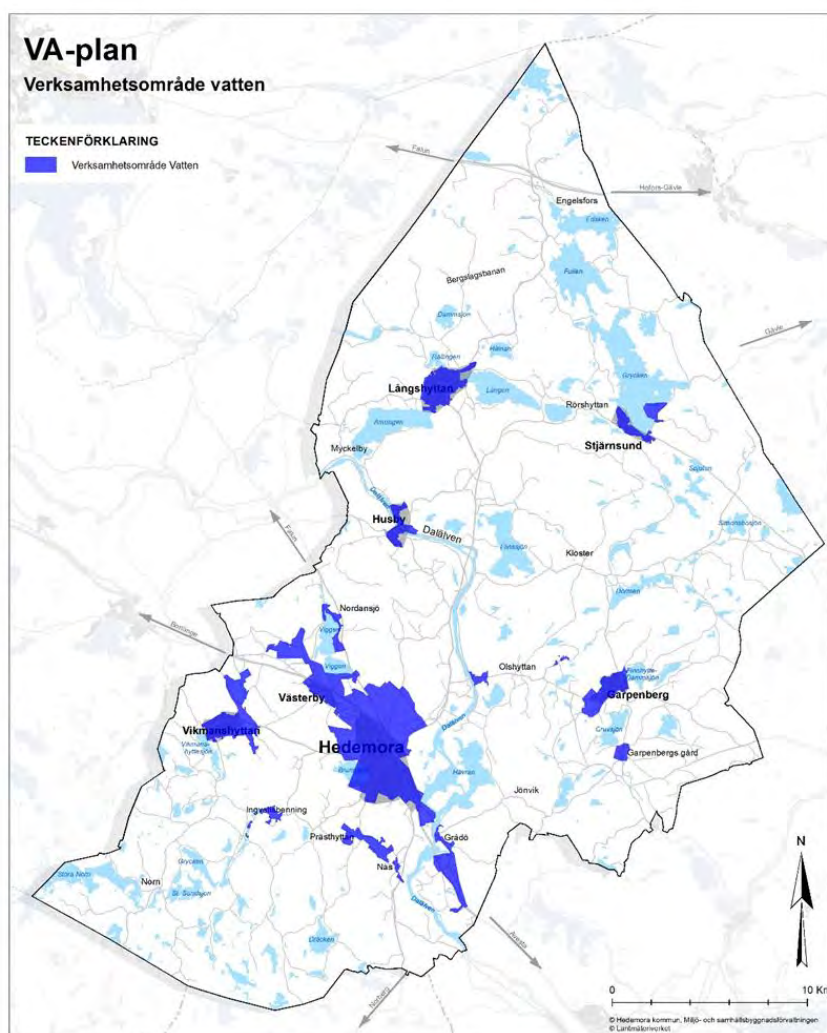
2.1 Befintlig kommunal VA-försörjning

Avgränsning

I Vattentjänstplanen beskrivs den kommunala VA-försörjningen endast övergripande. I Hedemora kommuns VA-översikt i VA-planen beskrivs hela kommunens VA-försörjning inom och utanför kommunalt verksamhetsområde mer detaljerat.

Dricksvattenförsörjning

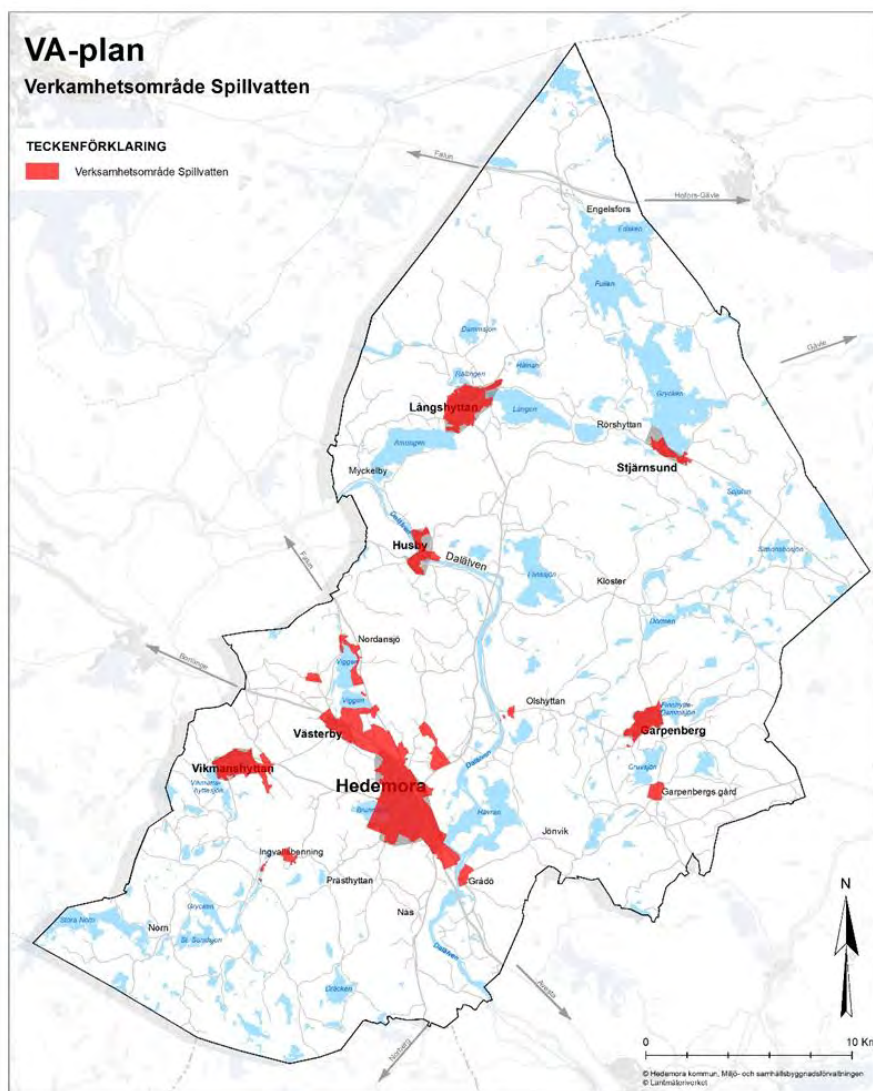
Ca 76 % av Hedemora kommuns befolkning försörjs via kommunala vattentäkter och vattenverk. Vattenverken har en god funktion men det finns ett stort renoverings- och moderniseringsbehov på flera av vattenverken. Badelundaåsen försörjer stora delar av invånarna i kommunen med dricksvatten av god kvalitet. Det finns två kommunala vattentäkter som tar sitt vatten från Badelundaåsen

Kommunala verksamhetsområden för dricksvatten i Hedemora kommun.

Spillvattenförsörjning

Ca 72 % av Hedemoras befolkning är ansluten till kommunala avloppsreningsverk. Samtliga reningsverk har en god funktion men är gamla och slitna och det finns ett stort renoverings- och moderniseringsbehov på flera av reningsverken.

Kommunala verksamhetsområden för spillvatten i Hedemora kommun.

Dagvatten

I Hedemora kommun finns idag inga beslutade verksamhetsområden för dagvatten trots att det finns närmare 100km dagvattenledningar utbyggt. Utbyggnationen av dagvattenledningar har pågått kontinuerligt sedan 70-talet och har skett där ett behov identifierats.

Kommunen vill besluta om verksamhetsområden för dagvatten under slutet av 2025 – början av 2026. Ett förslag har tagits fram och finns som en bilaga till Vattentjänstplanen (Bilaga 1. Verksamhetsområden dagvatten karta. Bilagan finns som separat dokument och ska läsas som en del av detta underlag). I ett första skede har gränsdragningen i förslaget till största del gjorts med utgångspunkt i det befintliga dagvattenledningsnätet, alltså där ett behov redan konstaterats. Eventuella bevaknings- och utbredningsområden läggs till i vattentjänstplanen vid nästa revidering. Varje gång det är aktuellt att detaljplanlägga ett område ska kommunen

klargöra om planområdet ingår i ett verksamhetsområde för dagvatten eller om den exploatering som föranleder planläggningen medför att kommunens verksamhetsområde ska utvidgas eller att ett nytt verksamhetsområde ska bildas. När LAV inte är tillämplig hamnar ansvaret om att ta hand om dagvattnet på de enskilda fastighetsägarna. Principen för hur kommunen hanterar regleringen med planbestämmelser är densamma som om området skulle ligga inom ett LAV-område, med den skillnad att de anläggningar som ska vara gemensamma särskilt kan behöva regleras för att säkra ett genomförande.

En handbok för dagvatten eller dagvattenstrategi finns i kommunen, som är en tredelad strategi med nulägesbeskrivning, riktlinjer och åtgärder. De två första delarna är antagna 2025 och åtgärdsdelen kommer antas inom kort.

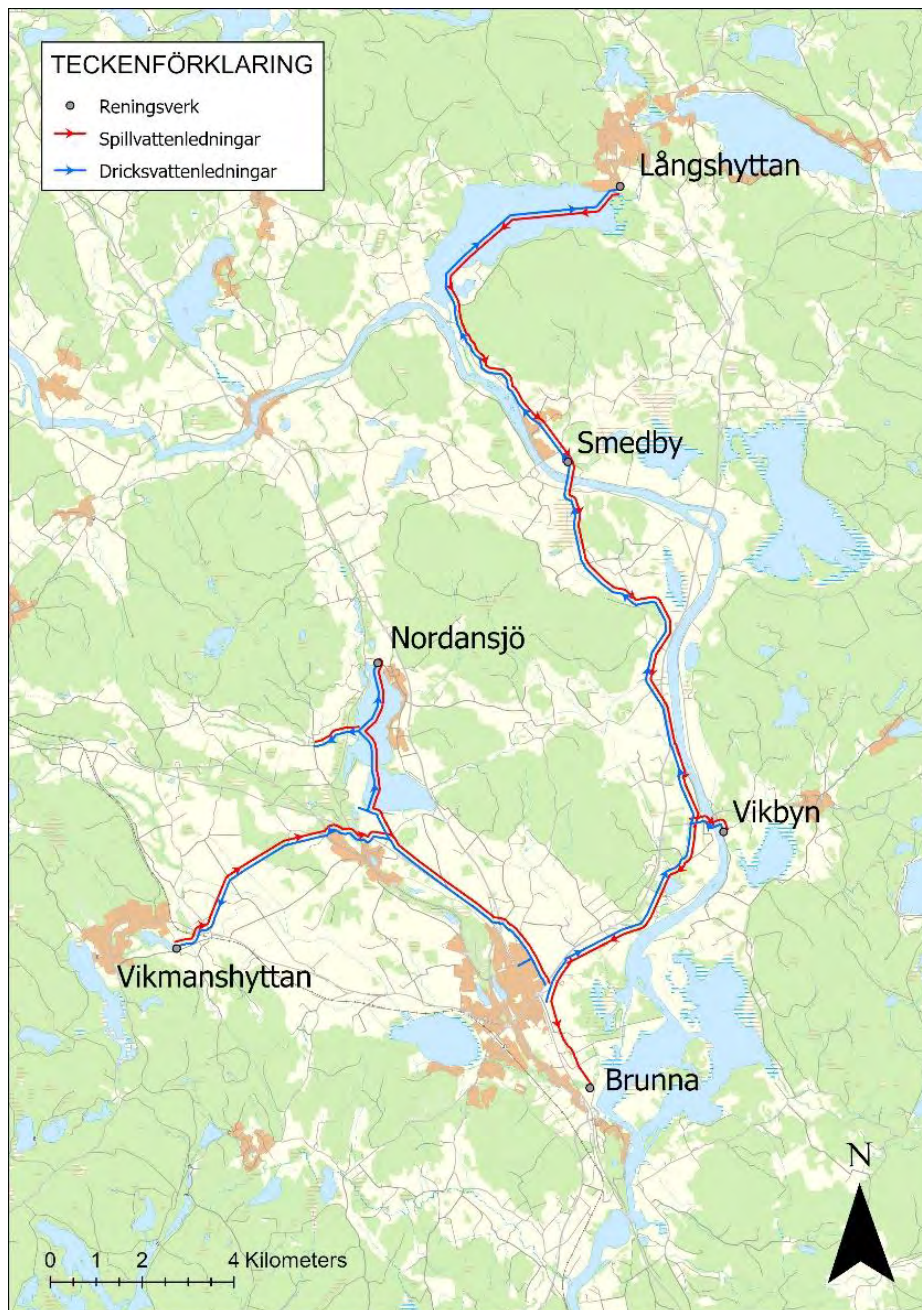
Centraliseringsprojekt

I Hedemora pågår, sedan år 2020, ett centraliseringsprojekt inom befintligt verksamhetsområde där Hedemora Energi lägger ned och avvecklar ett stort antal mindre reningsverk och vattenverk i byarna utanför Hedemora tätort. Samtidigt utreds möjligheten att etablera ett nytt centralt avloppsreningsverk som uppfyller gällande arbetsmiljökrav och reningskrav.

Syftet med centraliseringsprojektet är att öka driftsäkerheten och robustheten i Hedemoras kommunala VA-försörjning. Inga verksamhetsområdesgränser påverkas.

Nordansjö, Vikmanshyttan, Vikbyn, Smedby och Långshyttan kommer att försörjas med dricksvatten från de två större vattentäkterna som är lokaliserade i Badelundaåsen. De två vattentäkterna kommer att fungera som fullgoda reserver för varandra. Arbete pågår med att utvidga vattentäkterna i Badelundaåsen. De kommunala vattenverken i Nordansjö, Vikbyn, Smedby och Långshyttan läggs ned.

Spillvattnet från Nordansjö, Vikmanshyttan, Vikbyn, Smedby och Långshyttan kommer att pumpas till och renas på Brunna avloppsreningsverk. De kommunala avloppsreningsverken i Nordansjö, Vikmanshyttan, Vikbyn, Smedby och Långshyttan läggs ned.

Pågående centralisering av Hedemoras vattenverk och avloppsreningsverk

2.2 Handlingsplan

2.2.1 Åtgärder inom kommunalt verksamhetsområde

I detta kapitel presenteras övergripande de åtgärder som planeras inom det kommunala verksamhetsområdet samt de åtgärder som relaterar till utökning eller inskränkning av det kommunala verksamhetsområdet.

De områden inom kommunalt verksamhetsområde som idag har enskild VA-försörjning kommer att byggas ut med kommunalt VA. Dessa redovisas i kapitel 3.3 VA-utbyggnadsplan.

De områden där behovet av kommunalt VA behöver utredas redovisas i kapitel 3.4 VA-utredningsplan.

Åtgärder som behöver vidtas för att de kommunala vatten- och avloppsanläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall redovisas i kapitel 4 4.

Åtgärd	Motiv	Konsekvens	Tidplan
1. Ansöka om tillstånd för vattenuttag för samtliga vattentäkter som blir kvar i drift efter centraliseringen av VA-försörjningen	Säkerställa uttag av erforderlig mängd dricksvatten ur befintliga vattentäkter Höjd säkerhet i leverans av dricksvatten.	Eventuella begränsningar i uttag av vatten för intilliggande fastighetsägare	Sker när det är aktuellt
2. Förnyelseplan för ledningsnät.	Säkerställa långsiktigt VA-försörjning. Minska in- och utläckage i ledningsnätet. Underlag för att separera dagvatten från spillvattenledningsnätet.	Ökat reinvesteringsbehov. Underhållsbudgeten måste justeras, och därmed VA-taxan Behov av personella resurser för att genomföra investeringar.	Plan revideras löpande, objektlistan revideras årligen. Budget justeras årligen med 5 års plan.
3. Förnyelseplan för vattenverk och reningsverk.	Säkerställa leveranssäkerhet samt uppfylla Livsmedelsverkets krav. Höjd säkerhet i leverans av dricksvatten. Säkerställa leveranssäkerhet och möjligheter att klara utsläppsvillkor samt uppfylla Miljöbalkens krav.	Ökat reinvesteringsbehov. Underhållsbudgeten måste justeras, och därmed VA-taxan. Behov av personella resurser för att genomföra investeringar.	Sker löpande.
4. Förbättra standard på små kommunala reningsanläggningar	Uppfylla Miljöbalkens krav	Resurskrävande arbete	Utreds 2026– 2027
5. Se över möjligheten att inskränka verksamhetsområden där så är lämpligt	Säkerställa att utformningen av verksamhetsområdet är utformat utifrån dagens miljö- och hälsoaspekter	Resurskrävande arbete Arbete pågår	2025 och framöver
6. Rutiner för hur exploaterings-områden och utvidgning av verksamhets-områden ska hanteras	Effektivare utnyttjande av resurser Utnyttjande av erfarenheter från VA-utbyggnaden i Mälby kan tillgodogöras. Jämförelse med andra kommuners rutiner.	Process mellan Miljökontoret och VA.	Tas fram i samband med nästa större exploatering eller utvidgning

7. Dokumentera och utveckla plan för taxeutveckling samt anpassa VA-taxan och policy för kostnadstäckning vid VA-utbyggnad.	Följa intentionerna i Vattentjänstlagen. Ekonomisk och organisatorisk framförhållning inför kommande investeringar. VA-taxan ska vara skälig och de nödvändiga kostnaderna för att ordna och driva den allmänna VA-anläggningen ska fördelas rättvist. Möjliggöra att utbyggnad av gemensamma VA-anläggningar blir mer attraktiva.	En ökad förnyelsetakt av VA-anläggningar och ledningsnät samt utbyggnad av nya områden påverkar VA-taxan. Även framtida miljökrav väntas ge ökade kostnader för VA-verksamheten med höjd taxa som följd. Ökade resurser krävs för att klara framtida utmaningar. Ökade kostnader för fastighetsägare	VA taxan är anpassad till VA utbyggnadsplanen inklusive kostnadstäckning.
--	--	---	--

2.2.2 Förvaltningsövergripande åtgärder

I detta kapitel redovisas de strategiska övergripande åtgärder som planeras utföras gemensamt i en förvaltningsövergripande VA-grupp (Hedemora Energi AB och Miljö- och Samhällsbyggnadsförvaltningen samt kommunstyrelseförvaltningen i Hedemora kommun).

Åtgärd	Motiv	Konsekvens	Tidplan
8. Skydda grundvattentillgångar för framtida behov i översiktsplaneringen	Skydda befintliga och framtida vattentäkter från exploatering och föroreningspåverkan. Höjd säkerhet i leverans av dricksvatten.	Idag finns de viktiga grundvattenresurserna ej med i översiktsplanen som skyddsvärda områden. Skydd av viktiga grundvattenresurser kan medföra begränsningar i mark- och vattenanvändning.	Sker vid varje revidering av Översiktsplan
9. Samordning av VA-frågor inom den kommunala planeringen i en förvaltningsövergripande VA-grupp för planering av dricks- och spillhanteringen.	Öka möjligheterna att kommunicera inom kommunen och med dess VA-bolag. Förbättra och öka effektiviteten i arbetsprocessen. Nå samsyn om VA-frågor inom den kommunala planeringen. Intern information med preliminär tidplan för VA-utbyggnad av nya och befintliga detaljplaner Möjliggöra att samordning kan ske i detaljplaneskedet.	Regelbundna möten, minst varje kvartal, för Plan, VA och Miljö. VA-chef Hedemora Energi AB är sammankallande. Uppföljning av åtgärder i vattentjänstplanen. Krav ska finnas att alla detaljplaner ska innehålla VA-utredning och dagvattenutredning, vilket medför att VA och dagvatten kan lösas och miljöbalkens krav uppfylls. Arbete pågår	Regelbundna möten, minst varje kvartal, för Plan, VA och Miljö. VA-chef Hedemora Energi AB är sammankallande.

10. Förbättring av information, rådgivning och kommunikation • VA-utbyggnad • Enskilda avlopp • Gemensamma VA-lösningar • Anslutning via avtal, exploateringsavtal • Kommunal teknisk standard • Fastighetsägarens ansvar för dagvatten och VA	Förenkla för kommuninvånarna. Öka möjligheter att kommunicera med och informera privatpersoner, exploatörer och politiker.	Utveckling av informationen på kommunens hemsidor. (Hänvisning till andra informationskällor görs där så är lämpligt). Arbetet kan delvis utföras av en VA-rådgivare Arbete pågår	Sker löpande.
11. Kunskapshöjning hos politiker och allmänhet kring VA-sektorns lagstiftning och utmaningar samt VA-taxans utveckling	Höja förståelsen för komplexiteten inom dagvatten och VA-frågor hos politiker och tjänstemän Skapa en politisk samsyn Skapa grunder för långsiktig finansiering. Ekonomisk och organisatorisk framförhållning inför kommande investeringar.	Kontinuerliga utbildningsinsatser samt informations spridning genom deltagande i politiska forum	Sker vid bokade tillfällen i olika forum kontinuerligt.
12. Ta fram en dagvattenstrategi	Långsiktig och hållbar dagvattenhantering. Tydliggöra ansvar och roller. Erhålla en samsyn inom kommunen och dess framtida bolag. Enklare och effektivare hantering av ärenden. Minska mängden tillskottsvatten på spillvattenledningsnätet. Minska risk för översvämningar i bebyggelse. Planläggning säkrar ytor för omhändertagande vid stora regn och översvämningar. Minska recipientpåverkan.	Resurskrävande arbete Arbete pågår med åtgärdsdel (del3)	Del 1 Nulägesbeskrivning Del 2 Riktlinjer är antagna. Del 3 åtgärder antas 2025.
13. Fastställande av dagvattentaxa och verksamhetsområde för dagvatten	Tydliggöra ansvar och roller. Erhålla kostnadstäckning för utgifter som uppkommer i samband med dagvattenhantering	Ökade kostnader för fastighetsägare Arbete pågår	2025-2026

3 Framtida behov av kommunalt VA

3.1 Behovsbedömning av kommunalt VA

Tidigare behovsbedömning

Under arbetet med framtagandet av VA-planen genomförde Hedemora kommun och Hedemora Energi en genomlysning av hela kommunen för att identifiera vilka områden som i framtiden, i enlighet med § 6 i Lagen om Allmänna Vattentjänster, kunde vara av den karaktären att vatten- och avloppsförsörjningen eventuellt behövde lösas i ett större sammanhang.

Vid prioriteringen av områdena aktuella för utbyggnad av den kommunala VA-anläggningen behövde både *behov och möjligheter* vägas samman för att få en samlad bedömning av området.

Behov styrdes av antalet fastigheter, om fastigheterna befann sig i ett större sammanhang samt av bebyggelseutvecklingen inom det specifika området. Vidare behövde hänsyn tas till miljö- och hälsoskydd utifrån markens förutsättningar för enskilt avlopp och påverkan på dricksvattentäkter, närliggande recipienters och naturmiljös känslighet samt utsläppssituationen från enskilda avloppsanläggningar.

Permanentboende och fritidsboende hanterades på samma sätt ur VA-perspektiv då fastighetens behov är avgörande.

Med utgångspunkt från målsättningar i VA-policyn gjordes en samlad bedömning av vilka områden som skulle kunna vara aktuella för kommunal VA-försörjning. Utbyggnadstakten bedömdes utifrån vad som ansågs skäligt utifrån kunskap om behov, ekonomi samt befintliga och planerade resurser.

Översyn av tidigare behovsbedömning

I februari 2023 genomfördes en ny behovsbedömning med anledning av förändringarna av §6 i Lagen om Allmänna Vattentjänster. Förändringen som påverkar behovsbedömningen lyder enligt följande: *”särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.”*

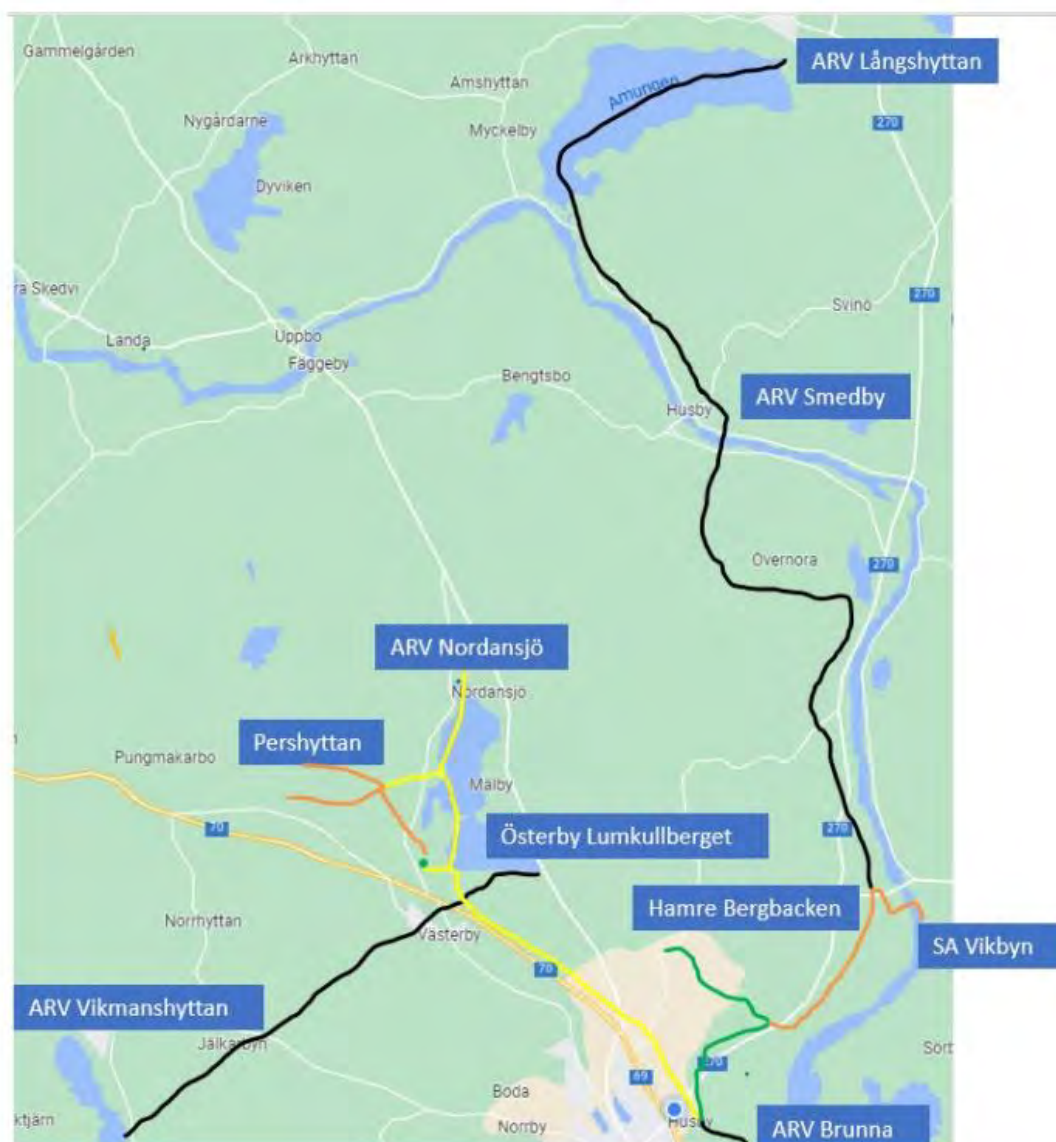
Ett stort antal tidigare identifierade områden saknar utifrån den nya behovsbedömningen behov av kommunalt VA. Det finns inte miljö- och hälsoskäl som ger stöd för kommunalt VA § 6 i Lagen om allmänna vattentjänster eftersom behoven kan tillgodoses genom enskilda anläggningar. Om inte förhållanden förändras så kommer VA-försörjningen även i framtiden att lösas med enskild VA inom dessa områden. Enskilda anläggningar inom dessa områden, som ej uppfyller miljöbalkens krav, kommer istället att behöva åtgärdas.

Hedemora kommun och Hedemora Energi delar efter den aktualiserade behovsbedömningen in de återstående områdena i tre kategorier; utbyggnads-, utrednings- och bevakningsområden. Områden redovisas i följande kapitel.

3.2 VA-utbyggnadsplan

I detta kapitel redogörs för de områden som ska byggas ut med kommunalt VA. Samtliga områden som planeras byggas ut med kommunalt VA ligger inom befintligt verksamhetsområde. Inga områden utanför befintliga verksamhetsområden har identifierats.

Utbyggnadsplan inom 15 år (2020–2035)		
Område	Projekt start år	Kommentar
Hamre-Bergbacken	2023	Inom verksamhetsområde. Ca 50 fastigheter Utbyggnad pågår. Reningsanläggningar i Hamre Bergbacken läggs ned.
Pershyttan	2024	Inom verksamhetsområde Ca 17 fastigheter Utbyggnad pågår
Vikbyn	2026	Inom verksamhetsområde Ca 30 fastigheter Reningsanläggning i Vikbyn läggs ned.
Österby/Lumkullberget	2026	Inom verksamhetsområde Ca 20 fastigheter Reningsanläggning i Österby läggs ned.
Koberga	2032	Inom verksamhetsområde Ca 45 fastigheter

Karta utbyggnadsplan 2020-2027

3.3 VA-utredningsplan

De områden som kan bli aktuella att byggas ut med kommunalt VA på längre sikt ligger utanför det kommunala verksamhetsområdet kategoriseras som VA-utredningsområden. För dessa områden behöver en fördjupad VA-utredning genomföras under nästa planperiod.

Utredningsplan inom 4 år (2026–2030)			
Område	Projekt start år	Behov hälsa och/eller miljö	Kommentar
Borsbo, Tjälbo, Olshyttan	2024	Fastigheterna ligger inom ett område med hög skyddsnivå miljö och hälsa, ca 100 meter om var sida om Trollbosjön och ån från Skärsjö. Trollbosjön och Trollbosjöån har måttlig ekologisk status med avseende på näringsämnen.	Utanför verksamhetsområde. Ca 45 fastigheter Inventering av enskilda avloppsanläggningar påbörjad.
Vikhyttan	2024	Fastigheterna ligger inom ett område med hög skyddsnivå miljö och hälsa, ca 100 meter om var sida om Trollbosjön och ån från Skärsjö. Trollbosjöån och Trollbosjöån har måttlig ekologisk status med avseende på näringsämnen.	Utanför verksamhetsområde Ca 55 fastigheter Inventering av enskilda avloppsanläggningar påbörjad.

3.4 Bevakningsområden

Några områden har kategoriserats som bevakningsområden. Under rådande förutsättningar är inte kommunalt VA aktuellt i bevakningsområdena. För att det ska bli aktuellt behöver förutsättningarna förändras, tex ökad inflyttning och/eller ökad exploatering. Tillsviare kommer områdena försörjas med enskild VA-försörjning. Dessa områden ingår i vattentjänstplanen som bevakningsområden.

Bevakningsområden	
Område	Kommentar
Rensbo	Utanför verksamhetsområde. Ca 40 fastigheter
Myckelby/Storhagen	Utanför verksamhetsområde Ca 25 fastigheter

4 Skyfallsåtgärder

4.1 Bakgrund

Till följd av ändringarna i § 6 i vattentjänstlagen behöver kommunen redogöra för behov av åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. Syftet är att kommunen ska vara bättre förberedd och börja klimatanpassning av anläggningar där risk finns för översvämning som äventyrar anläggningens funktion.

Åtgärder identifierade i denna plan är till viss del underlag till kommunens klimatanpassningsplan i övrigt.

Det som kan påverka anläggningarna vid förändrat klimat är ändrad nederbörd samt högre nivå i recipienter och andra närliggande ytvattenförekomster.

VA-huvudmannens ansvar är att hantera flöden från vanliga mindre regn enligt framtagna branschstandard. Regnvolymen hanteras oftast genom avledning i det allmänna dagvattensystemet. Systemet består främst utav ledningar men kan också inkludera ytlig avledning i till exempel diken. Då dessa är anpassade efter lägre flöden, räcker kapaciteten inte till vid extrema regn. Skyfallsvatten hanteras i stället på marken. Ansvar för att skyfallssäkra samhället med säker höjdsättning och säkra avrinningsvägar ligger främst på stadsplaneringen men VA-verksamheten behöver vara med och bevaka höjdsättningen kring anläggningar i översikts- och detaljplanering. Det är också viktigt att hjälpas åt i planeringsprocessen där det finns möjlighet att fördröja dagvatten innan det når dagvattenanläggningen samt att vattnet leds till utpekade lämpliga översvämningssytor.

4.2 Skyfallsutredning

En utredning har gjorts i framtagandet av denna plan utifrån tillgängligt material. Befintligt material inkluderar lågpunktskartering som är gjord i samarbete med Länsstyrelsen Dalarna samt kartering på 100-års flöden för ytvattenförekomster. Då många anläggningar ligger i nära anslutning till ytvattenförekomster har också högsta uppmätt flöde i recipienter och ytvatten studerats. En mer utförlig skyfallskartering kan komma att bli aktuell efter fördjupad utredning av riskobjekt.

Anläggningar som har ingått i utredningen är pumpstationer, reningsverk, tryckstegringsstationer, reservoarer och vattenverk.

4.3 Åtgärdsplan

Åtgärder som behöver vidtas för att de kommunala vatten- och avloppsanläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall redovisas nedan.

Nedan redovisas de identifierade åtgärderna övergripande.

Anläggning	Risk	Åtgärd	Tidplan
1. Vattenverk	2 av kommunens vattenverk har identifierats med risk för översvämning vid höga flöden i älv eller sjö.	Ett av dem har åtgärdats och ligger på bevakning. Det andra behöver utredas om åtgärd ska göras innan det görs om till reservverk på grund av centraliseringen.	2026-2027
2. Vattentäkt	1 täkt ligger i riskzon för översvämning och har tidigare översvämmats.	Pågående myndighetskontakt samt bevakning varje sommar.	Bevakning varje sommar
3. Reningsverk	2 reningsverk har risk för översvämning	Behöver utredas om åtgärd ska göras. Mindre åtgärd kan bli aktuell. Senare försvinner risken på grund av centraliseringen.	2026-2027
4. Pumpstation	10 av kommunens pumpstationer ligger i riskzon för översvämning	Pumpstationer som väntar ombyggnation kommer att åtgärdas i och med byggnationen. Några har åtgärdats men ligger på bevakning. Några behöver utredas vidare om åtgärd krävs.	Pågår

5 Miljöbedömning

5.1 Miljöbedömning

Undersökning om betydande miljöpåverkan

Enligt 4 kap 34§ Plan- och bygglagen och 6 kap 3§ Miljöbalken ska en kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program göra en strategisk miljöbedömning om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Kommunen har därför genomfört en undersökning av betydande miljöpåverkan. Undersökningen är ett stöd för kommunens ställningstagande i beslutet om planens genomförande medför en betydande miljöpåverkan eller inte. Undersökningen motiverar om planen eller programmet kan ge upphov till betydande miljöpåverkan genom att identifiera, beskriva och bedöma aspekter som kan ge miljöpåverkan. Undersökningen ligger till grund för beslutet att genomförandet av vattentjänstplanen inte innebär betydande miljöpåverkan.

Miljöaspekter

Följande parametrar bedöms i Hedemora kommuns undersökning av betydande miljöpåverkan:

- Skyddade områden – Riksintressen, natur- och kulturresevat, strandskydd, vattenskyddsområden
- Stads- och landskapsbild samt kulturmiljö
- Naturmiljö
- Vattenmiljö
- Hälsa och säkerhet – Mark- och vattenföroreningar, Trafik, transporter, buller, luft, avfall, energi, översvämning, skyfall, ras och skred
- Gällande lagstiftning – Översiktsplaner, miljökvalitetsnormer för vatten och luft, miljömål, risk för omgivningspåverkan

5.2 Sammanvägd bedömning,

behov av strategisk miljöbedömning samt beslut om betydande miljöpåverkan

Vattentjänstplanen bedöms inte innebära en sådan betydande miljöpåverkan som enligt miljöbalken 6 kap kräver att särskild miljöbedömning måste göras.

Behovsbedömningen grundas på följande:

- Inga särskilt skyddade områden berörs på ett bestående vis.
- Genomförandet bedöms inte innebära några risker för människors hälsa och säkerhet.
- Förutsättningarna att klara miljökvalitetsnormerna för vatten kommer förbättras.

Hedemora kommun beslutade 2023-04-24, att vattentjänstplanen inte bedöms medföra en betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning inte behöver genomföras. För denna revidering om verksamhetsområden för dagvatten fortskrider den första bedömningen om icke betydande miljöpåverkan.

6 Bilagor:

Bilagan finns som separat dokument och ska läsas som en del av detta underlag.

Bilaga 1 – Verksamhetsområde för Dagvatten Karta

Bilaga 2 – Fastighetsbeteckning

Från: Emelie Forslund
Skickat: den 4 februari 2026 18:03
Till: Kommunstyrelsen
Kopia: Anna Frisk; Lina Norlander
Ämne: Tjänsteutlåtande
Bifogade filer: Frågor att besvara vid begäran om dispens_.docx; schema10361.pdf; schema10311.pdf; schema10362.pdf; Riskbedömning10366.20260202.docx; Riskbedömning10361.20260202.docx; Riskbedömning10311.20260202.docx; Riskbedömning10362.20260202.docx; mbladygnpersonligass20260130.pdf; Förhandlingsframställan20260130.docx; Tjänsteutlåtande 260204.docx

Kategorier: Blå kategori

Hej,

Bifogat finns tjänsteutlåtande och tillhörande beslutsunderlag för dispensansökan till kommunstyrelsen/kommunfullmäktige.
Anna Frisk är informerad i ärendet.

EMELIE FORSLUND

Tf. Förvaltningschef
Omsorgsförvaltningen
Telefon: 0225-34000

www.hedemora.se | www.facebook.com/hedemorakommun

Hökargatan 6, 776 30 Hedemora | Växel: 0225-340 00

Information om hur Hedemora kommun behandlar dina personuppgifter och hur du tar tillvara på dina rättigheter enligt Dataskyddsförordningen (GDPR – General Data Protection Regulation) finns på Hedemora kommuns hemsida www.hedemora.se. Du kan också kontakta kommunens kundtjänst tel. 0225-340 00.

Dispens för personlig assistans i Hedemora kommun avseende 11 timmars sammanhängande dygnsvila under varje 24-timmarsperiod

Sammanfattning

Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Sobona samt de fackliga motparterna som gemensamt tecknat Allmänna bestämmelser har gjort bedömningen att de nuvarande reglerna om dygnsvila inte uppfyller de minimiregler som anges i arbetstidsdirektivet. Därför har parterna gemensamt avtalat om nya bestämmelser som ska uppfylla direktivets krav.

Från 1 oktober 2023 gäller som huvudregel att alla medarbetare i kommuner och regioner ska ha minst 11 timmars sammanhängande dygnsvila under varje 24-timmarsperiod, och att arbetspass ska följas av dygnsvila.

Vissa möjligheter till undantag från regler om minst 11 timmars dygnsvila finns i Allmänna bestämmelser (AB). Centrala parter träffade den 30 november 2022 överenskommelse om att göra ändringar i bestämmelserna om dygnsvila i Allmänna bestämmelser (AB) § 13. För personlig assistent, ledsagare och avlösare införs särskilda bestämmelser utifrån överenskommelsen (Bilaga J, särskilda bestämmelser för viss jourtjänstgörande personal). Ändringarna gäller från den 1 februari 2024.

Vad innebär dispens?

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av ordinarie arbetstid i kombination med jour enligt förutsättningar i AB § 13 mom. 5 kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar. Efter en sådan arbetstidsförläggning ska kompenserande vila ges i direkt anslutning och minst motsvara den sammanlagda arbetstid som ordinarie arbetstid och jour varat.

Dispensens syfte är att säkerställa bemanning i särskilt angelägna situationer när inga andra möjligheter att klara bemanningen står till buds. Även om dispens kan medges måste arbetsgivaren vidta åtgärder för att säkerställa att situationer då dispens behövs minskar eller helt undanröjs. Därför beviljas dispens som längst till 12 månader åt gången.

Personlig assistent, ledsagare och avlösare har en särskild ordning för beslut när planerad arbetstid behöver förläggas längre än 20 timmar men som högst 24 timmar. Grunden för beslut om avvikelse som innebär förläggning av

arbete och jour över 20 timmar men som mest 24 timmar är desamma som vid dispensbeslut. Det ska grunda sig på den enskildes behov av stöd för rättigheter och friheter som följer av lag samt att inga andra rimliga åtgärder står till buds för att klara detta.

Hur hanteras dispens för personlig assistent, ledsagare och avlösare?

Beslutet ska fattas på arbetsgivarens högsta organisatoriska nivå (Kommunfullmäktige) men måste sedan anmälas till centrala parter (SKR eller Sobona samt respektive berörd facklig organisation) innan den kan tillämpas. Centrala parter arbetstidsnämnd beslutar inte om dispens, men nämnden har möjlighet att överpröva en arbetsgivares beslut om undantag.

För att kunna bevilja dispens är Arbetsgivaren skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga (J), enligt SKR-cirkulär 23:29. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och därmed kräver sådan förläggning. Det är strikt verksamhetens behov som styr möjligheten till dispens. Dispensen ska tillämpas restriktivt.

Vad behöver verksamheten ha gjort för att kunna ansöka om dispens?

En ansökan om dispens förutsätter att villkoren enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelser i bilaga till AB är uppfyllda.

Det förutsätter att:

- arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten på annat sätt,
- det gäller verksamhet och uppgifter inom området liv, hälsa och säkerhet som inte kan anstå till annat tillfälle,
- arbetsgivaren i det enskilda fallet gjort en intresseavvägning mellan arbetstagaren rätt till 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen,
- arbetsgivaren genomfört förhandling enligt MBL med berörda fackliga organisationer som fått ta del av underlag för arbetsgivarens bedömning,
- beslut fattats av arbetsgivarens högsta ledning inom organisationen och tillställs Central parter arbetstidsnämnd.

Ärendebeskrivning

Omsorgsförvaltningen i Hedemora kommun har identifierat 4 verksamheter med behov av dispens som innebär förläggning av arbete och jour över 20 timmar men som mest 24 timmar.

Verksamheterna avser fyra projekt inom personlig assistans som omfattas av Bilaga J inom AB (särskilda bestämmelser för viss jourtjänstgörande personal). Behovet grundar sig på den enskildes behov av stöd för rättigheter och friheter som följer av LSS lag (Lagen om stöd och service till vissa

funktionshindrade) samt att inga andra rimliga åtgärder står till buds för att klara detta.

De identifierade verksamheterna som ansöker om dispens avser följande assistansärenden: projekt 10366, projekt 10361, projekt 10362 och projekt 10311. Arbetsgivaren inom namngivna verksamheter uppfyller villkoren enligt AB § 13 mom 5 eller motsvarande bestämmelser i bilaga enligt AB för att söka dispens utifrån att:

- arbetsgivaren har prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten på ett annat sätt (schemaförslag bifogas),
- det gäller verksamhet och uppgifter inom området liv, hälsa och säkerhet som inte kan anstå till annat tillfälle,
- arbetsgivaren i varje av de enskilda fallet gjort en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen (riskbedömning bifogas),
- arbetsgivaren har genomfört förhandling enligt MBL med berörda fackliga organisationer som fått ta del av underlag arbetsgivarens bedömning där arbetsgivare och Kommunal är överens (protokoll bifogas),

Därmed föreslås att arbetsgivarens högsta ledning inom Hedemora kommun beslutar om att bevilja dispens för samtliga arbetstagare inom fyra assistansärenden som innebär förläggning av arbete och jour över 20 timmar men som mest 24 timmar.

Beslutsunderlag

Förhandlingsframställan daterad 2026-01-30

Förhandlingsprotokoll enligt MBL §11 daterat 2026-02-04

Schemaförslag projekt 10366, 10361, 10362 och 10311

Riskbedömningar avseende projekt 10366, 10361, 10362 och 10311 daterade 2026-02-02

Uppgifter i samband med dispensansökan

Förslag till beslut

Att Kommunstyrelsen godkänner förslag till dispensansökan och föreslår Kommunfullmäktige att bevilja dispens för samtliga arbetstagare inom de identifierade fyra assistansärendena som innebär förläggning av arbete och jour över 20 timmar men som mest 24 timmar under perioden 1 mars 2026 till 28 februari 2027.

Att Kommunfullmäktige beviljar dispens för samtliga arbetstagare inom de identifierade assistansärendena (projekt 10366, 10361, 10362 och 10311) dispens som innebär förläggning av arbete och jour över 20 timmar men som mest 24 timmar under perioden 1 mars 2026 till 28 februari 2027.

Emelie Forslund
Tf. Förvaltningschef

Förhandlingsframställan

Inom personlig assistans arbetar idag 4 grupper dygn, 24 timmars arbetstid. Det fungerar väl med brukare som får en kontinuitet i sin vardag med så få personalbyte som möjligt. Det har senaste året inte skett någon incident under normal schemaläggning utan där vi sett att brukarna bli oroliga är när det sker byten av personal flera gånger under samma dygn.

10311 Behov av dygn för att brukaren ska känna en trygghet och regelbundenhet i sin vardag. Om det sker flera byten per dygn blir brukaren orolig.

10361 Behov av dygn för brukaren inte ska bli utmattad och hjärntrött. Byte av personal flera gånger per dygn sliter på brukaren och gör att brukaren inte kan leva som vanligt.

10362. Behov av dygn för att brukaren inte ska bli orolig och utåtagerande. Vid varje personalbyte skapas det en oro och risk för aggression vilket gör att vi måste minska personalbyten så mycket som möjligt.

10366 Behov av dygn för att brukaren ska få sina insatser utförd på när brukaren har behov av det. Om det sker byten flera gånger per dygn kommer brukaren inte få bestämma själv när denne ska få insatserna utförda. Detta skapar en oro och ångest hos brukaren.

Därför vill Hedemora Kommun förlänga dispensen ytterligare ett år. Från 20260131-20270131 för att brukarna ska få en så lugn och trygg miljö det bara går.

Enhetschef

Martin Jonsson

Protokollet delges kommunstyrelsen enligt
kommunstyrelsens delegationsordning

FÖRHANDLINGSPROTOKOLL enligt MBL § 11

Plats Kommunal Hedemora
Datum 20260130
Deltagare Ann-Ci Steneryd, Kommunal
Martin Jonsson, Enhetschef Hedemora Kommun

**Ej
närvarande**

Förhandling mellan Hedemora kommun och kommunal gällande dispens för 24 timmars arbetspass.

§ 1

Arbetsgivaren har påkallat förhandling enligt MBL § 11, se bifogad
Förhandlingsframställan.

§ 2

Arbetsgivaren redogör för den föreslagna förändringen:

Inom personlig assistans arbetar idag 4 grupper dygn, 24 timmars arbetstid.
Det fungerar väl med brukare som får en kontinuitet i sin vardag med så få
personalbyte som möjligt. Det har senaste året inte skett någon incident
under normal schemaläggning utan där vi sett att brukarna bli oroliga är när
det sker byten av personal flera gånger under samma dygn.

10311 Behov av dygn för att brukaren ska känna en trygghet och
regelbundenhet i sin vardag. Om det sker flera byten per dygn blir brukaren
orolig.

10361 Behov av dygn för brukaren inte ska bli utmattad och hjärntrött. Byte
av personal flera gånger per dygn sliter på brukaren och gör att brukaren inte
kan leva som vanligt.

10362. Behov av dygn för att brukaren inte ska bli orolig och utåtagerande.
Vid varje personalbyte skapas det en oro och risk för aggression vilket gör
att vi måste minska personalbyten så mycket som möjligt.

10366 Behov av dygn för att brukaren ska få sina insatser utförd på när brukaren har behov av det. Om det sker byten flera gånger per dygn kommer brukaren inte få bestämma själv när denne ska få insatserna utförda. Detta skapar en oro och ångest hos brukaren.

Därför vill Hedemora Kommun förlänga dispensen ytterligare ett år. Från 20260131-20270131 för att brukarna ska få en så lugn och trygg miljö det bara går.

§ 3

Arbetstagarorganisationen anför:

Har inga invändningar mot vad Hedemora Kommun angett.

§ 4

Förhandlingen slutade i enighet och förhandlingen avslutas 20260130.

Bilagor

Bilaga 1 Riskbedömningar

Underskrift

Arbetsgivare, Hedemora kommun	Kommunal
Underskrift 	Underskrift
Namnförtydligande Martin Jonsson	Namnförtydligande Ann-Ci Steneryd
Datum 4/2-2026	Datum 260204

Arbetsmiljöhandbok

Aktivitet: 08.2 Blankett för riskbedömning och handlingsplan vid förändringar i verksamheten				
Dokumentet framtaget av: Martin Jonsson	Dokumentdatum: 20260127	Godkänt av (sign.):	Version: 1	Sida: 1 (2)

A: Precisera den planerade förändringen

1: Vad består ändringarna av?

Fortsatt dispens för att arbeta 24-timmars arbetspass på personlig assistans grupp 10362

2: Var ska ändringarna genomföras?

Personlig assistans grupp 10362

3: Vilka arbetstagare eller grupper av arbetstagare berörs?

Hela arbetsgruppen, personlig assistans 10362. Det gäller även vikarier eller andra personer som går in som personal på dessa arbetsplatser.

Arbetsmiljöhandbok

Aktivitet:

08.2 Blankett för riskbedömning och handlingsplan vid förändringar i verksamheten

Dokumentet framtaget av:

Martin Jonsson

Dokumentdatum:

20260127

Godkänt av (sign.):

Version:

1

Sida:

2 (2)

B: Resultat av riskbedömning			C: Handlingsplan			
Riskkällor och risker	Allvarlig risk	Annan risk	Åtgärder	Ansvarig	Klart när?	Uppföljning/kontroll
Brukaren har behov av få eller inga personalbyten för att brukarna ska få insatser på regelbunden tid.		x	Hög kontinuitet i personalstyrka med så få personalbyten som möjligt. Tydligt framtagna rutiner och arbetsmetoder.	Martin Jonsson	20260301	
Stor risk för hot och våld samt en oro och ångest hos brukaren om 24 timmarsarbetspass tas bort. Detta då brukaren är i behov av kontinuitet med likadana dagar och få personalbyten.	X		Hög kontinuitet i personalstyrka med så få personalbyten som möjligt. Tydligt framtagna rutiner och arbetsmetoder.	Martin Jonsson	20260301	

Riskbedömningen genomförd av: Martin Jonsson (Enhetschef), Johan Dalsner (Huvudskyddsombud, kommunal

Arbetsmiljöhandbok

Aktivitet:

08.2 Blankett för riskbedömning och handlingsplan vid förändringar i verksamheten

Dokumentet framtaget av:

Martin Jonsson

Dokumentdatum:

20260127

Godkänt av (sign.):

Version:

1

Sida:

1 (2)

A: Precisera den planerade förändringen

1: Vad består ändringarna av?

Fortsatt dispens för att arbeta 24-timmars arbetspass på personlig assistans grupp 10311

2: Var ska ändringarna genomföras?

Personlig assistans grupp 10311

3: Vilka arbetstagare eller grupper av arbetstagare berörs?

Hela arbetsgruppen, personlig assistans 10311,. Det gäller även vikarier eller andra personer som går in som personal på dessa arbetsplatser.

Arbetsmiljöhandbok

Aktivitet: 08.2 Blankett för riskbedömning och handlingsplan vid förändringar i verksamheten				
Dokumentet framtaget av: Martin Jonsson	Dokumentdatum: 20260127	Godkänt av (sign.):	Version: 1	Sida: 2 (2)

B: Resultat av riskbedömning			C: Handlingsplan			
Riskkällor och risker	Allvarlig risk	Annan risk	Åtgärder	Ansvarig	Klart när?	Uppföljning/kontroll
Brukaren har behov av få eller inga personalbyten för att brukarna ska få insatser på regelbunden tid.		x	Hög kontinuitet i personalstyrka med så få personalbyten som möjligt. Tydligt framtagna rutiner och arbetsmetoder.	Martin Jonsson	20260301	
Stor risk för hot och våld samt en oro och ångest hos brukaren om 24 timmarsarbetspass tas bort. Detta då brukaren är i behov av kontinuitet med likadana dagar och få personalbyten.	X		Hög kontinuitet i personalstyrka med så få personalbyten som möjligt. Tydligt framtagna rutiner och arbetsmetoder.	Martin Jonsson	20260301	

Riskbedömningen genomförd av: Martin Jonsson (Enhetschef), Johan Dalsner (Huvudskyddsombud, kommunal)

Arbetsmiljöhandbok

Aktivitet:

08.2 Blankett för riskbedömning och handlingsplan vid förändringar i verksamheten

Dokumentet framtaget av:

Martin Jonsson

Dokumentdatum:

20260127

Godkänt av (sign.):

Version:

1

Sida:

1 (2)

A: Precisera den planerade förändringen

1: Vad består ändringarna av?

Fortsatt dispens för att arbeta 24-timmars arbetspass på personlig assistans grupp 10361

2: Var ska ändringarna genomföras?

Personlig assistans grupp 10361

3: Vilka arbetstagare eller grupper av arbetstagare berörs?

Hela arbetsgruppen, personlig assistans 10361. Det gäller även vikarier eller andra personer som går in som personal på dessa arbetsplatser.

Arbetsmiljöhandbok

Aktivitet:

08.2 Blankett för riskbedömning och handlingsplan vid förändringar i verksamheten

Dokumentet framtaget av:

Martin Jonsson

Dokumentdatum:

20260127

Godkänt av (sign.):

Version:

1

Sida:

2 (2)

B: Resultat av riskbedömning			C: Handlingsplan			
Riskkällor och risker	Allvarlig risk	Annan risk	Åtgärder	Ansvarig	Klart när?	Uppföljning/kontroll
Brukaren har behov av få eller inga personalbyten för att brukarna ska få insatser på regelbunden tid.		x	Hög kontinuitet i personalstyrka med så få personalbyten som möjligt. Tydligt framtagna rutiner och arbetsmetoder.	Martin Jonsson	20260301	
Brukaren är i behov av kontinuitet för att inte bli hjärntrött. När det flera personalbyten per dygn blir brukaren mycket trött och får ångest och oro.	X		Hög kontinuitet i personalstyrka med så få personalbyten som möjligt. Tydligt framtagna rutiner och arbetsmetoder.	Martin Jonsson	20260301	

Riskbedömningen genomförd av: Martin Jonsson (Enhetschef), Johan Dalsner (Huvudskyddsombud, kommunal)s

Arbetsmiljöhandbok

Aktivitet:

08.2 Blankett för riskbedömning och handlingsplan vid förändringar i verksamheten

Dokumentet framtaget av:

Martin Jonsson

Dokumentdatum:

20260127

Godkänt av (sign.):

Version:

1

Sida:

1 (2)

A: Precisera den planerade förändringen

1: Vad består ändringarna av?

Fortsatt dispens för att arbeta 24-timmars arbetspass på personlig assistans grupp 10366

2: Var ska ändringarna genomföras?

Personlig assistans grupp 10366

3: Vilka arbetstagare eller grupper av arbetstagare berörs?

Hela arbetsgruppen, personlig assistans 10366. Det gäller även vikarier eller andra personer som går in som personal på dessa arbetsplatser.

Arbetsmiljöhandbok

Aktivitet:

08.2 Blankett för riskbedömning och handlingsplan vid förändringar i verksamheten

Dokumentet framtaget av:

Martin Jonsson

Dokumentdatum:

20260127

Godkänt av (sign.):

Version:

1

Sida:

2 (2)

B: Resultat av riskbedömning			C: Handlingsplan			
Riskkällor och risker	Allvarlig risk	Annan risk	Åtgärder	Ansvarig	Klart när?	Uppföljning/kontroll
Brukaren har behov av få eller inga personalbyten för att brukarna ska få insatser på regelbunden tid.		x	Hög kontinuitet i personalstyrka med så få personalbyten som möjligt. Tydligt framtagna rutiner och arbetsmetoder.	Martin Jonsson	20260301	
Stor risk för hot och våld samt en oro och ångest hos brukaren om 24 timmarsarbetspass tas bort. Detta då brukaren är i behov av kontinuitet med likadana dagar och få personalbyten.	X		Hög kontinuitet i personalstyrka med så få personalbyten som möjligt. Tydligt framtagna rutiner och arbetsmetoder.	Martin Jonsson	20260301	

Riskbedömningen genomförd av: Martin Jonsson (Enhetschef), Johan Dalsner (Huvudskyddsombud, kommunal

Ö10362 Beställa 1

April - Maj, 2026

Inräknade i schematid

Summa schematid	144:00 h (99,08%)
Arbetstid	144:00 h

Ö10362 Beställa 1

Gruppkalender

April - Maj, 2026	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
v.18	27	28 362 08:00 - 00:00n (0)	29 NATT 362 00:00 - 06:00	30 Må-fre före r...	1 maj Första Maj r	2	3
v.19	4 362 08:00 - 00:00n (0)	5 NATT 362 00:00 - 06:00	6 362 06:00 - 08:00	7	8	9	10
v.20	11	12	13 Må-fre före r...	14 Kristi himmel...	15	16	17
v.21	18 NATT 362 00:00 - 06:00	19 362 06:00 - 08:00	20	21 362 08:00 - 00:00n (0)	22 Må-fre före r...	23 Pingstafton	24 Pingstdagen

Ö10311 Beställa 2

April - Maj, 2026

Inräknade i schematid

Summa schematid	144:00 h (0%)
Arbetstid	144:00 h

Ö10311 Beställa 2

Gruppkalender

April - Maj, 2026	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
v.18	27	28 311 09:00 - 23:20 NATT 311 23:20 - 06:00 311 06:00 - 09:00 (0)	29 311 06:00 - 09:00 (0)	30 Må-fre före r...	1 maj Första Maj n 2	311 09:00 - 23:20 NATT 311 23:20 - 06:00 311 06:00 - 09:00 (0)	3
v.19	4	5	6	7 311 09:00 - 23:20 NATT 311 23:20 - 06:00 311 06:00 - 09:00 (0)	8 311 06:00 - 09:00 (0)	9	10
v.20	11 311 09:00 - 23:20 NATT 311 23:20 - 06:00 311 06:00 - 09:00 (0)	12 311 06:00 - 09:00 (0)	13 Må-fre före r...	14 Kristi himmel...	15 311 09:00 - 23:20 NATT 311 23:20 - 06:00 311 06:00 - 09:00 (0)	16 311 06:00 - 09:00 (0)	17 311 09:00 - 23:20 NATT 311 23:20 - 06:00 311 06:00 - 09:00 (0)
v.21	18 311 06:00 - 09:00 (0)	19	20	21	22 Må-fre före r...	23 Pingstafton	24 Pingstdagen

Ö10361 Beställa 2

April - Maj, 2026

Inräknade i schematid

Summa schematid 140:50 h (95,16%)
Arbetstid 140:50 h

 Ö10361 Beställa 2 Gruppkalender

April - Maj, 2026	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
v.18	27	28 361 09:00 - 00:00n (0)	29 NATT 361 00:00 - 05:50 361 05:50 - 09:00	30 Må-fre före r...	1 maj Första Maj n	2 361 09:00 - 00:00n (0)	3 NATT 361 00:00 - 05:50 (0)
v.19	4 361 09:00 - 00:00n (0)	5 NATT 361 00:00 - 05:50 361 05:50 - 09:00	6	7	8	9	10
v.20	11	12	13 Må-fre före r...	14 Kristi himmel...	15 361 09:00 - 00:00n (0)	16 NATT 361 00:00 - 05:50 361 05:50 - 09:00	17 361 09:00 - 00:00n (0)
v.21	18 NATT 361 00:00 - 05:50 361 05:50 - 09:00	19	20	21 361 09:00 - 00:00n (0)	22 Må-fre före r... NATT 361 00:00 - 05:50 361 05:50 - 09:00	23 Pingstafton	24 Pingstdagen

Uppgifter som ska lämnas i samband med begäran om dispens

I samband med begäran om dispens ska arbetsgivaren besvara följande frågor.

1. Ange om begäran avser avvikelse från AB § 13 mom. 5 eller bilaga till AB och i så fall vilken.
 - AB § 13 mom 5
2. Vilken verksamhet och vilka delar av verksamheten är aktuell/aktuella för begäran av dispens?
 - Personlig assistansgrupperna:
10311
10361
10362
10366
3. Vilken/vilka yrkesgrupp/yrkesgrupper är berörda av begäran om dispens och hur många arbetstagare i dessa grupper skulle beröras?
 - Personliga assistenter. Fem ordinarie personal samt flera vikarier per assistansgrupp.
4. Beskriv hur verksamheten är bemannad och hur belastningen ser ut. Ange om det saknas specifik kompetens eller dylikt. Om så är fallet vilken/vilka kompetenser saknas och vilka konsekvenser får det?
 - Verksamheten bedrivs dygnet runt med 1 personal på plats per brukare. Det är personer med olika typer av NPF-diagnoser eller somatiska diagnoser som inte klarar av förändringar utan är i behov av kontinuitet i vardagen. Arbetsgrupperna har reviderad jour och det finns låg risk för aktivt arbete under natten.
 - Ingen specifik kompetens saknas.
5. Beskriv om det finns specifika faktorer kopplade till tredje man (till exempel patient, brukare, barn, civilsamhälle eller dylikt) som särskilt behöver beaktas när verksamheten bemannas.
6. Finns det andra faktorer som påverkar möjligheten att bemanna, såsom hög andel deltidsarbete, frånvaro, svårigheter att rekrytera eller dylikt?
 - Brukarnas diagnoser och överkänslighet vid personalbyten ger stora svårigheter att rekrytera personal som har rätt personlig lämplighet att arbeta med brukaren.
7. Beskriv verksamhetens geografiska förutsättningar, till exempel om det rör sig om glesbygd med långa pendlingsavstånd eller dylikt?
 - Hedemora kommun är en mindre stad med 15,500 invånare. Utifrån antalet invånare är svårigheten större att rekrytera för boendet medarbetare med rätt personlig lämplighet.

8. Ange genomsnittlig andel aktivt arbete under jour för berörd/berörda yrkesgrupp/yrkesgrupper. Bifoga statistik om sådan finns att tillgå.

- Låg risk för aktivt arbete vid jour. Brukarnas oro ökar vid bemanning med vaken natt.

9. Beskriv förväntad utveckling och belastning på verksamheten under de kommande 12 månaderna.

- Belastningen förväntas se likadan ut de kommande 12-månaderna.

-

10. Beskriv vilka åtgärder som har vidtagits för att arbetstid enligt AB eller tillämplig bilaga till AB ska kunna förläggas.

- Vi har provat tillfälligt ökat förstärkning av bemanningen men att det inte givit positivt resultat pga personalbyten..

11

Beskriv varför det krävs en dispens och utveckla varför arbetstid och jourtid, som sammantaget uppgår till 20 timmar, inte är tillräckligt för verksamheten. Beskriv också vilka konsekvenser en sådan schemaläggning skulle medföra för verksamheten.

- Medarbetarna behöver börja arbeta på morgonen för att följa brukarna under hela dygnet för att de ska undvika personalbyte.

12 Ange för hur lång tidsperiod dispens krävs, och vad som ligger till grund för detta.

Gäller under ett år för att sen utvärderas för att se om det hjälpt de boende att få ett mer aktivt och strukturerat liv

DNR	Ankom	Beskrivning	Initivatet
KS155-26 866	2026-03-02	Medborgarinitiativ om laglig graffitivägg	Det hade varit kul om man bestämde en vägg som var laglig att spraya graffiti på. Få fram budskap eller visa sin konst som man har tränat på hemma. Kommunen har ett problem med olaglig graffiti som förstör väggar och kostar pengar att fixa. Så om man bara löste ett tillstånd vid en vägg så skulle folk röra sig mot den istället och folk hade kunnat kolla på om någon vill måla. Det enda som behövs är en slät yta. Man kan nog ge en uppgift till dom på bygg gymnasiet att snickra ihop en vägg med slät yta. Detta skulle vara en bra och billig investering tror jag och många andra jag pratat med.
KS172-26 005	2026-03-07	Medborgarinitiativ om att sluta ta ut en avgift för fibernät	Som titeln lyder så uppmanar jag Hedemoras politiker att ta bort avgiften som man har pålagt fibernätet. Det är redan betalt och klart så detta ska inte agera som en dold skatt för illa skötta finanser och en allmänt dålig politik det senaste 40 åren. Det duger inte att politiker myglar och ljuger om hur verkligheten ser ut, om varför man gör på ett visst sätt och i många fall (garanterat) som i detta, där man har fått för sig att kommunens invånare ska betala för något som dom redan äger. Vasahallen är ytterligare ett exempel att dra bara på rak arm. Hyresgäster verkligen drabbas utav detta jönseri till politik med dolda myglande avgifter till höger och vänster. Och när det kommer till infrastruktur så är det bara en kostnad när den implementeras och därefter så är det i enkom underhåll som är mycket låga. Och sådant underhåll ska tas ifrån dom intäkterna kommunen redan har i form av den synliga kommunala skatten. För 20 år sedan kunde 100/100 mbit kosta 89kr i månaden, hur det 20 år senare kan kosta 400kr är bortom reson. Anledningen stavas mygel ifrån politiker som tror att befolkningen ska leva i ett abonnemangs värld där ingen äger något och alla bara hyr sin ?livsstil?. Jag vet inte hur jag ska kunna påverka detta för då hade jag gjort det direkt. Jag vet inte heller hur jag ska kunna klämma till er med lagens alla medel för då hade jag gjort det direkt också. Men en sak är klar, det råder korruption bakom ryggen på befolkningen och det ger sig i dylika upplägg där befolkningen först betalar för infrastruktur och sedan ska hyra detta för att kunna använda det. Det är stöld och det är ocker (båda är emot lagen även om den sistnämnda aldrig någonsin har prövats i detta bedrövliga land). Och nog finns det skäl för det, hemska tanke om man faktiskt skulle behöva leva upp till den fasad man har målat upp för ögonen på svenskarna. Kort sagt för den som har svårt att förstå, avgiften för infrastruktur ska bort.

Från: Lina Norlander
Skickat: den 26 februari 2026 16:27
Till: Jennifer Berglund
Ämne: ON
Bifogade filer: ON § 41 Ej verkställda beslut kvartal 4 2025.pdf; 8. Ej verkställda beslut Rapport kvartal 4_ 2025 (1).pdf

Hej,

Se bifogat beslut samt underlag.

Med vänlig hälsning/Best regards

LINA NORLANDER
Nämndsekreterare
Omsorgsförvaltningen
Telefon: 0225-341 04

www.hedemora.se | www.facebook.com/hedemorakommun

Hökargatan 6, 776 30 Hedemora | Växel: 0225-340 00

Information om hur Hedemora kommun behandlar dina personuppgifter och hur du tar tillvara på dina rättigheter enligt Dataskyddsförordningen (GDPR – General Data Protection Regulation) finns på Hedemora kommuns hemsida www.hedemora.se. Du kan också kontakta kommunens kundtjänst tel. 0225-340 00.

§ 41

Dnr ON086-25 700

Rapportering enligt 16 kap 6 f § Socialtjänstlagen av ej verkställda beslut enligt SoL och LSS avseende kvartal 4 2025

Sammanfattning

Kommunerna har från den 1 juli 2006 genom en ändring i socialtjänstlagen 16 kap 6 f§, skyldighet att till inspektionen för vård och omsorg (IVO), kommunernas revisorer och kommunfullmäktige rapportera in gynnande beslut som inte verkställts inom tre månader från beslutsdatum. Sedan den 1 juli 2008 gäller även dessa regler för LSS.

Beslut som ska rapporteras är följande:

- samtliga gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut
- samtliga gynnande beslut där verkställighet inte har skett på nytt inom tre månader efter det att verkställigheten avbrutits.

Vidare ska rapporteras:

- verkställighet av ett gynnande beslut som tidigare har rapporterats som ej verkställt.

Rapportering ska ske även i de fall det inte finns några ej verkställda beslut.

Rapporten avser kvartal 4 för 2025.

Omsorgsförvaltningen har gynnande beslut som ej verkställts inom tre månader från 2025-10-01 till 2025-12-31.

Beslutsunderlag

Omsorgsförvaltningens rapport 14 januari 2026

Forts. § 41

Omsorgsnämnden

Sammanträdesdatum
2026-02-25

Forts. § 41

Omsorgsnämndens beslut

Omsorgsnämnden beslutar att godkänna redovisningen av ej verkställda beslut för kvartal 4, 2025. Rapporten skickas till kommunfullmäktige och kommunrevisionen för kännedom.

Utdrag till

Omsorgsförvaltningen
Kommunfullmäktige
Kommunrevisionen

Omsorgsförvaltningen

Datum
2026-01-14

ON086-25 700

Rapportering enligt 16 kap 6f § Socialtjänstlagen av ej verkställda beslut enligt SoL och LSS.

Kommunerna har från den 1 juli 2006 genom en ändring i socialtjänstlagen 16 kap 6 f§, skyldighet att till inspektionen för vård och omsorg (IVO), kommunernas revisorer och kommunfullmäktige rapportera in gynnande beslut som inte verkställts inom tre månader från beslutsdatum. Sedan den 1 juli 2008 gäller även dessa regler för LSS.

Beslut som ska rapporteras är följande:

- samtliga gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut
- samtliga gynnande beslut där verkställighet inte har skett på nytt inom tre månader efter det att verkställigheten avbrutits.

Vidare ska rapporteras:

- verkställighet av ett gynnande beslut som tidigare har rapporterats som ej verkställt.

Rapportering ska ske även i de fall det inte finns några ej verkställda beslut.

Rapporten avser kvartal 4 för 2025.

Omsorgsförvaltningen har gynnande beslut som ej verkställts inom tre månader från 2025-10-01 till 2025-12-31.

Typ av bistånd	Man/Kvinna	Tid mellan beslut och verkställighet
Bistånd enligt 4 kap.1§ SoL Särskilt boende	Kvinna	Åter rapportering: Datum för beslut: 2025-06-13 Anledning: Platsbrist, verkställd 2025-10-08
Bistånd enligt 4 kap.1§ SoL Särskilt boende	Kvinna	Ny rapportering: Datum för beslut: 2025-08-01 Anledning: Platsbrist, verkställd 2025-12-29
Bistånd enligt 4 kap.1§ SoL Särskilt boende	Man	Ny rapportering: Datum för beslut: 2025-08-27 Anledning: Den enskilde har tackat nej tillerbjudandet 2025-12-30
Bistånd enligt 4 kap.1§ SoL Särskilt boende	Man	Ny rapportering: Datum för beslut: 2025-08-29 Anledning: Platsbrist, verkställd 2025-12-30
Bistånd enligt 4 kap.1§ SoL Särskilt boende	Man	Ny rapportering: Datum för beslut: 2025-08-29 Anledning: Platsbrist, verkställd 2025-12-15
Bistånd enligt 4 kap.1§ SoL Särskilt boende	Kvinna	Ny rapportering: Datum för beslut: 2025-08-29 Anledning: Platsbrist, verkställd 2025-12-15
Bistånd enligt 4 kap.1§ SoL Särskilt boende	Kvinna	Ny rapportering: Datum för beslut: 2025-09-05 Anledning: Platsbrist, verkställd 2025-12-30
Bistånd enligt 4 kap.1§ SoL Särskilt boende	Kvinna	Ny rapportering: Datum för beslut: 2025-05-08 Anledning: Platsbrist, verkställd 2025-08-26
Bistånd enligt 4 kap.1§ SoL Särskilt boende	Man	Ny rapportering: Datum för beslut: 2025-04-04

		Anledning: Ej verkställd inom 3 mån, har avlidit 2025-09-03
Bistånd enligt 4 kap.1§ SoL Särskilt boende	Man	Åter rapportering: Datum för beslut: 2025-05-26 Anledning: Platsbrist, verkställd 2025-10-07
Bistånd enligt 9 § 4 LSS	Man	Åter rapportering: Datum för beslut: 2025-06-30 Anledning: Ej funnits kontaktperson. Verkställt 2025-11-17
Bistånd enligt 9 § 4 LSS	Man	Åter rapportering: Datum för beslut: 2025-02-01 Avbrott i verkställigheten, ny utredning genomförd, nu verkställd 2025-10-29

Förslag till beslut

Omsorgsnämnden beslutar att godkänna redovisningen av ej verkställda beslut för kvartal 4, 2025. Rapporten skickas till kommunfullmäktige och kommunrevisionen för kännedom.

Emelie Forslund
Tf. Förvaltningschef

Revisorerna i Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund

Svar på budgetäskande från revisorerna i Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund

Kommunfullmäktige i Hedemora kommun har tagit del av revisionens skrivelse avseende äskande om utökad budgetram från 165 000 kronor till 355 500 kronor för år 2026.

Kommunfullmäktiges presidium vill med anledning av detta framföra följande.

Förbundsordningen för Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund innehåller ingen särskild reglering om hur revisionens budget ska beredas.

Revisionsreglementet gäller därmed inom ramen för gällande ansvarsfördelning. Eftersom förbundet saknar förbundsfullmäktige är direktionen förbundets beslutande organ i budgetfrågor. Direktionen ansvarar för beredning och fastställande av förbundets samlade budget, inklusive medel för revisionen.

Enligt förbundets etablerade budgetprocess fastställs budgeten inom de ramar som beslutats av medlemskommunerna. Eventuella äskanden om ramförändringar ska hanteras inom den ordinarie budgetprocessen inför kommande budgetår.

Mot denna bakgrund är kommunfullmäktiges bedömning att revisionens äskande ska prövas av direktionen inom ramen för förbundets ordinarie budgetprocess. Någon separat prövning från kommunfullmäktiges sida aktualiseras därmed inte i nuvarande form.

Fredrik Rooslien (S)
Kommunfullmäktiges ordförande

Jonas Fafara (M)
Kommunfullmäktiges 1:e vice
ordförande

Daniel Kåks (V)
Kommunfullmäktiges 2:e vice
ordförande

Signaturer

Kommunfullmäktiges presidiums beredningsmöte

Plats Teams
Datum 2026-02-12, kl. 08.30-10.00
Deltagare Fredrik Rooslien (S) ordförande
Daniel Kåks (V)
Jonas Fafara (M)
Jennifer Berglund, kommunsekreterare

1. Partistödsredovisning

Kommunsekreteraren skickade till partiernas gruppledare den 10 februari ut information om att lämna in partistödredovisning senast den 31 mars 2026. Fullmäktige ska ta ställning till ärendet den 28 april 2026.

Beslut: Presidiet har tagit del av informationen. Ärendet återupptas kommande beredning.

2. Kommunrevisionen och fullmäktige behandling av årsredovisningen

Kommunrevisionen ska bjudas in att närvara vid fullmäktigepresidiets beredningar tre gånger per år. Detta sker inför de sammanträden där årsredovisning, delårsbokslut och budget ska fastställas. Årsredovisningen planeras att behandlas av fullmäktige den 26 maj. Presidiets beredning är planerad att hållas onsdag den 13 maj kl. 08.30 i Kronhjorten.

Beslut: Presidiet har tagit del av informationen. Ordförande får i uppdrag att ta kontakt med ordförande i kommunrevisionen för att förmedla inbjudan till presidiets beredning den 13 maj kl. 08.30 i Kronhjorten.

3. Översyn av kommunfullmäktiges arbetsordning

Kommunsekreteraren informerar om att en översyn av fullmäktiges arbetsordning påbörjats och att presidiet kommer att få del av förslaget till revidering.

Beslut: Presidiet har tagit del av informationen. Ärendet återupptas kommande beredning.

4. Införande av digital närvaro, begäran av ordet och omröstning

Vid föregående fullmäktige så fick ledamöter och ersättare en fortsatt introduktion i Meeting Spyder. Det visade sig dock att de accesspunkter som finns i Vasateatern inte räcker till och att det stör ut webbsändningens kameror. Åtgärdandet av problemet pågår och till dess så måste införandet av digital närvarokontroll m.m. avvaktas.

Beslut: Presidiet har tagit del av informationen.

5. Budgetäskande från revisorerna i Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund

Revisorerna i Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund har inkommit med ett budgetäskande om 355 500 kronor i årets budget 2026.

Presidiet har tagit del av Norbergs fullmäktigespresidiums svar till revisorerna i SDR.

Beslut: KF-presidiet beslutar att ta fram ett svar på skrivelse, likvärdigt med Norbergs fullmäktigespresidiums svar.

6. Medborgarskapsceremoni

Vid föregående beredningsmöte beslutade presidiet att ordförande skulle ta kontakt med ordförande i bildningsnämnden för att diskutera organisation för genomförandet av medborgarskapsceremoni. Tanken var att försöka samordna ceremonin med nationaldagsfirandet, som bildningsnämndens verksamhet för kultur och fritid anordnar.

Detta samordnande visade sig dock inte vara enkelt och frågan är nu vart medborgarceremonin ska genomföras.

Kommunsekreteraren lämnar information om att hon mottagit en förteckning över de personer som de senast 18 månaderna fått svenskt medborgarskap och som är bosatta i kommunen. Dock upptäcktes att några personer felaktigt förekom på listan och kommunsekreteraren har därför meddelat kommunens kontaktperson till Skatteverkets Navet, att ta reda på varför och få fram en korrekt lista.

Beslut: Presidiet har tagit del av informationen.

Ordförande får i uppdrag att prata med kommunikationschef om att ta kontakt med person inom bildningsförvaltningen som har ansvar för nationaldagsfirandet och att de tar fram ett förslag till upplägg där medborgarceremonin är ett inslag i nationaldagsfirandet.

7. Hedemorablomman

I fullmäktiges arbetsordning finns beskrivet att fullmäktige i juni månad kan uppmärksamma en person med en blomma. Den som ska uppmärksammas ska ha gjort en god insats för samhället och/eller varit en god ambassadör för kommunen gärna inom områdena folkhälsa, jämställdhet, integration eller miljö. Nominering får inte ske av en person som är anställd av Hedemora kommun och som inom sitt arbetsområde utför en god insats för samhället och/eller är en god ambassadör för kommunen.

Personen får då av fullmäktiges ordförande motta en blomma.

Information om möjligheten att nominera läggs ut på kommunens hemsida och Facebook.

Beslut: Presidiet har tagit del av informationen. Kommunsekreteraren får i uppdrag att ta kontakt med kommunikatör för att

annonsera på kommunens hemsida och Facebook om möjligheten att nominera mottagare av Hedemorablomman.

8. Allmänhetens frågestund

Enligt arbetsordningen för fullmäktige ska allmänhetens frågestund hållas i samband med behandling av kommunens årsredovisning. I annonsunderlaget till Lokalti så ska information finnas med så att allmänheten i god tid får information om möjligheten att lämna in frågor som de vill ha svar på. Information bör också läggas ut på kommunens hemsida och Facebook. Kommunsekreteraren ställer frågan om information ska med ut med annonseringen nu i mars eller i april.

Beslut: KF-presidiet beslutar att information om Allmänhetens frågestund ska finnas med i annonseringen från och med mars månad.

9. Punkten Anmälan av medborgarinitiativ

2 medborgarinitiativ har inkommit:

- Medborgarinitiativ om laglig graffitivägg
- Medborgarinitiativ om att sluta ta ut en avgift för fibernät

10. Inkomna motioner, frågor och interpellationer

Ingen motion har inkommit.

Ingen fråga har inkommit och ingen fråga kvarstår att besvara.

Ingen interpellation har inkommit och 2 interpellationer kvarstår att besvara.

11. Fyllnadsval

Inga fyllnadsval kvarstår att förrätta.

12. Delgivningar

Presentation om vilka delgivningar som hittills inkommit till kommunfullmäktige.

13. Dagordning för 24 mars

Ett förslag till dagordning och annons presenteras och godkänns. Fullmäktige ska sammanträda i **Vasateatern** med start kl. 18.00.

14. Justering

Justering av kommunfullmäktiges protokoll den 24 mars 2026 ska ske onsdag den 25 mars kl. 16.00 i Rådhuset. På tur att justera är Centerpartiet och Sverigedemokraterna.

15. Kommande möte

Nästa beredningsmöte inför kommunfullmäktige i april hålls torsdag den 12 april 2026. Kommunsekreteraren kallar via en kalenderbokning.

Fredrik Rooslien (S)
ordförande

Jennifer Berglund
kommunsekreterare